

B. LIDNER.

Ex Libris
HILMA ENANDER

C. S. Hallbeck efter Breda

Stich u. Druck v. J. W

Lidner

Ad. Bonnier Stockholm.

SAMLADE SKRIFTER

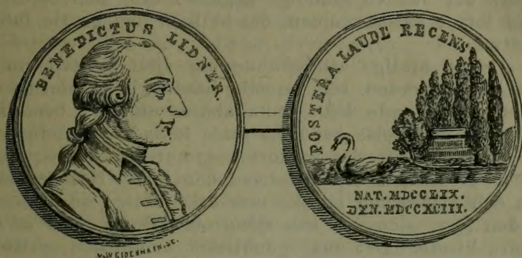
AF

BENGT LIDNER.

ÅTTONDE UPPLAGAN.

STOCKHOLM.
ADOLF BONNIER
Kongl. Hof- & Universitetsbokhandlare.

STOCKHOLM, TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET, 1878.

Bengt Lidner.

Lefnadsteckning.

Den skald, hvars lefnadsöden jag går att förtälja, tillhörde Gustaf den Tredjes tidehvarf och skall alltid intaga ett utmärkt rum inom svenska vitterhetens häfder. Af naturen utrustad med ett känsligt hjerta, som tidigt sårades och blödde, en liflig själ, som tidigt smakade frukten af kunskapsträdet på godt och ondt, började han sin poetiska bana vid unga år, tillryggalade den under en ständig strid med inre lidelser och yttre lidanden, samt slöt den, nedtryckt af det djupaste armod och söndersliten af qval, efter att knappt hafva hunnit längre än inom mannaålderns gräns. Hos slumpen stod han icke i skuld för jordiska håfvor: tvärtom var och förblef han alltid fattig; men försynen hade han att tacka för detta underbara strängaspel, som af en sednare skald blifvit liknadt vid en eolsharpa, hvars toner stundom sammansmälta till de renaste ackord, men stundom gifva de mest skärande missljud. Sjelf har han ofta liknat sig vid en klagande svan, som flyr, förjagad från den vass, der han såg

gryningen af sitt lif tändas. Hvarför flydde han? Hvem förföljde honom? Den fiende, som förföljde honom, kunde han icke undkomma, ty denne bodde inom hans egen barm: det var en ständigt aggande oro, som tärde på hans lefver såsom gamen, om hvilken den gamla fabeln berättar.

Denne orolige sångar-ande har sjelf skrifvit sin historia i de qväden, som en gång hänfört hans samtida och af efterkommande icke skola åhöras utan att beundras: en enkel berättelse om hans yttre lefnadsomständigheter bör söka att ytterligare förklara, huru skaldens personlighet utvecklade sig till hvad den blef. Här äro skalden och menniskan kanske mer oskiljaktiga än någonsin, ty den förre sjöng — och sjöng omedelbart — hvad den senare kände. Det ena ögonblicket kunde han spritta af lefnadslust och skratta såsom ett godt barn, det andra åter förtviflande falla i en konvulsivisk gråt: då voro sångens tårar lika bittra som ögats, och harpans strängar darrade öfver ett förkrossadt hjertas ljudbotten. Han drack ur sångens eller vingudens källa, allt efter som andan och lusten föll på honom; kanske också för att döfva bekymren och glömma törnet på den stig, som han icke hade nog kraft att jemna för att uppnå drägligare lefnadsvilkor. Han var ostadig som vinden, lättrörlig som vågen, svag och svigtande som ett bräckligt rör. Han kunde lättsinnigt skämta öfver det heligaste och med hån och trots bestorma himmelen och jorden; men hånet dog bort, sedan det gått öfver hans läppar, och i djupet af sitt väsen kände han gudomlighetens närvaro: då knäppte han sina händer till bön och anropade medmenniskor om medlidande och försynen om barmhertighet derför att han och andra stoftets barn voro så hjelplösa uslingar, så ovärdiga sitt ursprung; eller höjde han sin stämma och sjöng de mest upphöjda hymner till skaparens ära, till ljusets och till moderskärlekens lof. För sina felsteg och förvillelser blef han straffad: det bör glädja mensklígheten att han böjde sig ödmjukt under den hand, som agade honom.

Förunderliga och oförklarliga motsägelser! — om icke menniskohjertat vore så outransakligt. Derom är här att skrifva ett nytt blad till de många tusende, då man vill teckna den af skiftande dagrar och skuggor omgifna bilden af Bengt Lidner.

Han föddes den 16 mars 1757 * i Göteborg, der fadern, Olof Liedner, var organist vid domkyrkan. Modern hette Elisabeth Boethius och härstammade från den såsom statsfånge namnkunnige prosten Jakob Boethius i Mora, hvilken vid Carl den Tolftes för tidiga myndighetsförklaring hållit en predikan öfver texten: »Ve det land, hvars konung ett barn är.» Vid tre års ålder förlorade Lidner sin fader; men modern blef efter några år omgift med en inspektor vid ostindiska compagniet, benämnd Aurell. Vid deras bröllop berättas den sexårige Bengt hafva gjort sitt första rim för att trösta sig deröfver, att han icke fick rum vid bröllopsbordet. Den uppväxande gossen insattes tidigt i Göteborgs skola och åtnjöt äfven enskild undervisning af en bland lärarne derstädes, den såsom utmärkt predikant kände C. J. Brag. Dock skall lärjungen hafva varit både trög och oläraktig ända till sitt elfte år, då en lika hastig som besynnerlig förändring inträffade. En dag, då han satt i skolkammaren och läste, väckte han sin lärares uppmärksamhet genom en hörbar knäppning i sitt hufvud: han kände en skakning ifrån nedre delen af pannan bakåt hufvudskålen, så att han i ögonblicket skrek till af smärta. Strax derefter kunde han sin lexa och röjde allt sedan ett godt minne och en snabb fattningsgåfva. Detta var alltså den mycket omtalade »lidnerska knäppen», hvars verklighet likväl icke tillräckligt bestyrkes deraf, att den, som erfarit densamma, sjelf är sagesmannen. Men säkert är, att han tämligen fort genomgick skolan och derefter äfven gymnasium, samt att han redan under gymnasiitiden gjorde sig känd för en gryende skaldeförmåga. Det är också ganska troligt, att den förträfflige Brag, som sjelf var en poetisk natur, haft inflytande på utvecklingen af sin lärjunges vittra anlag.

Fjorton år gammal förlorade Lidner sin moder, en förlust, hvilken han djupt kände och hvaröfver han bittert sörjde. Under hela sitt lif höll han hennes minne heligt, och i sina yppersta skaldestycken har han åt henne inflätat de skönaste blommor. Då han gått ut i verlden och irrade omkring såsom en flykting, ej sällan hjelplös

---

* Om rätta födelseåret har man sväfvat i ovisshet, emedan Lidner sjelf uppgifvit det olika, än till 1757, än åter till 1759. Det förra synes imellertid vara det sannolikare.

och fridlös, vände han ofta sin tanke till det föräldrahem, der denna ömma moder, ömsom varnande och ömsom mildt bestraffande, alltid förlåtande, vägledt hans barndom — ett förloradt paradis, utanför hvars portar han kom att utgjuta mången klagan. Då han i »Spastaras död» tecknar en moder, som uppoffrar sig för att rädda sitt barn, sänder han med henne en helsning till sin egen,

Då, tyst som tålamodets tårar,
På detta klot hon blickar ner,
Och hennes suckar uppenbara,
Att från en älskad son hon for.

I skaldestycket »Yttersta domen», der han framställer den gudomliga rättvisan och den gudomliga nåden såsom dömande, nalkas han hennes graf:

O marmor stum och kall! du, i hvars hårda famn
Jag högg, ack! späd ännu, en älskad moders namn!
Till dig i skuggors hem jag undan blixten ilar . . .
En son bör finna lugn der moderns hufvud hvilar.

Uti sången »Till min mors skugga» igenfinner man dessa ord:

Du segrar öfver öden vinner,
Men ack! för mig ej lugn, ej ro.
Om jag till templet flykta hinner,
Jag dock ej någon fristad finner,
Fast svalor bygga der sitt bo.

Detta minnets samband med den bortgångna kunde blott i flyktiga ögonblick fängsla den orolige sonens besinning: ett ankartåg, allt för svagt att fasthålla den farkost, hvaruti han dref omkring, en lekboll för våg och vind. Men den sonliga vördnadens vittnesbörd böra vi tro, att denna moder varit en god och ädel qvinna. Äfven sin mormor har Lidner gifvit en vacker tacksamhetsgärd uti ett af de äldsta stycken af hans hand, som finnas upptagna bland hans samlade arbeten. Det har till öfverskrift: »Vid tillfälle af en förestående resa, då en silhuett bortskänktes till minne af skilsmessan.» I detta lilla poem förråder den unga sångmön sitt blifvande skaplynne, likasom den lättsinnige, men i grunden alltid godhjertade ynglingen grunddragen af sin karakter, då han vid afskedet, i en märkbar känsla af sin svaghet, gör de bästa föresatser att icke i framtiden genom sin vandel bedröfva den, som på honom slösat så mycken kärlek.

Snart nog efter moderns frånfälle hade styffadern gift om sig, och så fick Lidner äfven styfmoder. Det berättas att hon icke kunnat tåla honom i hemmet; förmodligen emedan hans seder och uppförande icke voro de bästa, och emedan han kanske redan då börjat blifva ett rof för det olyckliga begär, som sedermera var en ständig källa till ånger och elände. Det säges till och med, att han blifvit förvisad från hemmet och någon tid inackorderad på ett näringsställe. Om sådant skett, har man utan tvifvel slagit olja på en eld, som man borde hafva försökt att släcka. Man har aldrig förmärkt, att Lidner bevarat någon tacksammare hågkomst af sin styfmoder; vi skola längre fram se, huru han träffade en välgörarinna, hvilken han icke utan skäl kallade sin »andra moder;» och kanske ligger i denna ofta nyttjade benämning, om icke ett afsigtligt förbiseende, dock likasom en betecknande glömska af den, som en gång öfvertagit hans första moders pligter.

Troligt är att Lidner efter den timade förändringen inom föräldrahuset utrustades till Lunds universitet, der han inskrefs vårterminen den 8 februari 1774 *. Hans förstudier skulle nu vara undangjorda, och antagas kan, att han egde rätt goda språkkunskaper, dem han framdeles fick tillfälle att utvidga. Han började bereda sig för den filosofiska graden, och disputerade redan den 3 dec. nyss nämnda år pro exercitio under Lagerbring »de novissimis per Europam revolutionibus», hvilken dissertation han med några verser dedicerat till sina styfföräldrar. Bland studenterne blef han snart allmänt känd, dels för sitt tygellösa lefnadssätt, dels ock för sitt uppträdande såsom poet. Det är icke någon ny erfarenhet, att sångens gåfva vid högskolorna medfört lockelser *från* boken och *till* nöjet, och Lidner var aldrig den som sade nej,

* I göteborgska nationens matrikel finnes följande anteckning af Lidners egen hand. »*Bengt Liedner, inskrifven til Student vid Kongliga Carolins. Academia i Lund den 8 Febr. 1774, samt i Götheborgska Nationen den 8 Ejusd. intagen. Född den 16 Mars 1757. Fadren Organisten Olof Liedner i Gborg. Gifvit til Nationen fjorton daler och fjorton öre smt pro inscriptione.*» Af annan hand är sedan tillagdt: »*Reste ut till Ostindien i Januari 1776. Återkom till Sverge följande sommar samma år. Reste ut derpå till Academien Greifswald. Sedan återkom han. Har åter utrest för Kongl. Theaterns räkning; incertum quo fata ferunt.*» Åter af annan hand: »*Återkommen till Sverge, bekant för några skaldestycken: Spastara, Året 1783, Fabler, m. m.*»

då ett gladt samqväm vinkade honom. Vid åtskilliga tillfällen fick han i uppdrag att skrifva verser, och *ett* sådant uppdrag gaf honom anledning att behandla ett ämne, hvarpå Spastaras blifvande skald fick göra en anmärkningsvärd lärospån. Detta inträffade, då en ung kornett Trolle tillsammans med tvänne systrar och en moster genom vådlig händelse omkommit under en lustfärd på vattnet. Oaktadt allt det omogna i den lilla kompositionen, röjer sig dock deruti en fantasi, hvars vingar börja visa sin kraft att lyfta tanken osh känslan till högre flygt. Det torde icke vara olämpligt att här införa en strof sådan som denna:

Du svarta olyckssjö, hvar dina vågor svalla,
Der höras hemska rop och gråt och qval och tjut!
Dock, skall du trifvas mer? Nej, himlen må befalla,
Att du i denna stund för evigt torkar ut!
Ej någon enda svan i dig må fåror plöja,
Ej någon silfverflock i dina rymder dröja,
Ej någon stråle mer af solens morgonrand!
Du luftens muntra hop, jag ber att du dig hastar
    Från denna ö, från denna strand!
Här ljunge rofdjur blott med ufvar, ugglor, gastar!
    Men ack, hvem irrar mig?
Blif, turturdufva, qvar, som ömma suckar andas,
    Och vet, att just med dig
Sku mina luteslag och mina tårar blandas!
Här må du kuttra ömt och sjunga sorg och qval!
Ack, öfvergif mig ej, när solen klart upprinner —
Men när i hafvets famn hon vid sin nedgång brinner,
    Då qvittre skogens näktergal!

Atterbom berättar, att »den, som hade bestält poemet och skulle afhemta det på utsatt dag, fann Lidner i ett aflångt rum, der i hvardera ändan stod ett bord, med en butelj och ett glas derofvanpå: mellan borden vandrade skalden oupphörligt fram och tillbaka, grät, författade, deklamerade med hög röst, och tog sig imellanåt en styrkedryck från det bord, som stod honom närmast. Slikt — tillägger berättaren — flög bland studenterna från mun till mun, och var för de fleste ett ännu kraftigare bevis än sjelfva verserna på hans poetiska kallelse».

Samtidigt härmed, eller våren 1775, författade Lidner ett ode öfver den då inträffade magisterpromotionen. Det ådagalägger med hvilken lätthet och ledighet den unge diktaren redan då behandlade språket och versen. Samma år om hösten anlände till Lunds universitet hans

landsman Thorild; men deras första bekantskap var endast flyktig. Den skulle längre fram, till Lidners stora lycka, varaktigare tillknytas och öfvergå till en orubblig vänskap. Lidner missbrukade sin akademiska frihet: han läste föga, men rumlade desto mer, så att anförvandterna slutligen började misströsta om någon framgång för honom på den lärda banan. Då goda råd och förmaningar icke medförde någon förbättring, beslöt styffadern vidtaga den utvägen att skicka honom till sjös, för att om möjligt tämja detta sjelfsvåldiga sinne: och sålunda blef den svärmiske studenten degraderad till sjöman på en ostindiefarare. Men vare sig att torrfödan på fartyget och ovanan vid detta nya lif eller den stränga uppsigten blifvit honom odrägliga, nog af, han rymde från fartyget vid framkomsten till Goda Hopps-udden. Här tillbragte han ungefär ett halft år i det djupaste armod, irrande omkring på landsbygden bland främmande vilda folkslag, eller i Capstaden, lifnärande sig med de almosor, dem barmhertigheten räckte honom. Man behöfver icke låna bjerta färger för att måla omgifningarna på taflan öfver den sorgliga figuren. Åt ena sidan de kala och bruna bergen, åt den andra det upproriska och skummande hafvet! Hvilka nya bilder hans öga sett, hvilka bittra erfarenheter han gjort under denna sin bedröfvelses och eländes tid, derom har han aldrig lemnat någon närmare underrättelse; men aningen hviskar till oss derom, då vi läsa dessa rader:

På Nova Semblas fjäll, i Cejlons brända dalar,
Hvar helst en usling fins, är han min vän, min bror:
När jag hans öde hör, med tårar jag betalar
Den skatt jag skyldig är, natur, dig allas mor!

En ifrån Ostindien hemfarande seglare medförde flyktingen till Göteborg, der hans anhöriga mottogo honom såsom den förlorade sonen. Måhända trodde de, att han, efter så många utståndna vedermödor och efter en sådan näpst och aga af nöden, dädanefter skulle taga sig bättre till vara, och kanske hade han ångerfull lofvat bot och bättring, efter som han nu fick återtaga de afbrutna studierna. Men för att icke å nyo indragas i de dåliga sällskap, som förut skadat honom, skickades han icke vidare till Lund, utan till akademien i Rostock (1777), hvarest han ock snart nog tog magistergraden. Hurudan? det är ovisst. Det har ju alltid gått fort för dem att blifva

lärde, hvilka rest öfver Östersjön efter diplom och doktorshattar. Till styfföräldrarnes stora sorg befans han dock vid hemkomsten till sin moralitet ingalunda förbättrad, utan snarare försämrad. Derimot hade han ytterligare utbildat sina poetiska gåfvor, och förhoppningen att genom dem, under skaldekonungen Gustaf III:s spira, kunna göra lycka, drog honom nu omotståndligt till hufvudstaden. För sista gången efter råd och lägenhet utrustad från föräldrahemmet afreste han till Stockholm och blef der 1779 inskrifven i krigsexpeditionen af kongl. kansliet. Han utgaf samma år ett häfte »fabler», tillegnade den då ännu späde kronprinsen Gustaf Adolf. Dessa fabler väckte icke utan skäl en viss uppmärksamhet.

Det var naturligt, att en så lofvande skald icke länge skulle blifva obemärkt af Gustaf III, då man vet, att det var *en* storhet hos denne konung att upptäcka och draga till sig gryende talanger och snillen på olika fält och i olika rigtningar. Den första bekantskapen skedde helt oförmodadt. En dag, då konungen i sitt museum betraktade några konstverk och framför en byst af Trajanus uttryckte sin önskan att vara denne kejsare, framträdde en ung man med ett ovanligt utseende och i en något ovanlig klädsel samt improviserade helt frimodigt:

Hur, store kung, kan du förklara
Den suck, ditt hjerta från sig ger?
Du önskar att Trajanus vara:
Du är ju Gustaf — det är mer!

Konungen lät underrätta sig om den unge improvisatörens namn och vilkor, samt beslöt att göra någonting för honom; men efter tagen närmare kännedom ansåg konungen lämpligt att låta honom resa utomlands, för att ytterligare fullkomna hans bildning. Lidner tillbragte härefter ett år i Göttingen, och reste så (1781) till Paris för att der under den svenske ambassadören grefve Creutz' ögon studera den då allherskande franska mönsterliteraturen och till sin yttre och inre person erhålla en verldsmans förfining. Hela denna Gustaf III:s uppfostringsplan beträffande den unge skalden vittnar ojäfaktigt, huru högt han uppskattade dennes förmåga; det vittnar icke heller mindre om konungens säkra blick och omdöme, då han just åt en sådan man som den ädle Creutz anförtrodde sin skyddsling. Man har trott, att konungen haft för afsigt att söka bilda Lidner för dramatiskt författarskap, till

en blifvande prydnad för det fosterländska Thalias-tempel, som nu var under grundläggning. Denna förmodan vinner stöd deraf, att Lidner under sin vistelse i Paris sysselsatte sig med utarbetandet af ett sorgespel, *Erik XIV*, det till omfånget största af alla hans arbeten. Att han i denna komposition misslyckades, och icke blott strandade mot den vedertagna formalismens klippor, utan äfven missfirmade den historiska sanningen, behöfver väl icke här omständligt utvecklas; men försöket ådagalägger ett aktningsvärdt sträfvande till konstnärlighet, ett upparbetande af de rika naturanlagen. Annars låg det i Lidners lynne att helst dikta efter stundens ingifvelse, ofta utan någon från början genomtänkt plan. I hans bästa arbeten finnas de skönaste episoder, de ypperligaste detaljstycken, medan intrycket af det hela icke sällan lemnar åtskilligt att önska. I ett afseende har imellertid Lidner utan tvifvel förkofrat sig i skolan hos Creutz, nämligen i afseende på formfulländningen i språkets behandling. Han hade alltid ett godt öra för det harmoniska och klangfulla i versen; men det stundom öfverdrifna och för mycket tillskurna behöfde utjemnas till mera egentlighet och naturlighet, äfvensom det kaotiska eller abrupta utrycket för en öfversvallande känsla danas till klarhet.

I Paris hade han allting så godt som han någonsin kunde önska. Han bodde i ambassadörens hotell, åt vid hans bord, egde fritt tillträde till hans bibliotek, och hade i hans hus, som var en mötesplats för Frankrikes utmärktaste snillen, mycket att se och mycket att lära. Men icke en gång under dessa lyckliga förhållanden kunde han frångå forna oarter; böcker, klädespersedlar och dylikt förvandlade han i myntvärde, och detta åter i våta varor. Stundom kunde han ock utblotta sig sjelf för att gifva almosor åt fattiga, ty han var gifmild som sjelfva barmhertigheten, och alltid slösande i all sin fattigdom. Det berättas att, då Creutz en morgon på sängen gifvit den poetiske handsekreteraren företräde, denne vid bortgåendet obemärkt medtagit hans — byxor. Ministern väntade främmande och skulle stiga upp, men fann icke det sökta plagget, med anledning hvaraf han föll i en sådan tankspriddhet, att han icke vidare kunde kläda sig, förr än någon kom och ingaf honom den »ljusa idén» att låta hemta ett annat dylikt plagg ur gaderoben. Detta

skedde: gästerna kommo och värden mottog dem, varande vid det älskvärdaste lynne.

Men om Creutz kunde skämta öfver och förlåta sådana upptåg, som det nyss nämda, och mycket annat som gjorde honom förtret och bekymmer för Lidners skull, så hade har svårare att ursäkta det sätt, hvarpå denne använde de handskrifter, dem ministern till genomläsning eller renskrifning anförtrott honom. Creutz beskylde honom för att hafva undansnillat manuskriptet till ett poem »De hesperiska trägårdarne», och vid sin återkomst till fäderneslandet skall han uti Lidners då utgifna arbeten hafva igenfunnit flere verser, som voro plundrade ur hans egna dikter. Möjligt är, att Lidners sångmö obehörigt tillegnat sig ett och annat, som hon tyckt om såsom passande i stycke för sig; möjligt kan ock vara, att de förmenta plundringarna endast voro ofrivilliga reminiscenser. Huru härmed rätteligen förhåller sig, är svårt att afgöra; men det veta vi, att Lidner, i huru poetiska omständigheter han för öfrigt städse befann sig, på det literära fältet åtminstone icke var den, som behöfde låna. Mycket tvifvel underkastad är endast eganderätten till fragmentet af operan »Rustan,» hvartill manuskriptet skall hafva egt Lidners namn och handstil. Inre kriterier häntyda på Creutz såsom författare, men förneka väl icke heller Lidner. Då man icke kan undgå att anmärka, hurusom åtskilliga ställen i »Rustan» återfinnas i »Medea,» gifver också detta vid handen den förklaringsgrund, att Lidner möjligen öfvergifvit fortsättningen af det förra arbetet och derur öfverflyttat vissa användbara stycken till det senare.

Det är redan antydt, huru den menniskovänlige och fridsamme Creutz hade många grundade anledningar till missnöje med sin handsekreterare: han klagade för konungen, och Lidner blef hemkallad förr än ämnadt varit. Utblottad återkom denne till fäderneslandet 1782 och lemnades åt sitt öde af den höge beskyddaren, hvars förhoppningar han gäckat.

För att finna sin utkomst antog han någon tid kondition hos en baron Åkerhjelm på Margretelund, oaktadt han hade den största vedervilja för en informators kall. Sitt tillstånd vid denna tid skildrar han uti ett »Bref i Werthers stil,» hvaruti det bland annat heter: »Jag är nu en imbécile.» Margretelund är ett englars hem. Naturen ler och menniskorna grina. Nåder till höger och venster,

hvilkas rangskjuka är odrägligare än tandvärk. Lägg härtill det fasliga ödet att i 9 timmar om dagen för en dum pojke läsa om Hustaflan och Magnus Ladulås, om Monomotapa och svinmagen*. »Den», säger Shakespeare», som vid vissa tillfällen ej förlorar sitt förnuft, den har ej något att mista». För mig är hög tid att blifva galen. — Men mitt grymma öde skall förändras: det skall! och jag reser.» Hvad den dumme pojken angår, så måtte denne discipel aldrig — såsom det hände en viss annan — hafva fått någon »knäpp», åtminstone icke någon invärtes. Lidner lemnade honom snart och reste tillbaka till hufvudstaden mot slutet af år 1783.

Efter återvunnen frihet fullbordade han nu och utgaf efter korta mellantider trenne af sina yppersta arbeten: »Spastaras död», »Året 1783» och »Medea» — inom svenska vitterheten ett klöfverblad af oförvissnelig skönhet och sällsynt värde. Dessa diktverk mottogos af allmänheten med den största hänryckning, ty sådana toner hade man tillförene icke hört ur en svensk harpa. Man beundrade i dem det djupt gripande och mägtigt hänförande bredvid det ömt rörande och innerliga, lika mycket som man genombäfvades af rysning öfver skaldens himlastormande djerfhet.

Lidners namn flög nu på ryktets vingar vidt omkring; för öfrigt visste man om hans person föga eller intet. Hans förnamn (på titelbladen af sina utgifna skrifter, liksom i sina bref, skref han alltid blott *Lidner***), hans ålder och lefnadsvilkor kände man icke; endast det hade ryktet förmält, att han ännu var en yngling, och dertill en vagabond, som lefde lik fjäriln för dagen.

Under allt detta saknade skalden dagligt bröd; det gick stundom så långt, att han icke hade papper, då han ville sätta sig ned att dikta.

Att teckna de olika skedena af Lidners nöd, kunde vara öfverflödigt, om det vore nog att säga, att han alltid var i stort betryck, alltid slarfvig och misshushållande; men vi måste — och vi vilja göra det med pietet mot hans minne — följa honom trappsteg för trappsteg till armodets djup, för att se huru karakteren och den sed-

---

* Ett till formatet tjockbukigt sammandrag af Schenbergs latinska lexikon.

** Ända till sin ankomst till Stockholm 1779 hade han skrifvit sitt namn *Liedner*.

liga viljan utkämpade sin kamp med ett oblidt öde, som i förtid bröt hans kroppsliga krafter; huru samtidigt dermed den glödande känslan blef mer och mer feberaktig, fantasien mer och mer spöklikt irrande, och en efter annan af harpans strängar brast, till dess hon slutligen blef entonig och endast återgaf en skeppsbruten sjuklings klagan.

För embetsmannabanan hade Lidner icke någon kallelse; med kännedom om hans personlighet bör väl ingen förundra sig öfver, att han fann det lika tråkigt och själsmördande som lönlöst att såsom extra ordinarie skrifva rent i kansliet. Andra hafva tyckt som han. Den tiden skaffade man sig vanligen ordinarie platser genom ackord; men den utvägen kunde Lidner naturligtvis icke tänka på att begagna. Man gaf honom vinkar att blifva prest; han kände dock sjelf sin oduglighet dertill och slog bort dylika vinkar med skämt.

Det var alltså till sångmön han satte sin glada förtröstan om utkomst. En vansklig förhoppning! Förläggarne gåfvo den tiden små honorarier, och de minsta åt skalderne. Hvad Lidner kunde förtjena, gick dessutom lika hastigt som det kommit. Icke sällan pantförskref han ännu ofödda, endast tillämnade dikter för att erhålla förskott: en fru Elsa Fougt, som den tiden förestod kongl. boktryckeriet, var honom härutinnan bevågen och hjelpsam. Men så hände det, att han gjorde samma pantförskrifning på annat håll och tillstälde trassel, hvarur han fick ganska svårt att reda sig. Boktryckaren Holmberg synes hafva gifvit honom på hand vid tillfällen af förlägenhet eller då poeten var i upprymd sinnesstämning: sålunda slog han under sig förlaget till Lidners samlade arbeten, oaktadt det rätteligen tillhörde en annan. Harmen öfver den »hernhutaren» Holmbergs tilltag skulle ännu mera förbittras under Lidners sista lefnadsår, då han fick veta, att denne ernade utgifva en ny, »mycket förbättrad och tillökt» upplaga, hvilket han uppmanade fru Fougt att förbjuda. Uppsåtet verkstäldes imellertid efter skaldens död, och på ett sätt, hvaröfver han lefvande skulle hafva djupt grämt sig.

Vid berättelsen om Lidners försörjningsmedel bör nämnas, att han äfven spände sin pegas för plogen och lemnade talrika bidrag både på vers och prosa till den äfventyrlige majoren Lunds tvetydiga tidning: »Tryckfriheten den Välsignade»; men att han minst af allt passade

till vitter domare, derom vittnar tillräckligt hans svar på några i nyss nämda tidning införda anmärkningar öfver »Spastaras död.» Bättre lönade det sig att skrifva tillfällighetsverser, till och med anonymt åt vissa förnäma herrar, som för konungen ville lysa såsom vittra snillen, men för den skull måste pråla med lånta fjädrar.

Lidner var alltid penningbehöfvande och försökte alla möjliga utvägar att få låna, hvarvid han gjorde de rundligaste löften, men städse glömde bort betalningen. I sina suppliker sparade han icke på smicker, der sådant kunde hjelpa; rik på förhoppningar, målade han stundom sina framtidsplaner med de mest lysande färger; stundom åter framstälde han för medlidandet sin nöd på samma sätt som en fattig sjukling blottar de gömda sår, från hvilka åskådaren vänder bort sina ögon med fasa. Han kunde med ett skämtsamt poem hos en tryckerifaktor begära ett lån af en riksdaler, med löfte om återbetalning i himmelen! Icke underligt då, att den, som ofta var strandsatt för en så obetydlig summa, ej länge kunde bo qvar på samma ställe: man kan nästan säga, att han, likasom fogeln, egentligen bodde der han sjöng. I ett bref, dateradt maj 1786, skrifver han: »Man hotar köra mig på gatan, man gör mig förtviflad — och jag skall skrifva skaldestycken! Hur vill ni nu, frågar man, hur vill ni nu hjelpa allt detta? Med ögat lyft åt skyn svarar jag suckande: jag vet det icke. Men det vet jag, att förändras icke min situation inom kort, så står jag icke mer att hjelpa. Jag ser blomman af min lefnadsvår i förtid nalkas sin förvandling. Af brist på rörelse är jag oftast sjuk, och just det, som plågar min själ, förtär mina kroppskrafter; men ogerna vill jag dö, förr än jag hos efterkommande gjort mitt minne kärt och jag hunnit förvärfva mig en vän, som med tårar samlar mitt stoft.»

Således martyr icke endast för sina förvillelser och felsteg! Vid armodets brant var han ännu mägtig af uppoffringar för den gudalåga, som både värmde och förtärde honom, och man kan på honom tillämpa Tegnérs ord om den, som utsätter sig för Pindens faror:

För att få, död, en ärestod,
Han sakne, lefvande, en hydda!

Björnar förföljde svanen, så att han under sommaren nyss nämda år, för att undgå bysättning, höll sig beredd

att rymma ut på landsbygden till någon bondgård, att der fullborda åskilliga arbeten, hvilka han samtidigt hade för händer. Prenumerationssedlar utfärdades i förväg: men de hade ingen åtgång, hvarför skalden nu började klaga öfver brist på uppmuntran från allmänhetens sida.

Lidner saknade icke förnäma gynnare, hvilka han också ofta anropade om rekommendationer och understöd. Till statssekreteraren Schröderheim och hans snillrika fru vände han sig med qvicka och skämtsamma epistlar, i hvilka artigheterna antyda en fransman. Flitigt uppvaktades äfven statssekreteraren Zibet och dåvarande kanslirådet Nils von Rosenstein, hvilken senare, ehuru sjelf icke skald, var en föreningslänk mellan de samtida skalderne och för Lidner ofta en förspråkare hos konungen. Bland de närmaste bekantskaperna och umgängesvännerna voro visserligen många, som gjorde honom goda tjenster, såsom majorerne Möllersvärd och Nordforss m. fl.; andre bland dem voro dock endast i tillfälle att trösta eller bjuda på ett glas. Men den, som under dessa år kanske verksammast sökte hjelpa honom, var en fru l'Estrade, hvilken han alltid kallade sin »andra moder», och hvars välgörande godhet han alltid tacksamt erkände. I hennes gästfria hus hade han icke blott en tillflykt under de mest brydsamma förhållanden, utan äfven tillfälle till ädlare nöjen bland en lefnadsfrisk ungdom. Fru l'Estrade uppmanade honom framför allt att fullborda skaldestycket »Yttersta domen», som blifvit påbörjadt under vistelsen på Margretelund, och hvarom ryktet redan berättade sällsamma saker. I trädgården till hennes boningshus på Södermalm fans ett lusthus, som en tid blef ett tempel för Lidners sångmö: der lemnade man honom ostörd då han ville dikta. Men en dag, då skalden längre än vanligt blef osynlig och man gick att söka honom, var han försvunnen. Under tiden satt han på ett närbeläget schweitzeri, klingade med några muntra bröder och skrattade såsom den sorgfriaste varelse i verlden. Han hade under arbetet icke erfarit någon inspiration, men så mycket starkare begär efter spirituosa, hvarför han helt obemärkt klättrat öfver planket och smugit sig bort. Från den stunden sökte fru l'Estrade hålla ett vaksamt öga på honom; men då Lidner märkte sig vara bevakad, fann han för godt att återtaga friheten. Sålunda blef arbetet på detta märkvärdiga skaldestycke ofta afbrutet, äfvensom manuskriptet tid efter annan undergick förän-

dringar. »Orsaken hvarför det så länge dröjt med nämda poem — skrifver Lidner vid ett tillfälle — är ingen annan än mitt oroliga sinne, dagliga omsorger och harm. Derför vet:

Det hända kan att hela natten
Jag rimmat har och druckit vatten;
Om qvälln mitt verk jag genomser
Och harmsen det på spiseln häfver,
Då pigan, som skall elda, ler
Och bränner vers i brist på näfver.»

Under vintern 1786—1787 började Lidner blifva sjuklig så att han ofta icke kunde gå ut och ännu mindre var i stånd att sörja för sitt uppehälle. »Den omvände och beskedlige sonen» plägade då skrifva små biljetter till »sin andra moder», hvilken hade den godheten att skicka mat till »sin stackars gosse». Sålunda skrifver han uti en sådan: »Just min nådiga, min ömmaste mor, just då jag här dyster och rysande sitter och skrifver ett oratorium om Jerusalems förstöring och med fasa afmålar, huru en mor, af hunger drifven, dödar och uppäter sitt eget barn,

Då låter du en gädda döda
Och ömsint sörjer för min föda. —
Det är mot vår missgerningsbalk,
Om jag ur kyrkan stjäl en kalk
Och åt en jude prompt försäljer.
Att bära jern jag ej förmår,
Med vers blir tommare hvart år
I både hjerta och buteljer.
Jerusalem, du helga stad,
Hur ofta har jag trott. att med din borg jag ramlat!
Men strax jag mina minnen samlat,
När jag fått mat af fru l'Estrade.»

Ju närmare man gör sig reda för Lidners yttre och inre tillstånd, desto säkrare finner man en förklaring öfver karakteren af hans diktverk, som under olika förhållanden sågo dagsljuset. Imellertid synes den orolige skalden under detta skifte af hårda pröfningar hafva kommit till större besinning och eftertanke af sin belägenhet. Då han under försommaren 1787 drack brunn å Djurgården, författade han den vackra bön, hvaruti den både lekamligen och andligen sjuke i de renaste toner anropar naturens och nådens Gud om helsa och läkedom för sina sår. Men mer och mer stadgades hos honom till beslut en länge närd tanke att öfvergifva fäderneslandet och söka sin utkomst i någon främmande vrå af verlden. Han började redan

framkasta, hurusom hans roll på den vittra banan snart vore utspelt; och den sång, hvarmed han egnade konungen sitt älsklingsarbete Yttersta domen andas resignation och tacksamhet, men röjer derjemte en vemodig, en omisskännelig klagan deröfver, att den mäktige beskyddaren vändt sitt uppmuntrande öga, sin hjelpsamma hand ifrån den aftynande skalden.

Innan vi följa Lidner på hans sista utländska resa, böra vi här kasta en blick tillbaka på hans förhållande till sina umgängesvänner och samtida vittra yrkesbröder. Bland dessa möter oss då främst bilden af Thorild, hvars första bekantskap han gjort vid högskolan i Lund. Denna bekantskap återknöts sedermera vid begges ankomst till hufvudstaden år 1779, men fullkomnades först efter Lidners återvändande från Paris, och sedan han lik en glänsande meteor hastigt stigit upp öfver den literära horisonten. Dessa vänner voro hvarandra mycket olika: den ene regellös och utan styrsel i sin dikt som i sin lefnad, våldsam i sin yra, beherskad af sina sinnesrörelser; den andre åter en man af kraft i både tanke och handling, eftersträfvande harmoni i allt, hänförande i sin strid för det sköna, det sanna och rätta; men begge voro de fantastiske svärmare och icke så litet hängifne åt illusioner. Imellertid kan man säga, att de genom sin vänskap kompletterade hvarandras väsende, så att hjertats och hufvudets egenskaper på ett sällsynt sätt samverkade. Lidner diktade, Thorild kriticerade: på hvar sitt område var den ene den andres öfverman. Det ömsesidiga förtroendet hedrar dem båda och har ländt till fromma för den fosterlänska literaturen.

Lidner plägade vanligen underställa sina arbeten Thorilds granskning, innan de utgåfvos, och denne bortskar då mycket med den kritiska knifven samt föreslog icke sällan vigtiga förändringar; likväl gjorde han alltid tillbörligt afseende på egendomligheterna i Lidners skaldskap och öfverság derför stundom med vissa fel och fläckar, som icke kunde utplånas, utan att väsentliga skönheter på samma gång skulle försvinna. Då Thorhild till genomseende mottagit skaldestycket Spastaras död säges han hafva strukit ut ungefär en tredjedel ur manuskriptet, vid hvars återkommande Lidner endast skall hafva yttrat: »Jaså, herr kandidaten strök icke ut mera!» Poemet trycktes med iakttagande af de gjorda ändringarna.

Men icke nog dermed, att Thorild, såsom en pålitlig vän och samvetsgrann konstdomare, gjorde skalden dessa enskilda tjenster; han var äfven den förste, som offentligen uppskattade hans vittra förtjenster, då han både i »Stockholmsposten» och derefter i sin egen tidning »Den nye granskaren» recenserade Spastaras död. Ännu otvetydigare uttalade han sitt bifall uti en i den sistnämda tidningen införd anmälan af operan Medea, som han räknade för »ett nytt och ännu större steg upp till rangen af våra första skalder». I allmänhet hafva efterkommande icke jäfvat hans omdöme härutinnan.

Lidners skalderykte började växa. Det är sannolikt, att han af medgången låtit förleda sig till någon obetänksamhet mot sin ädle granskare, enär denne fann sig föranlåten att i en uppsats »om efterhärmning» gifva honom en allt för skarp tillrättavisning. Ty på Lidner synes han syfta, då han talar om en författare, »ärad för trenne stycken, som lånt sitt värde af en annans förstånd». Det heter bland annat: Så hafva de vise läsare bland oss sett en bålstor poet icke uppstiga, utan upprasa; hvars lynne är ett slag underbar och ståtlig dumdristighet mot all skönhet och ömhet, mot Gud och naturen; hvars imagination är ett vildt kaos af stölder; och hvars genies kraft och konst deruti består, att af allt det, som skalder kunnat göra mest ömt och stort, skapa extremer. Öfverdådet synes större än alla hjeltars mod.» Dessa tillvitelser äro såsom man finner, öfverdrifna och ensidiga, och derför orättvisa. Sjelfva tillrättavisningen var en öfverilning, som icke undgick sitt straff. Också anmärkte Leopold med mycken spetsighet: »Vi försökte ej att utgrunda, hvilken denne poet må vara. Men om han blifvit ärad för poesier, hvilka tillhöra fragmentskrifvarens (Thorilds) förstånd, kunna vi ej nog beundra ädelmodet af hans förstånd, som gjort i det fallet bättre verser åt andra, än åt honom sjelf.»

Imellertid synas dessa tvistigheter icke vidare hafva rubbat det goda förhållandet mellan de båda vännerne. Lidner fortfor att trygga sig till Thorild, hvilken ock ända till hans död förblef en god rådgifvare och hjelpare i alla hans poetiska omständigheter. Såsom i flera afseenden karakteriserande för begge dessa personligheter torde följande anekdot böra anföras. En afton, då Lidner i ett inre rum på ett värdshus var tillsammans med Thorild och de glada bröderne Bellman, Kexel, Hallman och Hæffner,

m.fl., hade Thorild genom sitt blixtrande snille i hög grad hänfört sällskapet, men i synerhet Lidner, så att denne beslöt att på ett egendomligt sätt gifva sin beundran tillkänna. Han aflägsnade sig för ett ögonblick, men återkom snart, bugade sig djupt för Thorild och räckte honom en med guldknapp försedd käpp, under det han högtidligt deklamerade:

Så oordentlig som mitt snille,
Så krokig som min rygg jag denna käpp dig ger. —
Och är det ödets fel, om jag ej skänker mer
Åt den jag Peru skänka ville.
Men all den rikedom, det stolta Peru ter,
Kan ej belöna Thorilds snille.

Thorild insåg lätt, att en sådan gåfva näppeligen kunde komma från en sådan gifvare; och denna förmodan besannades snart, då en vredgad borgare kom att återtaga sin saknade egendom, hvilken den förtjuste skalden oförmärkt tillgripit i en vrå af källarsalen.

Hvarken med Kellgren eller Leopold synes Lidner hafva varit närmare bekant; öfver hans författarskap iakttogo begge en ständig tystnad. Det är ganska troligt, att Kellgren, som vid denna tid förde den kritiska öfverspiran, med sin utbildade smak och sitt fina konstnärssinne skulle hafva mycket att anmärka mot Lidners sångaralster; men denne var allt för mycket uppburen af allmänheten för att kunna med framgång angripas, i fall ett strängare domsslut skulle öfver honom uttalas. Dessutom var Lidner genom arten af sitt skaldskap en naturlig bundsförvandt till den vittre oppositionsmannen Thorild, och äfven detta torde i någon mån förklara den ihärdiga tystnaden från Kellgrens sida. Endast några få skärmytslingar och maskerade utfall kunna spåras mellan »behagens skald» och »de ömma känslornas sångare.» Begge voro de för mycket utmärkte att icke i tysthet erkänna hvarandras värde: de betraktade hvarandra såsom örnar från skilda klippspetsar.

I den af Gustaf III år 1786 instiftade Svenska Akademien erhöll icke Lidner någon plats; han låtsade likgiltighet för en sådan ära, men kunde icke alltid dölja sitt missnöje. Sålunda skrifver han till en vän: »Jag har läst Svedenborg och Lavater för att se, hvad jag skulle blifva i den andra verlden, medan jag i denna, efter mina herrar likars tycke, till ingenting duger. På En-

gelska källaren har jag ofta råkat den Svenska Akademiens triumvirat; nog f—n kan jag bära mig åt liksom de — anfäkta lön, äta och dricka. Mine skall min spegel lära mig, och att vara dum kan man vänja sig till, som man vänjer sig till andra handtverk, oaktadt egenskapen icke är medfödd.»

Men icke heller Bellman erhöll någonsin inträde i Gustaf III:s vittra areopag. Både han och Lidner gingo hvar sin fria väg, oberoende af de literära meningsstriderna: de grubblade icke öfver estetiska teorier, utan sjöngo efter stundens ingifvelse och snillets instinkt, afspeglande i dikten den yttre verlden eller hvad som rörde sig i deras inre. Deruti liknade de sina medbröder i Apollo, att de uppriktigt älskade den snillrike konungen och satte det högsta värde på hans bifall, ty *han* var solen i de vittras gille. Om vederlag för uteblifvandet af de utmärkelser, som tillföllo dem långt underlägsna förmågor, hafva minnet och efterverldens beundran dragit försorg.

Det är ofvanför taladt om Lidners beslut att öfvergifva fäderneslandet; och märkligt är, att äfven vännen Thorild, ehuru något senare, fattade och satte i verkställighet ett dylikt beslut. Lidner var oense med sig sjelf, hvarthän han skulle begifva sig. Han synes en tid hafva haft för afsigt att resa öfver till det mycket prisade Amerika; men slutligen bestämde han sig för Tyskland, der han hoppades kunna göra sig sin penna bättre till godo. Först ville han likväl helsa på en anförvandt och några vänner i Finland, och detta uppsåt gick oförmodadt i fullbordan, då han hösten 1787 i Stockholm träffade en gammal bekant derifrån, en sekreterare Sederholm, som var en stor beundrare af hans sångmö och nu inbjöd honom att följa sig öfver till systerlandet. På Sederholms egendom Boxbacka i närheten af Helsingfors tillbragte skalden några veckor, hvarunder den glade och fantastiske värden säges gemensamt med honom hafva sysselsatt sig med vittra idrotter. Lidner vistades derefter tidtals hos en måg till den förut omtalta välgörarinnan fru l'Estrade, majoren Möllersvärd i Mentzälä; tidtals åter hos en slägting Mannerskants i Helsingfors. Mot slutet af året finna vi honom i Åbo, der han lät trycka sorgedikten »Messias», som likväl icke kunnat bibehålla ett rum bland hans samlade skrifter.

Öfverallt hade ryktet gått honom i förväg, och då han sjelf kom med sin lyra och anslog dess strängar, blef han mottagen med välvilja och förvärfvade sig nya vänner. Att han äfven genom sin sång vågade utsätta sig för någras ovilja och hat skall berättas såsom ett för honom hedrande drag af sjelfständighet och fosterlandskärlek. Först bör dock förtäljas om den största eröfring, som hans lyra och hans hjerta gemensamt gjorde.

I trakten af Åbo hade han blifvit bekant med en fröken Eva Jakobina Hastfer, som snart fattade tycke för den beundrade främlingen. Till sin natur svärmisk såsom han, hade hon flitigt läst poesi och satte Lidner högst bland alla skalder; och denna sympati för dikten alstrade hos henne kärlek till diktaren. Både genom sitt vackra utseende och sitt frimodiga väsende gjorde hon på honom ett djupt intryck, och uppmuntrade den böjelse, hon fann hos honom. Det berättas till och med, att hon sjelf friat till den försagde älskaren, hvarvid följande samtal skall hafva egt rum mellan dem. *Han:* »Jag är djupt tacksam, och himmelskt säll; men har ni någonting? ty jag har intet.» *Hon:* »Jag har en liten vacker landtegendom.» *Han:* »Förtjuserska, men den super jag snart opp.» Hvad häraf må vara sant eller icke, kan lemnas derhän. Det vissa är imellertid, att den förtjusta älskarinnans slägtingar afrådde henne från en förening med en man, hvars utsigter voro så mörka och afskräckande. Men fröken Hastfer var en qvinna med fast vilja, som icke lät sig rubbas. Kanske ansåg hon beskyllningarna mot Lidner ogrundade eller öfverdrifna; kanske hoppades hon ock att genom sin kärlek kunna leda den ostadige, men godhjertade skalden på vägen till en ljusare framtid. Nog af, de blefvo förlofvade, och Lidner var åter den lyckligaste under solen!

Den sörjande enkan, som sett så många illusioner gäckas, har sjelf med samma öfvertygelsens värma, som tyckes hafva lifvat den trolofvade flickan, berättat: »Lidner hade under sitt vistande i Tyskland blifvit förlofvad med ett ungt fruntimmer af stånd, skönhet och förmögenhet. Då de en gång sutto förtroligt tillsammans i en trädgård, tyckte han sig se sin mor komma med mig vid handen och säga: »Här är den du skall hafva; den der får du icke». Lidner blef stum och visste strax inom sig, att han aldrig skulle få henne. Han reste tillbaka till Sverige,

och två år derefter fick han underrättelse om hennes död. När han första gången hos en kapten Torck träffade mig, igenkände han mig strax för densamma, som han sett i syne, och var förvissad, att jag skulle tillhöra honom.»

Så förblandade Lidner dikt och verklighet, och hans fästmö trodde hans ord: icke underligt då, att hon med sådan tillförsigt gick sitt ödes fullbordan till mötes. Men att den nyss anförda berättelsen icke, såsom man förut trott, helt och hållet var ett foster af skaldens fantasi, kan med någorlunda säkerhet antagas; han synes under sitt vistande i Tyskland hafva haft någon kärleksförbindelse, fastän det är ovisst, huru allvarsam. I ett af sina bref har han omtalat en »Emilie», hvilken han »svurit en evig trohet». Härmed kan äfven sammanställas ett yttrande i ett annat bref till majorskan Möllersvärd: »Hvad vill ni i Tyskland? frågar ers nåd. Tre gånger bugar jag mig till jorden och svarar allra ödmjukast: Jag vill gifta mig! Oaktadt jag nyss blifvit så stadig som den katolske presten och så belefvad som den hernhutiske, oaktadt allt, min nådigaste, kunna dock innan dess mina saker aldrig blifva reglerade. I förtroende, ers nåd, i hela vida verlden finnes ej ett hjerta så oändligen skapadt för kärlek som mitt; och ingen yngling — än en gång bugar jag mig tre gånger till jorden och svär — ingen yngling kan på ett visst sätt göra en känslofull flicka så lycklig som ers nåds ödmjuke tjenare. Än i Sverge då, säger ers nåd?

Ack, hvilken öken,
Då der jag i min framtid ser!
Hvar fins en enka eller fröken,
Och den mamsell, jag ber, jag ber, —
Hvar äro de, som skulle gifva
Sitt hjerta bort vid lyrans ljud?
Nej, jag vill ej beundrad blifva,
Men älskad — hvilken himmel, Gud!»

Imellertid behöfde han numera icke gå öfver ån efter vatten, som ordspråket säger. Men fästmöns slägtingar lade hinder i vägen för hennes giftermål, och först efter särskildt utverkad befallning från konsistorium fick lysning utfärdas. Brudens hemgift var ringa och snart medtagen; men sitt löfte att dela den älskade skaldens öden i lust och nöd var hon trogen intill döden. För hans skull försakade hon slägt, ungdomsvänner och födelsebygd,

och följde honom, utan att någonsin klaga, till armod, lidande och sorger. Hon räknade för en lycka att ega hans hjerta och var stolt öfver att bära hans odödliga namn; hon såg hos honom endast det goda, öfverskylande hans svagheter, då hon ej förmådde rätta dem. Jaquette Hastfers uppoffrande kärlek och ståndaktighet under de hårdaste pröfningar förtjena ett särskildt ärofullt blad uti qvinnohjertats historia. Lidner förblef visserligen densamme som förut, och sjönk under de senare åren af sin lefnad ännu djupare; men sin maka var han städse tillgifven, och huru mycket törne han än strödde på hennes stig, kastade han ock för hennes fötter den varmaste tacksamhets rosor. Huru enkel och hjertlig är icke hans tillegnan till henne af oratoriet »Messias i Gethsemane!»

Kom att lyran åt mig räcka,
Vifta uppå den ditt namn!
Och, att himlar hos mig väcka,
Tag din dotter i din famn!

Dufvan, fastän stormar skaka
Nästet, der hon hvilat glad,
Söker upp ett myrtenblad,
Till att räcka åt sin maka.

Men vi återvända från makan till sångmön. I Finland lade Lidner sista handen vid »Yttersta domen», som trycktes i Åbo 1788, samma år som äfven hans samlade skrifter började utgifvas i Stockholm. Då kriget utbrustit, uppflammade hans själ af en ädel värma och en ädel harm, då han såg, huru en del af den svensk-finska härens officerare öfvergåfvo konungen i farans stund: i en sinnesstämning af hänförelse för den senare och förtrytelse mot de förra diktade han sitt »Ode till finska soldaten», ett qväde, som helsades med jubel af befolkningen, men mottogs med ovilja af dem, som måste taga åt sig uttryck, sådana som detta:

Sin kung kan blott en bof bedraga!
När såg du mod förutan dygd?
Ja, mindre skam att flykten taga,
Än sälja egen fosterbygd.

Då man erinrar sig, att den bekante Anjalamannen, öfverste Hastfer, var en anförvandt till Lidners fästmö, finner man ytterligare en förklaring, hvarför hennes slägtingar lade sig mot föreningen med den konungske

sångaren. En del af landtofficerarne utgöto mot Lidner sin vredes skålar och Åbolänningarne hotade honom med stryk; hvarimot han försvarades af sjöofficerarne, hvilkas trohet och tapperhet han i den nämnda sången gjort rättvisa. Ty det heter, bland annat:

I hjeltar, hvilkas blod med Hoglands böljor flutit,
Förmå ej edra sår att afund väcka opp?

Sjelf var skalden så hänförd för konungens och fäderneslandets sak, att han såsom frivillig ville draga ut i kriget för att visa de »med anor öfverhopade pojkar, som darrade för att göra lycka», huru en fri man med öppen barm möter faran. Han ville, såsom han uttryckte sig, »återkomma antingen utan arm eller med lagrar». Man finner, att anden var villig, men — köttet var svagt.

Konungens bekymmer voro många och stora, och de ökades ännu mer, då till de inre och yttre fienderna sällade sig äfven Danskarne, som oförmodadt bröto freden. I denna sin nödställda belägenhet vände han sig till Dalkarlarne, att hos dem finna hjelp; hvilket gaf Lidner ämne till ett nytt poem, hvaruti han lät »Gustaf Erikssons skugga uppmana Vasa-ättlingen Gustaf III till ståndaktighet och mod. I samma fosterländska anda fortfor han äfven att dikta efter sin återkomst till Sverige hösten 1789, och man eger från denna period »Birger Jarl till borgerskapet i Stockholm på högtidsdagen den 3 juni 1790, Freden och Gustaf Adolfs ärestod», hvilka stycken visserligen förråda en något darrande och osäker hand, men ock ett för fäderneslandets ära varmt klappande hjerta.

Skulle Gustaf III vara likgiltig för sådana prof på tillgifvenhet och trohet? Han kunde icke vara det och var det icke heller. Men icke alltid kunde han hjelpa, eller var hjelpen otillräcklig. Om *en* ynnest hade skalden träget anropat honom, nämligen att blifva utnämnd till hans handsekreterare. Men redan 1787 skrifver Lidner: »Att Rosenstein underrättat mig, det konungen sagt promt nej — skulle det oroa mig? Strunt! Mitt högmod växer.» Imellertid torde högmodet snart hafva gifvit sig, ty efter ankomsten till Åbo anhöll han, likaledes genom Rosenstein, att blifva benådad med kongl. bibliothekarietitel och fullmakt. »Kallelsen — anförde den sednare till konungen måtte vara allvarlig, emedan han äfven till

Schröderheim i Finland yttrat den. Men det är tyvärr att beklaga, att Lidner ej har samma stadga i sin karakter och konduit, som han har geni. Ett penninge-nådetecken vore, tror jag, mera afpassadt.» Hoppet om en handsekreteraresyssla kunde Lidner likväl icke öfvergifva, utan framstälde förnyad bön derom både på vers och prosa, hvarvid han erinrade, huru nordens hjeltar fordom förde skalder med sig i fält, och huru Racine och Boileau sjöngo under Ludvig XIV:s segrande fanor. Dock kunde hans begäran icke villfaras. Sitt missnöje öfver att hafva blifvit förbigången vid valet af de Aderton gaf han för konungen tillkänna genom den år 1791 författade satiren »Allunderdånigaste memorial att få bli spögubbe i Svenska Akademien» Äfven personligen uppvaktade den betryckte skalden sin monark med nådeansökningar, och denne skall ofta hafva klappat honom på axeln och lofvat hjelpa »i morgon». »Men den morgonen kom aldrig» — säger enkan. Dock är det ganska troligt, att konungen icke så sällan gaf honom penningeunderstöd, och Zibet synes hafva varit den, som öfverbringat nådegåfvorna.

Med nya band hade Lidner fäst sig vid det fädernesland, som han tänkt öfvergifva. För honom hade vistelsen i Finland i många afseenden varit nyttig och upplifvande; men efter återkomsten till Stockholm förföll han åter i sina gamla vanor, och till fattigdomen sällade sig äfven sjukdom. Det lilla arf, som han väntade från sin födelsebygd, utföll icke förr än efter hans död, med en obetydlig summa. Imellertid växte behofven, medan tillgångarna allt mer och mer började tryta: familjen välsignades med en dotter, vid hvars dop en Gyldenstolpe, en Zibet, en Rosenstein voro faddrar; men dessa högt uppsatte gynnares faddergåfvor kunde endast afhjelpa den störta förlägenheten.

Bland andra förnäma, som någon gång uppsökte skaldens dystra boning, var äfven excellensen Sköldebrand, hvilken om ett sådant besök berättat följande. Han fann Lidner liggande till sängs, af brist på kläder; i hela rummet sågos, utom denna säng och ett klumpigt, omåladt bord, ej andra möbler än ett par dylika trästolar, af hvilka den ena bredvid den halmbäddade sängen bar några ark groft papper, en i det närmaste tömd flaska, som sades innehålla »hjertstyrkande droppar», och ett bläckhorn; på den andra satt vid spiseln hans maka med ett spädt

barn vid sitt bröst och sjelf klädd i en sammanträcklad mansöfverrock. Sköldebrand häpnade och lade några riksdaler bredvid poemerna på manuskript-stolen. Vid utgåendet kom frun efter honom och sade med tårade ögon: »Ni är ädelmodig, men min Lidner är svag; vill ni en annan gång understödja oss, så värdigas lemna gåfvan åt mig.» 1791 skref Lidner till Rosenstein, i afsigt att bringa det för konungens öron: »Mantalsskrifvarne vilja göra mig till lösdrifvare.» Han tillägger: »Lefver jag, skall jag bjuda till att af efterverlden blifva känd, och hon lär förundra sig, att sådant kunnat hända 1791.»

Så länge Lidner var frisk, egde han ännu förtjenst genom sin penna. Men ofta var han för sina vänner besvärlig och efterhängsen, så att de till och med undveko att möta honom ute. Han berusade sig under de senare åren flitigt ur finkelflaskan.

Medlidande och gifmildhet voro hos Lidner känslor, dem han hade ett oafvisligt behof att tillfredsställa. Särskildt ömkade han sig öfver de vanlottade brandvakterna, hvilka, medan andra fingo öfverlemna sig åt hvilan, måste vaka och ströfva omkring under höstnattens mörker och regn lika som under vinternattens köld och snöyra. Huru han för att bispringa en nödstäld kunde utblotta sig sjelf, ådagalägger följande händelse. En sommar, då han vistades på Drottningholm, mötte honom en gång, då han kom från en uppvaktning hos konungen, en fattig enka, som beklagade sin nöd och sade sig hafva 7 små barn. Lidner lossade strax guldkedjan från det ur, konungen nyss skänkt honom, tog af sig silfverknäspännena, lade härtill de penningar han hade på sig, tog af sig sin halsduk, inlindade alltsammans deruti, och bad henne skaffa bröd derför åt sina barn. Konungen och drottningen, som åsett detta från ett slottsfönster, sände tvänne kammarherrar för att leda upp Lidner sådan han då var, och konungen frågade honom, om han visste för hvilken han klädde af sig. Lidner svarade, att hon var en fattig enka och hade 7 barn; han behöfde ej veta mer. »Det är väl bra att hafva ett godt hjerta,» sade konungen, »men du går för långt, då du kläder af dig sjelf.» Sedan gåfvo honom konungen och drottningen hvar sitt hopveckladt papper med dukater, samt förmanade honom att derefter hushålla bättre. Detta efter enkans berättelse.

Men om sättet för hushållningen kan anföras följande anekdot. Skalden låtsade stundom förakta jordiska egodelar, och för att visa det, lät han, då konungen genom Zibet en gång tillstält honom en icke obetydlig summa i silfvermynt, i sin kammare uppföra ett par skottkärror mull, som utstjelptes i en vrå, och i denna jordhög nedmyllade han alla penningarne, sägande: »mull som mull! den blanka må ligga bland den svarta.» Och så blef fattigdomen skattgräfvare, och sedan slösare. Från trovärdigt håll har man försäkrat, att äfven den tillgifna makan skall hafva varit »en stackars misshushållerska».

Lidner hade en synnerlig vurm att åka; stundom kunde han stiga upp i en hyrvagn och låta köra sig inom eller utom staden så långt den klena kassan medgaf, hvarefter han icke sällan till fots återvände hem. En afton kom kan genomvåt och ruskig från sin aflägsna bostad på Norr till Thorild, som bodde på Söder. Denne gaf honom en torr skjorta och trakterade honom med något kallmat samt lät efterskicka öl och bränvin, väl vetande hvilken gäst han hade att undfägna. Lidner blef häröfver högst förtjust, och började förpläga sig; men plötsligt utbrast han: »Låna mig nu pengar, ty hustru och barn svälta ihjel, under det jag fullbordar ett verk, som skall göra min ära och lycka.» Thorild svarade: »Min kassa består blott af fyra plåtar; mer än hälften kan du ej billigtvis begära»; och han tillade: »olycklig du, om du icke har dem med dig hem till din hustru!» Imellertid mörknade molnen mer och mer och nya störtskurar voro i antågande; men Lidner, nu redan halfrusig, satt qvar i ro och började improvisera ändlösa verser. På Thorilds uppmaning att skyndsamt begifva sig hem, om han icke åter ville blifva genomvåt, svarade han blott: »Åh, det betyder ingenting; jag åker.» Och då händelsevis en hyrvagn stannat utanför huset, ackorderade Thorild med kusken om betalningen; men då Lidner anländt till sin port, frågade han: »Hvad var ackordet för skjutsen?» — »En plåt!» — »Godt!» sade Lidner: »kör då ett stycke till, så att det blir jemt två!»

Sådana och andra besynnerligheter hos denne skald styrkte många i den tron, att han var rubbad till sina sinnen: i allmänhet vittnade ock hans uppträdande, huru föga han kunde finna sig i lifvets olika förhållanden. Hans utseende liknade en drömmares. Han gick vanli-

gen något framåtlutad, vårdslös i sin klädsel och i sitt sätt; var tämligen lång och mager; hade annars ganska välbildade anletsdrag, ehuru den krokiga örnnäsan var tilltagen i stort, och blicken matt och slö såsom hos en sömnig. Men då en liflig tanke eller känsla fattade hans själ, höjde han sitt hufvud och en sällsam eld flammade plötsligt upp i hans öga.

Några af hans biografer hafva påstått, att han var mindre nogräknad med andras tillhörigheter och lika svag i sina begrepp om rätt och orätt, om dygd och last, som svag för de begärelser, hvilka bäddade honom en förtidig graf; men dessa beskyllningar äro utan tvifvel öfverdrifna, och man måste med bestämdhet erinra, att de mestadels grunda sig på obestyrkta berättelser eller röra smärre förseelser, som snarare kunna hänföras under rubriken pojkstreck. Man behöfver icke af misstänksamheten låna en dyrk för att komma in i detta hjertas lönrum och förklara denna sjelfförstörande karakter: nyckeln dertill är icke svår att finna, och alla tiders erfarenhet kan framställa motbilder till en sådan svag och viljelös natur, som den olycklige skaldens.

Hans lefnadslampa började flämta allt mattare och mattare; men före utslocknandet uppflammade skaldelågan ännu en gång och kastade ett darrande, ömsom blekt och ömsom blodrödt sken öfver en sorglig tafla ur verkligheten, icke utan drag som påminna om hans lyckligaste skapelser. Det tillstånd af öfverretning, hvartill han uppjagat sin känsla och sin inbillning, hade öfvergått till slapphet: då han nu företog sig att dikta poemet *De galne,* hvaruti han ville teckna menniskan i det förfärligaste öde som kan träffa henne, eller det att blifva vansinnig och inspärrad i ett dårhus, då vittnade redan sjelfva uppslaget om en krampaktig ansträngning, som plägar föregå kraftens slutliga förlamande:

Hvad är det för en röst, som ryter:
Tag lyran och min afgrund känn!
Förtviflan ur sin kula bryter,
Och raseriet följer den.

För öfrigt utkastade han ännu mången plan till arbeten, hvilka likväl, förklarligt nog, aldrig blefvo utförda Brödbekymren lemnade icke hans själ den ledighet och frihet, hvarförutan konstens idkare sällan kan genomföra något större verk; och dessutom voro krafterna numera

allt för mycket medtagna. På sistone plägade han vanligen arbeta om nätterna, då sömnlösheten icke unnade honom hvilans ro och glömska.

Då Gustaf III fallit ett offer för en mördares hand, sjöng Lidner i tvänne qväden, »Gustaf III förlåter och »dör» samt »Klagodagen», sin vördnad och sin saknad; hvarefter han för hertigen-regenten tände sångens rökelse under förhoppning att blifva ihågkommen med någon fullmakt och pension. Han synes ock vid denna tid hafva fått sig tillförsäkradt ett årligt understöd af 100 drdr. Men först då han låg på sin sotsäng, ankom bud ifrån hertig Carl med förfrågan, »hvilken syssla han kunde bestrida? ty den skulle han få». Den aftynande skalden smålog och svarade: »Hvarför har man ej gjort mig denna fråga förr, då jag kunnat bli verlden och mig sjelf nyttig? Nu kommer den för sent. Jag väntar i en annan verld en större lycka än den alla konungar kunna gifva mig. Men bed hans kongl. höghet att ej glömma min olyckliga maka och mitt lilla barn.» Då budet aflägsnat sig, såg han på sin maka, tryckte hennes hand och försökte ännu en gång på diktens språk tolka sin tillgifvenhet och sin tacksamhet för hennes trohet; men då tankegången förvirrade sig och versen blef osammanhängande, upprepade han ur en kort förut dikterad stof dessa ord:

Förgäfves min harpa jag tager,
Hon vägrar det suckande hjertat sitt ljud.
Farväl min odödlighets lager!
Jag glöms, men dock käns af en vän och af Gud.

Lidner afsomnade natten mellan den 3 och 4 januari 1793, trettiofem år och nio månader gammal.

Den bedröfvade enkan var i förlägenhet om medel till begrafningen och visste icke, hvarthän hon skulle vända sig att erhålla någon hjelp. Men då lät Bellman, som numera sällan qvad, plötsligt förkunna, att han ville sjunga offentligt; hvarefter han på källare och värdshus påkallade det allmänna deltagandet genom tillfällighetsdikter, af hvilka minnet lyckats bevara denna strof:

Skalderna ha aldrig råd
Att en bror i grafven sänka,
Knappt till svepningen en våd,
Mindre facklorna som blänka.
Visen ömhet, visen nåd
Mot poeten Lidners enka!

Detta uppträdande förfelade icke en åsyftad verkan; och då den ädle sångaren insamlat 50 riksdaler, uppsökte han sorgehuset och nedlade der sin gåfva, under det han yttrade till fru Lidner: »Se här! detta har jag sjungit ihop åt dig.»

Bellman var ock en af de få, som ledsagade skaldens stoft till dess hvilorum i Adolf Fredriks kyrkogård. Säkert skulle äfven Thorild hafva visat sin vän denna sista äretjenst, om han kunnat; men han satt vid denna tid i fängelse. Några månader derefter måste han gå i landsflykt; inom något mer än tvänne år lågo Bellman och Kellgren i grafven; Leopold måste draga sig tillbaka till landsbygden; Svenska Akademiens dörrar blefvo stängda; man erinrade sig ett yttrande af Lidner under hans sista lefnadsår: »Gustaf III är död! snillets tid har upphört i Sverige.» Sålunda sammandrogo sig molnen öfver den ödsliga svenska parnassen och nattskymningen lägrade sig öfver ett försvinnande tidehvarf. Men genom dunklet frambröto snart de första ljusstrålarna, som bebådade en ny dag.

Då Lidner var bortgången, blefvo hans skrifter missfirmade och föllo sedermera i en oförtjent glömska, tilldess en nyare tid åter framdrog dem i ljuset. Nära ett halft sekel efter hans död egnade honom Svenska Akademien en högtidlig hyllningsgärd, både genom en minnesteckning af den oförgätlige Franzén och genom en skådepenning, hvarpå man läser de betydelsefulla orden: »postera laude recens: i efterverldens lof föryngrad.» Det bör här tilläggas, att samma vittra samfund låtit på skaldens undangömda graf uppresa en minnesvård.

Till denna graf vandrade under trettio år den sörjande enkan och dottern, att med blommor pryda denna för dem dyrbara helgedom. Att dessa varelser, hvilkas öden voro så nära förbundna med den odödlige diktarens, ännu funnos till, derom var samtiden i okunnighet, till dess fru Lidner oförmodadt uppträdde med en lefnadsteckning öfver sin make, för att vederlägga de hårda omdömen, som blifvit uttalade öfver hans personlighet. Under början af sin enketid hade hon sökt sitt och sitt barns uppehälle genom pensionsundervisning; men slutligen blef hon såsom fattighjon intagen på det s. k. Drottninghuset. Der uppsöktes hon 1820 af skalderne Atterbom och Afzelius, hvilken senare, genom utgifvandet af några dittills

otryckta smärre dikter af Lidner, förskaffade henne ett välkommet och välbehöfligt understöd på hennes gamla dagar. Då hon utbekom något qvartal plägade hon bjuda sina väninnor till sig på kaffe och då framtaga Lidners skrifter och ur dem uppläsa de stycken, hvilka hon mest beundrade. Likväl skall kaffesystrarnas förtjusning, till hennes förtret, icke hafva räckt längre än välfägnaden; hvarimot den förnyades vid nästa bjudning. Men många tårar hade den forna Jaquette Hastfer utgjutit öfver det blad, hvarpå hon läste:

En gång, när Lidner är ej mer . . .
Den Lidner, som du nu din ömhet värdig finner,
När uppå detta blad du ser,
Att du dig dock förflutna dar påminner,
Och glömmer ej det hjerta jag dig gaf!
Min vålnad öfver dig vid månens blick skall strimma,
När till min lagerkrönta graf
Du stum och tårögd går en helig midnattstimma.

Hon dog i början af 1820-talet och följdes den 1 januari 1824 af den i barndomen för sin skönhet prisade, af sin fader förevigade dottern Adelaide, hvilken vid moderns sida framsläpat ett glädjelöst lif uti sin färdeneärfda fattigdom.

»Det är menskligt att fela, men gudomligt att förlåta» — har Lidner yttrat. Vi hafva ingenting att förlåta honom, men mycket att tacka honom för. Då vi nu följt honom till den hvilopunkt, der jordevandringens väg slutar, låtom oss kärleksfullt draga täckelset öfver den fallna stoftvarelsen, för att i stället lyfta slöjan från den förklarades bild i sångens tempel. Det återstår oss ännu att kasta en blick tillbaka på karakteren af den poesi, hvars tolk han varit.

En rik och varm känsla är det första, som uppenbarar sig i Lidners skaldskap: inom henne verkade himmelens makter och sådde idéernas eviga säde i en fruktbar jordmån; men ovännen kom och sådde ogräs bland hvetet. Man skulle kunna likna känslan vid en degel, uti hvilken guld, silfver eller simplare metaller uppmjukas och genomgå en luttringsprocess: kärlek, hat, glädje, sorg, längtan och alla de lidelser, som röra sig i skaldens inre, gå igenom hans känsla; och då han söker gifva hennes innehåll ett uttryck, får detta vanligen en styrka, som

motsvarar känslans egen lifsvärme. Hos Lidner var denna ofta stegrad till passionens glöd. I lifvet skeppsbruten, hade han förlorat harmonien i sitt väsende, och hvad hon lifligast kände och uppfattade var den brist, som vidlåder allt jordiskt och menskligt. Deraf den smärta, som så ofta ur djupet af hans bröst frampressat ordet »usling», ett ord, som han adlat genom det medlidande och den gripande sorg, hvarmed han tecknat sin nästas olyckor och qval. Han var ett eko af en tidsanda, som, sliten mellan tvifvel och förtviflan, ville ombilda samhället för att lindra den enskildes lidanden. Sådant vittnar visserligen om ett godt hjerta, men äfven om ett svagt förstånd. »Till skolmästare — sade Lidner — blifve den för evigt dömd, som väger ord, då han har tillfälle att gråta.» Ja, han var i detta fall såsom svampen, hvilken så mycket mättat sig med tårar, att den icke förmår hålla dem tillbaka, men kommer i ymnigt flöde, då den kramas. Hans poesi röjer derför ofta en känslosamhet, som inom konsten är ett lyte.

Det förakt och sjelfförakt, som alstras af medvetandet om menniskonaturens förderf och råhet i dess förnedring, framkallade å ena sidan hos skalden skärande hädelser mot skaparen och den gudomliga verldsordningen; men å andra sidan kände han i lugnare ögonblick en brinnande längtan efter försoning. Han sökte och fann i verlden himmelens mildhet och nåd återspeglade hos den allt förlåtande moderskärleken, hvilken han så ofta och så skönt besjungit. Jemte detta ämne har han äfven behandlat andra sådana, i hvilka det eviga lifvet och sanningen fira sin seger öfver förgängelsen och döden. Hans sångmö knäböjde vid korset och bekände Kristi lära. Hon liknade — säger Atterbom träffande i den berömda boken om «Svenska siare och skalder» — hon liknade »den synderskan, som föga begrep hvad Kristus sade, men kysste hans fötter, och vätte dem med tårar, och torkade dem med sitt hufvudhår, och erhöll den dom: henne varda många synder förlåtna, ty hon älskade mycket.»

Om en stark och glödande, ehuru icke alltid ren känsla var det ena grundvilkoret för Lidners skapande förmåga, så var ock en rik fantasi det andra. Åt sig sjelf lemnad är fantasien visserligen blindt irrande; men vägledd af förnuftets fackla far den på upptäcktsresor i förut obeträdda rymder. För Lidner, det veta vi, var det ofta

natt, och ju mera det mörknade för hans syn, dess mera uppsökte hans fantasi det dystra, det skräckfulla och fasaväckande, likasom det mörkrädda barnet skrämmer upp sin blod och i skuggorna tycker sig se spöklika gestalter. Efter att hafva med lika mycken djerfhet som sanning framstält bilder ur verklighetens eller diktens verld, öfvergick han stundom till det onaturliga och vidriga, såsom i oratoriet »Jerusalems förstöring», der modern af hunger uppäter sitt eget barn.

Lidner var, om någon, född till skald, ehuru långt ifrån i samma grad till konstnär; ty han saknade tillräcklig reflexion, hållning, harmlöshet, och en genom grundligare studier förvärfvad bildning, samt en bestämd verldsåskådning. Hos honom äro ytterligheterna mycket i ögonen fallande: hög flygt, vådliga irrsprång, sublima tankar och praktfulla bilder bredvid paradoxa talesätt och platta retoriska prydnader. Samma ojemnheter, som uppenbara sig i afseende på innehållets sofring, anordning och sammanbindande till enhet, röja sig äfven i framställningen: icke sällan är den oredig och gestaltlös, uttrycken dunkla och vårdslöst framkastade, språket bombastiskt. Men så rik var ändock denna ursprungliga och omedelbara skaldeåder, att hon frambragt dessa mästerstycken, hvilka vi beundra lika mycket för innehållets höghet och renhet, som för formens styrka och klarhet. Det är Lidners odödliga ära att hafva varit en af de förste, som på vårt modersmål talat poesiens eviga språk och anslagit den djupare känslans toner, hvilka alltid finna genljud hos hvarje för det sköna öppet sinne. Genom sin hymn till solen var han på vår vitterhets område den Johannes, som gick förut och banade väg för den store solsångaren, som komma skulle.

Till följd af känslans öfvervigt var Lidner till sin natur lyriker, och de ämnen, han behandlade, togo färg och belysning af hans egen, att icke säga, mycket egendomliga åskådning. Om han än förstod att skildra vissa allmänna passioner, kunde han likväl icke, af brist på menniskokännedom, gifva genomförda karakterstecknin-gar eller lägga i dagen de inre motiv, som betinga en handling; derför misslyckades han i dramat, men fann ett tacksammare fält i operan, der det lyriska elementet eger ett friare spelrum. På samma sätt saknade han ock, för att blifva stor i den rent episka dikten, förmågan att låta

föremålen sjelfständigt framträda och afspegla sig; hvarimot han inom den diktart, som vi kalla beskrifvande eller till en del berättande poesi, skördat sina förnämsta lagrar. Han behöfde ett gifvet stoff, under hvars utveckling han fick tillfälle att anknyta sina idéer; den yttre händelsen var såsom ett stöd, hvaromkring känslan slingrade sina rankor, hvilka klängde sig upp och öppnade sina blommor för solljuset.

Denna lyras grundstämning var i allmänhet mollartad, allvarsam, högtidlig, stundom mycket dyster; men hon hade äfven strängar för skämtet och löjet, ehuru Lidner icke derutinnan egde en Kellgrens fina behag eller en Bellmans humor. Uti sina skämtsamma dikter skattade han ock åt tidsandan, som i så många afseenden var fransk.

Det mest lysande af hans arbeten är utan tvifvel skaldestycket »Spastaras död» som, oaktadt åtskilliga skorrande missljud, kanske är det mest helgjutna. Man skulle på visst sätt kunna likna det vid den berömda tonmålningen »Miserere», hvars majestätiska harmonier fylla själen än med bäfvan, än åter med stilla frid, smälta bort, och höja sig på nytt med dubbel styrka, under det likasom en englastämma från höjden hviskar om försoning. Med hvilken rik pensel har icke skalden skildrat den unga makans själsmarter, den moderliga kärlekens seger, eller det ögonblicks fasa, då Spastara, räddad undan en jordbäfning, störtar sig in i sitt brinnande palats för att rädda sitt barn!

Hväsande svafvelregn störta sig ner;
Darrande jordens inelfvor braka;
Dess grundvalar skaka;
Hon vrålar, spyr eld — nu öppnar hon sig . . .

Hvarunder man tycker sig höra en klagande kör sjunga:

Gud! nådig, barmhertig, förbarma dock dig!

Och vidare:

Templen af glödande eldkulor brinna.
Ett skräll . . . än ett skräll: palatsen försvinna;
I remnade jorden begrafva de sig . . .
Gud! nådig, barmhertig, förbarma dock dig!

»Året 1783» åter är såsom ett band af perlor, eller en poetisk rundmålning, omfattande de märkvärdigaste händelserna inom kretsloppet af detta år. Här träffar man i olika episoder de mest välljudande verser, kärnfulla så-

som tänkespråk, formfulländade såsom hade skaldens penna varit en plastikers mejsel.

Skaldestycket »Yttersta domen» var, såsom vi sett, Lidners älsklingsarbete, och kritiken skall sannolikt omsider vidgå hans aning om dess värde. Det företer visserligen de största ojemnheter, ty planen för detta det mest storartade ämne måste, till följd af svårigheten att under utvecklingen af en sådan bildrikedom icke förlora sjelfva hufvudhandlingen ur sigte, till en del vara outförbar; men det eger dock ställen af så hög skönhet och djerf uppfinning, att det inom vår vitterhet näppeligen har sin like. Särskildt torde man begrunda den lika snillrikt tänkta som utförda inledningen, och de förträffliga hymnerna.

Det arbete, som kanske mer stämplar skalden såsom konstnär, är operan »Medea», hvilken ådagalägger, att han var mindre omedveten om sin kallelse, än man velat antaga. Han har deruti till en del stält sig på antikens ståndpunkt, då han tecknat den våldsamt rasande Medea såsom *ett* med sitt pathos. Ypperligast äro dock de rent lyriska momenten, om än spelande i en öfvervägande modern och subjektiv känsloform.

Poemet »De galne» äfvensom den andeliga melodramen »Messias i Gethsemane» och oratoriet »Jerusalems föstöring» äro vågstycken af en söndersliten konstskapande ande. Alla ega de likväl vackra partier.

Men hvarför förlänga dessa betraktelser, då utrymmet förbjuder oss att vidare göra några anmärkningar, och på samma gång betager oss nöjet att närmare skärskåda de många skönheter, som vid första anblicken äro mer eller mindre synbara? För mig är det tid att nedlägga pennan, för läsaren att vända om ännu ett blad och i den odödlige skaldens egna skrifter söka en fullständigare belysning af den bild, jag här i korthet skolat teckna.

Fredr. Sander.

ÅT
BENGT LIDNER
AF
SVENSKA AKADEMIEN

SAMLADE ARBETEN

AF

BENGT LIDNER.

SPASTARAS DÖD.

SKALDESTYCKE.

His saltem accumulem donis et fungar inani
Munere.

VIRG. ÆN. VI.

Till Hennes Kongl. Höghet Prinsessan Sofia Albertina.

Ur djupet af Messinas grus
Spastaras frälsta ande hastar,
Och, sväfvande bland englars ljus,
En ömkans blick på jorden kastar.

Ack! der hon nya lågor ser:
Kring moderlösa barn de bränna.
Vid denna syn tycks hon ej känna
Den kyss dess son åt henne ger.
Den lifvets plågor sjelf erfarit,
Den endast rörs vid jemmerns rop.
»Mitt barn, de äro hvad du varit;
»Ack! räddom denna olyckshop.»

Med englar tyst i sina fjät
Hon detta djup af lågor hinner,
Och der . . . sitt hjertas urbild finner;
Ack! hvem? hvars blick så himmelsk brinner
Af ömhet och af majestät?

Lovisas dotter! Du det är,
Du räddar denna späda skara*:
Serafiskt höjer sig Spastara,
Och strax vid nordens stjerna svär,
Prinsessa, att din engel vara.

När till din broders tron du går,
När du i lugnets sköt dig döljer,
Prinsessa! vet, att hon dig följer
Välsignande i dina spår.

* Samma år, eller 1783, då Spastara förlorade sin son och sitt lif, timade äfven eldsvåda i Frimurare-barnhuset i Stockholm. Man vet hvilken den var, som ryckte dessa värnlösa barn ur lågorna.

Spastaras död.

> The maids shall seek thee on the heath, but they will not find thee. Thou shalt come at times to their dreams, and settle peace in their souls.
> OSSIAN.

På Nova Semblas fjäll, i Cejlons brända dalar,
Hvar helst en usling fins, är han min vän, min bror:
Då jag hans öde hör, med tårar jag betalar
Den skatt jag skyldig är, natur! dig allas mor!
Nej, himmel! icke jag ditt delningssätt anklagar.
På blomman af min vår du hagelskurar sändt:
Men om jag tälja fått en mängd af sälla dagar,
Att jag ett hjerta har, jag kanske än ej känt.
Bland ödens ebb och flod min lefnads julle kastas,
Af svaga hoppet styrs, med plågor öfverlastas:
Jag ingen hamn för töcken ser.
»Du ej den ende är» ... Tröst för ett tigerhjerta!
Barbarisk tröst! ... Hvad! att det finnes fler,
Som digna under lifvets smärta!
Det tröst? ... Min milde Gud! ... det tröst i nöden ger?
Må tusen viggar på mig falla!
Jag i ett afgrundsdjup mig skulle lycklig kalla,
Om ingen dödlig fans olycklig mer än jag.
Men, hårda menskligbetens lag!
Af andras nöd allt hvad jag får erfara,
Min blod till is, hvar puls till marter gör ...
Jag kan ej säll i himlen vara,

Om der jag jordens klagan hör . . .
Och då, gudomliga Spastara!
Ett kärleks-offer du imellan lågor dör;
Jag skulle mina känslor spara?
Jag bli så hård, som . . . himlen är?
Ack! nej, vid denna sorgsna källa
Jag dig ett skyldigt offer bär.
Här jag min luta tar, här vill jag tårar fälla:
Jag kan ej mer, och mer din skugga ej begär.

Re'n våren förd på gyllne skyar,
Med ymnighetens horn i hand,
Sitt jubel och sin makt förnyar
Ikring Messinas rika strand.
Messina stolt bland städer lyste
Och sällhet i sitt sköte bar;
Dock bland de skatter, som hon hyste,
Den skönaste Spastara* var.
Nu till en bäck, den vestan smeker,
Af dig, o näktergal! hör hon sig buden bli;
Men kan Spastara gå förbi
Sin son, som uti vaggan leker?
Sin kärleks pant i famn hon tar,
(I mödrar, kännen hvad hon njuter!)
En hänryckt, öm och lycklig far
Dem båda i sitt sköte sluter.
En blick af sin gemål han dränkt i vällust får,
Och begges själar strax på deras läppar brinna;
Hon blott en känsla har, som just på gränsen står

* Grefvinnan Spastara, rättare: markisinnan Spadara. Hon var ett franskt fruntimmer från Aix i Provence, dotter af herr Le Feu, adelsman och parlamentsråd. Hennes ålder var 22 år.

Imellan mor och älskarinna.
»Ack, himmel!» ropar hon — och rörd åt hafvet ser,
»Min sällhet är för stor, att länge dröja kunna . . .
»Dock nej, min ljufva vän! jag vill ej bäfva mer;
»Den dygdens ursprung är, den skydd åt dygden ger,
»Kan dygdens sällhet han missunna?»

Gud! . . . ack! rädda mig — Hur jag förskräckes!
Hemsk af nattens djup jag betäckes . . .
Det blixtrar . . . hvad gnistor! de spritta, de spraka:
Hväsande svafvelregn störta sig ner;
Darrande jordens inelfvor braka;
Dess grundvalar skaka;
Hon vrålar, spyr eld — nu öppnar hon sig . . .
Gud! nådig, barmhertig, förbarma dock dig!

Ramlande tordönen dundrande knalla,
Eldtöcknar skalla,
Sjöarna svalla
Mot rytande skyn.
Klipporna gunga,
Åskviggar ljunga,
Fasliga syn!
Ankrade seglare vågorna slunga
Mot himlabryn.
Templen af glödande eldkulor brinna.
Ett skräll . . . än ett skräll: palatsen försvinna;
I remnade jorden begrafva de sig . . .
Gud! nådig, barmhertig, förbarma dock dig!

Spastara! . . . Nej, uti hans armar,
Ack, hvilken skönhet dignar ner!
»O, höga gudamor! du nådfull dig förbarmar . . .»
Hon svimmar: nu hon är ej mor, ej maka mer.

Hvad gör du, ömma hälft utaf ett englahjerta?
Förtviflan väcker allt ditt mod;
Du glömmer fasans våld och känner blott din smärta.
Der ligger hon! — Så skön uti Messie blod
Vid korset Magdalena dignar;
Så skön i sina tårars flod
Hans fot hon kysser och välsignar.

En bjelke ramlar . . . nåd! . . . Gud! . . . nåd! . . . hon krossas kan . . .
Med känslor från afgrund till känsla af man,
Han hastar att göra hvad himlarna borde . . .
Förlåt, natur! sitt barn af skräck han glömma torde;
Han älskling var långt förr än far;
Och hennes guda-ögonpar . . .
Det blir ditt fel, natur! för skön du henne gjorde.
Nu ner för trappan han dess dyra väsen bär.
Den marmor känsla får, uppå hvars häll hon hvilar,
Sjelf känslolös och stum — den häpne maken ilar . . .
Tag än en afskedskyss! gråt! det den sista är.

Elden genom djupet bryter,
Lavan lik, då Etna ryter:
Allt han sköflar, allt förtär.
Håll, Allmakts-gud! ditt verk du svurit hägn;
Vi tillbe dina dolda under;
Men är du mera stor i dunder,
Än i de rika sommarregn?
Förgäfves! — Än en gång mordviggar rasa
Ur blodiga skyar ilande ner.
Hvad är det jag ser?
Imot Spastara? Mot himlens urbild, han kan . . . hvilken fasa!
Hvad djerfs du? . . . mot Spastara våga . . .

Förmätne stråle! hvad! du dygden störta vill?
Vet, hennes död kan tvinga oss att fråga,
Månn' guda-nåd och rätt är till?

Nej, håll! tills du den niding finner,
Uppå hvars kala hjessa rinner
Af enkors tåreflod ett svall;
Då med blixt och knall på knall
Ingen puls i hjertat spara!
Mätta fritt ditt raseri!
Krossa! krossa! ... men för Spastara
Häpna, tillbed, flyg förbi!
Sin sköld mot åskans pil en skyddsengel sträckte —
Men nu Spastara spritter opp.
Det modern var naturen väckte,
Då viggen i de murar lopp,
Som hyste hennes son, dess dagars glada hopp.

Hon vaknar, skådar taket brinna:
Lik en numidisk lejoninna,
Hvars ungar man från henne röfvat har,
Hon genom tusen flammor far:
Från rum till rum med tankens snabbhet hastar!
Dess fotspår eldens tand förtär ...
Men ingen eld så stark som moderslågan är.
Nu muren i dess väg de heta stenar kastar;
Ett moln af svafvelrök dess syn förblindad gör.
Dock månne känslan kan ett modersbröst bedraga?
Till vaggan hennes steg en säker kosa taga;
Hon stannar — ack! ett klagans-skri hon hör,
Ett steg tillbaka tar, nu åter vaggan hinner;
Mot barnets bröst dess hjerta redan brinner;
Hon det i skötet bär, för andra gången mor.

»Kom, make, kom att se! — min sällhet är för stor!
»Min son! mitt enda barn! mig dina läppar röra;
»Min moders-arm får nu omfamna dig;
»Du lefver! är hos mig!
»Den Gud, som fört mig hit, skall än misskunda sig
»Och oss igenom lågor föra.»

Nu rusar offret ut — Det ljungar . . . hvilka dån! -
»O du, som i ditt sköt de späda barn har slutit,
»Vid hvarje tår din mor i Salems dälder gjutit,
»När med förtviflans rop: hvar är du? o min son!
»Hon sökte dig med öppna armar;
»Vid dessa tårar, Gud! (som hon jag moder är)
»Son! frälsare! vid dem jag dig besvär,
»Att nu, att nu du dig förbarmar.

Viggarna lossas,
Skyarna krossas.
Blixt och afgrunds-töcknar sväfva,
Spastara har ej tid att bäfva;
Sitt barn, men faran ej ett moders-öga ser;
Det smälta grus i röda vågor brusar;
Hon genom hindrets stängsel rusar,
Till trappan hinner fram — nu ramlar trappan ner . . .
Der står hon! Gud! . . . Din vilja är min lag,
Din makt är oinskränkt; ett uselt stoft är jag.
Nog dina pilar krossa kunna;
Men månn' det derför är, som du mitt slägte gjort?
Ja! jag är stoft . . . men tycker dock du bort
Så ömsint mor en flygtig sällhet unna.
Förlåt . . . men ack! i detta ögonblick,
Gud! jag förgäter mig . . . då hennes tårar flyta,
Med dig — fast jag din himmel fick —
Jag ville icke känsla byta.

Mörker, och eldar, och stumhet, och dån!
Öfver och under och kring henne döden!
Mot himlens våld, mot dessa afgrunds-öden,
Der står hon! — ensam — stum — med dygden och
sin son.

Som de vilda norrsken måla
Snöbetäckta fält med blod:
Så på bleka kinder stråla
Flammor utaf eldens flod.

Ack! hvilken syn!
Än står hon, ser djupet, med hand lyft åt skyn;
Dess svedda hår kring hennes axlar hänga,
På hennes anletshy sitt flor nu döden drar;
Hon utom sig tillbaka far,
Försöker genom elden tränga,
Till en altan sin tillflykt tar.
Der visar hon sitt barn och höjer opp sin röst,
Besvär hvart enda modersbröst,
Hvar enda far, att det förlossa:
Hon våndas, ropar, klagar, ber:
»Ack, blott min son jag räddad ser,
»Må fritt mig tusen åskor krossa!»

Spastara! om jag varit der,
Jag hade ... hvad? ... Ack, Gud! i egen fara
Man döf vid andras klagan är.
Dock nej, olyckliga Spastara!
Jag vid ditt helga stoft, vid mina känslor svär:
Jag trotsat eld och död, i faror mig fördjupat!
Och fast en yngling än, månn' jag ej lefvat nog,
Om, för att frälsa dig, jag under gruset stupat?
Mer ärorikt en hjelte aldrig dog.

Nu till förtviflans bråddjup drifven,
Hon känner sig af Gud, af menskor öfvergifven,
Och skrattar spöklikt, vildt, med Kains hemska blick,
Då ur Guds åsyn han i tigerns öknar gick.
Hon slösar ingen bön — sig hennes känslor samla.
Natur! . . . ack! nu sitt barn den sista kyss hon ger,
Och ifrån Gud till sig drar englars blickar ner.
De läppar svartna ren, på hvilka orden famla:
»Min son! . . . vid detta bröst . . . du skall . . .
»Ack! . . .»
Dödens blixt och domens knall!
Murarna ramla.

Du envåldsmakt! en vink det kostat dig:
Hur värdig ej din lag, din ära!
Du låter flammor dem förtära:
Och fordrar kärlek utaf mig!
O, alla väsens Gud! du ville Sodom spara,
Om blott der funnits fem, som älskade din' bud:
Hvad bröt ett menlöst barn? Hvad gjorde dig Spastara?
De krossas? . . . Abraham! och detta är din Gud?

Ja, om på detta klot, der brott och öden rasa,
Spastara! du ett menskligt fel begått,
Vid detta dödsrop, denna fasa,
Med dessa känslor, som jag fått:
Jag ville vara Gud att kunna dig förlåta,
Och sedan menska bli för att af glädje gråta.

Men, när så grymt oss ödet sårar,
Hvar finnes tröst? i tårar, tårar.
Den makten eger segrar lätt:

Dock dygden, just då dundren knalla,
Sin oskuld kan till vittne kalla,
Och himlen, då hans viggar falla,
Skall rodna för sin oförrätt.

Det töcken, hvars viggar dig krossat, Spastara,
Försvinne från jorden, från himlar och haf!
Dock — om så oföddvärd en älskad son kan vara —
Att hata . . . hata? Gud! den honom lifvet gaf;
Om ej i känslor dränkt hans hela väsen blifver
Vid minnet, hvad en mor för evig kärlek bär;
Om vid dess suckar döf på lastens väg han är,
Och henne sorg till lön för tro och ömhet gifver;
Kan hennes stoft han utan tårar se,
Må öfver hans hjessa det töcknet då välta,
I blodskurar smälta,
Att himlarna rysa och djeflarne le!

Spastara! om min suck dig hinner,
Der du med englar dig förent;
Och du en himmelsk skönhet finner,
Ett hjerta, som Guds tanke rent,
Ett hjerta, som mitt öde sårar,
Spastara! om du henne ser,
Då tyst, som tålamodets tårar,
På detta klot hon blickar ner,
Och hennes suckar uppenbara,
Att från en älskad son hon for:
I hennes sköte flyg, Spastara!
— — Det är min mor.

ÅRET 1783.

SKALDESTYCKE.

Företal.

Få sekler kunna uppvisa de stora händelser, som i det framflutna året timat. Än bryter en hel verlsdel sina fjättrar och svingar sig upp på frihetens lediga tron; än framstiger en Josef II, krossar fanatismen och af dygden och religionen krönes som snillets skyddsgud, som mensklighetens hjelte; än höjer sig en Montgolfier mot solens stränder; än störtas Calabrien i afgrundens djup, och än härjas mitt fädernesland af den långsamt dödande hungern.

Hvar och en bör finna, att jag, af så skilda ämnen öfverhopad, ej kunnat iakttaga enhetens lagar.

Denique sit quod vis, simplex duntaxat et unum.

Detta är ett skaldestycke, ej något poëme épique. »Han är ej full nog i venstra foten», ropade Garrick, då han i London såg en ypperlig aktör spela en druckens roll. Säkert spelar jag, som skald, min roll oändligen sämre; men min tröst är, att läsare gifvas, hvilka gerna förgäta Horatius och Despréaux, när hjertat kan ömma och ögat kanske fälla en tår.

Året 1783.

Från templens mörkgrå torn hör midnatts-timman slår!
Bland brutna silfvermoln den kyska månen går.
Du tysta, djupa natt! jag i ditt sköt mig sänker,
Mitt väsen hänryckt, stumt i känslors haf sig dränker.
Ett år . . . i detta nu . . . Jag re'n det flyktadt ser,
På tidens vingar fördt i evigheter ner.
Så från ett gränslöst svall den rika Nilen rinner,
Egypten lycklig gör: hon gläds, och han försvinner.

Du, som bland seklers tal så högt, så utmärkt står,
Jag sjunger till ditt lof, förflutna, sälla år!
På mensklighetens fält skall jag dig lagrar skära,
Beundra hjeltars värf och tolka snillens ära.

Af frihet hjertat lär, att tänka sant och stort;
Hon af amerikan en romersk Cato gjort.
Gudinna, elda mig! du lif och djerfhet sprider.
Man känner smickret blott, der Nero fjättrar smider.
Och du, af ödens blixt förföljda, slagna själ,
Gläds! glöm din egen nöd vid hela folkslags väl.
Se millioners fröjd; hur kan du dig beklaga?
Som menskor låt oss del i menskors sällhet taga!
Ej efter namnet skald jag ärelysten far . . .
Mitt enda högmod är, att jag ett hjerta har.

På spetsen af ett berg, der aftonrodnan glimmar,
Och med ett purpursken bland sädens vågor simmar,

Se der! från födseln blind en usling modfäld står:
Nu! genom gudars nåd från ögat hinnan går.
Han ser . . . hvad majestät! — ser moln med moln sig
blanda,
Ser gräset vaggadt bli af vestanvädrens anda.
Der smyger bäcken fram, der störta strömmar ner:
Han har ej sinnen nog att känna hvad han ser.
Till ögat själen flyr. Villrådigt, stumt det vimlar
Från blomsterkrönta fält till stjernbeströdda himlar.
Än örnens vilda fart hans tjusta syn betar,
Än hafvets mulna gång till sig hans blickar drar;
I tusen föremål bestört han sig förvirrar:
Så du, min skaldemö! bland tidens storverk irrar.

Hvad? Skall jag sjunga först, hur i ett långsamt krig
En brutisk Washington för frihet väpnar sig?
Då egna bröders ok hans bröders axlar trycker,
»Han ur tyranners hand en blodig spira rycker,
Från himlen viggen tar.» — Monark! med bäfvan lär,
Att kärlek, ej förtryck, ditt väldes fästen är.
Dock, bör jag innan dess en dyrkad Gustaf prisa?
En Josefs guda-arm mot fanatismen visa?
Den späde hjeltens * lof, som manlig lager fick,
Då han ur moderns sköt i krigets faror gick?
Fullbordad födes den, som född till storverk blifver:
Det själens styrka är, som drift åt armen gifver.
Pompei var sjutton år, då han de parther slog:
Den tjena kan sin kung, är redan gammal nog.
De sår, som efter krig en ynglings mandom tyda,
Långt mer än silfversnö på sorglös hjessa pryda.
Han kände han var till, då han i vaggan låg,
Och efter lagern grät förr än han svärdet såg.

---

* Prins William Henry, konungens af England tredje son.

Men skall jag? ... molnet klyfs ... se der sig snillet
svingar
Mot solens ocean på konstens * nya vingar —
Hvar stanna? ... Skaldmö, sjung! hvi villa ämnen dig?
Vid första öppna ros se biet fäster sig.

Än krigets bistre gud med härjnings-facklan ljungar,
Och på en blodig våg en åskfull fästning gungar.
Imot Gibraltars borg man skeppen rusa ser,
Då till en gruflig storm basunen tecken ger.
Strax hviner döden fram i bombers heta skurar,
De skansar böljan bär bestorma klippans murar;
Men klippan nu på dem Vesuver återspyr,
Och blodig böljan bort med slagna hjeltar flyr.
Ack! ur de bräckta hvalf sig dödens slussar lossa,
Som sluka tusen lif och tusen kölar krossa:
Sjelf åskan på sin tron förskräcks vid jordens krig,
Man hafvet sucka hör och töcknen gömma sig.
Dock än ett vildt försök de slitna segel våga,
Mot konst och mot natur med sista styrkan tåga.

Hvart öga gnistrar hämd, förtviflan för dem an:
Den ej förlora djerfs, ej nå'nsin vinna kan.
Ur dödens hundra gap en mordisk kula ljungar,
Som hundra hagelregn utaf granater slungar:
Gibraltar svigtar re'n, och eldens vida flod
På torg och vallar släcks med äkta brittiskt blod.
Men Elliot, klippan lik, der strand och haf han plundrar,
Der utan fruktan han sin oväns mod beundrar,
En blick, en mulen blick på sina kämpar slår,
Och blottar kallt sitt bröst och visar sina sår.

---

* Aerostatiska maskinen.

När långt på Islands fjäll, der frusna töcknar sväfva,
Der fästen utaf is mot solens tron sig häfva,
En grym och retad flock af glupska björnar går,
Och plötsligt en af dem en blodig bane får;
Då rusa alla dit, der snön med blodet färgas,
De rasa, ryta, slå; allt mördas, sköflas, härjas;
De bryta bommar af och störta träden ner:
Så vild soldaten blir, då Elliots sår han ser.

Nu inga faror skys, nu haf och lågor trotsas;
Snart åter matta skott från skeppen långsamt lossas.
Så ock den tummelplats, der storm mot storm fört krig:
Ju mer i trötta lopp dess hvirflar sakta sig,
Ju mindre täta dån från längsta klippor höras;
De hesna, tyna af, på lätta vågor föras,
Och dö. — Gibraltar strax sitt sista utfall gör,
Och svärdet sköflar allt, hvad elden ej förstör.
Af hafvets återsken de häpna töcknar brinna;
Der böljan fordom rann, nu blod och lågor rinna.

Sjelf döden digna vill vid denna fasans syn,
Då djupet fylls med lik, och klagan fyller skyn.
Der, på en splittrad köl en sårad skara flyter!
Der, med ett itändt skepp en annan vågen bryter!
Der, upp i mastens spets en hop förtviflad står,
På himlen ropar han, och svar af döden får.
De salta fraggor upp ur brustna djupet ljunga,
Och köl och mast och folk mot molnens rymder slunga;
Än åter en orkan i yra hvirflar far,
Och kämpar, eld och våg med sig i flygten tar.

I denna fasans stund, då stum naturen bäfvar,
Och med ett blodigt bloss kring hafvet döden sväfvar,

Det Bourbons hjelte* är, som höjer upp sin röst,
Med stillhet i sin blick, med äran i sitt bröst.
Omgifven utaf lik, hvars blod kring honom flyter,
Och hotad af den eld, som vild ur klippan bryter,
Han såleds tala hörs till dem, som än stå qvar,
Se'n, lutad mot sitt svärd, han länge tegat har:
»Nu är en blodig dag, och mången hjelte slagen!
»O tropp, af mod och hämd, blek, eldad och betagen,
»Kom, följ mig! gack på lik, och simma uti blod!
»Dig genom lågor bryt! slå ner, och fall med mod!
»Se här, hur dödens fält dig evig lager bära!
»En tapper död är mer än lifvet utan ära.
»Sin konung hedrar den, som dör med svärd i hand,
»Och en odödlig död är död för fosterland.
»Se der den stolta vall, som af koraller** glimmar,
»Kring hvilkens perlerymd en mäktig hvalfisk simmar:
»Se der din graf, beredd för millioner år!
»Den våg, han sprutar ut, till ärestod du får.
»Hon skyhög är och klar, ur ingen marmor skuren,
»Som himlahvalfvet vid, och evig som naturen.»

Han talar. Än en blixt! och hjelten ensam står.
Allt hvad han öfrigt har, är äran, mod och sår.
Men då från segerns tron sitt offer Elliot skådar,
Hvad hjerta Elliot bär en tåreflod bebådar.
När hjelten gråta kan, han ju förlåtas bör?
Högtidligt äran nu till honom Crillon för.
Villrådig i sitt val, hon segrarn skall belöna;
Men bryter lagern af, för att dem begge kröna.
När ej Gibraltar mer i tideböckren fins,
Man likväl Crillons mod och Elliots bragder mins.

---

* Duc de Crillon.

** De växa, som man vet, på klippor ned under hafsbrynen.

Men jag ej styrka har, att deras värf beskrifva:
Jag endast tårar har att åt de slagna gifva.
Ack! är blott jorden till för fasor, brott och krig?
Nej, sånggudinna! fly dit glädjen kallar dig.

Må slafven i sin sång ett lättköpt smicker blanda!
Min gudom frihet är. Med denna frihetsanda
Jag helsar dig, o folk, som henne lifvat har!
Fins i Europa mer än blotta namnet qvar?
Du starka himla-eld! ehvar du börjar brinna.
Till halfgud älskarn höjs och flickan till hjeltinna:
I kojan kämpen föds, och gubben, matt och tung,
Sin krycka kastar bort, tar svärdet och blir ung.
För tusen folkslags väl sitt blod till offer gifva,
Och villigt dö för dem, som skola födde blifva:
Gudomeliga dygd! det måtte vara stort,
Det måtte vara ljuft, när sjelfva Gud det gjort.
O folk! tyranners skräck! du mensklighetens ära!
Kom nu på fria fält, att frihets frukter skära:
Har slafven fosterland? Är trälen make, far?
Du allt med frihet blir, och allt förtjent du har.
O Rom! hvad förr dig tjust, ock nu min själ intager:
Jag hela hären ser, som hem från striden drager.
Dess styrka enighet, dess konung frihet är,
Och äran på sin sköld de tretton vapnen bär.
I spetsen Washington, böjd under lagrar, lyser.
Hvad känslor, store man! i denna stund du hyser!
Nu dina blickar in i tusen sekler se,
Hur tusen slägter dig ett frihetsoffer ge,
Och dig sin skyddsgud, far, tyranners åska kalla.
Du hör hur berg och haf af dina bragder skalla,
Då lugnt uti din själ den tanken höjer sig:
»Jag allt för andra gjort: jag intet gjort för mig.»

I marmorn man ej mer ditt namn, o hjelte, skrifver:
En verldsdel, Washington! din ärestod ju blifver.
Och månne någon tid ditt minne då förtär?
Af äran sprids det ut: odödlig äran är.
Nu hären modigt går och hörs om frihet sjunga:
Så tusen stjernor fram på ljusblå rymden ljunga.
Den trogna makan nu sin make möte gör,
Nu fadern ser sin son, välsignar den, och dör.
Nu rusar enkan fram, i ögat modern lågar,
Då efter ende son hvar blick med bäfvan frågar.
Förgäfves! aldrig mer sin son hon skåda får —
Medborgarinnan dock på sjelfva modern rår.
Man nalkas med en bår: hon bleknar, suckar sänder,
Far fram . . . ser sonens lik . . . blir stum — till kojan vänder,
Och prisar himlens nåd, att hennes sköte bar
Den för sitt fosterland med seger stupat har.
Nu midt i kämpars här, der skölden seger klingar,
Den sköna Fanny far på kärleks lätta vingar:
»Arist! . . . Ack! kanske död . . . men om han andas än —
»Ack! månne fri, och min och fosterlandets vän?»
Den dolda dragningskraft, som tvenne bröst förenar,
Hon deras känslor så på längsta afstånd enar,
Att om på Ganges strand en suck ett hjerta drar,
Får det från Nordens fjäll af andra hjertat svar.
Kan sin gudomlighet Arist så nära vara,
Och hvarje pulsslag ej hans lycka uppenbara?
Han känner . . . flyger . . . re'n i skötet henne har:
»Håll!» ropar hon, och öm ett steg tillbaka tar,
»Du lefver! . . . får på nytt sin hand dig Fanny gifva?
»Men vet, att Fanny ej för slafvar mor vill blifva*.

* I Amalia, i norra Amerika, ingingo flickorna förbund att ej gifta sig med någon, som icke varit i tvenne drabbningar mot fäderneslandets fiender.

»Är du mig värd, Arist?» — Nu faller hjelten ner,
Sitt pansar öppnar han . . . och nu hans sår hon ser.
Ack! hur på dessa sår hon tjusta blickar kastar!
Han ropar »frihet» ut, och hon till templet hastar,
Åt honom hjertat ger: han ensam herskar der,
Och om han har rival, det fosterlandet är.
Gån, hjeltar, att ert svärd uti en plog förbyta!
Mer ljuf oliven är, än lagern stolt, att bryta.
Gån! odlen upp det land I sjelfva räddat ha'n,
Och spriden skatter ut till verldens ocean!
Låt från din solkrets hit en blick,[1] o, Rousseau, falla!
Du nu amerikan kan fri och lycklig kalla.
Din känslas eld det är, som lifvat upp hans bröst;
Se dygdens tidehvarf! hör mensklighetens röst!
Ja, se ock din triumf i segern, som de vunnit! . . .
Men himmel! . . . hvilka moln! . . . en framtid — allt försvunnit.
Fly, villospöke, fly! du mig ju irrat har . . .
Hvad ser jag? detta råd . . . Hvad? lagarnas försvar . . .
Hvad? detta tappra folk . . . nej, jag förtrollad drömmer . . .
Hvad? Du, amerikan, din fosterjord förglömmer?
Du, af din frihet stolt, blir yppig, trög och svag,
Och enighetens band upplöses på en dag?
Då, dold uti din barm, en afgrunds-orm dig fräter,
Då qväfves hjertats röst och äran dig förgäter.
Du brådskar till det djup, hvari du störtas skall,
Till dess en lycklig bof, djerf, mäktig af ditt fall,
Dig med en skyddsguds blick i grymma bojor smider,
Och . . . ödens herre! nej! förbjud så bistra tider!
Nej, store Washington! den dag ej lysa må,
Då af en jord du höljs, på hvilken slafvar gå.
Må frihet hos ditt folk en evig tron förvärfva!
Må deras barn din dygd, ditt mod, din sällhet ärfva!

Lägst i Tartarens djup min lyra stämmas hör!
Ack, att hon tolka skall det dygden tårfull hör!
Den eld, som hväser död, med blod vårt jordklot
färgar,
Och ocean, som vild i bistra stormar härjar,
Och tigern, hämdfull, lömsk, glupsk, rykande af blod,
Och pesten, och Vesuv, och åskans svafvelflod
Föröda ej så grymt, ej med den hunger rasa,
Som du, o fanatism! du jordens blygd och fasa!
Jag hisnar! hvilka mord! hvad svarta afgrundsbrott!
Förskräckligt! . . . i ditt namn, o Gud! hon dem begått.
Och menskan . . . den så ömt med nåd du öfverhopar,
Till den: »jag älskar dig!» i hvarje flägt du ropar;
Och menskan . . . som en suck, en enda suck ej drar,
Förr än du visar dig som Gud, som vän, som far:
Förskräckligt! . . . äfven dig hon tror den grymhet
hysa,
De plågor gjuta ut, för hvilka djeflar rysa.
Så hjertats känsla släcks med snillets fackla ut,
Och med förnuftets ljus tar dygdens välde slut.
Sig bland ett folkslag knappt okunnigheten sprider,
Förr'n uppror, laster, brott bereda olyckstider;
Knappt en förblindad hop i vantro sänkes ner,
Förr än i strömmar blod man jorden hvälfva ser.
Än trotsig på sin makt stolt fanatismen flyger;
Än lömsk en giftig dart i kungars hjertan smyger;
Än väpnar sonens arm mot faderns öppna famn;
Än reser bålen upp i gudalärans namn.
Dess ormbetäckta bröst en ettergalla spruta,
Att högmod, afund, hat i unga hjertan gjuta.
Åt Indiens glada fält den blida våren ler,
De blomstras vid den blick på dem han kastar ner;
Men snart en hisklig orm ur dolda skrefvor rusar,
Och då hans svarta gift ur heta gapet frusar,

Med perledagg beströdd i knoppen liljan dör,
Och mellan gulnadt gräs man vestans suckar hör.
Nu ej de stolta fält, man tomma öknar finner,
Och i sin morgonskrud naturens prakt försvinner:
Så ock ifrån de bröst, der vantron rasa fått,
Dygd, ära, ömhet fly: i spåren flyga brott.

Föraktad blir den röst, som filosofen höjer,
Då han en ädel harm mot fanatismen röjer.
På snillets fallna tron hans blod hon gjuter ut,
Och dygdens tidehvarf tar med hans suckar slut.

Men . . . hvadan detta torn, som töcknars hemvist räcker?
Men hvarför dessa hvalf, hvars åsyn mig förskräcker?
Hur dystra! som det moln, som ner från solen far
Och svarta böljor upp ur hafvets källor drar.
Hit i sin blomstervagn ej dagens härold strålar;
Sitt rike ängslan här med nattens färger målar.
En tystnad mera djup i kaos aldrig rår,
Till marmor talar man och uppå grifter går,
Ett svart och kupigt tak de mörkgrå murar höljer.
Hvad har den brottsling gjort, som hämden här förföljer?
Ack nej! i detta djup, den hemska grafvens bild,
Från lifvets nöjen stängd . . . ej från begären skild,
En skönhet, skapad blott att önska och att njuta,
Af fanatismen döms sitt lif i bojor sluta!
Dess bröst i lugnets sköt för stormar är ett haf.
Hon dör. — Så vårens flägt på klippan tynar af.
Förr än till Josefs lof, som snillets fjättrar lossat,
Då dristig, som en gud, han fanatismen krossat,
Din lyra, skaldmö! du med glada känslor rör:
Du Lauras plågor först med tårar tolka bör.

Sjung, hur från älskarns famn man henne svimmad
rifver,
Och stanna vid det kors, der Laura nunna blifver!
Af sköfling, blod och krig förqväfdes nyss din röst.
Med Laura tårar fäll: de lätta klämda bröst.
När viggarna i skyn en gruflig härjning sluta,
Sig i ett ljufligt regn de slitna moln utgjuta.

Vid klockors tomma dån man in i templet går.
Ett majestätiskt lugn inom dess murar rår.
På hjertats qväfda suck de kalla grafkor svara.
Se der! ur ett, ack se, en blodig vålnad fara!
Ack! det en nunna är — hon säkert älskat har:
I grafven blir ej mer än stoft och kärlek qvar.
Re'n orgors sorgsna ljud med häpen lofsång höres,
Och, offerlammet lik, till korset Laura föres.
Vid facklans dunkla sken, den hon i handen bär,
Ack se, hur blek, hur matt, hur sänkt i qval hon är!
Ej mera glädjens gud i hennes ögon brinner:
I dem du månens blick, en stormig höstnatt, finner,
I svanens silfverdrägt, hon lik den vålnad går,
Som, mördad utan hämd, ej ro i grafven får.
Uti en tårfull barm dess mörka lockar hvälfva,
I det hon raglar fram, de bleka helgon skälfva.
Den engel, som befald att henne skydda var,
Till evighetens tron med hennes suckar far.
Ack! de förflutna dar hon lifligt sig påminner:
Hvar kyss af Villis mun på hennes läppar brinner,
Hvart ord, hvar trohetsed hon liksom åter hör,
Och suckar: »Är det så jag dig belöna bör?
»Hvi är du ej den Gud, till hvilken man mig leder?
»Men Gud!... hvi är du ej den Villi jag tillbeder?»
För hennes ögon strax dess brudgum korsfäst står;
Der läser hon sitt namn i djupet af hans sår;

Der hans försoningsblod från helgedomen svallar,
Och ömt i hennes själ de känslor återkallar,
Som uti helga rus hon himmelskt njuta fick,
Då för den första gång hon till hans altar gick.
I denna vällust sänkt sin kärlek Laura glömmer.
Men somnad i hans sköt likväl om Villi drömmer.
Än öfver Kidrons bäck sin Gud hon vandra ser,
Och vid hans marterrop åt honom hjertat ger;
Än Villi hennes blick i vild förtviflan möter,
Just då en gruflig dart han i sitt hjerta stöter.
Ack! segra nådens verk på dessa ömhetsrön!
Nej! Laura dignar ner, som dagens gryning skön.
Hon dignar sanslös ner. — — I mer än hårda öden!
Är kärlek då ett brott, som straffas bör med döden?
Ack! för ett slaget bröst hur är den sällhet kort,
Att känslolöst och kallt i dvala svimma bort.
Sig nu ett ögonblick de heta plågor hvila,
Att med fördubblad kraft mot Lauras hjerta ila.
Hon spritter upp och ser, ser på sitt bröst . . . hur vild!
Nu med ett radband klädt . . . nyss prydt med Villis bild.
Så, när till mördarns bädd den bistra döden rusar,
Dit på en afgrunds-våg förtviflan väpnad brusar,
Och tusen samvetsqval förenas i hans bröst,
Får han af dödens sömn en lätt och flygtig tröst.
Af drömmar ej förföljd han alla plågor saknar,
Men strax i qvalens natt bland afgrundsandar vaknar.
Inom ett galler nu sin hela verld hon ser.
Ve den sitt öde vet: han kan ej hoppas mer!

När i en skönhets blick en ljuflig ängslan röjes,
När då och då dess bröst af suckars stormar höjes,

Och ögat söka tycks en tyst och bortgömd vrå,
Att der ett upptändt bröst med tårar svalka få:
Ack! då en himmelsk eld förtjuser mig och bränner,
Att Gud mitt upphof är, i hvarje puls jag känner.
Om, när en vacker kind med hjertats dagg blir strödd,
Om du ej då beveks, är du af tigrar född.
Det hjelten ej förmår, der blod i strömmar rinner,
En skönhet med en suck och några tårar vinner.
Men vara känslolös, när blek af dödens slag,
En vissnad blomma lik på vårens födslodag,
Uti sin modersfamn den sköna Laura ligger,
Barmhertighet och nåd af jord och himmel tigger,
Och då, trots allt det qval dess innersta förtär,
Trots kärlek... trots att hon en älskarinna är,
Till altarfoten fram ett oskuldsoffer draga,
Och tro med hjertats mord att hjertats Gud behaga;
O tyranni! o hämd! ... Hvad? detta gör en far?
Men håll! så heligt namn ej tillhör dig, barbar!
Förtigrade tyrann! hvad ömma band du lossar!
Och tornen ramla ej, och hvalfvet dig ej krossar!
Du nalkas, fasans stund! till korset Laura förs.
Jag darrar... hvilken ed i englars åsyn görs!
En suck i himlen drags, i grafven nunnor bäfva,
Då dessa grymma ord på Lauras läppar sväfva:

»Gud, som mig döma skall, inför ditt kors jag svär,
»Att af din kärlek blott mitt hjerta uppfyldt är!
»Må allt det blod, du lät för Lauras frälsning rinna,
»Förvandladt i en eld på hennes hjessa brinna,
»Om nån'sin i dess själ en känsla röjer sig,
»Som älskar någonting så högt, så ömt som dig!
»Och upphör detta bröst att evigt troget vara,
»Må på min dödssuck du med domens åska svara!

»Jag svär att glömma allt hvad förr jag älskat har,
»Och denna slöja nu till heligt tecken tar.
»Du tempel, vittne blif! uti ditt sköt jag lemnas;
»Och, afgrund, hör min ed! och om jag bryter, hämnas.»

O Laura, denna ed från dina läppar går!
Se! viggen ljungar fram utur din brudgums sår.
Flög icke Villis namn på älskarinnans tunga,
Då nunnan mantes upp sin bröllopssång att sjunga?
Hvad djerfs du? ... Våga mer! All ånger från dig drif!
Se den gudomliga! ... Dess bild från bröstet rif!
Slit slöjan från din syn och på ditt radband trampa!
I Fröjas fackla byt ditt vaxljus och din lampa! ...
Den som med marmorbröst dig trotsa djerfs, natur,
Den evigt slutas må inom en klostermur!
Men Laura ... samvetsqval kan gudaläran döda!
Men ack! så trogen eld förmår hon ej föröda.

Sörj, dagens drottning! sörj; nu Laura slöjan tar.
Din glans ej tjusar mer i hennes ögonpar;
Ej mer, då från din tron du ljusets strålar skickar,
Förökes ditt behag af hennes gudablickar.
För sista gången hon en blick på modern slår ...
Ett afskeds-ögonkast ... och stum ur templet går ...
Så menskans första mor en blick åt eden sände,
Till en förbannad jord sig se'n med fasa vände.
Hvad känslor! o natur! dit aldrig snillet nått,
Du endast skänker dem, och dessa kännas blott.
Må, olycksoffer! du, må du mig dock tillåta,
Att i din klostervrå ditt grymma öde gråta!
Jag följer dig ... men Gud! hur vild dess uppsyn är!
Ack hvilken mordisk dolk hon i sitt sköte bär!

Hvart flyr hon? ... Fasans ort! cypressbevuxna dalar! ...
Bland nunnors grafvar hör, ack hör, hur Laura talar:

»Du dödens skumma hem, i evighetens natt,
»Som en orygglig gräns för ödets tordön satt!
»Vid lampors matta sken din tystnad här förkunnar,
»Att åt ett stormigt bröst du lugn och fristad unnar.
»Här i ditt kalla sköt jag öfverlemnar mig;
»Här skall din marmorbarm med ömkan öppna sig.
»På dina tistelfält mitt qval må frukter skörda!
»Då kärlek är ett brott, är lifvet ock en börda.
»Gud! är jag icke din, fast jag ej andas mer?
»På detta usla klot, hvad är mitt öga ser?
»Hat, fördom, bojor, mord. O du, som snart mig dömer!
»Sjelf du det hjerta gjort, som dina bud förglömmer.
»Bland alla väsen du den första känslan haft;
»Du känner hjertats drift, dess uppror och dess kraft.
»Du vet, ett stoft jag är: en flägt kan det förstöra ...
»Om lifvet är en skänk, har jag ej rätt att göra
»Med lifvet hvad jag vill? Om blott ett lån det är,
»Välan! min skuld betals, då jag det återbär.
»Men Gud! ... jag tycks en röst ... ur denna grift... jag fasar ...
»'Håll, otacksamma, håll! mot väsens allt du rasar:
»'Lid! det är menskans lott. Med döden qvalet far,
»'Och grafven endast lugn för tålamodet har.
»'I dödens öknar skall din skugga vilse fara,
»'Och afgrundslöjen blott på dina suckar svara.'

»O min förlossare, du, som min jämmer ser,
»Du, som min mened hört! för dig jag faller ner.

»Nåd! för din döds skull, nåd! håll vredens blixt
tillbaka!
»Du vet jag älskar dig ... men ack, som Villis
maka.
»För dig, som gråtit sjelf, kan ömhet vara brott?
»För kärlek och en vän har hjertat känslor fått.
»Med Villi kan jag blott på jorden lycklig blifva:
»Ej utom Villi kan din himmel fröjd mig gifva.
»Allt, allt en afgrund är ... Till dig jag tillflykt tar!
»Förskjut mig ej, min Gud, mitt upphof! ... o min
far!
»Ack, mot ett villadt barn hur sträckas faderns
armar!
»Du är ju mer än far ... och du dig ej förbarmar? ...
»Hvad fruktan! ser jag ej min tillgift färdig står
»Uti hans marterblick, som mig till mötes går?
»I englars kyska sköt, der rena hjertan hamna,
»Får Eloisa ej sin Abelard omfamna?
»På jorden ej en vrå för turturdufvan är.
»Du ömma näktergal, ack! du, som klagar här,
»Då på en stum cypress du qval och kärlek andas,
»Ack, låt ock Lauras namn med dina drillar blandas.
»Den nunna då, som vakt om dessa lampor har,
»Tör hända på min graf en suck med tårar drar.
»Tör hända Villi sjelf, en helig midnattstimma,
»När månens strålar blekt på klostrets murar strimma,
»Tör hända Villi sjelf din ömma klagan hör,
»Och till min skugga då hans suckar vestan för;
»Tör hända ...»

Häftigt nu i dolken Laura tar.
Med hemskt och spöklikt tjut kring tornet vinden far.
Ur grafven skuggor sig som tjocka dimmor häfva,
Och öfver klostrets hvalf i hisklig skepnad svättva;

Och uti töcknar höljd går månen häpen ner,
Som när en bister storm han fjerran nalkas ser.
Men ack! i det hon vild mot bröstet dolken sträcker,
Ett dån ... är det en Gud, som klostrets murar
bräcker?
Se! hvilken väldig blick! och fanatismen flyr,
Som ugglan, nattens troll, för solens strålar skyr.
På snillets segervagn att ljus kring jorden sprida,
Han utaf äran förs, med dygden vid sin sida.
I ängslans mörka bo han glädjens fackla bär...
Ack ja, det jordens gud ... ack ja, det Josef är.
Nu löfte, fasta, bön, de blyga nunnor glömma;
Om frihet, ömma qval, om lif, om ... Josef
drömma.
Och Laura ... återskin, du nattens majestät,
Och tindra i de spår, som märka Villis fjät!
Ack! re'n uti hans famn med henne kärlek flyger:
Fast sig ej något ord på deras läppar smyger,
Se'n jordens kala rymd den första älskling bar,
Sig hjertat ej så rikt, så evigt uttryckt har.
En helig tystnad må dess känslor nu beskrifva!
Af lika sälla bröst de endast kända blifva.

Du höga snillets eld! det bör din klarhet till,
Att visa hur en Gud af menskor dyrkas vill.
Odödeliga ljus på romar-örnens vingar!
Odödlig är den glans dit du Germanien svingar.
Sitt rum vid Josefs tron filosofien får,
Och menskligheten der hos majestätet står.
Brott, barbari och qval ur klostren strax för-
svinna,
Och faderlöse värn, och enkor fristad finna.
I templen himlens bud man utan fördom lär:
En Gud med ädla verk, med sång ej prisad är.

Germaniens barder! gån att Josefs storverk sjunga!
Låt, Gluck, hans namn bli hördt från en Anzanis*
tunga!
Blif, efterverld, förtjent den hjeltes ärestod,
Som enar Titi dygd med Alexanders mod.

En dufva nyss, du flög, att på cypresser hvila:
Hur djerfs du, skaldmö! nu mot örnens rymder ila?
Ur snillets ocean om du en droppe fått;
Du härma strömmars fall? . . . Se, och beundra blott!
Ett segelvingadt klot sig upp från jorden höjer,
Af konsten endast fördt, det molnens vågor plöjer,
Mot solens gränser far och åskans rike ser;
Det vimpelkrönta haf likt svanens vass sig ter,
Och hvarje stjerna glans på lätta klotet kastar,
När det till himlens här med jordens helsning hastar.
Flyg, konstens mästerverk, flyg till fullkomlighet!
I lindan ännu svept man ej ditt öde vet.
Må det att gagna bli! Ett bloss är snillets ära,
Så framt dess alster ej för jorden frukter bära.
Med Newtons tankeflygt oändligheter mät,
Förkunna snillets makt och skaparns majestät!

Så van vid ömma qval, så van att tårar gjuta,
Med flor å nyo hölj, o skaldmö, denna luta.
Från klyftans nakna brant hör nordanvädrens tjut!
Se molnens svarta svall . . . sprid lika fasor ut.
På detta olycksklot ej glädjens frukter hoppas!
En blomma glädjen är, som dör i det hon knoppas.

---

* Italienare och den störste bekante sångare i verlden.

Gud! menskan ... hvilket stoft! ... med tigern i sitt spår,
På afgrunds sköra hvalf hon under åskan går.
Det moln, hvars ljumma regn millioner skatter skänker
Det samma moln, o Gud! millioner slägter dränker.
När i en blodig sky de döfve viggar slå,
Då krossas uslas tjäll: tyranners fästen stå.
Och jag ej klaga bör vid mina likars smärta?
Åt klyftan det befall; du gaf ej klyftan hjerta.
Af hvilka fasor, Gud! jag mig omringad ser.
Håll ... ack! ... Calabrien! ... i gruset störtadt ner! ...
På marmorns bräckta hvalf förbrända ben jag finner,
Der under mödrars skri det späda barnet brinner;
Och på en remnad jord en gruflig afgrundsflod
Sin ådra späder upp med faderlösas blod.

Kom, gudalärans tolk! du sällhet oss predikar;
Kom, ömma om du kan, kom, skåda dina likar!
I flammors vida famn millioner menskor se.
»En Gud oändlig fröjd för korta qval skall ge.»
O hopp, o mensklighet! ... se der af stormar drifven,
Från jorden skjuten ut, af himlen öfvergifven,
På klippans kala brant en naken usling står;
Vid hoppets irrsken nu ett skepp han skåda får.
Månn' det en planka är, som till hans frälsning flyter?
Ack nej, det är en våg, som sig mot klippan bryter.

»Ack! ... hvart? ... mitt enda barn! min make! utom dig?
»I dessa öknar! ... ve! ... hvad fasor hota mig!

»Djupt i ruiners svalg jag mellan lågor hastar.
»Ve! . . . efter dig, mitt barn, jag ljungeldsblickar kastar.
»I svarta töcknar! sol, hvars stråle dem förtär,
»Haf, himlar, afgrund, jord! ack sägen hvar han är!
»Det var mitt barn! min son . . . har dundrets viggar slagit?
»Han har på oskuldsfält för tisteln liljan tagit.
»Och du, som under mig med öppna gapet ler,
»Är, afgrund, i ditt djup, min förstling störtad ner?
»Ack! veten, edert våld har himlen gränser gifvit;
»Men se'n jag moder blef, min kärlek gränslös blifvit.
»Hvar är du, o mitt barn! . . . hvar? följ mig . . . nöd, o qval!»

O fasa! så, ack så ej någon näktergal
Sig under poppelträd i skuggan höra låter,
När sina ungars död vid källans brädd han gråter.
Hvem? . . . O! en vålnad . . . Gud! med sträckta armar far,
Kring himmel, jord och haf förvillad flykten tar.
Hvem? Stormen hviner fram: ett klagoskri sig öker...
Ack! det Spastara är: sitt enda barn hon söker —
Ännu du olycksmor! . . . men himmel, hvilken syn!
O sällhet! en seraf, hvars strålar tända skyn,
Emot Spastara sig, hur majestätiskt! svingar,
Och höjer henne upp på evighetens vingar.
Se, hur hon nu ett rum vid himlabågen får!
Se, med sitt barn i famn hon der bland stjernor står!
Vid morgonrodnans blick hon det i skötet sluter,
Och hvad ej englar känt, dess modershjerta njuter.

Men hvadan denna suck, så qväfd jag pustas hör?
Spastara! ack! han mig långt från din himmel för.
Jag störtar från den rymd, som af din sällhet flöder,
I skötet störtar jag af mina olycksbröder.
Ljuf är den englafröjd, åt själen himlen ger;
Men ömma likars nöd ... är det ej vida mer?
Drag töcknar för din sol! I qvalens djup jag hastar;
Till ingen sällhet född, i uslas famn mig kastar.
En tår på falnad kind dock hjertats uttryck bär.
Från englar locka mig, en tår nog mäktig är.
O mina fäders bygd! ... Se der en skepnad sväfvar!
Se hur i hungerns fjät den bleka döden bäfvar!
Se, i en svartnad grop, hur ögat sjunket står!
Se, på den svultna kind en långsamt pressad tår!
Hvart för min känsla mig? Ack! jag en koja hinner,
Och strax ett utsträckt lik vid fallna porten finner.
Förtviflans suckar blott, ej tårar gjutas här:
Den ännu gråta kan ej rätt olycklig är.
Håll, ömkansvärda mor ... Naturen sig förskräcker,
Då barnet i ditt sköt de matta armar sträcker.
Bröd! ... hvilket fasligt ljud! ack! qväf ditt modersbröst!
Bröd! ... Gud! med denna blick! Bröd! ... Gud! med denna röst!
Nej! nej! hon blott en suck, som allt åt skaparn säger,
Ett famntag för sitt barn, för sig en afgrund eger.
Som qvalet, hemsk och vild, i öknen fadern far,
Och tanden, häftig, snål, från ormar skörden tar.
O jämmerns brutna rop! O mina likars smärta!
Den mäktige har allt: blott uslingen har hjerta.

Hvem der i tankar sänkt med smärtans blickar står?
I plågors vinternatt, se blomman af hans vår!
Förlorad . . . fasan vild uti hans själ sig sprider,
Der med den tryckta dygd det djerfva brottet strider.
Förgäfves hungern vill den rodnad plåna ut,
Som utaf oskuld sprids vid hvarje fegt beslut.
Ack, för hans blickar nu den svultna modern sväfvar!
Men trots naturens röst det rena hjertat bäfvar.
Dock, när hos dygden qval, hos lasten fröjd han ser,
Då . . . ack! ett steg bedrar . . . se'n frukta tusen fler.
Djerfs till en afgrund du en brådstört tillflykt taga?
Ack! hoppas aldrig mer att dig ur djupet draga.
Och då i jämmerns sköt din oskuld hämnar sig,
Fins väl bland menskor en, som skulle ömka dig?
Låt ödet öfver dig de döfva åskor kalla:
Med dygden i din själ skall du med seger falla.

Du, som i lustars famn ej nån'sin skåda fått
Den branta, trånga väg imellan nöd och brott!
Med orördt bröst du ser den ångerqvalde gråta:
Om ingen svaghet fans, hur kunde Gud förlåta?
Barbar! hur ofta du en dödlig straffa plär
För fel, som att begå för känslolös du är.
Ack! då till menskans qval sig jord och himmel para,
Skall ej sin likes tröst, skall hon dess marter vara?

I, som förtviflade blott långa plågor sen!
Ack! lyften ögat upp, er skyddsgud nalkas re'n.
Den kung, uti hvars spår Europa lagrar kastar,
Flyr trenne rikens prakt, och till er frälsning hastar;
Flyr utur nöjets sköt till djupet af er graf . . .
Så Gud vid uslas rop sin himmel öfvergaf.
När från sin silfvertron, hvars fot på isberg hvilar,
Kring hvilken molnen hvälfs af nordanvädrens ilar,

Den bistra vinterns gud i töcknar ljungat ner,
Då efter vårens blick med längtan jorden ser:
Så längta ock ditt folk, din ende son, din maka...
Ack! ... O vår Gud! vår far! kom i vårt sköt
tillbaka.

Om fordom, store kung! det stolta Rom dig sett,
Dig Cato, råd och folk en envåldsspira gett.

YTTERSTA DOMEN.

SKALDESTYCKE.

- - — Quel, che ti sovranza
E virtù, da cui nulla si ripara.
Quivi è la sapienza e la possanza
Ch'aprì le strade tra'l cielo e la terra,
Onde fu già sì lunga distanza.

DANTE.

Till hans maj:t konungen.

En långsam storm den låga släcker,
Som, dyre kung! du lifvat har.
Med känslor af förflutna dar
Jag dig mitt sista offer räcker.

Det är det hårdaste jag vet,
När ödet älskarns boja lossar,
Och harmsen hans guddomlighet
Den bild, hon honom skänkte, krossar.

Lik tålamodet vid en graf,
Jag prisat himlen i min smärta:
Då han ej guld och anor gaf,
Gaf han mig lyran och ett hjerta.

Men . . . . denna lyran är ej mer.
Till okänd strand mig ödet jagar.
Ack den förföljda svanen klagar,
Förrän sin vass hon öfverger.

Mer säga vore öfverdåd.
Jag önskar glömmas och förglömma;
Och skall mitt hjerta endast gömma
En suck, — och minnet af din nåd.

Företal.

Det har smickrat mig, hvarför skulle jag ej säga det? oändligen har det smickrat mig, att på den stolte brittens språk se tvänne af mina arbeten öfversatta. Fransmannen och en Germaniens skald hafva visat Året 1783 samma heder. Medea torde i London vara uppförd; och hade hon säkert i mitt fädernesland njutit en lika ära, om ej, bland andra stora fel, hon äfven på titel-bladet röjt det grufliga, att ega mig till författare.

Det skaldestycke, jag nu åt läsaren öfverlemnar, blir utan tvifvel det sista af min hand. Nog förföljd och nog olycklig, hastar jag till okända öden bland ett främmande folk. Måtte mitt minne blifva dem kärt, som jag älskar: och förvärfvar mig detta skaldestycke en enda vän, så skola gerna lagrar och prismedaljer i hagelskurar få strömma öfver alla dem, som sätta så mycket värde på att vinna det jag hvarken sökt eller önskar.

Långt ifrån att vilja ifra mot religionens helgade stadgar, bekänner jag, att i detta skaldestycke förekomma meningar, hvilka mera härleda sig från ett för menniskors väl brinnande hjerta, än från den dyrkan jag är skyldig de oss uppenbarade guddomliga sanningar.

Hellre, än att med domens hämnande åska ljunga, har det förtjust mig, att föreställa menniskoslägtets försonare i de hänryckande ögonblick, då han förlåter den irrande, och öppnar för den dygdige hedningen sin famn. — Är detta fel, så svarar jag endast inför *den,* hvilken sjelf ingjutit känslor i mitt hjerta.

Yttersta domen.

Salve, sancte parens, iterum salvete, recepti
Nequicquam cineres animæque umbræque
paternæ. VIRGILIUS.

Han öppnas, grafvens port! De tröga gångjern
knarra,
Och lampans matta sken på svarta marmorn darra.
Hur strömmar mörkrets flod! Hur nordan sträf och snar,
Vidt öfver nattens djup med stormars tordön far!
Dess dunder ufvars läte bryter,
Och rofvet under vargen ryter,
Och irrbloss hvina fram med blod i mina spår,
Och jag, hur ödsligt! jag på grifter vilse går.
Så irrande den dräptes vålnad sväfvar,
Der skogen som ett spöke står,
Och hemsk i vinterns svepning bäfvar.

O marmor stum och kall! du, i hvars hårda famn
Jag högg, ack! späd ännu, en älskad moders namn!
Till dig i skuggors hem jag undan blixten ilar . . .
En son bör finna lugn der moderns hufvud hvilar.

Af ungdom, skönhet, dygd, se allt hvad öfrigt är!
I himlen danas då hvad grafvens svalg förtär.
Du, som med blommor strör den tistelväg jag tågar,
O hopp! o vällust af mitt lif!
Min dunkla blick ej öfvergif:
Han sig i evigheten vågar.

Kring jordens dränkta klot den vilse dufvan far,
Stum, ensam och förskräckt mot dödens afgrund bäfvar;
Ack! för att rädda sig, ej gren, ej klyfta har:
På ovisshetens haf jag så i töcknar sväfvar.,

Dock! detta stoft förgås? . . . Och, Gud! du evig är.
Hvem gjuter i mitt bröst ett brännande begär,
Då öfver solens krets min tanke vigglik hastar?
När jag i känslor sänkt för väsens Gud mig kastar,
Om skuggan af hans ljus, dock ej förmätet, ber:
Hvem höjer då min själ, och henne himlar ger?
Ack! hvadan tårars flod, som mig i vällust dränker,
Messias! när på dig en stilla natt jag tänker?

Nej! knäböjd vid det stoft, som höljs af denna graf,
Jag på de löften tror, som vid din död du gaf.
Och vore allt en dröm . . . hur ljufligt ej, att drömma,
När hjertat känslor får så höga och så ömma!

Från denna minnets gräns min tanke flykten tar,
Och öfver tidens haf till evigheten far;
Der ser jag lastens fall, ser dygdens engla-öden,
Ser detta klot i grus, och under gruset döden.

Men du, som molnbetäckt åt Salems skald och kung
Vid helgedomens fot den gyllne harpan räckte,
        Hvars sång serafens tystnad väckte,
        O Urani! den dagen sjung,
Då under domens slag i kaos jorden hvimlar,
        Och lejonet af Juda stam
        I dunder, moln och blixt och dam
Uppreser sig en tron på evighetens himlar.
Och, yngling! som med mig i lifvets öknar går,
Om du vid dygdens gräns mot lastens oviss står;

Ack! må med domens dån min lyra dig förskräcka!
Dock nej! du hjerta har ... på fruktan kärlek rår,
En känsla, mera ljuf jag i din själ vill väcka.
Följ öfver Kidrons bäck, följ i den däld mig ner,
Der den dig skapat har i afgrunds qval du ser;
Följ mig till korsets fot — Vid skenet månen sprider,
Ack! läs i hvarje sår: »det är för dig jag lider.»
Religion! hvad kärleksdjup! I töcknen hvilken glans!...
Jag skulle dyrka Gud, fast ingen himmel fans.
För domaren du aldrig bäfvar,
Om till förlossaren ditt hjerta kärlek bär.
Döm, yngling! sjelf, ack! döm, hvad mera himmelskt är.

Men du, som öfver mig i midnattsmolnen sväfvar,
Min mor! jag sjunger vid din graf.
Ack! att vid lyrans slag du mig en blick ej jäfvar,
Ljuf som den första kyss, i eden Eva gaf.

Omgifven af ett ljus dit ingen tanke hinner,
Gud! dig ej ögat ser, dig endast hjertat finner.
En stråle af din nåd mig långt från jorden för:
Jag ödets kedja re'n i spåren skramla hör;
Och kring den jaspis-sjö, der dagens drottning hvilar,
I englars fria luft med morgonrodnan ilar.
Der blixtra himlar fram! der ljunga verldar opp!
Och ethern fylls med ljud af deras tordöns lopp,
Då månen, matt och blek, ur molnen vålnlik hastar.
Och stum sitt sorgsna sken på mulna grafvar kastar.

Men, himlars starka bloss! hvad mörker slukar er?
Betäckens I af nattens vingar?
Af skuggan från Guds tron! — Jag upp i skuggan svingar,
Och englars herradömen ser.

Hvem här, lik en komet, på tusen stjernhvalf tågar?
O hjelte! o seraf! . . . månn jag dig nalkas vågar?
Tör hända du det var, som åskbeväpnad for,
Och utur eden dref mitt slägtes usla mor?
Men kanske du är den, som hämnaren skall sända,
Att en gång jordens klot i domens lågor tända?
I evighetens ljus jag häpen dignar ner. . . .
Den högstes strålar kring mig ljunga!
Guddomlighetens sken! . . . Jag är ej dödlig mer,
Jag är ej dödlig mer — jag skall hans ära sjunga.

Högt i odödlighetens famn
Bland stjernorna min harpa klingar,
Och lyft på morgonrodnans vingar,
Jag prisar, helige! ditt namn.

Långt förr, långt förr, än tidens flod
Ur evighetens klippa sprungit;
Du ensam der i töcknar stod,
Och ingen kerubim dig sjungit.

Det tomma kaos suckande,
I djupet för din tron sig böjde.
Du andades, allsmäktige!
Och himlarna sig der upphöjde.

Än ensam, utan sångens ljud,
Du lät en allmakts-eld utfara:
Strax omgaf dig serafers skara,
Och sjöng din ära, väsens Gud!

Än såg du vidt kring djupets famn,
Och verldar fram ur mörkret bröto:

Strax stormarna ditt välde röto,
Och åskan dundrade ditt namn.

Din anda, Gud! skall återdrifva
I kaos, jord och himlarna;
Men dina år ej ända ta:
Du var, du är, och du skall blifva.
Halleluja!

Från englars högre kor, I himlar! hvilka svar!
Vid deras harpors klang ur molnen Iris far,
Och stjernorna i dans kring ljusets rymder sväfva.
De sjunga hjeltens död, som lifvets spira för;
Och jag de gälla eko hör
Ur evighetens öknar bäfva.

Du jord, uti hvars barm mig lif min moder gett,
På dina altar blott jag vanans offer sett;
Men hjertats tysta suck, der englar göra möte,
Då känslofullt det sänks ner i naturens sköte?
Men tacksamhetens tår? ... Hvad spöken visa sig!
Hvad uppror, hat och mord, och brott och hämd,
och krig!
Hur allt i mörker dväljs! ... Hvad? detta klot ...
jag ryser, ...
Bland verldar denna punkt så många fasor hyser!

En fuktig molnstod lik, der månen nedergår,
Med tidens urna, se, hvar Adams vålnad står!
Han jorden med sin sköld i röda töcknar sluter,
Och i ett blodregn sig bland stormars ras utgjuter.
Hvad hemska förebud! Se! jordens grundval rörs,
Ett långsamt hämdens rop ur multna grafvar hörs,

Och med en blodig våg det bistra hafvet sköljer
De troner, hvilkas drott sig mellan bergen döljer.

Hör! ... evighetens ur sitt omlopp åter når,
I tolf millioner dygn det endast en gång slår.
Det slår — och från sin tron Messias sig upphöjer,
Och alla englar falla ner.

Bland tusen verldars klot hans blick vid jorden dröjer,
Der öfver Nifates * till Golgata han ser.
Med natten hastigt nu sitt hufvud han betäcker,
Sin fot i seklers djup, sin arm i skyar sträcker,
Och svär, svär vid sig sjelf: han! Gud, som evig är!
Som ropar: jord försvinn! och, kaos varde himlar!
»Den jord, som blodbestänkt med Adams slägte vimlar,
»Skall dömas, skall förgås .... i detta nu —
Han svär!
Han! Gud, som evig är!
Som ropar: jord försvinn! och, kaos varde himlar!

Han svor: ett åskfyldt moln ner från hans blickar föll,
Och stilla jordens klot på bräckta axlar höll,
Och helvetet sig upp i tjocka dimmor höjde,
Och satan röt och vild sig öfver kaos böjde.
Så hisklig en komet bland hemska norrsken står,
Förkunnar troners fall, och krig, och hungers-år.

Nu ödets kedja bräcks, nu tidens grundval gungar,
Och dödens engel ner på domens åska ljungar.
Nu ramlar hoppets tron. Förtviflan rusar fram,
Och ljusets vida rymd är natt, och blod, och dam.

---

* Ett berg, som gränsar intill Armenien och Aldschesira, der man tror paradiset varit beläget.

Fram ur ett osedt djup sig mordisk stormen bryter,
Och åskan, hämdens röst, från fästets vallar ryter.
Vesuv med hundra gap förkunnar jorden krig;
Men bistert, tungt och svart, der reser hafvet sig!
Far upp, och i sin fart millioner viggar bräcker,
Klyfs, och ner i sitt svalg millioner lågor släcker.
Det slukar der den eld, i skurar Etna spyr,
Då blodröd vinterns här för Heklas bomber flyr.
Nu ljungar vågen ner, och bergens rötter lossar!
Nu slungas de mot skyn! och nu en blixt dem krossar!
De tända skogars spets man mellan sjöar ser.
I oceanens djup far himlabågen ner,
Och hafvets gömda lik i åskans rymder brinna.
De starke hvalar strax i Heklas svalg försvinna.
Men nu ett mörker sig kring jordens poler drar,
I det, om natten fans, hon syntes ljus och klar.
Ett dån, af stormen fördt, ur mörkrets skrefvor hastar,
Som midt i hafvets gap Vesuv och Etna kastar,
Det vrålar, fradgar, slår; nu genom eld och rök
Sitt hufvud höjer upp till än ett vildt försök;
Dess böljor skocka sig, det upp mot molnen ilar,
I djupet rycker dem, och drar en suck, och hvilar.

Är detta då den jord, som stolta kungar bar,
Den menskan, blind och svag, i länder indelt har?

En bäfning, tordönsfull från Asiens sida slungat,
Europa, dig! — Hvad krig på dessa gränser ljungat!
Hvad blod ej strömmat der! — de slagne hamnar re'n
Till domens lågor dra despoters multna ben.
Och lik en plötslig natt Kaukas i djupet välter.
Som regnmoln Peru bort med sina grufvor smälter.
Förgås, du olycksort! du hem för qval och mord!

Månn åskor, haf och pest ej härjat denna jord?
Ack! skulle menskors blod ock under bergen rinna,
Till dödar och till brott, att nya ämnen finna?

Vidt kring Numidiens rymd, åt Ceylons öknar se,
Af domens eld och slag uppfylde, remnade!
Der sluks rinoceros! der lejoninnan ryter,
I elefantens blod, vid tigerns sida flyter!
Men, örn! bland molnens svall, ack! fordom stolt och fri,
Hvad? skall med fjärilns stoft din aska bortströdd bli?
Nej! han i blixten far, att i dens sköt' försvinna,
Hvars tron han, djerf och stark, så ofta sökt att hinna.

Du ljusets majestät! hur blodig är din blick!
Med hopp om evig glans du öfver eden gick:
Och nu med jordens klot till evigt mörker hastar! —
Se, hur förtviflad hon bland stjernorna sig kastar,
Dem i sitt sköt förtär, och slukar månen opp,
Och fortfar bäfvande mot kaos med sitt lopp.
Ack! hasta ej, ack! dröj. På menskoslägtets vägnar,
Jag vid ditt intets gräns en lofsång dig tillegnar.

Bloss af det ljus, hvars makt och ära
Du verldarna förkunna fått!
Ej sekler hunnit dig förtära,
Din tron så högt, som ödets stått.

Så, som du öfver eden rann,
Och tusen stjernor kring dig hyste:
Så jorden ock i dag dig fann,
Så värmde du, och så du lyste.

En Gud blott i sin allmakts skrud
Förmått ditt ljus i kaos tända:
Att åter dig till kaos sända,
O sol! det fordras samme Gud.

Gick, sorgsna bloss! än rädd och späd,
Gick du i moln vid Adams smärta,
Då under edens vissna träd,
Han tryckte Eva mot sitt hjerta?

Der låg det öde, jordens klot!
Förbannelsen röt vildt kring djuren;
Du tog i öknar dem imot,
Göt lif i dem och i naturen.

Från himlar ner den blida vår
I dina strålars sköt sig sänkte;
Och pustande i sommarns spår
Den rika hösten frukter skänkte.

Naturen då i glädjens skrud
Åt skaparen ett offer tände.
Du kom: allt andades en Gud,
Och i din blick hans blick vi kände.

Hur öfver trädbevuxna berg,
Som under nattens åskor gungat,
Guddomliga! i azur-färg,
Du fram ur österns portar ljungat.

Och då i oceanens sköt
Vi sett dig undan natten fara,
Du klarhet först i månen göt,
Att oss ock fjerran nyttig vara.

Fast ödet menskors hopp bedrar,
Dig dagakarlen trogen funnit:
Din stråle honom uppväckt har,
Och för hans lugn i böljan runnit.

Det folk, som blindt i villor lopp,
Och icke himlens röst fått höra,
Har ropat, då du ljungat opp:
Den dig har gjort vi dyrka böra.

... Men kaos' böljor mot dig svalla! —
Ditt lof af helgon sjungas skall.
Dig englarna i minnet kalla ...
Tillbed din skapare — och fall!

Främst i ett blodigt moln, ack! morgonrodnan går,
Och solen darrar fram i hennes bleka spår;
Nu öfver jordens klot med nedböjdt hufvud bäfvar.
Så nattens fågel hemsk bland stumma spöken sväfvar
Ikring ruinerna utaf tyranners slott,
Mot hvilket tid och hämd sin makt förena fått.
Nu ... ack! ... och aldrig mer i domens svall hon brinner,
Med all sin glans far fram, och dammar, och försvinner.
Af segern mörkret stolt på dödens engel ser,
Hvars sköld mot åskan slår och skakar eldar ner.
Min domare och Gud! fast bland de sällas skara,
Vid minnet af din död, hur ljuft att menska vara!
Vid dessa dundrens blixt jag lägst till jorden far;
Det är min rätt, min pligt: jag henne trampat har.

Den tigern! ... i moras, på glödda stenar krälar!
Nyss han kring jorden såg, och såg blott sina trälar.

Nu störtad är hans makt och ett så hatfullt mod.
Se brottet i hans blick, se i hans händer blod!
En ångerns tvungna suck hans samvets stormar qväfva,
Och qvalen ur hans gom den brända tungan häfva.
Än för hans häpna syn de folkslag skocka sig,
Som han uppoffrat har i ärelystna'ns krig;
Än ser han dygdens vän sitt lif i bojor sluta,
Och lasten stjernbeprydd vid tronen offer njuta;
Och än en usel hop i nödens nakna tjäll,
Som hungrat flera år för en hans nöjens qväll.
De faderlösa barn på domens åskor kalla:
Han flyr — men i det djup, der enkors tårar svalla.

Af dessa spöken följd ett grufligt skri han ger!
»Jord, remna under mig! berg, töcknar, störten ner!
Du afgrund, att för Gud, att för mitt folk mig dölja,
Mig i ditt mörker ryck, ryck med en evig bölja!
Jag, otacksamma folk, jag var din kung — min tron . . .
Förbannad den, och dig, och jag, och religion!
Att höra mig . . . hvad hämd! bland qvalens andar ryta;
Du nu din himmel vill mot deras afgrund byta. — —
Nåd, Gud!» —
På dessa ord han dundren svara hör.
Hans barn kring ormars kärr på flammor stormen för.
Den sjelf ej ömmat har, när hopplös nöden gråtit,
Och, fast med brottfullt bröst, ej andras fel förlåtit:
Har han i faran rätt att efter räddning se,
Och kan hans sista suck en Gud om tillgift be?
Ack nej! barbaren nu till mildring i sin smärta,
Med dolken rusar vildt uti sin gunstlings hjerta,
Och söker nya brott den tid, han öfrig har;
Tills för hans fräckhet hemsk mot honom döden far,

Och, på förtviflans brant, med domens åska sluter
Ett lif, som afskyvärdt i hämdens sköt sig gjuter.

Jag klaga vid hans fall? — Ett brott, ett grufligt brott,
Med makten i sin hand, försumma göra godt:
Men till sitt öfverflöd, ej enkans åker spara...
Man måste vara kung, för att så brottslig vara.
I tidens sista *nu*, hvad båtar ångern mer?
Njut solens blida sken, förr än hon rinner ner.
Ur fängslens fallna port, än blodig mördarn bäfvar:
I elden för hans syn den dräptes vålnad sväfvar.
Och mellan domens brak, med skräck förförarn hör
Den bön om himlens hämd en villad flicka gör.
Och uti enkors blod, än törstig ockrarn flyter,
Och gudalärans tolk vid sjunkna tempel ryter.

Men ... hvadan detta rop? ack! atheistens röst.
»De bålverk ramla då, som skyddat detta bröst.
En Gud är till! ... En Gud? — Nej, afgrund! må din smärta
Ej tvinga till hans tron en suck ur detta hjerta!
— Förgäfves! hvilken harm, att under hämdens svall
Hos den mig straffar grymt, jag kärlek finna skall!
Hvad! kärlek? född i moln, för mig då ljuset klarnat,
Att njuta skuggan blott, man som för laster varnat,
Se Karlavagnens gång ... och tro Gethsemane? —
Messias! ökte ej din död mitt helvete?
Hvad, kärlek? ... Sluken mig, I plågo-andars skara!
Jag vill mitt hat till Gud i edert sköt bevara.
Men se! ... hvad ynglingar, förförde utaf mig!
Med eld, med drakars blod de re'n beväpna sig ...
Fly! — Domaren är när. Det hat han mig ingifver ...
Ja, evighet, du sjelf dertill för kort ju blifver.»

I domens svarta moln, o storm, mig återför!
Jag skådar endast brott, jag endast fasor hör.
Förgiftad af dess luft, min sällhet re'n försvunnit.
Gud! fins ej dygden mer, der dock ditt blod har runnit?
Hon fins! se med hvad lugn på jordens grus hon står,
Mot tålamodet stödd, i hoppets rika spår.
Sin fackla religion vid hennes sida tänder,
En engel dundrens eld från hennes hjessa vänder.
Som längtan på en strand vidt efter seglen ser,
Som dagakarlen gläds, då solen skrider ner,
Så hon med tårfull blick åt höjden ögat kastar;
Så hon med vällust ser att tidens timglas hastar.
Kring henne, hvilken flock! — Min forna skräck försvann,
En kung, som Gustaf stor, och öm och vis, som han.
En menskligbetens vän, som då, när tårar flutit,
Åt uslingen sitt bröd, men uti löndom brutit.
I dödens mulna stund, vid domens tordöns-skott,
Hvem andas lugn och mod? Den, som gjort menskor godt.
Ack! i hans blick din nåd, o Gud! vi dyrka borde.
Om ingen himmel fans, du en för honom gjorde:
Och der en Pythias vid Damons urna står,
I englars glada famn sin vän han skåda får:
Och den sitt fosterland har ryckt ur kungars boja,
Förnöjd med sinneslugn, med otack och en koja.
Och der naturens son, som född i mörkret var,
Och aldrig känt den Gud, hvars väg han vandrat har:
Och dessa mödrars skrän! ... ack! hvilken älskad smärta —
Allt tärs af domens eld! men ej ett modershjerta.

Messias unnar dem en bön vid lifvets slut,
Och odelt gjutes hon om nåd för barnen ut.
Du, som i farans stund på andras räddning tänker,
Har himlen större fröjd, än dig ditt hjerta skänker?

Men svärdet flammar fram, och dödens engel — hör!
Kring varelsernas fält utropar: *Dön!* — Allt dör;
Än höjes lien upp ... hon fälles — tiden stupar,
I evighetens svall med minnet sig fördjupar.
Kring allt en tystnad rår, som i det ögonblick,
När Gud, att skapa allt, den första tanken fick.
Men dödens engel upp i domens töcknar sväfvar,
Förkunnar jordens lott, och för sitt öde bäfvar.

Helig är herren! Halleluja!
Domaren blickar kring himlarna!
Och som en flod för hans fötter de strömma.
Allmakten tyckes sin källa uttömma,
Att i hans spår gjuta stjernorna.
Då i din klarhet, o herre! de svalla,
Och för ditt lof du gränser ej satt:
Låt af din klädnad en skugga ock falla
Ner i den eviga dödens natt.
Du, som ur henne skall menniskor kalla,
Glöm ej din död uppå Golgata.
Domaren blickar kring himlarna.
Honom tillbedja de alla! ack! alla.
Helig är herren! Halleluja!

Re'n knäböjd Rafael på majestätet ser,
Och harpan dignar stum på fälda vingar ner.
Med lifvets öppna bok, vid domarns vink, han hastar
Framför den ljungelds vagn, som stjernor kring sig kastar.

Der flammar hjelten nu, och englar i hans spår,
Och ethern uppfyld blir med strålar af hans sår.
En krans af edens träd hans hjessa nu omringar;
Och på en guda-sköld, som kring hans axlar klingar,
Än ristad står den kamp i vredens ögonblick,
Då satan högmodsfull mot skaparns välden gick,
Med fallna englars här hans tron bestorma tänkte;
Men, vid ett hjeltens slag, i afgrunder sig dränkte.
Än der, i mulna drag, den dödens natt man ser,
Då törnekrönt han for till qvalens kulor ner,
I fjättrar satan band, hos honom ånger väckte,
Förkunnade hans dom, och hoppets gnista släckte.
Än praktfullt blänker der Messie segertåg,
Då han en frälsad verld inunder föttren såg,
Som menniskones son till himlen återvände,
Och sjönk i fadrens sköt af vällusten han kände.

Se! i sin högra hand det helga kors han bär.
Med domens tordöns-svärd den andra väpnad är.
I barn från Betlehem! er herdes röst er kallar.
Det stjernbeströdda släp, som från hans mantel svallar,
Uppbäras skall af er, o afundsvärda lott!
Af er, som för en Gud ert blod utgjuta fått.
Och himlen lemnas tom, och alla helgon ljunga
I dammet af hans vagn, att evigheten sjunga.
Af David förde an, de sina harpor ta.

Kör.

Halleluja!

En kör.

Sjungom hans ära, hvars arm sig utsträcker
Öfver det hela, som varder och är;

Som ur sitt sköt nya verldar uppväcker,
Då med sin blick han de gamla förtär!
Sjungen hans ära, framljungande himlar!
Och du, o evighet! prisa hans namn.
Prisa hans under, o jord! när du vimlar
I intets famn. —

En kör.

Vidt i evighetens haf
Lifvets segerhjelte svallar.
Se! han öppnar dödens graf.
Hör! hans röst i kaos skallar.
Rykande vid skaparns fot,
Re'n i domens lågor brunnit
Jordens likbeströdda klot,
Der hans blod för menskor runnit.

Kör.

Halleluja!

En kör.

Skulle väl, o skapare!
De åt kaos återlemnas?

Kör af betlehemitiska barn.

Skulle du, försonare!
Ack! på de försonte hämnas?

David.

Nej, som en fader sig gerna förbarmar
Öfver det ångrande barnet i nöd:
Så mot oss fallne utsträckas hans armar,
Skulle han vilja en menniskas död?

Nej! hans guddomliga hjerta nog funnit,
Att hon var stoft och i elände född.
Blommornas urbild, som hastigt upprunnit,
Blef hon lik dem på en stormdag förödd.

Herre! ditt väsen sig gränslöst utsträcker,
Evig, som du, din barmhertighet är.
Ja! då med eldmoln du djupet betäcker,
Omsorg för menniskans stoft du ock bär.

Sjungen, I himmelske hjeltar! hans ära!
Blixtrande verldar ur skaparens famn!
Jord! som hans blickar till intet förtära!
Prisen! ack prisen den eviges namn!

Kör af betlehemitiska barn.

Omkring din tron med sällhet krönte,
Vi evighetens lagrar strö.
Den fröjd, att för Messias dö,
Oss mer än himlarna belönte.

En kör.

Hvilken väldig englaskara
Häpen och förundrad stod!
Ville gerna menskor vara,
För att helgas af hans blod.

Kör af betlehemitiska barn.

Hvilka rof! ack! hvilken ära!
Lejon utaf Juda stam!
I det ljus, vi offer bära,
Hedningarne vandra fram.

Kör.

Halleluja!

En kör.

Så många sekler då skulle försvinna,
Så många slägten förgås och upprinna,
Förrän med menskan din afsigt du vann.
Mäktige hjelte! till lön för din smärta:
Måtte du finna i menniskors hjerta
Den kärlek, för dem i Gethsemane brann!

Kör af betlehemitiska barn.

Helig! helig! helig Gud!

En kör.

Himlars troner, fallen neder!

En kör.

Väpnad han i allmakts skrud,
Evighetens år bereder.

Kör af betlehemitiska barn.

Hören domsbasunens ljud!

En kör.

Adams barn! han kallar eder.

Kör.

Helig! helig! helig Gud!

Vid himlars återskall, i domens majestät,
Ack! hvilken skönhet flyr uti Messie fjät?
En evig guddomsvår på hennes kinder dröjer,
Der sig, att tjusa mer, en flod af tårar röjer.
Hvad syn! uti den blick, der englars höghet rår,
För hvilken solen skyms, att se en mensklig tår!
Med himlabågens prakt, dess hår i skyar simmar,
Kring hvilket hvälfvande en nyfödd stjerna strimmar.

Så skön i hafvets famn ej aftonrodnan låg,
Då skaparn blef förtjust, när på sitt verk han såg.
Förd af en serafim, hon genom skaran bryter.
De rörda känslors ström, som i hans sköte flyter,
Han med en himmelsk kyss från hennes kinder tar;
Och afund förr än nu ej känd af englar var.
Så öm, i sorger sänkt, till domarns tron hon hastar,
Och, knäböjd, på hans kors en blick med bäfvan kastar.
O kärlek! o natur! . . . o verldars domare!
Se menskoslägtets mor inför dig gråtande.
Du ser, och englars mod i hennes hjerta väcker;
Och stum mot dina sår hon sina armar sträcker.
Ack! hon ej tala kan för tårars strida lopp,
Som under hennes fot i stjernor rinna opp.
Messias nu, hur ömt! mot hennes sköt sig böjer,
Och hon hans anda drar, och strax sin röst upphöjer.

»Nej, herre! mig det är, din åska krossa skall . . .
Jag skådar detta klot, ett rof för domens svall,
Jag skådar Adams barn, som detta klot betäcka,
Som nu, ve mig! ve mig! till qval du lär uppväcka;
Och jag . . . Gud! deras mor! . . . hvad! mor? — Nej! en barbar,
Som, ack! till allas brott så mordiskt upphof var.
Hvad? hann jag edens park i tigrars öden byta,
Förr'n Abels blod jag såg vid mina fötter flyta?
Och detta blod . . . hvart fly? . . . ur dödens slutna famn,
Nu ropar hämd! . . . nu! nu! . . . och öfver hvem? — mitt namn,
Och allas namn jag hör i vredens dunder skalla,
Och ser försonarns blod på brottets bana svalla;
Ej till försoning mer! . . . Ah! hämnas blott på mig.
Låt dem i intets sköt för evigt glömma sig.

Beväpna detta bröst att allt det straff uthärda,
Som jordens usla barn för min skull äro värda.
En vink: och till din fot du tusen verldar ser.
Hvad båtar, att af nåd du mig din glädje ger,
När jag ett upphof är till mina likars smärta?
Nej! under englars skrud jag bär mitt modershjerta.
Nej! inga himlars fröjd på samvetsqvalet rår . . .
En flock af vålnader upp ur Tartaren går!
Nej! bland serafers sång skall deras skrän jag höra,
Och i Messie famn de Evas lugn förstöra.»

Här dignar menskors mor. — En stråle från hans sår,
I henne lif och hopp och öm förtröstan tänder,
Ett svar Messias värdt hon får:
»Jag tecknat er på mina händer,
»Och räknat edra hufvudhår.»

Som glädjen blänkte fram af enkans dystra blick,
Då hennes ende son ur dödens fjättrar gick:
Så himlars sällhet sig i Evas uppsyn visar.
Hon ber med hoppets röst, och re'n sig bönhörd prisar.

»Hur, domare! din nåd liksom din makt är stor!
Men, menskors frälsare! förlåt ock menskors mor.
Hon vågar vid ditt kors den dagen dig påminna,
Då du på jorden lät ditt blod för jorden rinna.
Och du, Gethsemane! du hjeltens segerort,
Framskalla ur ditt grus den ed, han fordom gjort:

»I skolen ej förgätne blifva,
»Fast nu till korsets död jag går:
»Jag allas edra namn med eget blod vill skrifva
»I djupet utaf mina sår.
»Och då en mäktig englaskara

»Mig fört uti min faders famn,
»Skall dessa sår och dessa namn
»Jag i mitt majestät bevara.
»På det om någon ibland er
»Sin första kärlek öfverger,
»Med hädelser mig öfverhopar,
»Att min rättfärdighet på domens åska ropar,
»Och viggen hvässes re'n att slå försmädarn ner;
»Jag på min kärleks märken ser:
»Och då jag der hans namn bland edert ristadt finner,
»Och mig min bittra död påminner,
»Med allt hvad han har kostat mig,
»Så många tårar, qval och möda . . .
»Mitt hjerta åter måtte blöda,
»För att på nytt förbarma sig.»

Med hvilken hoppfull suck förlossarns tal hon slöt.
Serafen i dess hår den helga oljan göt,
Och tusen offerkar, stum, rörd och häpen tände;
Men till Messias sig å nyo Eva vände:
»En hednaskara snart du för din dom skall se,
I öknen en cypress, och hjordar irrande!
Ack! skulle ej din död i fasans stund dem båta?
Att hämnas röjer makt, men ömhet att förlåta.
Och hvilka afgrundsrop, som namn af dig ha fått,
Och evighetens straff, Gud! för minuters brott! . . .
Hvad talar jag? . . . jag flyr . . . men kan dem icke glömma.
Hvad båtar himlen mig, om jag ej der får ömma?» —
En sky tar henne bort, och domsbasunen hörs,
Och jordens brända klot till skaparns fötter förs.

Herre, förbarma dig! herre, vårt hopp!

Gud! hvilken tystnad! . . . Hur digna de alla!
Vågor af glömska kring helgonen svalla,
Himlarne domna mitt under sitt lopp. —
Öfver djupet andan sväfvar:
Han, som blir, som är och var;
Och ur dödens sköt frambäfvar
Allt hvad döden skördat har.

Då vildt en mäktig storm från Sirbons stränder brusat,
Ur Baratron mot skyn millioner sandberg rusat,
Sig spridt, med nattens flor den vida rymd betäckt,
I töcknar solen flytt, förmörkad och förskräckt:
Så, ja! hur talrik mer, se! menskoslägtets skara,
Lik stoder utaf moln ur svarta djupet fara.
En hop, ack! den är stor, med stjernors prakt uppgår,
Och strax vid hjeltens tron sitt gudasäte får.
O menniskones son! du tro på jorden finner.
Och en jag fjerran ser, der hoppets fackla brinner.
En annan från min syn i ljungeldstöcknar far;
Men ingen engel del uti dess öden tar.
Och nu vid skaparns vink en myriad framvimlar
Af nya verldars klot, af öknar och af himlar.
I Adams häpne barn! de vänta blott på er,
Då rörd i Evas famn han på sitt slägte ser.
Nej, Adam! ropar hon, ej ångerns eld mig bränner;
Då jag mitt öde mins, ack! hvilken fröjd jag känner.
Ack! den oss döma skall, för oss i döden gått.
Hvad ära! Se hans sår . . . O, mer än sälla brott!
Nu menska han, som vi — hvad det vårt namn upphöjer!
Och, ljufva tacksamhet, som ömma bröst förnöjer,
Hvad himlakänslor ej din evighet oss ger!
I eden englar lik, är vid hans kors jag mer.

Hur, så var Adams svar, hur mina känslor svalla!
Se, Eva! du är mor, jag far för dessa alla.
Ack! maka, himlavän! nyss såg din Adam rörd,
Hur der en brottslig hop blef bort i töcknar förd.
Men, täckelset är lyft . . . hvad syn! ja! sälla maka,
Fast i millioner år dem hämdens åskor skaka;
Af ångern renade, till slut de i hans famn
Bli älskade som vi, och prisa der hans namn.
Han! kärleken och Gud, för sig ej gränser finner.
Den oss förlåta lärt, ej sjelf af vrede brinner.

Allt tystnar. Fasan flyr, och jordens domare
Upphöjer nu sin röst:
»O! I välgörande,
Som utan vittnen sökt att nödens offer frälsa,
Hvad glädje, att er först bland Adams slägte helsa!
I konungar, som frid åt hela folkslag skänkt,
Och under kronans glans på uslas kojor tänkt!
Du hop, som hungerns hem och sjukas bädd uppletat,
Dem elden härjat, hjelpt, att endast jag det vetat!
Mitt hjertas gunstlingar! beredd er lön nu är:
Uppfyllen himlarna, och väldigt hersken der.»

Det sker. Vid domarns vink, se! himlarna framljunga,
Och praktfullt hylla dem, och deras intåg sjunga.

Att mildra andras qval och att förlåta få,
Ack! att hos englar ej den vällust saknas må,
För dem, I skåden Gud från sina ögon drifva,
I skolen bedja ömt, och äfven hörde blifva.

Men andra troner re'n jag domarn kalla hör.
Hur stor är ej den hop, han dit i ära för.

I hjeltar, som ert blod för fosterlandet gjutit,
Och I, som edra dar för andra tider slutit!
Gån, krönte utaf dem, som frälstes genom er.
Messias sjelf med fröjd på dem han räddat ser.
Var helsad, Baltzar Horn! * I dessa ärans salar,
Du om förflutna dar med svenske hjeltar talar.
Fast snart på jordens klot ett stoft ej öfrigt fins:
Då man en hjelte ser, sitt fosterland man mins.

Förgäfves med min blick jag skaran följa söker.
Se! hur i solars glans de sällas antal öker
Den, som från altar'ts fot och med försonarns blod
I ett förkrossadt bröst ingjutit hopp och mod;
Som, då han andra lärt att gerna sig förbarma,
Den förste varit sjelf som glömt sig för den arma;
Den aldrig smicker känt, af kungars makt ej skrämd,
Förkunnat deras brott och trotsat deras hämd.

Sjung domarns kärlek, sjung, du frästa hednaskara!
»Af dem, mitt namn ej känt, vill jag ock dyrkad vara.
»Mitt blod för verlden rann. Jag efter hjertat ser;
»För mensklighet och dygd, I himlar, öppnen er!»
Och himlar öppna sig. I ljusets sköt de hamna,
Af känslor svimma bort, då englar dem omfamna.
Du folk, ack! vårdadt ömt, se'n jordens späda dar,
Med fasa skåda nu den Gud, du hatat har.
Hans blod, som öfver dig, likt hämdens eldregn strömmat,
Och det du grymt göt ut, för dig å nyo ömmat . . .
Hvad ser jag? . . . domare! — Nej! jag förlorad är —
Ack! ej ditt majestät! . . . Din kärlek mig förtär.

---

* Stupade i slaget vid Hogland den 17 juli 1788.

Flyg, oskuld! i din glans mot ärans gudasköte,
Der för en störtad tron en evig gör dig möte.
För bojor och för dygd din lön, Mathilda! njut;
De barn, från dig man slet, i modersarmar slut.
Med stolthet hjertat kan sig se föraktadt blifva,
Men utan svaghet ej sin kärlek öfvergifva.
Det var det största qval, hvartill dig ödet dömt,
Till grafven hatad bli, och likväl älska ömt.
Men evigheters fröjd din hjessa redan kröner. —
Vid minnet af en tron, hvad afsky hjertat röner!
O menskors forna hem! hur var din barndom blid;
Då jorden kungar fick, försvann dess gyllne tid.

De höjas, himlarna, och alla stjernor sjunga,
Då öfver deras krets med helgonen de ljunga.
Till dig, o, Leopold! * uti en azursky,
Serafer utan tal med tron och lagrar fly.
Du allas hjertan ömt, du ljufva vänskap! enar,
Och svallande i fröjd sig själ med själ förenar.
Möt, moder! här din son. Du dig bedragen ser,
Som trott din kärlek ej har kunnat ökas mer.
Omfamna, yngling! ock din sörjda älskarinna.
Här, som på jorden, skall din eld ej motstånd finna.
O, Laura, här, ack! här . . . hvad himlar skänkas mig!
Jag evigt älska får min skapare . . . och dig.

Men fasans öknar fram till domarns fötter bäfva,
Der hoppets matta bloss kring ångern långsamt sväfva.
Hvad suckar! hvilka rop! En mängd i hoppets spår,
En annan fjerran bort, följd af förtviflan, går.
Der i en ödemark jag dig, o Judas! finner.
Hur dig hvart enda steg Gethsemane påminner!

* Hertig af Brunswig.

Du hviskas hör: »min vän!» ack! med Messie röst.
Du honom korsfäst ser, ser spjutet i hans bröst,
Och nalkas, bäfvar bort — strax för ditt vilda öga
Matthias tågar fram bland englar i det höga,
Och ett förfärligt skratt ur satans kulor hörs.
Du ryter ... Glada hopp! han af din fackla rörs.
Hvad ånger! hvilken suck! ... Messias! ... Judas gråter.
Blef vid din död han glömd? Du sade: »jag förlåter.»

Nej, Sulma! i en rymd, mer himmelsk, mera klar,
Förgäfves du min blick dig sorgsen undandrar.
Jag ser ett älskadt blod din skugga här befläcka.
Hvad? du ej engel re'n? ... kom, att ditt qval upptäcka.
På detta nattens moln, der tasans tystnad rår,
Hvi sitter du så stum, med vidt utslagna hår,
Och ångern i din blick, och plågor i ditt hjerta?

»Ah! ... brottslig är jag dömd till många tiders smärta.
Ve den, sin moders röst i ålderns vår ej lydt!
Hur långsamt straffet är, se'n nöjet vigglikt flytt!»

»I enslighetens sköt den kärlek blott jag kände,
Som för en ömsint mor hos mig naturen tände.
Ej, med ett skuldfritt bröst, jag hade önska lärt,
Och verlden var för mig det tjäll, Gud oss beskärt.
Men, olycksfulla stund! en hemlig drift mig ledde
Dit aftonrodnans släp sig öfver hafvet bredde.
Jag der på stranden satt, af ljufva känslor stum,
Och såg ett vingadt skepp framhäfva vågens skum.
Hvi flydde Sulma ej då hjertat mer upprördes?
De starka ankartåg i djupet surra hördes;

Då, Rustan! dig det var, som först mitt öga såg.
Du kom: jag suckade, och till min fot du låg.
— Gud! domare! jag än i brottet nöje finner . . .
Hvad mörker! Nåd! ack, nåd! — Se hoppets bloss
försvinner.»

Nej! af ett moln det höljs. Gif ångerns tårar lopp,
O Sulma! efter dem går hoppets stjerna opp.

»En tid, och än en tid! — ack, välförtjenta öden,
Mitt hjerta darrade imellan brott och döden:
Jag haf och Rustan såg. Hvar var du, o min mor!
Då dig att öfverge jag inför Rustan svor?
När mörkret skyddar dem som föddes att bedraga,
Utur din ömma famn jag skulle flykten taga.
Ack! om min ålders vår du trogen omsorg bar,
Och på din ålders höst jag grymt dig lemnat har.»

»Der lastens gnista väcks, naturens lågor släckas,
Och brottet ger ej tid att tänka och förskräckas.
Dock, med hvad okändt qval det tjäll jag återsåg,
Der re'n i hvilans sköt den bästa moder låg!
Tyst, som en vålnads gång jag i dess famn mig lade.
Dess hjerta häftigt slog, och liksom till mig sade:
»Här under detta bröst, jag, Sulma! burit dig.
»Mitt barn! mitt enda barn! hvi öfverger du mig?»
Bland sömnens vågor dock jag snart mig sjelf förglömde;
En brottslings sömn, hvad sömn! jag ryste, grät och
drömde.
Högt på en klippas spets mig tycktes att jag låg,
Dit Rustan simmade uti en blodröd våg.
Strax klockors sorgsna ljud från templets torn jag hörde,
Då till en öppen graf mig hämdens engel förde,
Och vid det hemska dån af mullen kistan gaf,

Min moders vålnad steg utur den kulna graf.
En dolk med Rustans blod åt mig hon långsamt räckte;
Men strax ur sömnens djup mig ufvars läten väckte.»

»Natt! vittne till min flykt! hur i ditt mulna sköt
På mossbetäckta berg jag sakna'ns tårar göt.
Förhärdelse och straff och ånger brottet följa.
Hur ljuft var mig det dån, som ifrån strand och bölja
I skogen skallade! jag glömde, gladdes lopp;
Men borta Rustan var, och segel, dygd och hopp.»

Så, Sulma! älskaren, som grät sin döda maka,
Fick i en himmelsk dröm förflutna nöjen smaka,
På hennes modersarm dess kärleks förstling låg,
Och uti hennes blick han helsans löjen såg.
I känslor dränkt sin arm han efter makan sträckte,
Då honom hennes barn i sorgekläder väckte.
Hvart flög du, sorgsna hamn, i detta ögonblick?

»Förvillad, hämdfull, vild jag djupt i skogen gick:
Der öfver träd och berg sig nattens fasor spridde,
Förmörkad månen blef, mot stormar stormar stridde.
Bland hagelskurars ras, ur molnen blixten bröt,
Och jorden bäfvade, och hafvet fjerran röt.
På stormens vingar strax en härjnings vigge sändes,
Och bergen krossades, i lågor skogen tändes.
Förtviflan, harm och skräck uppfylde nu mitt bröst,
Och dundren gåfvo svar på Sulmas klagoröst:

»Bedragen, ack! af dig barbar! af dig bedragen!
»Du vilddjur! mördare! ej än af åskan slagen!
»Till menlöshetens fall ditt slägte snille fått,
»Hvars styrka öfver oss är mod att göra brott.
»Må jag i afgrundsdjup, fast plågad sjelf, dig finna!

»Nej! må jag bli den eld, hvari du der skall brinna!
»Flyg, åskuppfylda moln! flyg till det falska haf,
»Der härja! krossa! bränn! — Det hjerta jag dig gaf,
»Den Sulma du bedrog, skall dig i döden följa.
»Min vålnad väntar dig på hafvets svarta bölja.»

»Ej viggen mera snabb, än jag i djupet for.
Tör hända i en dröm du såg det, ömma mor!
Tör hända vid den blixt, som då ditt hjerta rörde,
Den medömksamma våg mig på en klippa förde.
Der låg jag blodig, svag, med ögat lyft mot skyn.
I åskans eldar, Gud! hvad bilder för min syn:
Min mor i dödens famn för Sulma ber och gråter.
Af straff blir hjertat hårdt, men rörs då man förlåter.
Snart på en fraggig våg, jag tyckte Rustan gick,
Och tillgift, hjerta, allt af dig han återfick».

»O död», så var mitt rop, »du äfven mig förföljer!
»Ack, i en evig natt du qval och nöjen höljer:
»Mig vägras dock ditt lugn! — Förbarma dig, o haf!
»Den jorden från sig dref, du ofta fristad gaf.
»Nej! jag förlorad är . . . dock, orsak till min smärta!
»Fördrif, o Rustan! ej min skugga från ditt hjerta.
»Ve mig! . . . o åskans gud! o hafvets herre, hör!
»Nej, storm! förströ mitt stoft . . . jag älskar, och jag dör.»

»Så talte jag och grät . . . Men domarns tordön skallar.
Hör, Rustan! Sulmas rop. Hon dig i blixten kallar.
Hör! det är Sulmas röst. Hon gråter fram ditt namn.
Är du bland nattens moln? Är du i dundrens famn?»

»Här är jag, Sulma, här! Jag fjerran hört dig klaga.
Nej! Rustan var ej född en oskuld att bedraga.
Knappt jag med hoppfullt bröst på stranden lemnat dig,

Förr'n sömnens tunga moln med glömskan omgaf mig.
Jag vaknade, hvad skräck! jag vädrens hvining hörde.
Flög opp; och vågen röt, och vidt från standen förde.
Förgäfves all min bön, när åt det bistra haf
Jag på en planka mig förtviflad öfvergaf.
Hvad skulle, sade jag, en älskare ej våga?
Han hör ej sjöars svall, han ser ej dundrens låga;
Han blott en flicka ser, som all hans sällhet gör,
Och missnöjd är, att ej han mer än en gång dör.
Men fåfängt sökte jag en älskad strand att hinna;
Jag mot en klippa drefs . . . der, trogna älskarinna!
Der sårad, matt och blek ett dödens rof du låg.
Jag ropade ditt namn, du grät och på mig såg.
Har ångern, sade du, har ångern fört dig åter?
Den Sulma du bedrog, i det hon dör, förlåter.
Du dog. Bestört och vred jag höjde upp min röst:
»O, Sulma! Sulma, hör!» — Med dolken i mitt bröst
Och dig uti min famn, att kröna våra öden,
Jag störtade mig ner; fann hafvets djup, fann döden . . .
Men lugnet fann jag ej — Det åskar . . . Sulma, fly!
En tid och än en tid!»

I hoppets lätta sky
De för min rörda syn, dock klagande försvinna.

O ångerns kala hem! skall här jag Werther finna?
Naturens ömme son! I nattens töcknar höljd,
Du mulen vandrar här af Dauras * vålnad följd.
Charlotte! Charlotte! en blick, en blick från himlars sköte;
Men se! de öppnas re'n ... Flyg till din älsklings möte.
Hvar är du, Juliette? Romeo ropar dig.
Hör! midnattsklockan slår . . . din skugga döljer sig,

* Se Ossian, The Songs of Selma.

Då Julia, hur ömt! i minnet kallar åter
Den kärlek, Rousseau än i englars famn begråter.
Kom, klagande Comminge! i skuggan af de träd,
Der obeslöjad går din trogna Adelaide,
I denna myrtendal sig klostrets hvalf påminner,
Och rädd i sanden ser, och der sitt namn hon finner.
Hur ljuf den ängslan är, som kärlek hjertat gör!
Men denna eld, så stark, för lyckans vindar dör.
Ack! då i tvänne bröst en evig låga brunnit,
Har ödet skilt dem åt, förr'n de sin önskan vunnit.

Hvem, vädrens hvining lik, ur glömskans öken far,
Med lidelsernas eld i hemska blickar qvar?
Du hop, i hvilkens själ sitt ljus förnuftet släckte,
Än kärlek utan hopp en ursint känsla väckte,
Och än dig härjat ha förtviflan, mäktig, vild,
Förlusten af en vän, en framtid, nattens bild.
Ju flera känslor sig i hjertat rymma hunnit,
Ju flera himlar ock i skaparns sköt det funnit.
Hvart flyr jag? ... Mörkrets djup! och eld, och brak, och dam!
Ur helvetet en sjö af plågor svallar fram.
Se domarns tordöns-svärd ... och hvilken skara rasar,
Att uti evighet ... i evighet? — jag fasar ...
Försonare? ... Hvad qval! ... se de fördömda, se
Kring hämdens ljungelds-tron i marter krälande!
En plågoande främst med hoppets fackla sväfvar,
Då lömsk i deras spår förtviflan osedd bäfvar.
Hvad fröjd vid hoppets sken! — Strax syns ej facklan mer,
Förtviflan rusar fram, och plågoanden ler.

Monark! för tron och makt, hvad dock ditt öde blifvit,
Du, som med blodig hand åt bödlar bilan gifvit?

Tigrinna! ja! du här; du diademet bar,
Med segerns lagrar krönt, dem slafven åt dig skar.
Ej med den spira nöjd, som genom mord du vunnit,
Din härjningsfakla ock kring halfva verlden brunnit.
Hur många enkors tjäll, hur faderlösas blod,
Ha icke skatta fått, rys! till din ärestod.
Träd fram! Hvad brott, du här på hämdens tafla finner!
Din egen makas blod, som bland millioners rinner!
Ditt folk, som hungrande i dagens tunga gick!
Och deras arbete, ditt rof för ögonblick!
Skryt, usle! pråla nu med välden, slafvar, ära . . .
Men jag ock menska var; — ditt bröst nog plågor tära:
Jag ömma bör . . . och be.

»Allt till sin fot han lagt.»
Blott i din kärlek, Gud! mig dyrka låt din makt.
Ack! hvilka brott . . . jag flyr — De större fasor sprida,
Än marter utan tal, som dessa vilddjur lida.
Att minnas all din nåd . . . af dig, försonare!
Ej älskas . . . hjerta ha — ack, det är helvete.

Tungt öfver djupets vidd se svarta eldmoln falla,
Och under domarns tron bland stormar dundren knalla.
I lågor och i dam en engel svärdet drar,
Och satan rytande upp ur Tartaren far.
Kring hans uppresta hår en afgrundsdrake hvälfver,
Och synden i hans blick med höjda vingar skälfver.
Der flamma afund, hat, och mord, och rofbegär.
Uppå sin högra arm en blodig sköld han bär.
Med Evas tåreflod i skölden ristad blifvit
Den seger, hennes brott i eden honom gifvit.
Der visas allt det qval Messias lida fått,
Och all den uselhet, som jorden undergått,
Och atheisters namn, som trotsat dödens möte,

Och nederst satans bild i afgrundslöjets sköte.
Ett moln hans bälte är, der oupphörligt slår
Den åska, från Guds tron ner i Tartaren går.

Och i hans heta fjät, hvars ångor kunna dräpa,
Långt från hans hjessa ner millioner ormar släpa.
Så tvingas satan fram vid domsbasunens ljud,
Och engeln ropar: »Se! fall ner! och tillbed Gud!»
Han faller. Men hvad barm hans ilskna uppsyn bådar!
»Du», det är domarns röst: »du här Messias skådar.
»Så evigt på min tron, jag, Gud, min spira bär,
»Så evigt, satan! du från mig förbannad är.»
Messias i en eld på vredens moln försvinner,
I det en stilla bäck vid satans fot upprinner.
Han njuter: glömskan strax hans varelse betar,
Som i serafisk drägt till englars troner far.
För honom Mikael i evighetens salar
Om kerubimers makt och menskors välden talar.
Der ser han osedd fröjd, der hör han Guds beslut,
Och englar i hans sköt' sin himmel gjuta ut.
Hur hänryckt satan nu näst Gud sig sällast prisar;
Men strax Messias sig med alla englar visar.
»Den tron, dig ämnad var, du vid min egen ser.
»Njut all serafisk fröjd! se'n, satan, störta ner!
»Se'n störta ner! Min hämd dig aldrig öfvergifver.
»Känn första slaget! känn! —»
Och störtad satan blifver.
Fast vredens åskor gå, hans rop långt högre hörs,
Och himlars himmel sjelf af häftig skakning rörs.
När englars tankar ner till satans afgrund ila,
Att hinna den, hvad djup! de trenne gånger hvila.
Re'n döden mot sig sjelf den grymma lien sträckt,
Och öfver kaos ser, stum, ensam och förskräckt;
Då den fördömda här, som satans englar varit,

Ur mörkrets kulor fram till domarns fötter farit.
Ack! efter långa qval, hvad öden vänta er?

»Du död», så är hans tal, »hör opp, att vara mer!
»Till intet blif du här, att satan tröst ej finner!
»Och jord, mitt Vardes verk, försvinn!»
Och allt försvinner. —

Halleluja!

Men han, som är och blir, intager himlarna,
Då Adams frälsta barn med englaskaran hasta
Till foten af hans tron, att sina kronor kasta.
Der ljunga himlar fram, och verldar skapas der,
Tills för hans tanke ej ett kaos öfrigt är.

———×———

MEDEA.

OPERA I TRE AKTER.

Företal.

Jag behöfver ej här upprepa Medeas öden: hela verlden känner dem. Af sin gemål Jason öfvergifven, af Jason, den hon så högt älskade, för hvars skull hon uppoffrat föräldrar, tron, fädernesland, står hon vid olyckans brantaste djup, förskjuten, föraktad; ser sina barn i en hämdfull stjufmoders sköte störtade, och drar ändtligen den blodlystnande dolken, både för att hämnas på en trolös älskare och befria sina olyckliga kärlekspanter från en hotande framtid. Bland alla ämnen, som sysselsatt forntidens skalder, äro Medeas grufliga äfventyr ett bland de märkvärdigaste. Euripides förevigade dem bland grekerne; Ennius, Pacuvius, Accius, Ovidius och Seneca hos de romare.

Jag bör äfven nämna en Corneille, en Longuepierre, en Gotter, och Vestris balletter. Af ingen af alla dessa har jag lånt ett enda drag. Tvärt derimot låter jag Medea mörda sina barn inför åskådarens ögon. Jag vet Horatius säger:

»Ne pueros coram populo Medea trucidet!»

Och den franska läckerheten är mig ej heller obekant; men för detta mitt fel — om det är något, ber jag ingen dödlig om förlåtelse. En enda rad, som är mäktig att pressa tårar, betyder oändligen mer än alla regler i Aristoteles. Till skolmästare blifve den för evigt dömd, som väger ord då han har tillfälle att gråta!

Personer:

Jason, prins från Tessalien, hvars gemål var
Medea, prinsessa af Kolchis.
Rodope, hennes förtrogna.
Jasons och Medeas tvänne söner.
Akast, konung i Tessalien.
Kreusa, korinthiska konungen Kreons dotter, och Jasons nya brud.
Tvänne Härolder.
Innebyggare af begge könen i Korinth.
Unge kämpar.
Prester och prestinnor i Junos tempel.
Herdar, Herdinnor och Nöjen.
Akastes Krigs- och Sjöfolk.
Krigs-skalder.
Hekate.
Tisifone.
Megära.
Eumenider eller Furier.
Drömmar.
Slafvar.

Första akten.

Första scenen.

Teatern föreställer stranden af Grekiska hafvet, der en präktig plats är tillredd för de lustbarheter, som anställas vid Jasons bröllop med Kreusa. I sjön ligger Akastes krigsflotta. I fonden synes Kreons slott, och torn af staden Korinth.

Medea. Rodope.

Rodope.

Ack, prinsessa! qväf din smärta.
Ingen makt på ödet rår.

Medea.

Nej, Rodope! nej, detta hjerta
All sin tröst af tårar får.

Rodope.

Tiden mildra kan den plåga,
Som dig nu så grufligt tär.

Medea.

Nej, Rodope! mitt hjertas låga
Evig liksom tiden är.

Rodope.

Upphör den i skötet nära;
Glöm en känslolös tyrann!

Medea.

Annat allt kan kärlek lära:
Glömma aldrig kärlek kan.

Tillsammans.

R. Upphör den i skötet nära:	*M.* Annat allt kan kärlek lära:
R. Glöm en känslolös tyrann!	*M.* Glömma aldrig kärlek kan.

Medea.

Så vidt sig oceaner sträcka —
Ack! hvad förmår min låga släcka?
Mitt hårda öde utmärkt är!
Men, fastän detta hjerta brinner,
Jag dock en dubbel styrka finner
Uti den eld, som mig förtär.

Mins du, Rodope! — O mer än ljufva minne!
Hur i sin lefnadsvår Medea lycklig var?
Lugnt som ett stilla haf, mitt kärleksfria sinne,
Utaf behagen följdt, i ögat nöjen bar;
Ett molnfritt fält jag ser, der glädjens stjerna strimmar;
Jag andas fjärilns luft på en förtjusad jord,
Kring lystna'ns rika skär i hoppets böljor simmar;
Naturen är för mig, jag för naturen gjord.
Men Jasons kölar snart med spända segel gunga,
De under vädrens ras till Kolchis stränder ljunga;
Och strax . . . strax svallar detta bröst i stormar af begär;
Det börjar sakna — ledsna — brinna —
Så grym — så ljuflig tid vill jag ej mig påminna.
Min segerkrönta arm det är,
Hvaraf den unge hjelten lär,
Att drakens gap till trots det gyllne skinnet vinna.
För Jason tron och far jag brottslig öfverger;
För Jason tron och far jag ville än bedraga.
Rodope! du min belöning ser —

Till hvilken verldens rymd skall jag min tillflykt taga?
Mor utan barn — beröfvas jag ock er?

Hvart flyr jag? hvad vill jag, — Medea — ack! gråter?
Här är ju den strand, der hans hjerta hon fått.
Att hämnas, att hämnas, det vare din lott! —
Men är det väl hämden, som drifver dig åter?
Jag älskar ännu — ännu — o barbar!
En ångerfull blick, och Medea förlåter.

(Hon går häftigt kring teatern.)

Nej! han mig öfvergifvit har.
Säg, eviga natur! jag dig till vittne tar,
Säg, har du nå'nsin födt så ömt, så trotsigt hjerta?
Och hvem! o hämd! o qval! hvem är det mig bedrar?

Rodope.

Såg endast Jason all din smärta!

Medea (häftigt).

Tror du han skulle ångra sig,
Och tänka än en gång på mig? —
Nej, fåfängt hopp! till dessa vilda stränder
Akast sin flotta sändt, och Kreon tvingas nu
Att lemna mig uti hans händer.

Rodope.

Då säg! prinsessa! då, hvi dröjer du?
Ack frukta, att den eld dig bränner,
Dig i en olycksafgrund drar.

Medea.

Nej! hjertat ingen fruktan känner,
Då hjertat allt förlorat har.

(*På afstånd höres trumpetskall.*)

Men hör! ... Rodope! men hvad? Från dessa stolta
vallar,
Är det ej Jasons namn, som skallar?

Rodope.

Det är i dag han vid altarets fot
Skall ta Kreusas hand emot.

Medea.

I dag? du irrar dig ... i dag?

Rodope.

Ditt öga kasta
På all den lustbarhet, som dertill ställes an.

Medea.

Och jag dock ömma än! Medea? jag? ... Tyrann!
Nej, snart till hämden se mig, se mig hasta!
Neptun! mot molnens svafvelhaf
Låt dina yra vågor rasa!
Fyll bröllopssalen opp med fasa!
Bered uti ditt svalg, Korinth, Akast en graf!

Du, som med nedböjdt hufvud bäfvar,
O dagens drottning! verldens ljus!
Lån' mig det bloss, hvarpå du sväfvar,
Att störta land och folk i grus!
Till ånger vill jag Jason leda,
Och leende hans graf bereda
I askan utaf Kreons hus ...
Att ingen älskare erfarit
Så svartsjuk lågas raseri.
Min kärlek utan like varit:
Min hämd skall utan like bli.

(*De gå.*)

Andra scenen.

Marche af Akastes sjömän och krigsfolket. Unge kämpar och inbyggare af båda könen i Korinth. Jason och Kreusa föras i en vagn af slafvar. Svit.

Kör.

Hans ära drakens fall förkunnar;
Om segern Kolchis vittne bär;
Och genom ryktets hundra munnar
Hans namn kring jorden utspridt är.

(Dans.)

Kör af fruntimmer.

Nu när dagens fackla målar
Och förtjusar denna trakt:
Se! Kreusas ögonstrålar
Plåna ut dess gyllne prakt.

(Dans.)

Kör af inbyggare i Korinth.

Prins! dig vid Kreons tron vi hylla.
Ej flera segrar vänta dig.
Då dina storverk jorden fylla,
Det trötta ryktet hvilar sig.

(Dans.)

En Röst.

Äran här öppnar sin lysande bana;
Brinner ej redan, o yngling! ditt bröst?
Hör dina fäder med muntrande röst,
Hvilande på sina lagrar, dig mana!
Lagern, o yngling! kan skördas af dig:
Fatta ditt vapen och uppspänn din båga!
Sköldarna klinga: i striden dig våga!
    Faror ha äran i följe med sig.

(Dans; de unge kämparne stiga fram under kämpningen.)

Kör.

Af kärlek till sitt fosterland
Ynglingen till storverk drifves;
Men än mer då lönen gifves
Af en skönhets hand.

(*Dans.*)

En röst.

Hvi sliter sig ur moderns sköte
Dess ende son, dess ålders tröst,
Att göra tusen spetsar möte,
Som alla syfta till hans bröst?
Månn för ett evigt namn att vinna?

En flicka.

Ack nej! ack nej! hur himmelsk mer
Den känsla är, som kärlek ger!

Rösten.

En skönhets armar öppna finna,
Då hänryckt åt hans sår hon ler.

Kör.

Se derför ur sin moders sköte
Dess ende son, dess ålders tröst,
Far vild, gör tusen spetsar möte,
Som alla syfta till hans bröst.

(*En flicka tar en krans af Kreusa och kröner segervinnaren.*)

Flickan.

Kom, unge hjelte! din prinsessa
Med äran kröna vill din hjessa.

Kör.

Men du ej nog dig vakta kan;
Ty kärlek mellan skölden flyger,

Ett myrtenblad i lagern smyger,
Och segrarn frågar: »Månn' jag vann?»

(Dans.)

Kör och dans af sjöfolket.

Nöjsamt sin tid en sjöman fördrifver,
Hoppet med honom på hafsvågen går;
Om han förföljd af stormarna blifver,
Glömmes all fara när stranden han når.
Kärleken honom belöningen gifver:
Skönhet med tjusande blickar der står.

Kör.

Jason! Kreusa!

(Ett hiskligt oväder uppkommer, himlen förmörkas, åskan går, och en orkan härjar hela stranden. Akastes flotta slites från sina ankaren. En del af skeppen förgås mot klipporna. Några brinna opp genom åskan.)

I gudar! jag häpnar,
Sig hafvet beväpnar.
Grufliga syn!
Vågorna svalla
Mot himlabryn!
Tordönen knalla!
Åskviggar falla,
Och krossa skyn!
Töcknar sig häfva
Ur sjöarnes skum!
Se månen bäfva,
Blodig och stum!

Kör.

Hvad våda! Hvad fasa!
Vindarna rasa!
Grufliga syn!

Sig klipporna bryta
Mot böljor, som ryta
Och ljunga mot skyn!

(*Alla fly bestörta till slottet.*)

En del af folket (*under flykten.*)

Hasten att fly! allt stormarna härja.

Tessalier.

Skeppen förgås! ... att berga, att berga!

Kör.

Hvad våda! hvad fasa!
Vindarne rasa!
Grufliga syn!
Sig klipporna bryta
Mot böljor, som ryta,
Och ljunga mot skyn.

Tredje scenen.

Medea. (*Vid hennes ankomst upphör ovädret.*)

Ha! myrtenkrönta fält! hur snart försvann din prakt!
Kreusa! nöjets spira bräcktes.
Men, då ur kärleksrus din tjuste brudgum väcktes,
Men, då ert bröllopsbloss af dundrens skurar släcktes,
Ah! känden I igen Medeas eld och makt? ...
Men ... mitt förföljda bröst sig gläder! ...
Det var min hämdesuck, det grymma härjningsväder!
Min anda for i döden af dess fart.
Men ännu ... hvilken hämd! ... Nej snart!
Då uti Jasons sköt Kreusa hänryckt drömmer,
Hur jag till hennes knä mig fjättrad kastar ner,

Hur jag mig i en afgrund gömmer...
När hennes barn, när Jasons barn jag ser...
Skall han i hämdens flammor brinna;
Och af hans jämmerrop, när du, Medea, ler,
Hon spritta opp... och lågande försvinna.
I gruset reses då Medeas segerstod!...
Ah! Jason! kom att se, hur allt mitt qval är lättadt.
Med mina tårar du dig mättat:
Håll! jag skall mättas med ditt blod.

Fjerde scenen.

Medea. Jason.

Jason.

Medea? ... gudar!

Medea.

Hon!

Jason.

Förvägna!

Medea.

Hvad!

Jason.

Du här?
Uti en luft, der pest och fasor blandas,
Der vet man att Medea är.

Medea.

Nej grymme! detta bröst helt andra känslor andas.
Se prins! ... du ser mig här, stum, darrande och svag...
... Säg! efter hvilken dygd och hvilken äras lag

Du firar här din bröllopsdag?
För Jason ... har jag öfvergifvit
Föräldrar, tron och fosterland;
I gudar! och af Jasons hand
Medea nu förskjuten blifvit!
Hon, som sitt höga ursprung har
Ifrån den Gud, hvars ljus kring himlens rymder
svallar!
Hon, hvilkens ögonkast ett flor för solen drar,
Och svafvelflammor ned i molnens afgrund kallar!
Hon! ... är mig någon lik? ... men ack, men ack,
barbar!
Det är ej blott min makt du nu förgäta vågar;
Hör, segerlystne prins! du hjeltenamnet bär;
Hör, äran rodnande dig frågar,
Om otack hjeltar värdig är?
Om du bedröfva bör den dig till höga öden
Så ädelt dragit fram? ... men ack, men ack, tyrann!
Det är ej äran blott du nu förgäta kan:
Den låga, som för dig så outsläcklig brann,
Som, ack ännu ... som in i döden ...
O Jason! ... ack betänk, hur många ömhetsrön
Har af Medea du, du glömskling, fått erfara!
Rörs! har du hjerta nog; ack svara!
Är detta hennes trohets lön?
Har du förglömt den tid, då döf för moderns röst
En villad dotter flög att dina segel hinna?
Är ingen känsla qvar uti ditt marmorbröst,
Att dig förflutna dar påminna?
O sällhet, trohet, lugn! O blomma af mitt lif!
Ack! denna tid mig återgif.
En flyktig älskling jag förlåter:
Du mina armar öppna ser!
Svär blott att aldrig svika mer ...

Men Jason? ... kärlek! Jason gråter?
Vid dina knän jag dig besvär:
Gif mig, gif mig ditt hjerta åter!
Ur barmen af Kaukas det ju ej hugget är.

O, mina barn! ... Ah! rörs barbar!
Ah! rörs och rys vid namnet far!
Tyrann! du liljan vissna låter,
Och vällust af dess knoppar drar.
Tro ej de lifvets middag hinna,
Om deras mor du öfverger.
Ack! grenens frukter snart försvinna,
Då stammen huggs vid roten ner.

Jason.

Medea! ... mina barn! ... Stig upp! ... din eld mig bränner ...
Men ack! hvart vill du fly? du våra öden känner.

Medea.

Är icke här det vida haf?
Blott tvänne ömma bröst af lika kärlek brinna,
De nog en vrå på jorden finna,
Som rymma kan åt dem en koja och en graf.

Jason.

En graf! ... ja! Kreon hämnar sig;
Medea, fly! och dö förutan mig!

Medea.

Jag endast en gång dör, om du mig trogen blifver:
Jag tusen gånger dör, om du mig öfvergifver.

Jason.

Hur qväljes mitt hjerta i köld och i låga!
Ack! älskare, brudgum ... men make och far!
Ack, kärlek! du ljufva, förtärande plåga!

Ack, att så otaliga känslor du har!
Ett hjerta, ett enda skall rymma dem alla!
Likasom sjöarna kringspridda svalla,
Osäkra i hvilken afgrund de falla,
Bölja mot böljorna rytande slås:
Likså bland plågor, som slita och tära,
Mitt hjerta är hamnen, är skeppsbrottet nära;
Men mellan dem båda i farten förgås.

Medea.

Dig ära, lugn och kärlek mana:
I mina armar återkom!

Jason.

Ack! kärlek har ju tidens vana:
Han flyktar nog; ej vänder om.

Medea.

Men ofta han på ångerns vingar
Vid suckars rop blir återförd.

Jason.

Med andra bojor han mig tvingar,
Hans första makt är re'n förstörd.

Tillsammans.

J. Nej! du ej mor, ej maka är.	*M.* Ack, Jason! jag är mor och maka.
J. Nej! kärlek hat af dig begär.	*M.* Flyg i mitt öppna sköt tillbaka!
	M. Ack, Jason! jag är mor och maka. Till afgrunds qval ditt lif ej döm!
J. Nej, fly! blif säll, och Jason glöm!	*M.* Ack, Jason! dina barn ej glöm!

Medea.

Du såleds ej bevekas kan?

Jason.

Prinsessa! mins du ej Kreusa . . .

Medea.

Håll, tyrann!
Ett så förhatligt namn för mig du stamma vågar?
Hvad! icke nog du ser det grymma qval mig plågar?
Hvad! icke nog du ser,
Hur sig till Jasons knän Medea störtar ner,
Ej nog, du utan hopp vill mig åt tårar lemna:
Inför Medea ock du djerfs Kreusa nämna!

Jason.

Du vredgas? vilda! så jag önskat råka dig.

Medea.

Välan! jag genast flyr . . . för mina barn till mig!
Du häpnar? deras mor, tyrann! du öfvergifver:
De höra icke mer dig till.
Om kanske ej ditt hat så långt dig drifver,
Att äfven dem du mig beröfva vill.

Jason.

Nej! ingen, mina barn, er ur mitt sköte rifver:
En mera lycklig lott jag utsett har för er.

Medea.

Än, Jason! än en gång för dig jag faller ner,
Om ur ditt tigerbröst en suck af våda flutit:
Hör! en förjagad mor dig ber.
Hvi lossar du de band, så starkt naturen knutit?
Låt mig med mina barn kring jorden irra få.
I deras ögonkast jag dina blickar finner;

Och mig med tusen tårar då
Förflutna tiders lopp påminner.
Snart, Jason! snart de skola visa sig,
Min kärlek och min död till att förkunna dig.

Jason.

Förgäfves, sorgsna mor! du mig beveka söker.
För dem min kärlek evig är.
Fly! jag din oro blott föröker.
Man dina söner nu i Junos tempel bär.
Fly! men förlåt en faders smärta;
Jag vill ej se hur du ditt sista afsked tar.
Medea!... ack! beklaga Jasons hjerta.

Medea (*i det hon går*).

Ja! jag beklagar det, barbar!

Femte scenen.

Teatern förändras till en stor sal i slottet.

Herdar. Herdinnor och Nöjen. Jason. Kreusa. Svit.

Kör.

Vill du lifvets sällhet njuta:
Glöm förflutna mulna dar.
Kärlek plär med nöjen sluta
Det med qval han börjat har.

(*Dans.*)

Herdar.

Kärlek hörs till lekar kalla:
Frukten inga ilar mer.

Herdinnor.

Från den höjd der viggar falla,
Strömmar ock all sällhet ner.

(*Dans.*)

En Herdinna.

Kärlek är naturens lif:
Dyrka den och lycklig blif!

En Herde.

Blomma sig mot blomma böjer,
Dufvan snabba vingar höjer,
Kuttrande sin ledsnad röjer,
Söker makan trånfull opp.
Bölja sig med bölja enar,
Myrten flätar myrtens grenar,
Fjäriln andas nöjets hopp.

Herden och Herdinnan.

Kärlek är naturens lif:
Dyrka den och lycklig blif!

(*Dans.*)

Kör.

Den himlens kraft, som hjertan enar
Och segrar öfver olycksdar,
En tröst för alla smärtor har;
En känsla med sin eld förenar,
Som vinden fri, som böljan klar.

Andra akten.

Första scenen.

Teatern är en präktig trädgård vid Kreons slott. Det är natt, och månen skiner mellan de höga träden. En ström flyter genom trädgården, vid hvars bräddar synas lusthus, vattenkonster och gräsvallar.

Medea. Rodope.

Medea.

Rodope! då nyss en fraggig bölja
På hvirfvelvindars gunga flöt,
När, för att himlens fästen skölja,
Hon molnens bommar sönderbröt,
Föll ned och i sin afgrund röt:
Tror du så vildt hon kastad blifvit,
Som ängslan detta hjerta drifvit,
Fördjupadt, ack! i qvalens natt?
Naturen hafvet gränser gifvit;
Men hvem har gräns för kärlek satt?

Rodope.

Allt hvad du träffar här din jämmer blott föröker.
En blick på Kreons slott ger plågor utan tal.
Prinsessa! fly ett land, der man din ofärd söker.

Medea.

För pesten kan du fly, men ej för hjertats qval.
På dessa sorgsna stjernor skåda!
Se nattens majestät, som blekt och mulet står!
Vet du, Rodope! hvad de bebåda?
Att nu ... Rodope! att nu ..., min röst ej mer förmår...

Att nu i Jasons famn Kreusa slumra får!
I Jasons?... Gudar!... hon!
(*Medea kastar sig på en gräsvall.*)

Rodope.

Det hjerta, som att hämnas
Med dödens pilar rustadt var,
Det åt sin forna ömhet lemnas!

Medea.

Nej! Jason är ej född barbar;
Den blir ej känslolös, som en gång älskat har.
Nej! påstå ej, Rodope! det står i hans förmåga,
Att utan tårar se min plåga.
Jag ingen kärlek... ack! jag ömkan blott begär.
Hvad! Jasons ömkan? Jag?... Hur jag förnedrad är!
Rodope! jag honom sjelf till dessa fält vill bringa,
Då, utaf drömmar tjust, han än skall skåda mig.
Nog kan Medea haf och luft och väder tvinga:
Månn' hon ej tvinga kan hans bröst att älska sig?

Du sömnens Gud! som sakta viftar
En vallmos pust der tystna'n rår,
Till tron en herdes koja skiftar,
Och gör att hjertat njuta får,
Då hoppet sjelf förtvifladt står;
Gå snart, att Jasons själ förvirra!
Res här ditt dunkla tempel opp!
Låt drömmar kring ditt altar irra,
Men omgif det med ömma hopp!

Drömmar! uppå matta vindar
Sänken Jason i mitt sköt!
Kärlek! under dessa lindar
Våra första blickar möt!

Andra scenen.

Inom en sky föres Jason af drömmar. De lägga honom nära strömmen på en gräsvall, omgifven af lindar.

Jason. Drömmar.

Kör af Drömmar. (*Dans.*)

Vid vassen af den krökta ström,
Som tyckes kärlek, kärlek susa:
Låt ömma känslor dig förtjusa!
Var lycklig, älska, njut och dröm!

Men vet, den under kärleks tvång,
Ack, hvilket tvång! sig hunnit gifva,
Bör första känslan trogen blifva:
Ty hjertat älskar blott en gång.

Sitt lugn den aldrig återfår,
Som med en trogen skönhet bryter.
Om tusen band han sedan knyter,
Skall ångern flyga i hans spår.

Ack nej! der bröst med bröst förent,
Sig i hvar annans känslor sluter:
Der! hjertat utan mättnad njuter,
Och nöjet är som ljuset rent.

(*Dans.*)

Tredje scenen.

Teatern förändras och föreställer en park i Kolchis, nära hafvet. Jason sofver, som i förra scenen, på en gräsvall. Man ser en stor drake, som ligger öfver en kula. En dröm, som liknar Medea, går på stranden.

(Skeppet Argos kommer under fulla segel och ankrar vid stranden. Drömmar i Jasons och Tessaliers

hamn landstiga. Dans af dem på stranden. Under pantomim visas Medeas bestörtning, då hon första gången ser Jason, och hans häpnad, förundran och rörelse öfver att skåda henne; men strax vaknad ur sin hänryckning, drar han svärdet och rusar mot draken. Jason drifves tillbaka. Medea rycker svärdet ifrån honom, kastar några giftkakor åt draken och stöter honom ned; går sedan i kulan och kommer opp med gyllene skinnet i hand, hvilket hon ger åt Jason, som faller till hennes fötter.)

(*Dans af Drömmar.*)

En dröm.

Ej älskaren så lycklig är,
Då Hymen redan facklan bär,
Då sin guddomlighet han eger,
Som då, när oviss och försagd
Han, till dess knän af hoppet lagd,
För första gång: »Jag älskar!» säger,
Och ser på hennes kinders snö,
Hur morgonrodnan der upprinner:
Hon tala vill, men orden dö,
Ty kärlek re'n på läppen brinner:
Ett halffödt »ack!» hon pusta hinner.
Dess älskling vill ej höra mer;
Men strax ett känslors rus försvinner,
Som kärlek aldrig återger.

(*Dans.*)

Kör.

Hören, I gudar! en älskares eder!
Hören den trohet Medea han svär!
Frukta, prinsessa! till brott han dig leder,
Dig plågor bereder,
Då villad du är.

(*Jason för Medea till skeppet, under det följande kör sjunges. Hon vill ej följa honom. Han faller åter på knä. Hon*

reser honom upp, och hastar med Tessalierna om bord, sedan hon ofta vändt sig om och röjt den högsta villrådighet.)

Kör af de första drömmarna.

Medea! ack! du öfvergifver
En tröstlös mor, af ålder böjd.
Af far och folk från tronens höjd
Du evigt utesluten blifver.
Hon flyr! vår klagan från sig drifver!
Den torfva, hvarpå Jason är,
Af jorden blott hon sig begär.

(Skeppet försvinner.)

Fjerde scenen.

Teatern förändras till en dyster ödemark. Jason, ännu sofvande, ser i drömmen Medea.

(Hon ligger på en mossig klippa med nedrifna hår och en dolk i handen. Vid Jasons fötter stå hennes begge söner. Med matthet lyfter Medea opp sitt hufvud, vinkar åt Jason, pekar på sina barn i det hon sätter dolken mot bröstet, och ropar flere gånger Jasons namn under musikens ackompanjement.)

(Drömmarna försvinna.)

Femte scenen.

Jason. Medea.

Jason.

Hvar är jag? hvart flyr jag? hvem ropar mitt namn?
Medeas? mina söners hamn?
Jag ser dem hota och försvinna!
Hvar fristad finna?

Medea (löper med utsträckta armar emot honom.)

I din försonta makas famn.

Jason.

Du här? ... O mer än grymma öden!
Skall evigt hon förfölja mig?

Medea.

Nej, Jason! endast nu min kärlek frågar dig:
Kan ej ditt bröst beveka sig?
Se'n frågar jag ej mer: se'n fråga hämd och döden ...
Ack! ... hvad har jag sagt?
Står det uti Medeas makt,
Att söka hämd på Jason, på sin maka?
Mitt hjerta endast älska vet.
Ja, Jason! trots din trolöshet!
Det namnet kan jag ej försaka.
Se här mitt bröst: med dolken stöt!
Af gudar lån' den makt, att lif åt döda gifva;
Se'n mörda mig på nytt, för att på nytt mig lifva,
Och gjuta plågor i mitt sköt!
Tänk nya marter opp! Åt dem mig öfverlemna:
Medea skall dig dock en älskad maka nämna!
Men, om som maka jag ej mer dig följa får;
Ack! låt mig bli det stoft, som märks med dina spår,
Den eld, som sig förtär, att dig sin värma gifva ...
Ah Jason! jag vill allt ... blott ej förskjuten blifva.

Jason.

Medea! ack! du älskar mig,
För dig ock detta hjerta brunnit;
Men vet, den eld, som re'n försvunnit,
Kan aldrig åter lifva sig.

Medea.

Men vet, bland alla brott, som himlens afsky reta,
Ej något större straff är värdt,
Än till ett menlöst bröst, som än ej bäfva lärt,
Sig hemlig väg med falska suckar leta.
Och då man detta bröst ur modersskötet ryckt,
Då man ur detta bröst dess oskuld hunnit rifva:
Det åt sitt öde öfvergifva,
Föraktadt, värnlöst och förtryckt! . . .
Men darra! I bedragarns spår
Med viggen väpnad hämden går . . .
Vet, af Kreusa sjelf jag tänker hämnad blifva.
Den skönhet, du hos henne ser,
Skall innan kort ej synas mer:
Hon spotskhet skall din ömhet gifva.
Och då du fåfängt vill från dig Kreusa drifva,
Då skall du finna snart, och till din harm, barbar!
Medea mera skön, än någonsin hon var.

Jason.

Af dessa segrar frukten skörda;
Du rönt, att Jason kan sitt öde undergå.

Medea.

Och Jason tror, dess stränghet upphör då?
Jag egt en bror.

Jason.

Hvad han?

Medea.

En bror, den du, att mörda . . .

Jason.

Förräderska! hvem jag?

Medea.

Och mins du alla brott,
Min svaghet, genom dig! för din skull! har begått?
Tro ej de på mitt hufvud falla:
På ditt, som moln på moln, de skola skocka sig;
Jag åter skuldfri är; ty jag förlorat dig:
Men hör, hur hela folk på hämdens gudar kalla!

Jason.

Jag fasar!

Medea.

Strömmar blod uppå din hjessa svalla!
Hvart vill du fly? du ej din afgrund ser.
Han öppnas!

Jason.

Himlar!

Medea.

Håll! han stört's i djupet ner,

Och Kolchis murar re'n af hemska löjen skalla.

Jason.

I gudar! ack! förbarmen er!

Medea.

Och Stygis glödda vågor brusa,
Att hylla i sitt svalg Kreusa . . .
För Jason än en neslig kärlek ber . . .
Förgäfves! . . . furier till sitt hans hjerta trycka . . .
De slita lem från lem, och nerf från nerf de rycka . . .
Fly!

(*Jason flyr.*)

Håll! vänd om! . . . en blick . . . och allt förlåtet är . . .
Så fly! och i din barm din afgrund med dig bär!

Sjette scenen.

Medea.

Fasans natt mitt öga höljer,
Hämden ryter i mitt bröst;
Månen vid dess hesa röst
Uti moln sitt hufvud döljer.
Mig en svartsjuk kärlek följer.
Med en het och grumlig våg
Styx den sista ömhet släcker,
Hvilken dold i hjertat låg.
Hemska natt, som mig betäcker,
Med din fasa på mig fall!
Men ack! Medea, håll! I dessa dystra trakter
Du hämdens andar mana skall...
Låt lågan flamma ut!

(*Hon går häftigt kring teatern.*)

I herrsken i mitt bröst,
Megära, Hekate! o grymma afgrundsmakter!...
Mord! spöken! samvetsagg! ack! hören nu min röst!
Du svarta Stygis strand, der alla fasor svalla,
Som brusar af det gift, i evighet förtär!
Det ett bedraget hjerta är,
Som vågar på er styrka kalla.
Medea, gäckad med en grymhet förr ej nämd,
Hör, afgrund! hennes skri: hon ropar hämd! hämd!
hämd!

(*En stark jordbäfning skakar hela parken. Jorden kastar opp eld, och åskan går.*)

Jag är hörd! sjung triumf! se åskviggar ljunga!
Jorden spyr eld! dess grundvalar gunga!
Hon ryter! hon öppnas! jag Hekate ser!

Sjunde scenen.

Medea. Furier.

Furier.

Störta, Medea! till afgrunder ner...
Du är hörd! sjung triumf! se åskviggar ljunga!
Jorden spyr eld! dess grundvalar gunga!
Hon ryter! hon öppnas! du Hekate ser!
Störta, Medea! till afgrunder ner.

(*De föra henne bort.*)

Åttonde scenen.

Teatern förändras till Orkus.

Hekate. Tisifone. Megära. Furier. Medea.

Medea (*förd af furier*).

Är det här?... Fasans hemort!... I gruflige andar!
Är det här?... Hvilka klippor, der hoppet sist strandar!
Är det här, som Medea sin tillflykt skall få?
Hekate! furier! hören! ack hören!
Förskjuten, förlorad i skåden mig gå.
I afgrundens öknar en fristad mig gören!
Gifven mig hämd på en trolös gemål!
Hämd på Kreusa! Min kärlek, som rasar,
Mitt hjerta, som sväller, och Grekland, som fasar,
Hekate! furier! dröjsmål ej tål.

Hekate.

Hämden väntar dig.

Megära.

Orkus beväpnar sig.

Tisifone.

Skåda Kreusa af eldsflammor tärd!

Medea.

Kreon, ack! Kreon det samma är värd.

Hekate.

Eviga lågor Kreon förtära.

Megära.

Bålet är rest, dit Jason vi bära.

Tisifone.

Med fasa han känner Kreusa igen.

Furier.

Se hur han lider!
Hör hur han qvider!

Medea (*häftigt*).

Håll, plågoandar! Håll! ... jag älskar honom än.

Hekate. Megära. Tisifone.

Ingen ömkan hjertat rör:
Hämden här sin spira för.

Hekate (*drar en purpurmantel ur djupet och ger Medea*).

Med oförgängligt gift, hvars qval ej kan försvinna,
Jag denna mantel färgat har:
Den åt Kreusa gif, då hon och hennes far
I evig låga börja brinna;
Och luften i Korinth, midt under blodigt krig,
Kring de Achivers strand en smittsam ånga sprider.
Medea! du är mor: gif prof åt alla tider,
Hur hjertat älska kan, hur hjertat hämnar sig!

Kör och dans af furier.

Rusta dig ut! ... Plågor och fasa

Trampa ditt spår.
Furier rasa.
På ormar du går.
Hämdfull är vänskap, när otro den får;
Men ack! då kärlek ser sig bedragen,
Ryter han lik den ljungande sjö.
Medea! du älskat: detta är dagen,
Dagen, då hoppet med glädjen skall dö!

Nionde scenen.

Teatern förändras till Junos tempel.

Rodope *inkommer med Medeas tvänne söner.*

Rodope.

Späda frukter af en låga,
Hvilken nyss så ljuflig brann,
Lyste, värmde, — och försvann!
Samlen hela er förmåga,
Tårar, oskuld och behag,
Att på Junos vrede vinna!
Här, der hennes altar brinna,
Dyrken hennes stränga lag!

Tionde scenen.

De förre. Medea (*med purpurmanteln i hand. Så snart hon får se sina söner, blir hon bestört och släpper manteln*).

Rodope.

Der är hon!

Medeas söner (*i det de löpa emot henne*).

Ömma mor!

Den äldste.

Ack flyg! Rodope! ack hasta!

Hon dör.

Den yngste.

Dö ej, min enda mor! dö ej!

Den äldste.

Min enda! ack! en blick på dina söner kasta!

Begge.

Min mor!

Medea.

O mina barn! O moderskänsla, säj!

(*Hon kysser dem.*)

Min son! mitt barn! . . . Säg, månn' en dröm mig dårar?
Intill mitt bröst, ack! får jag trycka er! . . .
Men ack! hvad viljen I med dessa späda tårar?

Den äldste.

Du flyr ju ej ifrån oss mer?

Den yngste.

Jag vill dig aldrig smärta göra.

Begge.

Ack nej! vi mer ej frukta böra:
Vi ju ett modershjerta be.
När åskan långt i skogen ljungar,
Kan turturdufvan sina ungar,
Trots deras klagan, öfverge?

Medea (*lutar sig mot en pelare*).

O Jason! . . . dessa barn? . . . Rodope! vid denna syn,
Bör klyftan hjerta bli, i tårar smälta skyn.

(*Medea omfamnar sina söner.*)

Hur gerna, ack! för er mitt blod jag ville gjuta,
Att i ett öppnadt bröst er evigt innesluta! . . .

(Hon stöter dem ifrån sig.)

Hur grufligt . . . O natur! . . .

(Hon tar dem åter i sitt sköte.)

Hur ljuft att vara mor!

Rodope.

Ack! skona dock ditt lif: din tjusning är för stor.

Medea.

För den man älskar, dö: i höga själars tycke,
Af allt hvad kärlek gör, är det hans mästerstycke.
Rodope! se dessa barn, än menlösa och små.
Hvad öden skola de på jorden undergå?
Förutan mor, Rodope! uti Kreusas händer,
Förföljda, drifna bort; ej någon fristad få! . . .
Nej! Till Kreusa flyg! Säg, det är jag dig sänder,
Säg, till försoningsprof Medea blott begär,
Att på sin bröllopsfest hon denna mantel bär.

Rodope.

Skall äfven dina barn jag nu till slottet föra?

Barnen.

Ack nej! ack nej! vi bli hos dig.

Medea.

Ja! i mitt sköt', der skall er ingen störa.
Gå! ingen dödlig makt skall slita er från mig.

(Rodope går bort med manteln.)

Elfte scenen.

Medea. Hennes söner.

Medea (som sätter sig vid foten af altaret med sina barn intill sig.)

Hvad tid se'n en så ljuflig blick
Mitt modersöga råka fick!
O mina barn! på denna dagen
Blir eder mor ifrån er tagen:
Vi skiljas, ack! för evigt åt.
Förlorad, flyktig och bedragen!
Men hämmen, hämmen eder gråt!
Jag ej uthärdar edra tårar.
(Vänder sig bort.)
O kärlek, som så mordiskt sårar,
Som än i detta hjerta bor!
Du tidigt der din låga tände;
Men ack! ej rätt jag kärlek kände,
Förr än den stund, då jag blef mor!

Barnen (rörda kasta sig för hennes fötter).

Du är vår mor, och ser vår smärta;
Och öfverger oss . . . hårda hjerta!

Medea (stöter dem ifrån sig).

Hård? Otacksamme! hård? . . . Nu Jasons blod jag finner,
Som uti edra ådror rinner.
Missfoster! hård? Jag vågat allt för er.
För er Kreusa nu i gruflig låga brinner,
I hafven ingen styfmor mer:
Och knappt jag eder hämnas hinner,
Förr'n hård I kallen mig.

Den äldste.

Ack! har jag brutit imot dig?

Den yngste.

Förlåt mig, bästa mor!

Medea (omfamnar dem).

O mina barn! . . . jag rasar.
(*Hon går ifrigt kring teatern.*)
Men, Jason! du är far.
Och är det ej en mor, barbar!
En mor, du nu så trygt bedrar?
Men Jason vet min makt: och Jason dock ej fasar!
Han ser Kreusas qval . . . han säkert hämnas vill . . .
På hvem? . . . På mina barn! Det hör Medea till!
Mig till, o mensklighet! ditt sammanhang att lossa.
En älsklings hjerta blö'r! Jag vill en faders krossa:
I deras späda bröst hans bröst jag träffa skall . . .
(*Hon blottar en dolk och rusar mot sin äldste son.*)
Du honom likast är: du först . . . för hämden fall! . . .
(*Han ser ömt på henne, då hon släpper dolken.*)
Natur! ditt mästerverk är dock ett modershjerta . . .
Omfamna mig, min son!
(*Hon dignar.*)

Den äldste.

Hvad fåfängt hopp! O smärta!
Förlorad är den fröjd, som nyss ju var så stor!

Medea (ligger qvar på jorden).

Ännu ej hämnad nog, o skugga af min mor!
Din dotter skåda här i stoftet vräkt och slagen.
Hon dina tårar pressat har.
Du länge grät den olycksdagen,
Då hon dig öfvergaf, att fly med en barbar.
Med rågadt plågomått din dotter öfverhopa!

Hon villigt undergår ett hämdfullt raserí.
Men vågar jag ännu ditt modersbröst anropa,
Ack! låt ej mina barn din vredes verktyg bli:
Du kan ju furier befalla?
Med dessa ögonkast så vildt ej hämnas dig!
Jag måste, mina barn, på eder ömkan kalla;
Jag älskar er så ömt: ack! ömmen ock för mig!
I sen en tröstlös mor; med edra späda tårar,
Ack! släcken ut det qval, så grymt mitt hjerta sårar!
Förbarmen er och flyn! Medea er besvär;
Hvar blick från er en dolk, hvar dolk en ljungeld är.
Du grymma mor! håll upp hvad kan mitt qval dig båta?
Håll upp! hvi blef du mor, om du ej kan förlåta?
Nej, fåfängt! Ingen nåd . . . Men hvad! jag hör mitt namn?
I detta plågors djup, hvem vinkar? hvilken hamn?
En oförsonlig mor! . . . Fly! gudar! hur jag lider . . .
Hvad! håll! mot mina barn med glödda dolkar skrider . . .
Hvad vill du dem? . . . För sent!

(*Hon svimmar åter.*)

(*Efter någon tystnad.*)

Flyn, spöken! ur min famn . . .
O flyn ej, mina barn! . . . Er blick mig återför . . .

Den äldste.

Min ömma mor!

Medea.

Ja, gråt! din mor du gråta bör.
Att hon är mor, är allt hvad hon sig sansa hinner.

(*Medea reser sig upp.*)

Mitt lif lik morgondagg i Etnas gap försvinner.
Men hasten! Låt oss fly! Här skyddas vi ej mer:
Fly svanen lik, som sig åt vida rymden ger,
Då hon ej någon vass för sina ungar finner.

(Hon går med sina söner.)

Tredje akten.

Första scenen.

Teatern är en stor allé nära Kreons slott.

Jason. Akast (*som möta hvarandra*).

Akast.

Hvad, prins! du darrar ej? det hör en niding till.
Min vänskap så du löna vill?
Min flotta locka hit? Hon kom, att dig försvara
Imot Medeas raseri.
Och ... af Tessalien, hur kan du furste vara? ...
På det min hela makt i grund förstörd må bli,
Du med Medea ju har vågat dig försona?
Du! som ett evigt hat för henne nära bort?
Igenom trolldomskonst den djerfva detta gjort,
Att fånga Jason och min krona ...
Men ·frukta denna arm, och svärdet, som den bär!

Jason.

Prins! fruktan endast mig till namnet kunnig är.
Det anstår Jason ej, att sig så djupt förnedra,

Inför Akast försvara sig.
Tro, till din tron, om den mig kunde hedra,
Jag visste annan väg: den klar nog är för dig!
Som konung i ett blodigt krig,
Du skulle kanske ärad vara,
Att öfvervinnas utaf mig;
Men jag dig villad ser; och derför vill jag svara:
Till all sin klagan har Akast ej minsta fog.
Af Jason, prins! är detta svaradt nog. (*Han går.*)

Andra scenen.

Teatern förändras till en stor fästning vid sjösidan. På fästningen äro korinthiske soldater, krigsskalder och inbyggare af begge könen. I sjön ligger den af stormen öfverblifna Akastes krigsflotta med tessalier. En vindbrygga fälles ner, och en härold från flottan framträder. Man hör trumpetskall från fästningen och häroldens medfölje.

Tessaliske härolden.

Då i en konungs ord fördöljes hopens svek,
Då vi er mandom sett i fega kärleksnöjen:
Ert hjeltemod nu röjen
I vapenbrak, i grekers bardalek.

Härolden (*från fästningen.*)

Vi kunna ömma nöjen sköta,
Ej döfve vid naturens röst;
Men ock på samma tid med lika muntra bröst
En oväns starka anfall möta.
Förutan bäfvan vi Akastes vimplar se:
Vänd om till den dig sändt. Låt striden börjad blifva.
Vill än oss lyckan öfvergifva,
Skall äran oss ej öfverge.

(*Härolden med sin svit går, och vindbryggan hissas opp.*)

Tredje scenen.

De förre.

Härolden (från fästningen).

I skalder! då vår ovän träder
Mot denna borg med väpnad hand:
Ack! sjungen om de tappra fäder,
Som dött för kung och fosterland.
(Flottan nalkas, och de rusta sig till försvar.)

Krigsskalder.

O yngling! om du hjerta har,
Att trampa fäders fjät:
Flyg till ditt fosterlands försvar,
Dö, eller rädda det!

Så ljufligt är ej källans sus
Bredvid en blomsterstrand;
Så härligt icke dagens ljus,
Som död för fosterland.

Hvart tidehvarf ditt hjeltenamn
På ryktets vingar för,
När i odödlighetens famn
Ditt lof du sjungas hör.

Ditt namn skall ock en stjerna få,
En skönhet, ung och fri,
Skall till din graf med rosor gå,
Och dess prestinna bli.

En flicka.

Yngling! om du skulle brinna
För en utvald grekisk mö:

Gif först prof på mod att dö;
Se'n försök dess hjerta vinna!
Gör dig värd en tåreflod,
Om vi dig på platsen finna.
Håll dig tapper! genom mod
Kan du blott vår ömhet väcka.
Lagern re'n vi mot dig sträcka;
Men den hand du vill oss räcka,
Färga i vår oväns blod! (*Striden börjas.*)

Tessalier.

Ert fall, förmätne! veten sky,
Oss edra portar fåfängt mota.

Korinthiske soldater.

Vi veta fäkta, men ej hota.
Vi kunna stupa, men ej fly.

Tessalier.

Sen, djerfve! dödens bleka bloss
Ikring Korinth sig nu församla.

Korinthiske soldater.

Just då dess sista murar ramla,
I gruset vi begrafva oss.

Tessalier.

Viken! segern re'n oss kröner!

Korinthiske soldater.

Stupen för en lansad hand!

Krigsskalder.

Minnens, minnens, greklands söner!
Fäder, kung och fosterland.

Korinthiske soldater.

Intill sista man vi strida.

Krigsskalder.

Barn och makar nu förbida
Sina öden utaf er.

Tessalier (*som bryta sig fram*).

Döden fäktar vid vår sida.
Stupen i er afgrund ner!

Kör af fruntimmer (*på fästningen*).

Hållen, I gudar! vår ovän tillbaka.
Hvad aktar väl ödet de dödligas mod?

Särskilda röster.

Endaste son! . . . du, min trognaste maka!

Alla.

Der ligga de slagne, och simma i blod!
(*Tessalierne bestiga murarne.*)

Fjerde scenen.

Teatern är en gata i Korinth. Upplopp af folket.

(*Sedan följande kör är sjungen, komma Tessalier under fältmusik inmarscherande.*)

Härolden.

Kör af folket.

Ljungande himmel! hvad viggar du sänder
Öfver Korinth, vårt fädernesland.
Förtvifla, du folk! och ryten, I stränder!
Spiran är fallen ur konungens hand.

Kör och dans af Tessalier.

Ramlen, I murar! förstörens, I vallar!
Den krigslystne kämpen bestiger er borg;
Och hjelten, som äran till segertåg kallar,
Hjelmsmidd nu yfves på blodiga torg.
I blänkande pansar
Och segrande lansar
Speglar sig solen. Hon gläds åt sin prakt.
Är mod uti hjertat, har armen ock makt.

Tessaliske Härolden.

Hör, folk! och oss att känna lär:
Vi mensklighetens lagar dyrka,
Mot den ej svärdet dra, som obeväpnad är.
Förenom nu vår hela styrka,
Förenom den imot Medeas raseri!
Med hennes blod må sig all krigets härjning sluta!
Må en förnyad verld olivens frukter njuta!
Må hjelten mindre känd, och mera mensklig bli!

Kör.

Hämnens, medborgare! Grekelands vänner!
Hämnens! ert fosterland blod nu begär!
Hvilken, som Kreons välgerningar känner,
Hämnas! Medea dess mörderska är.

(De löpa alla ut med dragna svärd.)

Femte scenen.

Teatern förändras till Junos tempel.

Medea. Hennes söner.

Medea.

Förtviflan!

Barnen.

Ömma mor!

Medea.

Akast oss efterjagar.

Den Yngste.

Jag följer hvart du går.

Den Äldste.

Åt hvilka hårda lagar,
Åt hvilka öden du vår barndom öfverger!

Medea.

Det fins en evig makt, som från sin himmel ser
Vid barnens späda rop i lägsta vagga ner.
Han vakar öfver deras dagar,
Som hafva ingen mor, ej någon tillflykt mer:
Åt denna blida makt jag öfverlemnar er.
O mina barn! mitt minne ej fördömen,
Fast jag åt edra bröst den första känslan gaf . . .
Hvi blef mitt sköte ej er graf?
När efter flera år, då jag ej mer är till,
I om förflutna tider drömmen,
O mina barn! er mor ej då förglömmen!
Kring denna strand min skugga sväfva vill.
Vid månans bleka sken imellan glesa lindar
I skolen mig hvar midnattstimma se,
Der mina kyssar få i tysta vestanvindar . . .

(*Hon gråter.*)

O ve!
Mer än bedragna hopp! . . . Min hand jag tänkte färga
Med detta späda, dyra blod,
Befria dem från ödets ebb och flod,
Och bryta rosen af, förr'n stormar henne härja . . .

Men jag är mor! ... en mor bör vara svag. ...
... Fördöm din födslodag!

Den Yngste.

Ack! vredgas du på mig?

Medea.

O mina barn! mitt hjerta
Ej eger mer, än tvänne känslor qvar:
En är för er, den andra för min smärta.
Jag flyr, och vänder om, ett steg ur templet tar:
Du är det, o natur! som mig tillbaka drar.

Du, vänskap, som dock skugga är
Utaf den starka ömhets låga,
För sina barn en moder bär!
Du ofta känt hvad gruflig plåga,
Som skilnad väcker i ett bröst;
Du vet hur upprördt hjertat svallar,
Vid vänners brutna afskedsröst;
Din känsla jag till vittne kallar!
På dessa späda blickar se!
Kan jag, då deras tårar rinna ...
Ack nej! den vildaste tigrinna
Förmådde er ej öfverge.

Barnen.

Ömmaste mor!

Sjette scenen.

Medea. Hennes söner. Rodope.

Rodope.

O, I gudar! hvad plåga!
Prinsessa! ... Korinth! hvad jämmer, hvad nöd!

Kreon förtärd af en rasande låga,
Kreusa i eldflammor fräten och död!
Folket i uppror! . . . Medea, jag fasar!
Hämden dig söker, hvi dröjer du här?
Jason lik sårade lejonet rasar!
Fly! utaf dig sina barn han begär.

Medea.

Hvad? Sina? . . . Hekate! jag nu Medea är.
Hvad? Sina? . . . Rusta ut din hela afgrunds-skara!
Men säg, Rodope! är väl hans vånda stor?
Jag ville till hans qval ett hungrigt vittne vara,
En plågoande bli, uti hans hjerta fara,
En enda ådra der ej spara.
Menedarn!

Den Äldste.

Ack, min ömma mor!
Hur kan du mot vår far så gruflig dom besluta?
Han älskar oss så ömt.

Medea.

Förvägne! hvad jag ser?
Hur djerfs du inför mig, för Jason tårar gjuta?
Men håll! du skall ej gråta mer.
På dig mitt hopp jag vågat sätta,
Jag trott du skulle, mig till tröst,
Med darten öppna snart en svekfull faders bröst,
Att med dess blod en moders skugga mätta.
Här, vid altarets fot, här — svär att hämnas mig.
Svär, att i hvarje bön din egen far förbanna!
Och bryter du din ed, må då hans afgrund stanna,
Vanbördige, på dig!

Rodope.

För alla gudars skull din önskan kalla åter!

En prins uti hvars vård ett folk skall lemna sig,
Det första ord han lär, bör blifva: »jag förlåter».

Medea.

Se, hvilka anletsdrag han af sin fader bär!

(Hon fattar i sin älste son med häftighet.)

Hur vågar du på mig förrädarns blickar kasta?
Rodope! från mina ögon hasta!
Min anda gift och död min uppsyn är.

(Rodope flyr.)

Sjunde scenen.

Medea. Hennes söner.

Medea.

Ja! utbryt, olycksmoln! Låt ur ditt sköte ljunga
Den vigge, aldrig än en hämdegud sågs slunga!
Med uppror, stormars tjut och sjöars raseri,
Förkunna, o natur! så långt ditt välde räcker,
Att detta ögonblick skall hämden helgadt bli.
Förmörkas sol! En härjningspest låt öda,
Från gudars lugn till minsta fågels hopp!
Förgås de foster må, som alla mödrar föda,
Tills jag min hämd fått fylla opp!
Du tid, som varit har, som är, och än skall ila
På seklers axlar kring i evigheter ner!
O tid! på dina vingar hvila!
Se det, som förr ej skett! Se det, som mer ej sker!

Men ack, mot dessa små en dolk Medea väpnar?
O Heakate! slit känslan ur min barm!
Jag vill se bort: för du min arm!
Söf modern, och stöt till! . . . jag häpnar.

Nej! nej! jag måste Jason se,
Det mig en dubbel styrka gifver,
Då vid hans knän hans söner le,
Då i hvar blick förtjust han blifver.
Då re'n hans armar öppnat sig,
Att dem i fadersskötet taga,
Då är det tid att dolken draga!
Då är det tid att hämnas mig!

(Hon faller på knä.)

Hämd öfver Jason! öfver Jason, låt brusa!
O Juno! gudinna! låt blodströmmar frusa!
Menlösas blod, att till töcknen det far,
Och brånande viggen från tordönen tar.
Då, Juno! styr dess fart, den åt bedragarn sigta!
Den i hans hjerta slunga in!
Hans fäders grafvar skola svigta,
Och Gudars makt ej likna din.
Jag skall ett trolöst bröst emellan korpar skifta,
Ikring moras hans stoft en stormig midnatt vifta.
Kom, plågoandars här! kom, elda opp mitt mod!

(Till den yngste sonen, som ligger på knä vid altaret.)

Hvad gör du?

Den yngste.

Ber.

Medea.

För hvem?

Den Yngste.

För Jason.

Medea *(fattar i dem begge och släpar dem efter sig).*

Blod!

Åttonde scenen.

Teatern förändras till borggården af slottet.

Jason. (*Hans kläder äro öppna, hans hår nedsläppta, och hans ställning förtviflad.*)

Hvem för mig? Hvad afgrund i själen sig sprider!
Medea! ... I Furier! ... O Eumenider!
Håll! ... afgrund! .. I Gudar! ... nu störtas jag ner!
O mina barn! hvar söker jag er? ...
Kreusa! ... Du offer! jag Hekate ser!
Giftiga ormar kring hjessan hon vrider!
De stinga ... jag brinner ... hur grufligt jag lider!
Död! Parcer! förbarmen! mitt lif släcken ut! ...
Nej! hämden är evig, och evig dess låga ...
Kom, frälsande svärd! på en ursinnig plåga,
På känslor, på kärlek, på Jason gör slut!

(*Han drar sitt svärd.*)

Nionde scenen.

Jason. Medea (*med sina söner*).

Medea.

Jason! Jason!

Jason.

Hvem ropar?

Medea.

Medea.

Jason.

Förvägna!

Medea.

Tyrann!

Jason (vill sticka henne).

Blod för Kreusa!

(En lågande drake far hastigt mellan dem båda öfver teatern. Jason förskräckt, far tillbaka.)

Medea (leende).

Du! usling!

Jason.

Jag rasar! ... Förtviflan och våda!
Jag träffar mitt offer, och hämnas ej kan.
Hvad vill du i Korinth?

Medea.

Jag vill ditt bröllop skåda,
Förtjuste brudgum, fly! dit Hymen spiran bär.
Kreusa svartsjuk blir, om hon dig finner här.
Hvi vill du hennes bröst bedröfva,
Och ifrån kärlek röfva
Den dag åt honom helgad är?
Flyg! sucka vid dess knän! dig af den skönhet mätta,
Som tindrar fram ur brudens ögonpar.
Förnyad trohet svär, med högmod se'n berätta,
Hur för Kreusas skull ... du mig förskjutit har.

Jason.

Försmäda, furier lik!

Medea.

Men, konung! gif ett svar:
Hvi öfvergaf du mig?

Jason.

För dina brott.

Medea.

Barbar!
Hur allt hvad nedrigt är, har fått din själ uppfylla!
Medea? gudar! . . . Jason! . . . mig?
Mig vågar du för brott beskylla?
Dock, du har rätt: jag älskat dig.

Jason.

Det är den enda skymf, som fläcka fått min ära.
Men ack! I mina barn!

Medea.

Hvad nesligt namn att bära:
Medeas söners far!
Du? . . . afgrundsfoster, fly! din blick, och detta hjerta,
Och dessa barn, och denna smärta,
Och minnet af de forna dar,
Och åsyn utaf dessa trakter,
Och dolken jag ur barmen drar . . .
Håll! än ett ögonblick . . . är det ditt blod, barbar?

Jason.

Medea!

Medea.

Jasons barn?

Jason.

I höga himlamakter!

Medea.

Den Jason, som mig nyss så stolt förskjutit har?

(Eumenider komma hastigt fram och fara öfver teatern.)

Jason.

O mina barn!

Barnen.

O Jason! o min far!

Medea. (*på en gång med dem.*)

Hvad! Jason ... dessas far?

(*Eumenider fara åter öfver teatern. Barnen utsträcka sina armar mot Jason*).

Medea.

Gån! fallen i hans sköt!

(*Hon blottar en dolk och sticker dem.*)

Men aldrig skall hans anda
Sitt svarta gift, sitt qval i edra själar blanda.

(*Lågande Furier synas hastigt på teatern, och försvinna. Jason faller mot en pelare och Medea kastar sig på en ur molnen kommande vagn, dragen af drakar.*)

Tionde scenen.

De förre.

Junos prester och prestinnor.

Kör af dem.

Der ligga de uti sitt blod,
Hur menlösa och små!
I aftonrodnans purpurflod
De kyska stjernor så,
Bestörta, matta, bleka stå

(*Junos prester stiga fram och lägga en mantel öfver den äldste af Medeas söner.*)

En Junos prest.

Re'n jag en stjerna ser vid himlabågen klarna,
Der alla nätter du skall dem för mened varna,
Som öfver trogna bröst med gudavälde rå.

(Junos prestinnor lägga en annan mantel öfver Medeas yngste son.)

En prestinna.

Hvad sång förtjuser nu mitt öra?
Förvandlad i en näktergal,
Du låter redan dig från tysta dälder höra!
Sjung om din mor, din död, om kärlek och dess qval!

Sista scenen.

De förre. Folket i Korinth och tessaliske soldater. Alla med dragna svärd.

(Medeas vagn höjes opp öfver teatern. Hon kastar ett bloss kring slottet. Det brinner, och sedan itändes staden).

Kör.

Må hennes blod deras skuggor försona!
Rättvise himlar! I ljungen ej re'n?
Hvad! edra viggar de brottslige skona;
Oskulden krossas: I tigen, och sen!

Jason.

Straffande makter! grufliga öden!
Öppnen er afgrund! störten mig ner!
Störten mig ner till fasor och döden!
O mina barn! . . . så följer jag er!

(Jason kastar sig i elden, då en mur ramlar öfver honom.)

Kör.

Ve och plågor rasa här!
Greklands hjelte fallen är!

Medea (sväfvande i luften).

Drucken af hämd, min ära nu vunnit.
Jason, med dig min kärlek försvunnit!
Hvilken triumf! hvad segrar! hvad makt!
Kreon, Kreusa i lågor ha brunnit;
Under min fot deras kronor jag lagt.
Häftiga kärlek! den låga, du sprider,
Är mäktig till dygder, och mäktig till brott.
Älskande hjertan! tillkommande tider!
Rädden mitt minne, och gråten min lott!

(Hon far opp i en sky och försvinner.)

Kör af prestinnor och korinthiska fruntimmer.

Ack! hvadan då de grymma plågor,
Utaf en eld, så öm och klar?
Den helgaste af alla lågor,
Den ljufsta känsla själen har.
Oändlig, der han vällust flöder,
Oändlig, der hans hämd föröder;
Han jorden uti fjättrar laggt:
I hjeltar, bäfven för hans makt!

(Ett eld- och svafvelregn fördrifver dem.)

MESSIAS I GETHSEMANE.

ORATORIUM.

Företal.

Det är visserligen snillets yppersta pligt, att till skaparens ära helga frukten af de gåfvor, hvilka endast flutit från honom; och då han blott efter viljan dömer, skulle väl läsaren i sina domar vara strängare, när jag, fast med en så oändeligen ringa snillets förmåga, framlägger detta oratorium inför dess ögon.

Jag vet ej hvarför skalden så sällan upphöjer sin röst till religionens pris. Är något ämne värdigare snillet? Kan hjertat finna ett rikare fält för att uttrycka sina känslor, för att hänrycka och förädla? Hvilka rörande scener, men tillika hvad styrka fordrar ej religionen?

Vi ega teologiska sällskap: vore det ej mera himmelskt att besörja en ny psalmbok, än att öfversätta tyska personalier? Hvem sjelfvetandes framlemnar en supplik utan sammanhang i sin monarks händer? Men i den eviges tempel, inför hans altare, vågar man dyrka hans under och anhålla om hans nåd med de plattaste, de sömnigaste qväden. Dock, man klagar häröfver — — och sjunger, och än länge lär man klaga — — och sjunga.

Läsaren finner genast, att jag här icke i allt följt historien om Messie lidande. Qvinnornas närvaro i Gethsemane, jemte englarnes och Judas Iskarioths uppträden, äro alla tillägg, hvilka jag sjelf tillåtit mig, ej förbunden att i ett oratorium rimma evangelisten Lukas.

En gång — (hundra gånger ber jag om förlåtelse), — en gång, och för den sista, må jag få tala om mig sjelf. Förtjusande hopp! inbilla mig, att i vida verlden finnes ett hjerta, som detta intresserar!

Af känsla, ej af ärelystnad, långt mindre för att göra lycka — (det vore rent af en Danviks-spekulation) — har jag åt sånggudinnorna uppoffrat min ungdoms spädaste blomma, för deras skull kring verlden irrat; och nu —

dock, hvad mig under den resan hände, är redan glömdt: min själ har endast minne för välgerningar... Nog! mitt poetiska lopp slutas. Det slutas i sin första början och midt i min lefnads vår.

Min tanke var, att öfver Messie lidande utgifva fyra oratorier. Härpå begärde jag prenumeration. Orsaker tvungo mig att ändra denna föresats. Dina prenumeranter, sade jag till mig sjelf, skola dock ej förlora. Utgif endast tvänne oratorier, Messias i Gethsemane och hans gång till Golgatha, jemte Messias på Golgatha och i grafven: lägg härtill drottning Blanca, tragedi, konung Gustaf Adolfs bref till fröken Ebba Brahe, hennes svar skrifvet på hennes bröllopsdag, och Abelards begrafning af Eloisa. Sök dig en bortgömd koja: arbeta der i lugn. Detta skedde; — men (det förundrar mig alldeles icke) oförtjent att af allmänheten uppmuntras, fick jag nästan inga prenumeranter. Det var rätt dumt, tänkte jag efteråt vid mig sjelf, rätt dumt att af en upplyst allmänhet fordra denna uppmuntran. Hvad har du gjort, hvarigenom du kunnat förtjena henne? huru obetydliga äro ej dina talanger, för att svara mot henne? ... Nu begär jag aldrig något mer. Men de stycken jag här uppräknat, skola dock utgifvas, och det innan kort. Sedan är min roll utspelt. Tvungen att öfvergifva den vass, der svanen såg gryningen af sitt lif tändas, med ögat åt vida rymden vändt, hastar han öfver de omätliga hafven; men den försyn, som sörjde för hans spädaste dagar, låter honom ock bland okända skär finna en strand, der han får hvila och klaga, innan vågen svallar opp och störtar honom ner i det svarta, eviga djupet.

Personer:

Messias.
Simon Petrus.
Judas Iskarioth.
De öfrige Messie lärjungar.
Engeln Gabriel.
Döds-engeln.
Abadon, en fallen engel.
Maria Magdalena.
Salome.
Johanna.
Israelitiska qvinnor och barn.
Israeliter.
Krigsknektar.

Till min fru.

Kom att lyran åt mig räcka;
Vifta uppå den ditt namn!
Och, att himlar hos mig väcka,
Tag din dotter i din famn!

Att på henne lyckan strömmar,
Ber jag aldrig utaf Gud;
Men ett hjerta, hvilket ömmar
Vid en uslings klagoljud.

Dufvan, fastän stormar skaka
Nästet, der hon hvilat glad,
Söker opp ett myrtenblad
Till att räcka åt sin maka.

Första afdelningen.

Första inträdet.

Johanna. Salome. Israeliter. Israelitiska qvinnor och barn.

Johanna.

Förgäfves söker du att dina tårar dölja.
Blygs ej: de hedra ömma bröst.
När aftonrodnan sänks ner i en flyktig bölja,
Och månen bäfvar fram vid näktergalens röst,
Och i en vallmos flägt åt konungen och slafven
En önskad hvila ger,
Då flyr en känslofull till öknen eller grafven,
Och åt en annan verld med hoppets blickar ser.
I enslighetens djup, hur himmelskt då att andas!
Hon, den af ödens storm förföljdes öppna hamn; —
Men när i vänners sköt med tårar tårar blandas . . .
Det gifver dubbel tröst — Flyg i en trogen famn!
Är icke denna däld dig kär?
Messias ju så ofta vistas här!
Se detta cederträd . . . kanske se'n Davids tider
Åt vandraren det lånt sin skugga — Salome,
Vid skenet nattens bloss kring Moria utsprider,
Vid Kidrons sakta sorl, sjung om din frälsare.

Salome.

Nattliga dälder! jag flyr i de spåren,
Som mina fäder ha trampat för mig.
Abraham här i de menlösa åren
Skådade offret, och fröjdade sig.

Moria! fastän stjernornas blickar
Gjuta kring Salem en söfvande flod,
Hämnaren snart sin åska, ack! skickar,
Och dina rötter bli dränkta i blod.

På tistlar trött han gick en uslings bädd att finna,
Åt uslingen att helsan ge,
Och sökte ömt den fattige,
Hvars tårar hunnit ej, förr'n hjelpen kommit, rinna:
Den rike endast mötande
Han hördes fruktlöst, ack! om menskligbet påminna.
När nå'nsin såg du till hans fot,
Af ångerns ormar qvald, en brottsling komma åter,
Om ej med öppen famn han honom tog imot,
Och sade: »Räds ej — jag förlåter.»

En israelitisk qvinna.

Den skärf (jag vittne var), o minne ljuft och ömt!
Som enkan, nödstäld sjelf, åt sina likar skänkte, —
En skärf (dess egendom) i känslor honom dränkte.
Det usling usling ger, blir ej af himlen glömdt.
Den rike med förakt ger den, hans fel berömmer —
Du arme! hvilken tröst: Gud efter hjertat dömer.

Johanna.

Men hvarför, Salome, men hvarför dennna gråt,
Och denna blick så hemsk? Hvad aning dig förskräcker?
Min vän! den döda sjelf uppväcker,
Kan aldrig följa dödens stråt.

Salome.

Johanna! du ej vet . . . i denna fasans natt,
(Ack! att jag andas än — att ej mitt hjerta brister!
Hur kan den lefva, Gud! som den, han älskar, mister?)
Messias, fädren lik, vid offerbordet satt.

Af sina vänner der omgifven,
Han sade med en ton, som så på hjertat rår:
»Beröfvade I mig nu blifven;
»För er, för verldens skull, till hämdens död jag går.
»I mina armar ömt er sluten. —
»Jag menskoslägtet nu af mig en hågkomst ger,
»Att, dödlige! I frukten njuten,
»Till dess jag ropar: jord, hör opp att vara mer!
»Min död den hågkomst är — I mig ju minnas bören.
»Församlens, talen om min kärlek och min nöd.
»När åt en torftig I en hand full vatten fören,
»En hand full vatten blott! då firen I min död.
»I sen, för er jag allt försakar:
»Försaken lasten ock af kärlek blott till mig.
»Från vaggan till er graf, som Gud, som vän, jag vakar,
»Tills evighetens port för jorden öppnar sig.
»Och då, när domens viggar brinna,
»Då mer ej någon bön på detta hjerta rår,
»Jag i hvar annans sköt er broderligt må finna;
»Att endast såsom far jag jorden famna får.» —
Betänk, Johanna, nu han till sitt bröst dem sluter,
Det oljoträdet lik, som lif och trefnad gjuter
Omkring den park, hvarpå den står.

Kör.

Han kommer! han kommer! Inför din fot,
Dyre Messias, vi kasta oss neder.
Tag våra hjertan till offer imot:
Du ej förskjuter den ömt dig tillbeder.

En röst.

Nej, då vid grafvens rand min enda dotter var,
Han med en gudablick åt henne helsan skänkte —
Jag bad . . .

En röst.

Och äfven jag, just då jag bedja tänkte,
Han dagen återgaf en blind och åldrad far.

Ett barn.

Ack, mig i ljufva fadersarmar
Välsignande han ofta tog,
Och sade ömt: »Jag mig förbarmar.»
I Betlehem du lycklig dog,
Du mer än afundsvärda skara,
Som för hans skull uppoffrat dig!
Han gjort så mycket godt mot mig . . .
Hvi kan jag icke tacksam vara?

Salome.

Med ett öga, som kan gråta,
Nödens tårar skådar du;
Eger menskligt hjerta nu,
Hjertats svaghet att förlåta.
Du blef menska liksom vi,
Likars kärlek att erfara.
Det är högt att dyrkad vara,
Ljufvare att älskad bli.

Kör.

Han kommer! han kommer! Inför din fot,
Dyre Messias, vi kasta oss neder.
Tag våra hjertan till offer imot:
Du ej förskjuter den ömt dig tillbeder.

Andra inträdet.

De förre. Messias, och en del af hans lärjungar.

Messias.

För mig hvad tröstrik blick i denna fasans stund!
Du folk, som i mitt sköt en moder lik jag burit,
Vet, nu fullbordas skall det eviga förbund,
Som Abraham jag fordom svurit.
Till korsets bittra död för verldens brott jag går.
I skolen dock ej faderlösa blifva:
Jag återkomma vill att er mitt rike gifva,
Ack! allt; men glömma er, fast Gud, jag ej förmår.
I minnens ju förflutna år;
Bedröfvens ej! I känna bören
Den ömhet, som för er er vän er broder bär.
I döden kärlek starkast är.
Hur lycklige, om I min vilja gören!
Mig verlden hatat har, snart skall hon hata er,
För min skull er i tunga fjättrar sluta —
Men Gud sitt barn ej öfverger,
När hoppet ej kan olja mer
I tålamodets lampa gjuta.
Som fadern älskat mig, jag er ock älskat har,
Och dermed I hans vilja prisen,
Att kärlek I imot hvar annan visen,
Barmhertiga, som min och eder far.
Sin ende son han nu för er i döden gifver,
Och om i skåda fån den icke på mig tror,
Om I en usling sen, ack! kallen honom bror.
Blott genom menskligheț guddomligt hjertat blifver.
Och den är icke värd att kunna göra godt,
Som ångrar hvad han gjort, om otack blir hans lott.
Ännu I grafvens rand ej hunnit,

Som främlingar I vandren här.
Hvar enda jordens fläck sin ros, sin tistel bär,
Och ingen tår på jorden runnit,
Som ej i himlen räknad är.
Ack! re'n en afgrunds eld mig bränner,
Och jag förrådas skall ... hvad tanke! — Mina vänner!
Och jag förrådas skall, ack! utaf en af er,
Och ännu mer:
När nu, just när mitt blod för verldens frälsning rinner,
Nu, när jag med en blick i tidens sekler ser,
Jag endast marmorhjertan finner,
På hvilka ej min blodskraft rår,
Ack! hjertan, som mitt namn försmäda,
Som blygas för mitt kors, och le åt mina sår,
Och i en marterskrud mig häda.
Hvad kan en dödlig mig — mig Gud, för dyrkan ge?
Och hans förakt, månn' det min höghet sårar?
Men ack! det grämer mig, mitt blod och mina tårar
För dem jag älskar ömt ... så plötsligt rinna se.
Förkunnen hvad I hört! Jag er kring verlden sänder.
I gråten ... Frukten ej — Min kärlek allt förmår.
Den hand, som dagens fackla tänder,
Skall gjuta sällhet ut i menskoslägtets spår.

Och du, och du, min far! nu stunden inne är:
Det mitt och deras öde gäller.
Här, ner i nattens djup, här Gud, som du, jag svär,
Att mellan dig och dem jag mig ett offer ställer.

När kaos i sitt mörker låg,
Och under tysta suckar skälfde,
Min allmaktsblick på kaos såg,
Och verldarna ur mörkret hvälfde —

Men nu, i stoftet böjd, jag ligger här, min far!
Allt hvad du mig befallt, jag snart fullbordat har.
I samma ljus din son förklara,
Som fordom han med dig i evigheten bar,
Långt förr än jorden grundad var.
Jag ber, du ville ock bevara
Dem mig till gunstlingar du skänkt.
Ja! om en gång du hämdens vigge kastar,
Och han ett hjerta når, som med mitt blod jag stänkt,
Att maktlöst den tillbaka hastar.
Än mer, min milde far, om uti skulder dränkt
Vid grafvens störta brant en grånad brottsling sväfvar,
Och från hans bröst en suck med full förtröstan går,
Och på hans läppars rand mitt namn med döden bäfvar:
När då inför din tron jag visar mina sår ...
Min far! för deras skull, att han ock tillgift får.
För den i mörkrets djup förskjutna hednaskara
Mitt blod, mitt kors, min död tag till försoning an.
Den man ej känna lärt, man ju ej älska kan;
Dock vill jag ock för dem ditt rike uppenbara.
Ja! min och alla väsens far,
Jag vill, att der jag är, der skola de ock vara,
Som mig till arf du gifvit har.

O Simon! dina tårar strömma;
Men vet, i denna natt skall du din vän förglömma,
Förneka och bedra — jag säger dig ej mer.

Simon Petrus.

Jag? herre!

Messias.

Simon, håll! — hvad kärlekseld mig bränner!
Uti min nöd mig ingen känner;
Men i mitt majestät vill jag dock känna er.

Flyn! dödens moln jag nalkas ser.
I molnet döden är, och Gud mig öfverger.

Kör.

Fasans moln! ack! blixten brinner,
Slingrar sig kring palmens topp.
Molnen slutas, han försvinner,
Dundren fylla djupet opp.
Än en blixt i hvirflar drifves,
Krossar cederns fasta rot;
Trädbevuxna bergets fot
Af ett blodigt dam omgifves.
Stjernor under tordöns knall
Domnande på viggar sväfva.
Hafvet ryser, bergen bäfva —
Det är Gud, som lida skall.

Tredje inträdet.

De förre. Döds-engeln.

Döds-engeln.

Här, vid sin gudatron den högstbesutne svär,
Sin allmakts högra arm i åskans afgrund sträcker,
Och med sitt ögonlock serafers ljus utsläcker,
Och på sin hjessa natten bär.
Hans anda hällebergen bräcker,
Millioner haf hans blick förtär:
Hör, på hans läppar tordön sväfva!
Hör, jord! hör nu hans röst, och bäfva!
Här, vid sin gudatron den högstbesutne svär:
»Jag evige oändlig är.
»Oändligt straff min makt, min höghet kräfva.
»Träd fram — ej nu min son, nu min förrädare.
»Träd fram — ej till din far, träd till din domare.

»Der menskoslägtets brott uti ett blodhaf strömma,
»Här svallar hämdens helvete,
»Med djeflarnes förbannelse.
»Hit! vredens offer, hit, att sista droppen tömma!
»Hit! — Vid min gudatron jag svär —
»Jag evige oändlig är.»

Kör.

Hämdens blixt från vredens tron
I en blodig storm nu ilar.
Ack! han ligger för dess pilar,
Liksom tålamodet hvilar
Mellan hoppet och religion.

Israelitiska qvinnor.

Ack! af den eld hans sinnen tär,
En svafvelrök från hjertat dammar,
Och blod utur hans naglar krammar
Den ångest, som i själen är.

Messias.

Allt är dig möjligt, herre, min far!
Hämma din vrede — Jag afgrunder lider.
I stoftet för dig som en mask jag mig vrider —
Dock — dertill i verlden jag kommit ju har —
Varde din vilja, herre! — min far!

Döds-engeln.

Sin fasa natten nu föröker,
Och bäfvande ett kaos söker
Vid gruset af millioner år.
Med fallna vingar tiden står.
Mot dödens afgrund jordens klot
På spetsen af sin axel hvälfver,

Och menskoslägtets öde skälfver
Vid oljobergets brustna fot.

*

Så säger han, som var, som är, och blifva skall:
»Ur djupet ljunga fram, du qvalda afgrundsskara,
»Till denna kamp, att hopplöst vittne vara.
»På menniskones son med dödens portar fall!»

Kör.

Nu störtades djeflarnes eviga ve,
Ack! ner i hans hjerta nu störtades de.

Messias.

Min far . . . än vågar jag dig be . . .

Döds-engeln.

Bland edens ruiner, hör hämnaren ryter:
»Förbannelse! förbannelse!»

Messias.

Nåd! nåd! . . . din vilja ske!

Döds-engeln.

Imot Guds majestät ej strafflös någon bryter —
De voro englar, djeflarne.

Messias.

Hvar känsla är ett helvete.

Döds-engeln.

Du evighet! du, som befallning fick,
Att med millioner qval millioner väsen gömma,
Med dessa väsens qval ner i hans hjerta strömma,
Förvandlad i ett ögonblick!

Messias.

Guddomen svigtar ... Hvart störtar du mig?

Kör.

Herre, ack! herre, förbarma nu dig!

Döds-engeln

I kaos-lik dvala, I englar! er sluten,
I eviga natten, du himmel, nu hvälf!
Den kraft, hvarigenom I salighet njuten,
Behöfver den alltförmående sjelf.
Till intet ett ögonblick! — Sin styrka han samlar,
Tar ur sitt sköte sin sällhet, sin makt;
(Och du, som i djupet bland afgrunder famlar,
Rys, offer!) — och allt, hvad hans anda frambragt,
Allt till en känsla af marter förbyter —
Fullbordadt! — Hör, hör hans blodlystna röst,
På krossande viggen allsmäktig nu ryter.
Fall! ... ljunga!

Messias.

Min far!

Döds-engeln.

Störta ner i hans bröst!

Messias.

Ack! ... ah!

Särskilda röster.

Hans inelfvor brinna.
Förtviflan! hur tändren mot berget han skär!

*

Krälar i sanden —

*

Blodtårar rinna —

*

Huden förtärd på hans anlete är.

*

Fram imot hjessan hans ögon nu välta.

*

Med armbågen gropar i berget han gör.

*

Gethsemane bäfvar —

*

Stenarne smälta.

*

Då fraggen från svullnade läppen dem rör.

*

Ack! nu till bergets topp
Han i förtviflan rusar opp.

*

Se! allt för svagt mot denna smärta,
Dess klyftor lossna för hans fot.

*

En kastar han uppå sitt hjerta,
Och jorden tar remnande honom imot.

Kör.

Ack! vi förlorade, brottsliga, arma!
Förbarma dig, Gud! vår Gud, dig förbarma!

Döds-engeln.

Bryt in! ... i hvar ådra —

Messias.

Ack!

Döds-engeln.

Långsamt! ... så! ... så!
Nu slag uppå slag! — Då du menniskan bränner,
Att guddomen djupet af guddomen känner,
Djupet af styrkan, af hämden — Hväs ... slå!

Messias.

Hvar är jag?

Döds-engeln.

Bryt in, du qvalfulla skara!
Underhåll lågan med sprutande ve!
Ormfulla grifter dit flyttade vara,
Drucken af högmod; gläd dig — och se!

Messias.

Skapare!

Döds-engeln.

Ila!
Nerv ifrån nerv uppå blodiga svall —
Slit — spänn dem! martera — höj dig — och fall!
Hvila!

Messias.

Dock, min far!

Döds-engeln.

Träd opp till hans sida.
Allt upphör — Se, himlarne öppnas för dig —
För jorden — Se afgrunder öppna ock sig —
Fort, djeflar!

Messias.

Nej, håll! — jag är här — jag skall lida.
De äro mina! — af min plåga
Får jag vid denna tanke tröst;
Och, har du åskor i din båga,
Så har jag kärlek i mitt bröst.

Döds-engeln.

Lyd, straffande vigge! lyd hämnarens röst —
Allt skall då fullbordas, från evighet ämnadt,
Till det sista, förskräckliga slaget, fall ner,
Samla allt blod, ännu icke hämnadt.
Ljunga! till dess han ropar: »Ej mer!»
Ack! i hans sköt är jordklotet lemnadt.

Så! — långsamt nalkas den evige nu.
Förgifta ej oskuldens domnande himlar.

Messias.

Jag frälsar ... ack! dödlige ...

Döds-engeln.

Dignar ej du?
Vid foten af hämnarens tron, se, han vimlar.

*

Re'n den rättfärdige från tron sig upprest har,
Men jordens rymd ännu ett blodigt stoft betäcker:
En hand han ner i svarta djupet räcker,
I viggen med den andra tar —
En sjö af evig eld utur hans ögon far.
Nu ... Se! han sätter sig ... (och tron och himlar ljunga)
Att stoftet på ditt hufvud strö,
Och viggen i ditt hjerta slunga —
Döden dö!

Kör.

Ditt hjerta, herre! allt förmår;
Till dig, se! menskoslägtet träder.
Du ljungande på viggen står;
Men susar ömt i vestanväder,
Då kärleken på makten rår.

Andra afdelningen.

Första inträdet.

Gabriel. Abadon.

Gabriel.

Sänken er, I Zions fäder,
Från er höjd i dalen ner.
Han, som lider nu för er,
Ångstfull uppför bergen träder,
Der han efter hjelpen ser.
Himlarna din kärlek sjunga,
Herre! du, som allt förmår.
Med din blick kring jorden ljunga:
Se hvad rof en gång du får.
Hedningarnes frälsta skara
Ner i seklers djup ditt namn
Skall tillbedja och förklara.
Höj din arm! Se i din famn
Jorden innesluten vara!

Abadon.

Du mins mig!

Gabriel.

Abadon!

Abadon.

I himla-känslors sköte
Med oskuld och med dygd din vän jag fordom var.

Gabriel.

Och nu! . . . du vågar detta möte!
Se der vid Kidrons bäck, hur liljan dufnat har
Utaf Messie blod . . . men ej för dig utgjutit.

Abadon.

I denna nådens stund . . . om hämd är fråga nu!

Gabriel.

Ja, Abadon! du var ej menska, du!
Och . . .

Abadon.

Ingen droppe blod, som här på klyftan flutit,
Jag stjäla får åt mig?
Ack! fann jag endast en — han ju förbarmar sig;
Hans hjerta aldrig kärlek trutit.

Gabriel.

Det ej af verldens frälsare
Du utan djerfhet hoppas vågar,
Det hoppas af din skapare.
Hans kärlek i Gethsemane
Nu strömmande för menskan lågar;
Tör hända för ett helvete
Han sin rättfärdighet ej frågar,
Men låter blott sitt hjerta se.

Men, domen fullbordas — I domen är döden,
Ack, hvilken kärlek! Halleluja!
Dödlige! i edra lyckliga öden,
Hur gerna ej del ville englarne ta!

Andra inträdet.

Abadon.

Han flyr . . . jag allt förtjent . . . han flyr! hvad hopp jag har!
Men, när från himlars höjd en vän, en mor, en far
Ner i ett afgrundsdjup se sina barn och vänner,
På dem ej sorger rå, och ingen ömkan känner.
— I skaparns sköt ej fans ett lyckligt ögonblick,
Om man i ödets bok en gång blott skåda fick —
Och jag förlorad är! — Fördömd får jag ej gråta . . .
I tårar finnes tröst — Nej! du förförare!
Hämd! satan, hämd! för dig ännu ett helvete!
Hvad gör jag? Ryter hämd . . . omkring Gethsemane,
Der en oskyldig dör att brottslingar förlåta.
Bland dem jag, usling, ej! — Hvad syn! . . . Iskarioth . . .
Och han kan tillgift få! — Var större, Gud! mitt brott?
Bedraga den, som vill ur bröstet hjertat rifva,
Att räcka det åt dig för att din frälsning blifva!
Till himlars himmel flyg: töm, usling, glömskans flod,
Vid hvarje engels blick du minnas skall hans blod.
Försonarn nalkas — Gud! hvad hopp mig smickrar åter —
Förglöm ej Abadon, om Judas du förlåter.

Men brott mot Gud! hvad hämd! hvad smärta!
Messias! . . . jag mig lycklig mins.

Har jorden uppfylt så ditt hjerta,
Att för en afgrund nåd ej fins?

Tredje inträdet.

Abadon. Messias.

Messias.

Till denna afgrund skall jag ljunga,
Se'n grafven tagit mig imot,
En räddad verld min kärlek sjunga,
Och satan kräla vid min fot.
Med åskor se i mina sår,
Att der hans namn ej tecknadt står,
Se! hur jag menskan ömt förlossar —
Jag, Gud! benådar, och jag krossar.

Abadon.

Mig dock till intet gör.

Messias.

En gång jag »varde!» sagt, och hvad jag sagt, skall blifva.
Men, Golgatha! du röja bör
Hvad nåd ... Fly! Jag kan dö, och kan mig sjelf upplifva —
I seklers mörker fly — och vänta hvad jag gör.

Fjerde inträdet.

De förre.

Maria Magdalena.

Jesus Kristus! ... Ack! ... Hvar är jag ... Blod ... Klyftorna bräckta ...
Månn' domsbasunen skallade ej?

Marmorstumma och utsträckta,
O mina systrar . . . hjelpen . . . hjelpen mig . . . nej!
Nej! förgäfves . . . Jag fram inför domaren våga!
Håll, djeflar! . . . men såg jag . . . ack! hvem? — är
det han?
O min messias! du kan . . .
I denna ställning . . . i denna låga . . .
I elementer! . . . hvilken suck han nu drar.
Han suckar . . . och berget i hafsdjupet far.
Af allt hvad han sagt, fullbordan jag finner.
Herre, förbarma dig!
Är det för mig, den brottsliga . . mig!
För stoftet . . . Uppoffra mitt hjerta! — Hvad vinner
Allsmäktige, du!
Skynda, intag din himmel. På kerubims vingar
Ur intet framkalla serafer ännu.
Störta mig . . . Nej! Din kärlek dig tvingar.
Barmhertige herre! . . . Håll, hvilken röst!
Hvilken syn! — Brist, blodspända öga!
O Adam! du dröjer ännu i det höga,
Och helvetet är i din skapares bröst.

Nu långsamt ifrån den högtdundrande brinna
Gränslösa blickar — om solen dem når,
Som droppen i hafvet hon osedd förgår.
I, afgrundens andar! I söken dem hinna;
Blott af en enda I skolen försvinna,
Och eder evighet varda ett Nu. . . .
Nåd! hjelp mig! . . . Förlossare! hvad? . . . är det du?
Är Magdalena din lärjunginna?
Bjud, att hon nalkas — Nej! i denna marterskrud —
Jag flyr, jag flyr. Din blick mig bränner.
Ack! hjertat nu din blodskraft känner . . .
Hvad himlar! . . . jag förgås — Min herre och min Gud!

Messias.

Hvad skulder! hvad domar! hvad smärta!
Hvad djupa nyss skapade ve!
Dock, fader! dock krossa mitt hjerta,
Blott menskan jag lycklig får se.

Maria Magdalena.

Styrka mot styrka: hvem segra skall?
Der brådstörta vredens vidtgapande svall:
Der kärlekens lågor mot forsarna brinna.

Messias.

De skola vinna.

Femte inträdet.

De förre. Krigsknektar. Judas Iskarioth.

Messias.

Min vän! — Och du förråder mig!
Jag slutas nu i dina armar!
Iskarioth, betänk! — Men än är nåd för dig.
Se berget blodbestänkt — bed: och jag mig förbarmar.

Kör af krigsknektar.

Skallen, I röster! af glädjerop, skallen!
Hämdlystne ta vi förrädarn imot.

Messias.

Fallen!
Fallen beväpnade ner till min fot.
Från himlar, som mitt välde sjunga,
Jag kunde hämdens åskor ta:
Förtärande de skulle ljunga —
Än är jag Gud!

Kör af Israelitiska qvinnor.

Halleluja!

Messias.

Men stigen upp! Till Golgatha mig fören.
O mina fiender! till eder vän mig gören.
Jag viggen och jag korset bär —
Men åt den ångrande mitt blod dock helgadt är.
Ner från min faders tron min kärlek blott mig drifvit,
Och lyckligare jag, fast Gud, som menska blifvit.
(*Till qvinnorna:*)
I gråten! I mig känna bören!
Åt Lazarus jag lifvet gaf igen.
Min röst ej mer i hören;
Mitt öga följer er — och jag är far och vän.

Judas.

Vän! — Så han kallat mig — hur detta namn jag hatar!
Förbannad, mor! ditt stoft — åt mig du lifvet gaf.
Korpinnan smekad blir af ungarne, hon matar:
Och jag välgerning njöt af den . . . ack! se hans graf!
Och du, Iskarioth! att så sin vän förråda —
Med dolken i mitt bröst törs jag om nåd ej be.
Förbannelse! förbannelse!
Till Golgatha din gång jag hämnad måste skåda,
Och flyr till helvete.

Messias.

Marteras jag ej nog! . . . Min far! att jag skall se,
Det en olycklig fins uti Gethsemane.
Af Golgatha re'n spetsen vimlar
Bland töcknar ifrån dödens himlar;
Men hur jag nöjd uppoffrar mig!
En marterkrona skall mig kröna.
Att göra godt, är mig belöna.

Kör af Israelitiska qvinnor.

Herre, förbarma dig!

JERUSALEMS FÖRSTÖRING.

ORATORIUM.

Personer:

Zorobabel.
Rachel.
Susanna.
Magdalena.
Barrabas.
Simeon.
Titus.
Israeliter.
Qvinnor och barn.
Romare.

Första afdelningen.

Första inträdet.

Israeliter. Qvinnor och Barn. Susanna. Barrabas.

Kör.

Ack! hvilka öden, hvad grufliga plågor!
Hungern föröder kring blodiga torg.
Döden och svärdet, bland härjande lågor,
Krossa, o Zion! ditt folk och din borg.

Fordom, när du mot den evige brutit,
Ilade nåden i ångrarens spår:
Nu ingen nåd! — nej! — sitt folk han förskjutit,
Mot deras suckar med tordönen slår.

Susanna.

Hvart flyr du, olycksbarn? I detta sköte stanna!

Barrabas.

Bröd! — Orsak till mitt lif! — hvad? — skall jag dig
förbanna?
Betrakta denna kind, som hungern långsamt tärt,
Se dessa ögon!

Susanna.

Håll!

Barrabas.

Som lömsk förtviflan blicka;

De söka rof . . . Fly, fly! — det blod jag kunde dricka.
Som . . . men hvar är det bröst, hvarmed du förr mig
närt?

Susanna.

Mitt barn!

Barrabas.

Ditt barn? — Tigrinnan uppehåller
Det foster, hon så omant lifvat har.
Att jag är till, jag sjelf ej våller:
Mig i det kaos sänk, hvari jag lycklig var,
Förr'n, plågors upphof! du till dessa qval mig bar.

Susanna.

Ack! om för dessa qval du mildring kunde finna,
Om . . . o natur! kan sig en mor besinna,
Att för sitt barn uppoffra sig? . . .
Men . . . jag ej älskar nog, min son, att mörda dig.
Håll! — än ett ögonblick. Låt mina tårar rinna.
Jag vill, jag skall, jag måste vara mor.

Barrabas.

Jord, remna under mig!

Susanna.

Hvarthän? hvart?

Barrabas.

Till min bror.
Ah, han i skötet närd, ah, han i sömnens töcken,
Han i sin linda svept, ej drömmer om min nöd!
Bland dessa vålnader, i denna hungerns öken,
Jag drömmer om Guds hämd, om afgrund, brott och
död.

Susanna.

Din mor? Barbar! du känner blott din smärta;
Men jag . . . o mina barn!

Barrabas.

Jag hör ej klagans ljud.
Bröd! . . . Rys! — hvad gör du, modershjerta?

Susanna.

Jag offrar mig åt dig.

Barrabas.

Åt hvem min bror?

Susanna.

Åt Gud.

Barrabas.

Natur! din ömma låga släcks,
I detta bröst förtviflan rasar;
För inga afgrundsbrott hon fasar,
För inga afgrundsstraff förskräcks.
Natur! är dessa qval du värd?
Nej, hämd! min styrka återkalla:
Från dessa murar skall jag falla
På spetsen af en hednings svärd.

(*De gå.*)

Kör af barn.

Gud! med dödens bloss
Hungern följer oss,
Långsam och vred.
Der i en gruflig flod,
Ack! det är mödrars blod,
Digna vi ned.

Kör af mödrar.

Gud! hvilken döende röst!
Ack! de till vissnade bröst
Fly i sin nöd!
Oss endast straffa du bort:
Hvad ha de menlösa gjort?

Kör af barn.

Bröd, mödrar! bröd.

Kör af mödrar.

Hunger och död.

Magdalena.

Du ljufva frukt utaf den låga,
Som fordom brann så säll och klar!
Du kan en suck till himlen våga,
Jag har blott en för döden qvar.
Farväl min kärlek, all min smärta!
Räck dolken hit — Förtär mitt hjerta —
Rys ej . . . Lyd! — Skona dina dar!

Simeon.

I dina späda år, om uti lika öden
Din mor uppoffrat sig, att gå för dig i döden,
Hvad hade blifvit då ditt svar?

Magdalena.

Mitt barn!

Simeon.

Min mor!

Magdalena.

Dig tillhör att förtära . . .

Simeon.

Min ömma mor!

Magdalena.

Min son!

Simeon.

Det tillhör honom återbära
Ett lif, som är af dig ett lån.
Du ser, min ömma mor, du ser de grymma öden,
Som hota nu min framtids dar.
När hjertat allt förlorat har,
Är Gud dess hopp, — och sedan döden.
Hvad har jag brutit dig imot?
Skall hellre jag från romarns fot
Bli kastad för en lejoninna,
Än i din modersfamn försvinna?
Det fordras ju ej många år,
För detta lif att afsky finna;
För detta lif! — jag här bland brott och fasor går,
Och skådar blod på jorden rinna,
Och viggen som från himlen slår,
Och . . . men jag ryser — Gud! . . . hvad — grymma! dig inbilla?
Jag? detta hjerta . . . jag? — nej, säg mig intet mer . . .
Hjelp! mina sinnen sig förvilla . . .
Med dolken i sitt bröst jag henne stupad ser,
Och hjertat, hvarur blodet flöder,
Jag tiger-rasande föröder,
Och röken kring mitt hufvud far.
Från mina läppar . . . ah! en afgrund öppnad blifver . . .
Jag, modermördare, jag dit min tillflykt tar.

Magdalena.

En tillflykt, mera ljuf, min ömma famn dig gifver.

Simeon.

Hvar är jag? ... O min mor! du mig i skötet har.

Magdalena.

Han dignar ... hjelpen mig ... mot dödens gap han skälfver ...
Det dunkla ögat, Gud! i tärda gropen hvälfver;
Gif mig, gif mig min son igen!
Utaf ditt hjerta, Gud! mitt qval du varseblifver:
Hvar gång för menskors barn din kärlek du beskrifver,
Du vid en mors ju liknar den.

(*De föras ut.*)

Kör.

Hör ditt folk! — Fastän viggarna knalla,
Israels herre! vi på dig kalla.
Glöm ej de ord, våra fäder du sagt:
Salems murar för fienden falla,
Davids borg till sin fot har han lagt.
Israels herre! vi på dig kalla.
Visa för englar din ljungande makt;
Men för oss fallna, dödliga, arma,
Visa hur gerna du dig vill förbarma.

Andra inträdet.

De förre. Zorobabel*. Barrabas.

Barrabas.

Hur länge, o barbar! skall Juda folk fördraga
Ditt tyranni, ditt våld? — Se hur dem hungern tär!

---

* Öfverste-prest, som i sin ungdom varit ett falskt vittne mot vår frälsare.

Zorobabel.

Töm ut Guds vredes kalk, och djerfs ej dig beklaga:
Dö, förr'n du trampad blir af den din like är.
Vid våra fäders stoft, vid Arons sköld jag svär,
Att hämd, att hämd på romarn taga.
Jag vet nog med hvad makt han lemnat Tiberns
strand,
Jag hör ock jämmerns rop mot kriget sig förklara;
Men den sin frihet vill försvara,
Den känner sig ej far, ej son, ej maka vara:
Han känner blott sin rätt, sin pligt, sitt fosterland.

Skola barbarernas vapen betäcka,
Zion! den borg dig den evige gaf?
Skola de templet med afgudar fläcka,
Ingen det hämnande svärdet utsträcka?
Och ännu är val mellan döden och slaf.

Men tystnen . . . hvilket häftigt väder!
Hvad grafvar öppna sig, och hvilka dödens bloss!
O skuggor af de helige fäder!
Sväfven i striden öfver Zion och oss.

Barrabas.

Blott täckelset för hopen fallit ner,
Strax skådar presten ljus och hemligheter ser.
I nöden tror man allt, och utaf tiggarstafven
Sig hoppets fackla gör, och vandrar nöjd till grafven.
Tyrann! din hjessa re'n af ålder grånat har;
Bland dessa hungerns rof du dock om välde drömmer,
Dig inom templets förlåt gömmer,
Och i Guds namn Guds folk bedrar?
Nej, hämden är det nit du eger,

Den Gud, för hvilkens skull du nu dig strida säger,
Den Guden är du sjelf, barbar!

Zorobabel.

Mitt svar förakt och tystnad blifva.
Gråt i din moders sköt . . .

Tredje inträdet.

De förre. En israelit.

Israeliten (till Zorobabel).

Ack herre! följ vårt råd:
En romersk härold nyss . . . vill staden du uppgifva?
Skall . . .

Zorobabel.

Gå, jag söker Guds, och inga furstars nåd.
(*Israeliten går.*)

Barrabas.

Flyn, späde, flyn ur dödens famn!
Er eder moders vålnad följer.
Flyn, nämnen Zorobabels namn,
Hvars dotters blod er öfverhöljer;
Och med den röst, som hämden har,
När mördarn dagens fackla saknar,
Utropen: se ditt brott, barbar!
Och att hans samvete då vaknar,
Och domens blixt mot honom far!

Zorobabel.

Min dotter . . . Hennes barn? . . . De skulle . . . himmel!
vara —
Gud! dessa tigrars rof . . . och nyss . . . hvad aning! —
svara!

Barrabas.

Den oföddvärde säll i brott man gråna ser;
Men hämden sig i förväg döljer,
Till dess en rättvis Gud, hvars öga honom följer,
Till åskan ropar: störta ner!

Zorobabel.

Nåd! himmel!... ack! att än du intet svar mig gifvit.

Barrabas.

Säg först, om ömt af dig din dotter älskad är?

Zorobabel.

Hon!

Barrabas.

Hennes barn?

Zorobabel.

Min ålders stöd de blifvit.

Barrabas.

Om ödet, högste prest, af dig ett prof begär?

Zorobabel.

Hvad?

Barrabas.

Välja mellan Davids krona
Och dessa barns förlust?

Zorobabel.

Det hörs, du ej är far.
Om jag en jordisk krona bar,
Jag skulle trampa den... jag skulle mina dar
För dem... ett ögonblick ej skona.

Barrabas.

I mödrar! I, som här bland döda kroppar famlen!
I barn, som darren fram med spökens hemska ljud!
Till hämd, till hämd er hit församlen!
Och du, tyrann! hör, rys! — det är en Gud.

Zorobabel.

Hvad vill du mig?

Barrabas.

Du vet, man templet nyss betäckte
Med dessa vålnader, som kallas vårt försvar.
Din dotter sina barn till altarfoten bar,
Och de mot hennes bröst de späda armar sträckte,
Och ropade, hur ömt: »Min mor, hvar är din far?
»Hvar är han, att ock han oss i sin famn må sluta,
»Och öfver dig och våra framtidsdar,
»Som far och herrans prest, välsignelser utgjuta.»

Zorobabel.

(Den sjelf förbannad är, för andra bedja vill!
Ack, att ett samvet' fins!... ack, att en Gud är till!)

Barrabas.

Du ryser? du som bör serafens vällust röna,
Att uti dessa barn din maka få igen.
Men hör: då de så himmelskt sköna,
Som stjernan född af morgonen,
Så ömma som den flägt, som söker dufvans möte
Och älskarinnans suck till hennes älskling bär,
Då, Zorobabel, kom en tropp af Juda här,
Och ryckte dessa barn ur moderns lugna sköte,
Och...

Zorobabel.

Dessa?... hennes? — Gud!

Barrabas.

Din dotter svimmad låg,
Men vaknade, ock strax . . .

Zorobabel.

Säg, vilddjur! du det såg,
Säg, om de sig beveka låto?

Barrabas.

De slagtade och åto.* — — —
Du Gud, som viggen för, då hämdens åskor slå,
Ack! kalla nu hans sinnen åter,
Att i sitt innersta med skräck han känna må,
Att en rättfärdig Gud sig icke gäcka låter.
Han hör. — Som menskan stum på jordens sista dag,
Hon föll . . . strax mördades . . . och hennes blod —
du bäfvar?
Din dotter mördades . . .

Zorobabel.

Min dotter! . . . mördarn?

Barrabas.

Jag.

Zorobabel.

Ah!

Barrabas.

Skugga af min mor, det sista offret tag!
I hungerns raseri och af en långsam smärta,
Jag genomborrade ditt hjerta.

---

* Prætulerim scriptor delirus inersque videri,
Dum mea delectent mala me, denique fallant,
Quam sapere & ringi. HORAT.

Mitt väsen hyser nu den väsen skänkte mig.
Du vaknar. O barbar! var nöjd! Se blodet svalla.
I hvarje midnatts dröm skall dig min skugga kalla.
Jag dör . . . följ! . . . se, hvad andar väpna sig! . . .
Med dem jag täfla skall, att plåga . . . plåga dig.

Fjerde inträdet.

De förre. En israelit.

Israeliten.

Hvad syn! — O Israel! O mina fäders Gud!
Hvad offer, och hvad blod kring dessa offer rinner!
Upp, Zorobabel, upp! hör krigsbasunens ljud.
Re'n lågan uti lägret brinner.

Zorobabel.

Hvad vill min dotter mig? . . . Säg, att jag mer ej fins . . .
Men dock att hennes barn i denna graf jag mins . . .
Jag borde . . . är det du? — (ve mig, hvad afgrundspilar!)
Jag vet . . . en dröm det var.

Israeliten.

Se huru menskan ilar
Från irring, Gud! till fel, och ifrån fel till brott,
Och hjertat härdadt blir, fast samvete det fått.

Zorobabel.

Hvad! Samvete, min vän? . . . Så hiskligt icke ryter
Den eld Vesuv i skötet när;
Ju längre tid förqväfd han är,
Ju mera häftigt han utbryter.

Israeliten.

Upp! Hären väntar dig.

Zorobabel.

Kom! Hämden följer mig.
Med dessa djeflars qval, der alla känslor lida,
Jag öfvervunnen segra skall:
Min själ bland romarns här en allmän pest skall sprida,
Just då hon pustas ut vid juda-folkets fall.
Kom! — Brottslingen med hopp för dödens bila bäfvar,
Men den sitt öde vet, är vidt från fruktan skild.
Kom!... hvilken vålnad! — Gud!... stum, blodig, skygg och vild,
Förtviflad imot mig med ångerns blickar sväfvar...
Iskarioth!... på fyrti år ej nämd...
Gud! är du Gud i nåd, så är du ock i hämd.
Hvad minne!... o förflutna dagar!
Der mig mitt fosterland för rån och mord anklagar,
Der uti enkors famn jag barnen ätas ser,
Och der min dotter... tyst! får ömkans rop jag höra?
När man olycklig är, plär likars nöd oss röra.
Nej, dotter, i sitt blod man mins din far, och ler.
Der åter... han från Nazareth,
Af mig till korset förd... Hvad blickar!... *jag förlåter* —
En yngling tror, att brottet glömmes lätt;
Räds, det till grafvens rand med hämden kommer åter,
Och hiskeligast då, att finna Gud har rätt.
Der åter... han från Nazareth...
O Salem! än jag ser, hur öfver dig han gråter.

Begär till verldens väl! — Hur ljufva ej hans bud!
Hur ljungeldslikt hans spådom uppfyld blifver!
Messias! ... Han? — nej! — dock, den oförrätt
tillgifver,
Och jorden lycklig gör ... ack! är ej den en Gud?

Ett barn.

Nej, jag förgås ... min far! jag dignar.

Ett annat.

Ack! öppna än din moders famn.

En far.

Sjelf döende ... jag dig välsignar.

En mor.

Dö! ... men förbanna ej mitt namn.

En annan.

Hur grymt din moders bröst du fräter.

Barn.

Än mer ... nu redan åtta dygn.

En mor.

Håll, barn! rys! — hur han liket äter!

En mor.

Jag räddar mig, om blott ett stygn ...

En qvinna.

Mord! mord! mitt blod för svärdet flyter.

En israelit.

Om ej med mig du rofvet byter,
Och dig till mitt jag göra vill.

En annan.

Det var min rätt, hon var min maka;
Gif henne, mot mitt barn, tillbaka.

Flere röster.

Nej, oss I hören alle till.

Zorobabel.

Hvar är jag? . . . Barrabas, på hämdens makter kalla
Jag mördar mig med dolkar utan tal.
Hvad! ur en mordvan hand de falla . . .
Ack afgrund! att ej än jag öka får ditt qval!
Att ångra är en veklings lott —
Den en gång är fördömd, bör öka brott på brott.

Femte inträdet.

De förre. En tropp beväpnade israeliter.

Kör af en del af dem.

Hasten, flyn, till vapen tagen!
Zions borg omringad är,
Och den djerfve romarns här
Imot helgedomen dragen.

Kör af qvinnor och barn.

Gud! rättvis, stark, försonlig, god!
Ännu på dig vi våga kalla:
Låt oss, här simmande i blod,
Ej uti hedna händer falla.
Är ingen nåd att hoppas mer,
Låt eld från töcknen störta ner,

Låt hämdens flod oss hellre dränka!
Men förr'n du fullgör vredens bud,
Ack måtte, Herre! du betänka:
Vi äro stoft, och du är Gud.

Zorobabel.

Ja, då en rök utaf blod mig omgifver,
En rök, som då stormen vildt-rasande far
Och itänd en skog af åskviggen blifver,
Ja, då i hjertat jag afgrunder har.
Att bränna, att mörda och sköfla, jag hastar.
På platsen, Iskarioth, väntar jag dig ...
Men Gud! hvilka stenar, som Golgatha kastar ...
Hans blod öfver oss! ... Det är tid — dön med mig!

Sjette inträdet.

De förre. En ny tropp af beväpnade soldater.

Kommen, kommen, romarn strider;
Salems murar störtas re'n,
Och af dödens bloss ett sken
Öfver templets torn sig sprider.

Allmän kör af de beväpnade.

Tappre fäder! edra grafvar
Skola färgas med vårt blod,
Och till er ej dödens flod
Öfverlemna fega slafvar.

Hoppet eldar krigarns bröst,
Hämden allting möjligt finner;
Men, förtviflan, vid din röst
Segrarn med sin slaf försvinner.

Zion, att din borg försvara,
Dina söner hasta nu.

Kör af qvinnor.

Hvem, ack hvem skall hjelpen vara?

Kör af israeliter.

Zions Gud; det är ju du?

Andra afdelningen.

Första inträdet.

Simeon.

Nej, nej! det är ej nöden blott,
Af hvilken hjertat lär sig ömma:
En källa, hvarur tårar strömma,
Har hvarje bröst utaf naturen fått.
O englars afundsvärda lott,
Att för en vän sig sjelf förglömma,
Och utan vittnen göra godt!

Mitt lif må då till offer gifvas
Åt den mig fordom lifvet gaf;
Och nu jag finna skall min graf,
Der först min varelse fick lifvas.
Ack! ömma mor, min död du gråter;
Dess orsak döljas skall för dig.
Så får mitt väsen enas åter
Med den, som väsen skänkte mig.

Hon tror, att re'n jag stupad är ...
Min mor, hvad känslor hos dig ömma!
Jag tvänne floder ser ur tidens sköte strömma:
En häftig smärtans börda bär,
Den andra flyr med stilla vågor
Och omärkt bortför lifvets plågor;
Vän glöms af vän, oss grafvens mask förtär,
Vårt minne snart man ser försvinna;
Men, yngling, var ej feg och glöm ej att besinna
Din pligt imot ditt fosterland:
Är det ej mer än mor och älskarinna?
Det härjas ... och ännu du väpnar ej din hand!
Att Adams slägt med sig försona,
Sjelf Gud ju lofvat har sin himmel öfverge,
Och, Simeon, din mor i nöd du skulle se,
Och detta skänkta lif, då hon kan räddas, skona?
I ären evige, naturens ömma band!
Jag kände förr min mor, än Gud och fosterland.

Ditt väsen är en skänk af Gud;
Hvem gaf dig rättighet att detta lifvet sluta?
Han, vid hvars *varde,* stoft, du föddes för att njuta,
Han ropat: lef och lid, och vänta dödens bud.
Dock, om det straffvärdt är en verld att öfvergifva,
Der dygden, evigt glömd, i nödens kulor bor,
Skall helvetet, o Gud! mig englars himmel blifva,
Då jag den trösten har, att lida för min mor.

Andra inträdet.

Simeon. En gammal israelit.

Simeon.

Förtrognaste af allt hvad detta hjerta känner,
O du min ungdoms stöd, o ypperste bland vänner,
Min far, mitt allt! svär att min bön du hör.

Israeliten.

Med ed din ovän du förbinder,
Din vän sin pligt af högre känslor gör;
Af honom, utom brott, du allt förvänta bör.

Simeon.

Ack håll! du än ej vet ... (hans ömhet! hvilket
hinder?)
I dessa hämdens bistra dar,
Då i ett blodigt moln den fylda vigtskåln väger ...

Israeliten.

Du icke allt förlorat har,
När med ett skuldfritt bröst en trogen vän du äger.

Simeon.

Men jag är son ... och älskare,
Och ville ... ömka mig — mitt uppsåt dig förskräcker.

Israeliten.

Jag häpnar.

Simeon.

Väsens Gud! skall nu jag Rachel se?
Det är den första gång dess ankomst fasa väcker.
Fly! ... vänta! ... fly! på dig mitt väl beror.
Ack! glöm din vän, men frälsa blott hans mor.
Jag tacksam är. Jag snart dig allt upptäcker.

Israeliten.

Håll, vän! den är ej värd att kunna göra godt,
Som ångrar hvad han gjort, om otack blir hans lott.
(Han går.)

Simeon.

Min afsigt, Gud, är ren; då nu mitt blod skall strömma,
För verlden honom dölj, och värdes sjelf den glömma

Tredje inträdet.

Simeon. Rachel.

Rachel.

Hvad öden vänta oss! — Min framtids ömma hopp,
Skall med en hednisk hand sig åskans ljungeld ena,
Att tända bröllopsfacklan opp?

Simeon.

Den Gud, som hämmar viggens lopp,
Han stormen bjuda kan att våra stoft förena,
Han klippan bjuda kan att taga dem imot.

Rachel.

Hur menskan smickrar sig vid dödens grymma hot!
I grafvens vinterdjup ej hjertat mera känner;
Der glömmas nöjen, qval, och älskare och vänner,
För evigt släcks den eld, som tänd af kärlek är,
Som himmelskt ljuf i tvänne hjertan brinner.
Det är ej nog man honom när:
Den stund han ej föröks, han härjar och försvinner.
Hvad båtar att mitt stoft med ditt förenas då,
När mina läppar ej jag mot ditt bröst kan trycka,
När du ej andas mig, när jag ej gör din lycka?
Att vinden fritt vårt stoft kring töcknen skingra må!

Naturens flicka, öm och skön!*
Du blef en trogen herdes lön,
Och lyckligt edra lågor brunno:
För dig han nöjd i träldom gick
Och fjorton tunga år försvunno
Som fjorton snabba ögonblick.

* Rachel, Labans dotter.

Men jag! . . . hör! — ack! hur hest mot Rachel hungern
ryter!
Och . . . ser du dufvan der, som hos sin maka står?
Månn' henne, Simeon, månn' henne bergning tryter?
En kärlek, stark som vår,
Hvars eld en syndaflod att släcka ej förmår —
Det himlens ära blef, då han med allmakt skryter,
Att dessa känslornas Vesuv
Uti ett ögonblick förstöra:
Men hungern, hungern skall, o blygd! tillintetgöra
En kärlek, ack! min vän, så mäktig . . . och så ljuf.
Som du är man, så djerfs: — men hvad! förtviflan kastar
Kring dina kinder dödens flor.
Hvarthän? . . . o Gud! min ångst är stor.

Simeon.

Jag till min moders räddning hastar.

Rachel.

Han mig i skötet bar, och minnas kan sin mor!
Kom fly! låt hämdens viggar brinna.
Af romarn sjelf jag hjelp begär.

Simeon.

Nej, Rachel, nej! du blir slafvinna.
Att hungern hellre oss förtär!

Rachel.

Blott Simeon hos Rachel är,
Skall hon ej bojan sig påminna.

Simeon.

Till hedniskt land du flykten tar,
Der ingen suck till himlen hinner.

Rachel.

Om än jag i ett kaos far,
Jag Gud i sjelfva kaos finner.

Tillsammans.

R. Kom, fly! låt hämdens viggar brinna.	*S.* Nej, Rachel, nej! du blir slafvinna.
R. Af romarn sjelf jag hjelp begär.	*S.* Att hungern hellre oss förtär!

Simeon.

O natur! o himmelska låga!
Utveckla de känslor i hjertat du göt,
Då, sjelf mig ovetande, utan förmåga,
Jag doldes inom ett moderligt sköt,
Der du, o natur! o himmelska låga!
Det eviga blodsbandet knöt.

Rachel.

Ditt hjerta andra band ej känner?
Gå, älskling, otacksam och svag.
Begråt din mor, sörj dina vänner;
Glöm mig ... är det naturens lag?
O Simeon! ifrån den dag,
Som all din trohet jag erfarit,
Säg, har det fler på jorden varit,
Än du och jag?

Simeon.

O Rachel! ... och du tror, vi kunna återvinna
Vår forna ... Rachel! — men, hvar är nu ditt beslut?

Rachel.

En älskare, min vän, ser hoppets fackla brinna,
Tills döden släcker lifvet ut;

Han inga farors mängd, han blott de ögon frågar,
Som blicka englars mod uti hans tända bröst:
Kom, Simeon, kom ... ack! vid makans ömma röst
Sig i en ödemark den rädda dufvan vågar.

Simeon.

Hvart fly?

Rachel.

I denna famn — din hela verld, min vän.
Fast öfver Libanon sin spira cedern sträcker,
Det myrten är, som Tiberns strand betäcker ...
Jag bojan dölja vill med den.

O aftonstjerna! du det var,
Som öfver Salems hyddor blänkte,
Då han mig hand och hjerta skänkte,
Skrid nu ur molnen djerf och klar:
Jag dig till heligt vittne tar.
Med blommor kring mitt lösa hår,
Jag hjertats Gud ett offer tände,
Och med min blick en nöjens vår
I hvarje ynglings hjerta sände.
Den stolta flickan, djerf och fri,
Med denna suck sig från mig vände:
»Må jag som Rachel älskad bli!»
Då, då mitt väsens dyrd jag kände ...
O aftonstjerna! du det var,
Som öfver Salems hyddor blänkte,
Då han mig hand och hjerta skänkte,
Skrid nu ur molnen djerf och klar:
Jag dig till evigt vittne tar.

Simeon.

Jag mènska är... kom, fly! — hur rysligt här att dröja!

Fjerde inträdet.

De förre. Magdalena *(förd af israelitiska qvinnor).*

Magdalena.

Hvar är han? — Simeon! . . . i nöden hvilken tröst,
Att under dödens svärd sitt trötta hufvud böja
Imot ett länge älskadt bröst!

Simeon.

Min mor!

Rachel.

O hjertats Gud!

Magdalena.

De slutas — mina öden —
Åt Gud jag dina anförtror.
I englar! fören fram den sista suck i döden . . .
För Simeon! . . . välsignelser!

Simeon.

Min mor!
Hon dör! — ack, Rachels verk! — hvem mig till bålet bär?
Mig mördare! — hvem mig för jord och himme gömmer?
Jag glömde dig, min mor! — Att Gud, som rättvis är,
Hvart enda barn i dig förglömmer!

Femte inträdet.

De förre. Israeliter. Qvinnor och **Barn.**

En israelit.

Hasta, min maka —

En annan.

Nej, rofvet jag har.

Ett barn.

Dela det med dina barn —

Simeon.

Hvad? barbar!
Förr mitt lif! — Gud!

En israelit.

Dessa lemmar att stycka . . .
Ack! bären dem till min döende far.

Simeon.

Min mor! — nej! — ur mina armar dig rycka . . .

En qvinna.

Ett bröst för mitt barn —

Rachel.

Flyn! hvad vågen I? flyn!

Simeon.

Sen djeflarne häpna! — min kropp henne höljer:
Den stycken, den sliten; . . . men henne —

Rachel.

Jag följer —
Mig . . . Simeon! . . . skonen! . . . att viggen i skyn
Dem krossar!

En qvinna.

Omensklige, håll! . . . hvilken syn!
Du af mitt blod? mitt barn! — ack djuriska begär!
Hon var dock mor . . . än son du är.
Åt hvilka tigerbröst vi lif och vårdnad gifva!

Om ej af egen nöd du andras ömma lär,
Skall ur mitt moderssköt jag detta hjerta rifva,
Att hennes son det strax förtär!
Och du, barbar! och du... ack rys!... skall vittne blifva.

Simeon.

Jag henne öfverge!

Kör.

Fåfäng din gråt.

Simeon.

Om ock ett helvete
Skilde oss åt.

Sjette inträdet.

De förre. En israelit.

Israeliten.

Hvad? Simeon! — jag länge väntat har.

Simeon.

För sent! — Drag svärdet, vän, — till mitt försvar.
Du ser... ack låt mig här den sista vällust smaka,
Att dö en tacksam son —

Rachel.

Och jag en älskad maka.

Simeon.

Låt stormen ej vårt stoft för romarns fötter strö.
Men hvilka segerrop! hvad tordön templet skaka!

Rachel.

Ack! återstår oss mer?

Simeon.

En suck ... och dö.

Sjunde inträdet.

De Förre. Romare. Fångne israeliter. Qvinnor och Barn.

Kör af romare.

Högst opp der dagen blossar fram,
Skall du, o Rom! ditt hufvud häfva,
Och se en verld, i blod och dam,
Vid dina fötter slagen bäfva.
Förmätna folk! hvad öfverdåd?
Då våra bragder sekler fylla,
Ovärdige vår blick, vår nåd,
I skolen dödens spira hylla.

Kör af israeliter.

Så gruflig dom, ack! drabbe han
På dem ditt tempel, Gud, förstöra!
O evige! du straffa kan,
Men ej ditt verk tillintetgöra.

Åttonde inträdet.

De Förre. Beväpnade israeliter.

Beväpnade israeliter.

Förmätne, bäfven!

Romare.

Störten ner!

Kör af israeliter.

O herre! der ditt namn vi dyrka.

Romare.

Är han er hjelp? hur svag hans styrka!

Israeliter.

Den Gud, som Salem nu tillber,
Skall nog sin makt, förmätne bäfven!
I Roms ruiner visa er.

Romare.

I åskor, öfver templet sväfven!
Att stormarna utsprida dem!

Kör.

O Zion! o Jerusalem!

En romare.

Må templets prester sig församla,
Att murarna uppå dem ramla
Till svar på deras bön till Gud,
Och de i dödens öknar famla
Bland sina fäders klagoljud!

Särskilda röster.

Min maka! ... min mor! ... så störtas vi alla!
Ack, mordengelns bloss!

Allmän kör af israeliter.

Fästen och tempel, o Israel! falla.

En röst.

Hans blod öfver oss!

En romare.

Den öfverblefna hop till Titi läger fören,
Och så ruinerna af denna stad förstören.

Simeon.

Ack Rachel! . . .

Rachel.

Är du ej min maka?

Simeon.

Var icke döden önskansvärd?

Rachel.

Gud!

Simeon.

Utan dig, och utan svärd
På dessa fjättrar maktlös skaka!

Rachel.

Att se, och ej omfamna dig . . .

Simeon.

Och ej få sluta sina öden!

Rachel.

Nej, nu jag vet du älskar mig:
Den känslan skänker mig ej döden.

Simeon.

Ack! då vi evigt skilda bli . . .

Rachel.

Hvad? . . . skilda? . . . vi?

Simeon.

I krigsmän! lejon ha ock hjerta,
De krossa ej den värnlöse:
En dignad skönhet . . . afgrundssmärta! . . .
I ären menniskor . . . och dertill romare.

En romare.

Att straffa edert raseri;
Och vet, att nödens rop ej hjeltens sinne dårar:
Han skådar rof, men icke tårar.

Rachel.

Vi ... ack jag dör! ... vi skiljas? ... vi!

Nionde inträdet.

De förre. Titus.

Titus.

Jag fasar! hvilken dyrköpt ära!
Min morgon, verldens hopp, i skötet åskor för;
Och vittne om mitt lif förstörda städer bära,
Ur hvilkas grus mitt namn jag hämden ropa hör.
Hvad denna åsyn mig förskräcker!
Der suckar bruden älskarns namn,
Och der, ur dödens hemska famn,
En mor en blodig arm mot brända barnet sträcker.
O Titus! genom dig en fjättrad verld förödd!
Så hjertats känslor, Gud! i ärans sköt försvinna.
Hvi blef jag ej i kojan född,
Då jag med blod skall kronor vinna?

Rachel.

På dessa brända lik, bland dessa fångars skri,
Prins! värnlös, utan hjelp, jag till din fot mig kastar,
Du här min älskling ser ... låt oss ej skilda bli.
Att bojan fritt min späda skuldra lastar!
Ack Prins! ...
Så gruflig känsla ej i mördarns samvet' fins,
Så faslig är ej dödens smärta,
Som skiljas ifrån den, man skänkt sitt hela hjerta.

Titus.

I Gudar! — sköna, ömma flicka!
På den du hata bör, ej mer med tårar blicka.
Lef med din älskling säll, blott hjertats bojor bär!
Din bild i detta bröst . . . hur grymt du hämnad blifver!
Jag segrar — nu jag Titus är.
Gå, afundsvärda par, gå, Rom er fristad gifver.
Af dessa heta tårars svall,
Ack måtten I dock ömt om Titi hjerta dömma!
Men när de dödliga sin pligt mot himlen glömma,
Så tvingar han till brott den honom hämna skall.

Från segerns lagerkrönta bana
Jag söker nödens tistelstig:
Att der ett slägtes sällhet dana,
Är mer än hundra vunna krig.
Hvad känslor! . . . Äran kallar mig:
»Är du en Gudars ättling buren,
»O Titus! deras afbild blif!»
Jag ser kring himlar och naturen,
Allt andas frihet, allt är lif:
En lika lott skall jorden röna.
Låt hjelten sig med segrar kröna,
Min ära dock på tiden rår,
Om, när på verldens tron jag träder,
Jag namn (o Rom! o mina fäder!)
Af menskoslägtets vällust får.

(*Går.*)

Kör af fångna israeliter, qvinnor och barn.

Ack! darrande blickar tillbaka
Vi kasta, o Zion! i flykten på dig,
Mer älskad, än moder och maka! . . .
Vi skingras, som hjordar, på främmande stig.

Farväl! ... hvilken framtid! o fasa!
Kring klippor en ljungande sjö ...
Men hastom! — när åskmolnen rasa,
Då söker sig svanen en vass, för att dö.

En röst.

Med blommor kring sitt spridda hår,
Ej någon yngling mer
Med harpan upp i templet går,
Och Zions Gud tillber.
Hans brud, följd af en gammal far,
Ej honom kransar bär,
Af honom bröllopsfacklan tar
Och offrar dufvor der.

Kör af fångna israeliter.

På gruset af förstörda städer
Man oss i hedna öknar för;
Och hämden här på nordanväder
Med spökens gny framför oss strör
Ett blodigt stoft af våra fäder.

En flicka.

Från Salems lugna hyddor drifven,
Af mor ... af alla öfvergifven,
Jag, skogens dufva lik, i ödemarker far.
I käre vålnader af dem jag älskat har,
I denna dödens natt, när mina fjättrar skramla,
Vid bergets trädbeväxta fot,
Ack måtten I er då församla
Att taga der min fria själ imot.
Må, stjernors sorgsna drott, du ej ditt anlet' dölja,
När, lika kysk som Jordans bölja,
Jag i dess djup mig störtar ner;
Men att mig dina blickar följa,

Tills, med en räddad dygd, som icke fruktar mer,
Jag haf och moln och dig inunder föttren ser.

Tionde inträdet.

De förre. Zorobabel.

Zorobabel.

Ack, fjättrad denna arm i lifvets sista timma!
Namn, välde, maka, barn! — jag allt förlorat har.
Se hämden, stark och vild, uti ett blodhaf simma . . .
Ack! på de slagnas sår hon mig i djupet drar.
Kan ock förtviflan suckar pressa?
Ve mig! . . . till Golgatha, hvem der med korset går?
Hvi är hans klädnad röd, och törne kring hans hjessa?
Hvi läser jag min dom i dessa öppna sår?
Ack! den föraktade dock vunnit.
Den på en tron jag sökt, i nödens tjäll man funnit.
Och jag hans bödel var! . . . mitt hat på straffet rår:
Det skall en vällust bli bland de fördömdas skara,
Att se hans blod för dem så fåfängt gjutet vara.
Min afgrund mindre grym än himlen är för mig,
Jag nödgas icke der, Messias! dyrka dig.
Håll! Gud, jag smädat har: I englar! väpnen eder!
Ännu han vill förbarma sig.
Förrän till någon bön min svaghet mig förleder,
Jag mig i mörkrets djup en fristad sjelf bereder.

En kör.

Fast himlarne af blixtar låga
Och viggen utför vredens bud,
Ännu en hoppets blick vi våga
På dig, du varelsernas Gud!

En kör.

En dödlig kan ej en oändlig försona.

En kör.

Men är ej hans fröjd att förlåta och skona?

En kör.

Den ed han har svurit, är evig, som han.

En kör.

Dock ömmar hans hjerta, och nåden upprinner.

De förre.

Han vredgas, och jorden i stormar försvinner,
Och solen hans blickar ej uthärda kan.

Allmän kör af fångna israeliter, qvinnor och barn.

Den evige vredgas: o fasor, o plågor!
Då äro ju tårar ett fåfängt försök.
Ack ja, då han vredgas, gå molnen i vågor,
Hafven i lågor,
Och bergen i rök.

DE GALNE.

Innehåll.

Detta vilda poem torde fordra förklaring. Se här: I de rum, vid hvilkas åsyn vårt högmod så förödmjukas, rasar en usling, som länge förnekat att Gud finnes. I fjättrar, och af dem hindrad, ilfänas han dock af begär att få skada. Han hädar sin skapare, men förskräcks af en kommande åska, och vid ufvens hemska läte anropar honom som en guddom, och ber om nåd.

En bedragen flicka, sina sinnen genom kärlek beröfvad, har mördat sin son. Hon sitter på stranden och sjunger — sjunger om förflutna tider, och tror sig vagga sitt barn. Strax höjer sig sonens blodiga vålnad ur vågorna och ropar hämd. Modern störtar sig i deras afgrund.

Länge hade Karitas och Selana älskat hvarann — ej blifvit förenade — af denna orsak galne, och båda förde till detta fasans hemvist. I många år umgingos de, och drogo ej känsla af hvarandra. Obekanta besökte Karitas och Selana en kyrkogård med den ljufva, stilla melankoli, som kanske endast af deras likar kan njutas. Han beklagar sig, att han ej återfinner sin älskarinna; hon att hon ej återfinner sin älskare. En eldsvåda uppkommer. Selana kastar sig i elden. Karitas rycker henne ur lågorna. De återfå sina sinnen, och efter så många års förlopp igenkänna hvarandra.' — Allt det följande behöfver ingen förklaring. Måtte detta, fast så felfulla, poem utverka en enda välgerning mot Danvikens usla invånare ... våra bröder! — I denna afsigt är det skrifvet.

De galne.

Hvad är det för en röst mig kallar,
Lik dånet af det haf, som svallar
Utöfver bergen i en flod,
Och hvilken åska kring mig knallar,
Och blixtrar på min lyra blod?
Hvi skall i nattens sköt jag famla,
Der höra spökens hvisslande,
Och grafvars buller, hvilka ramla
Vid jordens bäfning, multnade?
Hvad är det för en röst, som ryter:
»Tag lyran och min afgrund känn!»

Förtviflan ur sin kula bryter,
Och raseriet följer den.

I moln med lavans färg ett torn, likt natten, vimlar,
Jag gastars läten hör, en fjättrad mur jag ser.
Hit sänder hoppet ej en suck till nådens himlar,
I afgrunds djup han störtas ner.
Och jag, jag sjunga denna fasa.
Jag på förtviflans vingar rasa
Kring djupet af ett helvete?
Nej, menskligbet! att tårar fälla . . .
Dock redan öppnas portarne —

Jag skådar nakna, fjättrade,
Och hör en röst ur hvalfven gälla:
»Träd fram, att dina bröder se!»

Vid denna syn, Gud! djerfs jag fråga...
I stoft mitt intet nedslår mig —
För dem är plågan ingen plåga,
De hindras bryta imot dig —
Och du, som var, som är och blifver,
I klippan andas rörelse;
Och du en gång åt dem ej gifver,
Ett hjerta för sin skapare?
Nej! då vi gränslöst se dig ljunga
Din äras rof att väldigt ta,
Då skola äfven desse sjunga
Ditt eviga halleluja!

Här fjättrar skramla
Med tomma ljud.
Hör, grifter ramla!
I nattens skrud
Sig spöken samla —
Här hädas Gud.

»Hur han bedrogs! Gör det min lycka,
»Med dessa jern att honom stycka?
»Nej . . . men hvad gruflig afgrundsslott,
»Att i mitt sköt få honom sluta,
»Att i hans själ min själ få gjuta;
»Och då . . . hvad vällust! mina brott
»Bland menskor skulle än sig sprida:
»Jag fick då tusen än att lida,
»Och honom sjelf jag störtad fått.»

Nu blixtra eldar fram ur ögon, hvilka brinna
Med rysliga begär.
Nu, lika vilddjurs blod, på kindren tårar rinna,
Han ryter, tänderna mot sina fjättrar skär.
»Jag får ej skada mer — hvad jag olycklig är!»

Han är det — prisad stor och snille,
Som mäktigt tryckt den svage ner,
Och hellre åt en slump sitt offer tända ville,
Än tro den Gud, som, då han djup och himlar ser,
För menskan är en far, och sparfven föda ger.

»Fly, ånger, ur min själ tillbaka!»

Igenom gallret blixtar spraka.
Vid hvalfvens återskall,
Hvad tordöns knall!
Och desse rasande
I bojor hvinande!
Och ifrån templet stenars fall!

Rädd, blodig, feg, han ropar åter:
»Ah! ingen Gud . . . hvem räddning ger?»
Än ljungar mer, än dundrar mer.
En uf sin hemska röst ur klyftan höra låter;
Vid denna röst han faller ner,
Och stapplar: «du är Gud!» — och bäfvar och tillber.
Och fraggan från hans mun en pest kring hvalfven viftar.
Och hämdens spöken fly: hans anda dem förgiftar.

Rys, yngling! rys, förförd att tveka
Om Gud, om straff, om evighet.

För den sin skapare kan neka,
Bli alla brott en möjlighet.
Nej! må det vara snillets ära,
(O mer än afundsvärda lott!)
Åt skaparen en skatt att bära
För gåfvor, oförtjent det fått.

*   *
*

Aspen darrar i lunden,
Klagande källan mot strömmarna förs:
Der sitta de midnattsstunden,
Betrakta det moln under stjernorna rörs.

Hemsk i hans ögon ängslan hvilar,
Lik en förmörkelse i månans halfva klot.
Från dem en tåreflod med forsens svall ej ilar —
Der blomman står vid lindens fot,
Ner från dess blad på henne daggen rinner
Med sakta lopp . . . i hennes sköt försvinner,
Så darra tårar på hans kind.
»För till Selana, för min suck, du vestanvind!»
Du gråter? — »Ja! mig Gud förgäter:
»Han bördan efter skuldran mäter.
»Dock ödets rof, ack! ofta dignar ner,
»När, skrämdt ur mörkrets djup, dess häpna öga vimlar
»Med lånta hopp mot klara himlar,
»Och öfver sig i blod fler åskor skockas ser.
»Är min Selana då ej mer?»

Lång är den tid, de här tillsammans varit,
Han blomman »Glöm mig ej» med henne plockat har,

På stränder talat om hvad öden han erfarit,
Bedragna hopp och forna sälla dar.
Ack! Karitas ej känt Selana,
Selana ej sin Karitas.
Hvar annan söka de och irra lifvets bana,
Som på den sakta flod af storm en härjad vass.

* *
*

Ner i den mörka dal, för sorgsna hjertan danad,
Kring hafvets mulna strand en flicka häftigt går;
Dess anda ångar blod, och hennes väg är banad
Med törnen i förtviflans spår.
De grymma samvetsqval i hennes blickar brinna,
(Hvad börda brottet är!) Nu hon, ej vild, men öm,
På stranden sätter sig, ser vågorna försvinna,
Och sjunger under tårars ström:

»Sof i mitt sköt — fastän bedragen —
Hvar är han, som sig nämt min vän?
Af gladan blef en dufva tagen,
Och dufvans make kuttrar än!

Du vaknar, ser på mig och gråter,
Förförande, liksom din far.
Det är hans blick . . . sof! — annars åter
Jag i min famn bedragarn tar.

Om dufvan blott han öfvergifvit,
Men hvarför hata ungarne?
Utaf din mor du . . . mördad blifvit,
Der vassen vaggas suckande.»

På hafvets svarta våg en blodig vålnad sväfvar,
Och vinkar med en dolk vid åskors blixt och dån:
»Nu är din tid! — du bäfvar? —
»Följ, mor och mörderska, din son!»

Hon följer. — »Äfven nu din far jag ej förbannar:
»En Gud mig tillgift skänkt, och jag ej rasar mer.»
I vågens sköt hon dör — Den häpna vågen stannar,
Och sorgsen rinner solen ner.

* *
*

Då, fast i lifvets vår, välgörare och vänner
Med saknad endast jag i dödens öknar känner,
Att nalkas deras hem, för mig hvad vällust är!
Försilfradt templets torn af månens skimmer blifver.
Hvad tystnad grafvarne omgifver!
Der hvila mor och barn; en älskarinna der
På torfvan får sin älsklings tårar...
Fast ödet ofta menskan dårar,
I dödens djup dock kännas plär
Den suck, som gjutes ut af den, som man haft kär.
Der hvila de i jordens sköte,
Och vänta på den röst, som dem uppväcka skall,
Då maken gör sin maka möte,
Och ingen drifves mer af ödens vilda svall.
Här, här, i dessa multna grifter,
Här den förtrycktes plåga glöms,
Här hjelten, fordom stolt af lysande bedrifter,
I samma mull förgäten göms —
Hit uppå denna dödens bana,
Med Karitas, hit kom Selana,
Att under lindars skygd på grafvar hvila sig.

Selana.

Jag denna torfva väljer mig.
Fly denna marmorstod!... kanske, vid uslas smärta,
Att han har egt ett lika hjerta.

Tror du, att denna mullhög gömmer
Den ömt, som jag, har kärlek känt?

Karitas.

I grafvar kanske ock man drömmer
Om det i lifvets stormar händt.

Selana.

Blott sorg och qval mig ödet skickar.

Karitas.

Med känslor är den arme rik...
Af dig jag får Selanas blickar...

Selana.

Du är min Karitas så lik.

Karitas.

Vi våra öden då förena,
Tills jag Selana återfår.

Selana.

Nej! hjertat gråter helst allena...
Ack! fälde du för mig en tår,
Strax, utom mig, jag skulle mena,
Att ej min kärlek allt förmår.

I heliga grifter!... nej! här jag ej fasar,
Här fälls den olyckliges ankare ner.
En mellanstund mig mina sinnen nu ger...
Ack! var jag ej lycklig?... hvad blef jag? — jag rasar.

Karitas.

Räck mig din hand!

Selana.

Farväl!

Karitas.

Du gråter?

Selana.

Af Karitas, ack! hvilka drag.

Karitas.

Selanas ögon ser jag åter.
Ack! hennes röst —

Selana.

Ack! hans behag.
Farväl! jag uppför bergen hastar.

Karitas.

Hvad eldar genom muren slå!

Selana.

I dessa eldar jag mig kastar,
Att der min låga släckas må.

*   *
*

En ursint mera vild än vårens stormar brusa,
Då mot befästa haf och vinterns borg de rusa,
Kring dessa uslas hem en itänd fackla bär:
Der qväfvas de af rök, der lågan dem förtär;
Då under bojors tyngd de ingen räddning finna,
Blott elden nalkas se, sin sansning få — och brinna,
Så modern på en strand ser skeppsbrott, klagan hör,
Men känner ej sin son förr'n han i vågen dör.

Selana, ängslans rof! hvart störtar dig din smärta?
Fins någon eld så stark, som kärlek i ett hjerta?
Snart lågan dig förtär . . . men blir ej stoftet qvar?
Om öfver tusen haf med det ock vinden far,
Om på en ödslig strand . . . hvart helst det viftadt
blifver . . .
En verklig kärlek ej i döden öfvergifver.

Af flammor kringhvärfd nu, se der Selana står,
Då henne Karitas, fast fjerran, skåda får,
Och hur en mordisk eld naturens skönhet bränner:
Hans ögon öppna bli, och han Selana känner.
Selana! — Hinden ej, den jägarn tröttat har,
Till källan mer förnöjd, än han i elden, far.
Så häftigt ingen örn ur molnens rymder bryter,
Då böljan blodbestänkt med slagna hvalar flyter.
Nej, fåfäng eldens makt, ej hindra murars fall —
Man hjelte vara bör, så snart man älska skall.
Bland lågor se han går, liksom att lagrar skära,
Hur stolt att få sitt rof på brända skuldror bära.
Men lifvets fröjd . . . en rök! — njut, Karitas, ditt nu!
Snart, kanske döden snart . . .

Karitas.

Selana, är det du?
Till mig . . . på jorden? du! —
Du, som i himlar måste varit.

Selana.

Sitt öde svalan ej i hafvets djup erfarit . . .
Är du den Karitas, som ömt jag älskat har,
Och än en gång får se?

Karitas.

Om ögat dig bedrar,
På hjertat handen lägg: dess känslor svar dig gifva . . .

Selana.

Du var det, du det är, du skall det evigt blifva,
Min Karitas! — men säg, jag trampar nattens spår,
Ser irrbloss, vilse flyr . . . ack! dessa fasans år,
Ha i min moders sköt, i vänners de bortflutit?
Du blomsterkransar förr, nu fjättrar kring mig knutit,
Tyrann! — Dock lycklig jag i dödens boning var.
När hoppets fackla släcks, i grafven lampan brinner,
Och Gud, då dufvan ej en gren på jorden finner,
Mild räcker ut sin hand och henne till sig tar.
Mig hvilan nödig är . . .

Hon sina ögon lycker.
Knappt suckar Karitas: strax hon dem öppnat har;
Men sömnen hennes blick med våld från honom rycker,
Och på en vallmos fläkt i glömskans sköt hon far.

Njut lugnet! Snart du häpen vaknar,
Snart täckelset skall bortryckt bli.
Tör hända du ditt fängsel saknar,
Då du på lifvets haf är fri.

Tör hända du den stund fördömmer
Då starren från ditt öga togs;
Ja! att de tider du berömmer,
När du af villorna bedrogs.

Ock sömnen stormar har — ett ovisst lugn vi njuta.
Se, kring Selanas kind dess ådror blod utspruta.
Hon spritter, andas tungt, nu skarpt åt molnen ser,
Far vild, far häftigt upp, och dignar ursint ner;
Stum stannar Karitas, orörligt står, allena,
Lik den, i kulor förs, der ångorna förstena.

Selana.

Hvar är jag? ... o min Gud! hvad blifvit har af mig?
Ur dimmors dystra natt i dagens famn jag vaknar.
En stråle i min själ guddomligt höjer sig,
Och känslan af sig sjelf mitt väsen mer ej saknar,
Och hjertat när den eld, som brunnit städs för dig.
Du tiger, Karitas! ... så hemsk! ... du flyr och gråter ...

Karitas.

Gud! mina sinnen, Gud! af fröjd jag mister åter ...
Fly! — jag förlorad är —

Selana.

I mina armar far!
Det bröst, som känslor fått, till känslor rätt ock har.
Vi blifva lyckliga —

Karitas.

Oss samma åska hinner.

Selana.

Se, himlabågen klar kring molnen nu upprinner:
Ej mera hämdens flod på jorden störta skall.

Karitas.

Hvad tecken eger du, att ej för ödens svall
Ett rof vi åter bli?

Selana.

Din oskuld och mitt hjerta —
Men hastom till min mor att döda hennes smärta.
Natur! tag ut din rätt.

Karitas.

Mig tycks en engel se;
Han säger i din blick: »I ären lycklige.»

Kan större fröjd, än jag, den trogne älskarn smaka,
Som, väckt ur dödens natt, hos Gud får se sin maka? . . .
Selana!

Selana.

Karitas!

Karitas.

Ännu vi rörda må
Kring våra forna hem för sista gången gå.

Selana.

För sista? Ofta här skall du Selana finna.
I dessas sköt jag vill min jämmer mig påminna.
De äro hvad jag var — Förkrossas må dens ben,
Som, ryckt ur nödens svalg, sin broder glömmer se'n.

Karitas.

Till nästet, nyss du haft, se lågorna sig sträcka . . .
Du gråter?

Selana.

Bör jag ej? — ack! tro mig, om jag såg,
Hur mina fäders slott i aska nedbrändt låg,
Det skulle ur mitt bröst en enda sucka ej väcka —
Men . . .

Karitas.

Här min kula se, den elden ej förstört,
Här ifrån din mitt namn jag ofta ropas hört.
Till denna mullhög kom — O minne af elände!
Här sorgsna sutto vi, och ej hvarannan kände:
På denna strand det var, med dig jag vilse gick.
Vid denna vass du sjöng, och svar af svanen fick.

Selana.

I tusen känslor dränkt, hvad aningar mig röra!
Får mina barn en gång kring dessa fält jag föra?

Och då de, hungriga, af mig begära bröd,
Se'n glada de det fått, att deras ömhet väcka,
Dem visa dessa uslas nöd,
Då brödet odelt de åt dem mer glade räcka.

En engla tåreflod nu hämmar hennes tal.
Hon uppför bergen går från denna ängslans dal,
Och skådar stadens torn sig mellan skyar bryta —

Ack! vore Peru mitt . . . i detta ögonblick,
Hur gerna ville jag ej byta,
Om med Selana jag en känsla dela fick.

* *
*

Ännu hvad rasande ej qvar!
Kring elden, hvilka afgrunds-dansar!
Af fjättrarna de göra kransar,
Dem flickan på sitt hufvud tar.

Nej! länge nog jag sjungit har,
Att mensklighetens känslor väcka.
Den vigge, som mot kojan far,
Kan sig till sjelfva tronen sträcka,
Och ödet ingen dödlig spar.

ERIK DEN FJORTONDE.

SORGESPEL I FEM AKTER.

Personer:

Erik XIV.
Catharina.
Sophia, Gustaf Wasas yngsta prinsessa.
Johan, hertig af Finland.
Carl, hertig af Södermanland.
Märta Lejonhufvud.
Nils Sture.
Göran Person.
Gustaf Olofson Stenbock.
En vakthafvande officer.
Gustaf, Eriks son med Catharina.
Sten och Erik Stures lik.
Rikets ständer.
Drabanter.
Soldater.
Svenska folket.
Vakt.

Teatern är Upsala slott.

Första akten.

Första scenen.

Teatern är en stor sal, der Gustaf Wasas bildstod synes. Erik på tronen, vid hvars fot Göran Person står. Rikets Ständer, och ibland dem Stenbock. Drabanter.

Erik.

Du ärans eget folk, af gamla göters blod,
I alla tider kändt för dygd och hjeltemod,
För trohet mot din kung, ditt fosterland och lagen,
Träd närmre till min tron! Jag vill på denna dagen
De lagrar dela ut, som segern nyss mig skänkt,
Då långt i Östersjön de svenska vimplar blänkt,
Och än med blixt och knall ej våra kölar dröja
Att fåror utaf blod kring Selands kuster plöja,
Men ack! när nu af mig vår ovän fred begär,
Som märkt, att Sveriges mod ej dödt med Wasa är;
När Ivan, fordom stolt, min vänskap träget söker;
När allt min kronas glans och rikets sällhet öker,
Och när jag af mitt folk mig allmänt älskad tror,
Som mer än segrar är och mer än namn af stor,
Då samlas nya moln, att nya stormar väcka:
Jag sett en bror mot mig sitt svärd förrädiskt sträcka.
Europas hela makt kan ej förskräcka mig;
Men, Wasa! mot ditt blod jag hisnar föra krig.
Sjelf Sturen, som har svensk i alla skiften varit,
Utaf hvars dygd min far så många prof erfarit,

Af år och lagrar böjd, vid grafvens branta rand,
Med Johan störta sökt monark och fosterland.
En kung, som ser förut sitt rikes snabba fara,
Får ofta glömma bort sig vän och menska vara.
Med Sturen och hans son jag Johan fängslat har;
Men Johan är min bror, och Gustaf var hans far.
Välan! inför mitt folk jag honom frihet skänker.
Gör nåd ej mer än straff, om hjertat ädelt tänker?
(*Till Göran Person.*)
För honom hit. . . .

Göran Person (*i det han går:*)
Min kung!

Erik.

Augustus ej med blod
På Cinnas uppror vann, men genom ädelmod.

Andra scenen.

De förre. Erik.

Höjd på min faders tron till kung för detta rike,
I vänten, svenske män, att få i mig hans like.
Med så förmätet hopp jag mig ej smickra kan:
Blott i att älska er är jag så stor som han.
Må jag med Gustafs tron den kärlek ock få ärfva,
Som han i fyrti år af er sig hann förvärfva!
Må prinsar af hans stam i alla tidehvarf
Med Wasas spira få så dyrbar skatt i arf!
Jag går dit äran mig med krigsbasunen kallar,
Att resa vårt standar på Danmarks stolta vallar.
Jag skänker ingen fred, gör ej på kriget slut,
Förr än jag ur dess sköld ryckt svenska vapnet ut.
Mitt öde ovisst är, och i försynens händer,
Om mer ikring min tron jag skådar Rikets Ständer:

Jag derför er i dag med ömma känslor ger
En späd och menlös prins, att, när jag är ej mer,
När kanske man mitt blod för Sverges skull sett rinna,
Mitt folk uti min son mig sjelf må återfinna.
Förgäten icke då, att detta barnets far
För er och edra barn sitt lif uppoffrat har.
Förgäten ej, när I ur vaggan honom bären,
Att Gustaf är hans namn, och att I svenskar ären:
Beskydden, som en far, hans späda år från fall,
Och han för edra barn en fader vara skall.
Åt er jag endast kan en värnlös kronprins gifva,
Han är af Wasa blod: han måste älskad blifva.
Hvad då, om jag gemål ur lägsta koja tar?
En konung menska är, och menskan hjerta har.
Kan ej min son en gång bli svenska kronans heder,
Fast ej från hjeltars stam hans mor sitt ursprung leder?
Blott lasten neslig är; hon tron i fjättrar för,
När utaf herdens staf en spira dygden gör.
Om med en kunglig börd vi alltid dygder vinna,
Hvi ser man menlöst blod i enkors kojor rinna?
Om utan anors glans omöjligt är bli stor,
Hvi alstras hjeltar mest, der fattigdomen bor?
Jag hoppas, svenske män! att I min önskan fyllen,
Och inför denna tron i dag er kronprins hyllen.

Stenbock.

Monark! ditt trogna folk, som än villrådigt är,
Om Gustaf, eller du, den svenska kronan bär,
Vid menskligheteus tron den gyllne tid får fira,
Som himlen ger ett land, då dygden för dess spira.
Vår kärlek, store prins, i vaggan blef din lott;
Hur kunna vi dig ge, hvad du har redan fått?
Sjelf manar oss vårt väl din krona att försvara,

Ty ega dig till kung, det är att lycklig vara.
Vi såleds ej förmå åt dig belöning ge;
Men det är gudars lön sitt verk att lyckligt se.
Kan kronan kallas tung och spiran svår att föra,
När kungar ega makt att menskor sälla göra?
Men vilja då man kan, och göra då man vill,
Det är en medfödd dygd, som blott hör Wasar till.

Tredje scenen.

De förre. Johan. Göran Person.

Erik (*reser sig upp*).

Träd, hertig, till en vän, som dig med fröjd förlåter,
Och gif mig Gustafs son med Gustafs hjerta åter.
Jag tvingar norden snart till att förena sig;
Månn' jag ej tvinga kan en bror att älska mig?
Den tid som är förbi, allt hvad som händt jag glömmer;
Det ej monarken är, men Wasa blod, som dömmer.
Hvad! utan kronans glans du ej berömd dig tror?
Ditt fosterland har krig: prins! kan du ej bli stor?
Gack på dess oväns fält att ärans lagrar skära;
Men upphör mot din bror försåt och afund nära.
Bör agg och egen vinst få dväljas i din barm,
Då Sverge kräfver ut sin rätt till Wasars arm?
Ett ord, och det är nog: vill du på denna dagen
Som svensk mig löfte ge att lyda mig och lagen,
Att vara värdig son af en odödlig far?
Omfamna då din kung, han dig förlåtit har.

Johan.

På så oväntad nåd jag mer ej vågar svara,
Än tiden torde bäst min oskuld uppenbara.

Hon ljus, fast långsamt nog, åt nedtryckt sanning ger,
Och om min kung...

Erik.

Håll, prins! jag vill ej höra mer.
Bland Sverges största män du mig förskona borde,
Att nämna de förbund med Sigismund du gjorde,
Då mitt förbund till trots en polsk prinsessa blef...
Dock jag ej yppa bör, hur långt ditt hat dig dref.
Kom, följ mig, prins!

(*Tar Johans hand och för honom till Gustaf Wasas bildstod.*)

Se här! hvad säger dig ditt hjerta?
Förfölj mig, om du djerfs! Mins du förutan smärta
Den dag, den bistra dag, då Gustaf Wasa dog?
Mins du hans ord till oss, när han sitt afsked tog?
»Det är i dag jag får till edra fäder vandra,
Af år och krona trött. Jag lefvat har för andra:
Jag dör nu för mig sjelf, och, då min sol går ner,
På en förfluten tid förnöjd tillbaka ser.
Som kung jag lycklig är, som far mitt hjerta blöder;
Men räcken mig er hand, att lefva städs som bröder.
Om enighet och fred bland er ej herska får,
Så krossas på en dag ett verk af fyrti år:
Mitt stoft skall kräfva hämd, och hämd mig himlen gifver,
Om Sverge genom er på nytt förloradt blifver.
Omfamnen er: jag dör!» ... han dog. Hör, hur han nu
I grafven suckar tungt ... Min bror, hvi dröjer du?
Låt ett så heligt stoft en ostörd hvila njuta,
Och svär, att du i dag ditt hat mot mig vill sluta.

Johan (*omfamnar Eriks knän*).

Min kung!

Erik (sträcker spiran mot honom).

Så svärj!

Johan (lägger handen på spiran).

Jag svär.

Erik (vänder sig mot Gustafs bildstod.)

Du min och Sverges far!
Och du, mitt trogna folk! jag er till vittnen tar.
(Omfamnar Johan och reser honom upp.)
Europa, darra nu! min makt är utan like:
Jag älskas af min bror, jag älskas af mitt rike.
Men du, som uppfyllt har min önskan denna dag,
Till svenska lägret gack! blif der så stor som jag!
Jag under ditt befäl min halfva krigshär gifvit.
Prins, är du nöjd? *(Tar upp ett papper och ger honom.)*

Johan.

Min kung, jag öfvervunnen blifvit.
I ädelmod och dygd jag dig min hjelte ser.
Din seger fordrar rof: se här! *(visar på hjertat.)*

Erik.

Jag vill ej mer.
Ett rof så dyrt och ömt ej Alexander funnit;
Han vann en sköflad verld, men jag ett hjerta vunnit.
Uti mitt tält, min bror, vill jag dig åter se,
Så snart din hyllningsed du fått min kronprins ge.
Jag går att min gemål min lycka uppenbara.
Hur ljuft att älska ömt, och åter älskad vara!
Stor i sig sjelf och säll, en Gud den vällust såg,
Och ville älskad bli: strax jorden danad låg.
(Till Göran Person:) Följ mig . . .

(*Till Ständerna:*) Jag i min famn till er min son skall bära.
(*I det han går förbi bildstoden:*)
Ack! måtte han en dag bli värd en jemlik ära.
(*Erik går, och följes af Göran Person och drabanter.*)

Ridån faller ner.

Fjerde scenen.

Erik. Göran Person. Drabanter.

Erik (*ger tecken åt drabanterne, som gå*).

Så skingras nu de moln, som länge hotat mig.
Gud! för din nåd i dag hur kan jag prisa dig?
Men, Person, som en vän din tanka uppenbara;
Tror du jag älskad är och kan jag säker vara?
Månn Johan bryta djerfs den ed han svurit har?
Månn folket vågar sig ta Sturen i försvar?

Göran Person.

Min kung, från hedenhös har verlden ju erfarit,
Att hvar man sett en svensk, så har han trogen varit.
Sjelf Sturen döms för snabbt. Den nåd du Johan gett,
Har jag med undran blott och vördsam tystnad sett.
Du är min kung.

Erik.

Jag hör, du ej din tanka säger.
En kung har ingenting, om ej en vän han äger.
Mitt hjerta en förtjent, och jag är din igen.
Tro, fast jag är monark, så kan jag vara vän.
Säg fritt och utan konst; månn Johan trolöst tänker?

Göran Person.

En krona, dyre kung, förblindar mer, än blänker.
För henne brytes ed. Man låter strömma blod,
Och blifva då tyrann, är visa hjeltemod;
Ty när med mord och list man fått sin tron befästa,
Förgylles allt med namn af fosterlandets bästa.

Erik.

Nej, det omöjligt är. Han misstänks utan fog.

Göran Person.

Att Johan frihet fick, var redan vågadt nog;
Men under hans befäl en mäktig krigshär gifva,
Just på den dag du vill din son skall hyllad blifva,
Din son, hvars mor ännu är ansedd med förakt:
Det är att åt hans hämd ge både tid och makt.
Soldaten trogen är att kronans helgd försvara,
När för en utländsk kung han fruktar våld och fara;
Men af en inländsk prins kan hopen dåras lätt,
Och den som makten har, får äfven alltid rätt.
Ett alltid missnöjdt folk om bättre tider drömmer,
Det fiker efter nytt, för verk det löften dömmer;
Och den som länge glömd har lefvat utan hopp,
Gör i ett uppror allt att kunna svingas opp.
De store gömma sig att lyckans hvälfning skåda,
Ej svenskar nog att stå, när Sverge är i våda;
Men krypa åter fram, då faran är förbi,
Och den, som segrat har, de äfven trogne bli.
Fins ock en Engelbrekt, som sig i stormen gifver,
Så är han viss om hat, då äran hatad blifver.
Han rustar sig nog ut; men ensam och förföljd,
Ser, suckar och går bort, i sina dygder höljd.
Om, lik en åldrig ek, hvars topp mot solen höjes,
Han trotsar vindars våld, och brytes förr än böjes,

Så gjutes snart hans blod på dygdens grafvård ut,
Och ärans tidehvarf tar med hans suckar slut.
Af nöden folket lär att ur sin yra vakna;
De töcknen samlas se, och strax en hjelte sakna,
Som qvickt att hämma går förderfvets grymma flod;
Han, som för bilan föll, får då en ärestod.
Än mer, om innan kort ett häftigt uppror blifver,
Tro ej att Sverge då sin ed åt Gustaf gifver:
Du allt ditt bästa folk mot Danmark skickat har,
Och hoppas ingenting af dem du här har qvar.
Hur lätt kan Johan ej en värfvad trupp förföra,
Hur lätt en hemlig fred med danska kronan göra,
Och bruka Stures namn att ägga folkets hat?
Blott uppror börjadt är, blir presten sjelf soldat.
Du har ännu en bror, en prins af mod och ära;
Men fast för mycket svensk, mot Sverge vapen bära,
Och fast, som Johans bröst, ej hans till svek är gjordt,
Han mera fruktas bör: han tänker mera stort.
Var viss för honom ock de svenskes hjertan brinna.
Månn Carl behöfver mer, än komma, se och vinna?
Går ej Nils Sture fri? Er son, hur svensk han är,
Förglömmer fosterland då fadern fjättrar bär.
Af Carl han älskas ömt, och jag hört hopen säga,
Att Sturar till din tron mer rätt än Gustaf äga.
Du mina fäders bygd!

Erik.

Ack! om du älskar mig,
Ack! rädda då din vän, att han kan rädda dig.

Göran Person.

Mig? dyre kung! hvem? mig? Det är mitt hjerta kränka,
Att tro det skulle jag på egen räddning tänka.
Att för min konung dö, när tiden så begär,

Det är min pligt som svensk; men vän jag äfven är:
Ack, vänskap! att för dig sitt blod till offer gifva,
Är mer, än för sin kung.

Erik (*omfamnar honom*).

Hur kan jag tacksam blifva?

Göran Person.

Monark, den är ej värd att kunna göra godt,
Som ångrar hvad han gjort, om otack blir dess lott.
Jag går att forska ut hvad nu bland folket händer.
Om Johan, som jag tror, sin upprorsfackla tänder,
Släck henne och hans lif. Du ej att välja har.

Erik.

Jag är af Wasa blod; hur kan jag bli barbar?

Göran Person.

Så upphör då i dag att svenska spiran bära.
Är det att bli barbar, att rädda kronans ära,
Att straffa öfvervåld?

Erik.

Han är min bror.

Göran Person.

Hvad då?

Erik.

Om Sturen skulle ock sin frihet återfå?

Göran Person.

Det vore, dyre kung, att faran dubbelt öka:
Ett statsfel ofta är att strax förbättra söka
De fel man nyss begått.

Erik.

Min Gud, hur fruktar jag!

Göran Person.

Var hjelte! med ett ord: var endast kung i dag.
Den ej förlora djerfs, kan aldrig segrar vinna.
Farväl! jag vågar allt. Om än ditt blod skall rinna,
Din krona dock med dig i grafven tappert bär.
Allting förgås, monark! odödlig äran är. (*Han går.*)

Femte scenen.

Erik.

Här står du nu, monark, i majestät och ära;
Men ack, hvad båtar dig den spira du får bära,
Din purpurs stolta prakt, den glans dig kronan ger?
När hjertat saknar lugn, så smickrar tron ej mer.
Är detta väl den lön, man åt min ömhet gifver?
Af dem jag gynnat mest, jag grymmast hatad blifver.
Natur! du kungar ej till tigrar danat har;
Men folket skapar sjelf sin kung till en barbar.
Hvad gör jag då i dag? Skall jag med grymhet vinna
Det mildhet ej förmår? Skall blod för kronan rinna?
Välan! ... men hvilket blod! ... Men, äran det begär? ...
Men, detta hjerta ej ur klyftan hugget är! ...
Gud! är det kungars fall, att straff och plågor spara?
Och skall jag bli barbar, om jag vill konung vara?
Dock, om af dessa två ej ett undvikas kan,
Så störta förr min tron, än gör mig till tyrann! ...
Men, är jag icke far?

Sjette scenen.

Erik. Catharina med Gustaf på armen.

Catharina.

Ack, hvilket lyckligt möte!
Se här, min dyre kung, uti ditt ömma sköte
Jag dig och svenska tron en Wasa ättling ger.
Hvad lycka ... Store Gud! ... Du häpen på mig ser!
Du suckar! ... Min gemål! ... då allt jag hoppas borde ...
Månn' Erik ångrat har de löften han mig gjorde,
Den trohet han mig svor? Dock nej, jag irrar mig;
En kärlek, fri och öm, hur kan han ångra sig?
Du tiger, min monark? ... hvad mig din tystnad sårar!
Du gråter?

Erik.

Ack förlåt, en fars och makes tårar.

Catharina.

En fars och makes? Gud!

Erik.

Jag gråter ... ack! för er.
Vet, Johan frihet har; begär ej veta mer.

Catharina.

Då vet jag nog. Min son! ...

Erik.

Men jag min hand dig gifver,
Som kung, gemål och far, om Johan trolös blifver,
Att trotsa all hans list och folkets raseri,
Att på min faders tron din son skall upphöjd bli.

Men på en tron? Mitt barn! du all min fröjd och smärta!

(tar Gustaf i sina armar.)

Är kronan väl en skänk utaf ett faders-hjerta?
Gud! om åt detta barn min tron du ämnat har,
Tänk på den forna tid, då Wasa spiran bar.
Det är ju detta blod, hvari behag du funnit,
Som fäktat för ditt namn och för din ära runnit.
Du svurit har och sagt: »om den till kung jag gör
På mina vägar går och mina stadgar hör,
Vill jag hans ålderdom med nåd och lycka kröna,
Och barn och barnabarn i tusen led belöna.»
Gud! till din tron i dag jag denna oskuld bär:
Fyll nu ditt löfte opp; det Wasas ättling är!
Och från din höjd, min far, en blick ditt blod ej jäfva;
Låt öfver detta barn din sälla anda sväfva!...
Hvad känslor röra mig! min son! se här. Jag går...

(kysser Gustaf, ger honom åt sin gemål, och omfamnar henne.)

Hvem vet, om nånsin mer jag dig omfamna får?
Men skulle jag i dag ett blodigt offer blifva,
Glöm ej att för min son, mitt öde ömt beskrifva;
Och om han frågar dig, hvem mördat har hans far,
Säg... att du icke vet... men att han svensk ej var.
För honom till den graf, som får mitt stoft betäcka,
Låt honom der mitt svärd mot himlahvalfvet sträcka
Och svärja inför dig med Wasars sköld i hand,
Att aldrig taga hämd utaf sitt fosterland.
Farväl! du känner mig, för afsked mig förskona.

Catharina.

Nej håll! med mig, min kung, du delat har din krona.
Den rätt, att dö med dig, hör då din drottning till.

Erik.

Ditt barn?

Catharina.

Mitt barn! ack Gud! mig hjertat brista vill.

Sjunde scenen.

Erik. Catharina. Märta Lejonhufvud.

Märta Lejonhufvud.

Förlåt, min dyre kung, ett mer än krossadt hjerta,
Hvars oskuld är mitt hopp, och all min tröst dess smärta,
Om utan tillstånd jag djerfs träda fram för dig;
Men jag olycklig är: du bör förlåta mig.
Den rätt naturen gett åt dem som ödet sårar,
Att nalkas kungars tron med oskuld och med tårar;
Och aldrig större glans och mer behag han får,
Än då, när vid dess fot den slagna dygden står.
Du ser i mig en mor, hvars son af fjättrar tryckes,
En maka, hvars gemål ur hennes armar ryckes:
Med frihet i sin själ och bojor på sin hand,
Han suckar ej för sig, men för sitt fosterland.
Och då den lägsta träl din mildhet får erfara,
Hur kan du orättvis imot en Sture vara?
Jag talar fritt, monark! min smärta mod mig ger;
Jag maka är och mor, och jag är intet mer.
Låt icke det beröm, som du tills nu fått vinna,
Af ett oskyldigt blod utplånadt bli.

Erik.

Grefvinna!
Jag vet min pligt som kung, som menniska och far;
Och den skall fyllas opp.

Märta Lejonhufvud.

I det du blir barbar?
Nej, min monark, det väl, att folkets kärlek vara,
Är alltför afundsvärdt att icke ömt bevara.
Se på en grym tyrann: med marter i sin själ,
Han för sin skugga flyr och fruktar minsta träl.
Om dagen djerfs han ej en blick mot himlen kasta,
Och skuggor till hans säng i hemska drömmar hasta.
Än med sin enda son en mor han skåda får,
Som öppnar för hans syn ett friskt och mordiskt sår:
Hon der tyrannens namn med heta tårar skrifver,
Då af hvar droppe blod en plågoande blifver:
Än han en faderlös och än en enka ser:
Än hör han folkets skrän, som hämd af himlen ber;
Och strax ett afgrundsqval utaf den dolk han känner,
Som fosterlandets vän uti hans hjerta ränner;
Han vaknar, ropar vakt! men ack! ditt bröst, tyrann,
Der lasten ryter vildt, en verld ej skydda kan.
Från denna syn, min kung, vänd ögat bort och fasa.
Se nu en mild regent, se på en Gustaf Wasa.
En borg omkring hans tron de svenskes kärlek slår,
Och deras hjertan han till daglig lifvakt får.
En dag förloras ej att menskors sällhet göra,
Hvars önskan för sitt väl han får i drömmar höra;
Och hvarje lycklig mor sitt barn till templet bär:
För landets far är då den första bön det lär.
Hvem vill du likna?

Erik (*till Catharina*).

Kom! jag fruktar hennes tårar
Långt mer än Sturens hat. — Ack hvad det hjertat sårar
Att nödgas vara hård. (*Vill gå.*)

Märta Lejonhufvud.

Men, du mig öfverger!

(*Går häftigt kring teatern.*)

Af sorg och ålder tryckt, min graf jag öppen ser.
Af himmel och af jord jag åt förtviflan lemnas,
Förutan allt beskydd. Gud! du, som mened hämnas,
Vid dig jag svär, vid dig, du alla väsens far!
Att aldrig Sturens bröst en trolös känsla bar.

(*Till Erik.*)

Och vore det än så, hvad kan hans blod dig båta?

(*Faller på knä.*)

Det så guddomligt är, så ädelt, att förlåta.
Hör, hur han ber för dig uti en dyster vrå;
Hans röst är hes och svag, hans hjessa silfvergrå;
Han blek, af suckar tärd, sig under fjättrar vrider;
Och sonen ... Gud! min son, som samma plågor lider,
Med ifver springer opp, men hålls af bojor qvar:
Han ser ... Ack! det är hårdt — han ser en gammal far,
Ser, hur sig mot hans bröst dess matta armar sträcka,
Och får ej ... ej en gång med tårar dem betäcka.
Hvad? rörs du än? en sten af vattnet röras kan,
Af tårar ej ditt bröst? (*Springer upp.*)
Hvem var din mor, tyrann?
Nej, ... jag förlorad är. Hvem deltar i min smärta?
Hvem? (*till Gustaf*) Späda oskuld! du? Naturen gett dig hjerta.
Än är det vekt: så kom! (*För prinsen till Erik.*)
(*Kysser prinsen.*) Kan han dig känslor ge?
Du gråter! se monark, hur ömt hans tårar be.
Vid spenabarnens rop drar himlen mildt tillbaka
Den vigge han beredt, att jordens grundval skaka;

Och af ditt eget blod du ej bevekas kan!
(*Faller på knä.*)
Nåd, konung! jag är mor.

Erik (*går med prinsen*).

Och jag är far.

Märta Lejonhufvud.

Tyrann!

Andra akten.

Första scenen.

Johan. Stenbock.

Johan.

Förlora ingen tid; jag vill min hämd utföra.
Den ed jag Erik svor, jag tvungen var att göra.

Stenbock.

Med våldsamt ålagd ed man alltid föga vann;
Den ock till alla fall ej billigt lämpas kan;
Det stundom är en pligt att gifna löften rygga.

Johan.

Men tror du att jag kan på folkets ifver bygga?

Stenbock.

Min prins, jag har ju nyss hos Rikets Ständer sport,
Hur Eriks tal till dem en allmän resning gjort.
Månn Johan, säga de, är veklig nog att tiga,
Då Catharinas son på Wasas tron får stiga?
Ett bref för dem jag vist, som hertig Carl mig skref,
Då underrättad han om Gustafs hyllning blef.

Vid första vink beredd att kronans helgd försvara,
Han mig försäkrat har mot Erik krig förklara.
Din bror, min dyre prins, du förekomma bör,
Den vinner alltid mest, som första steget gör.
Än gungas Erik trygt i hoppets hala sköte,
Och har i lägret stält med Göran Person möte,
De återkomma snart, då med förenad själ
En krigshär väntar dig att lyda ditt befäl.
Du ser, hur lyckan nu en gynsam hand dig räcker;
Ej prinsens hyllning blott bland folket ledsnad väcker,
Men mest ett rättvist hat till Persons tyranni,
Låt honom framför allt ditt första offer bli.
Men med din afsigt tig: din ära större blifver,
Om sjelfmant folket dig den svenska kronan gifver.

Johan.

Men månn ej hertig Carl på henne räkning gör?

Stenbock.

Han än i Stockholm är: min prins, du skynda bör.

Johan.

Men Eriks öde?

Stenbock.

Prins?

Johan.

Hvad?

Stenbock.

Sluta utan fasa
Ett lif, som andas blott till skam för huset Wasa.

Johan.

Min bror?

Stenbock.

Din halfbror, prins, och hatad af din far.

Johan.

Min kung?

Stenbock.

Af hvilken du så nesligt fängslad var.
Du lida sådan skymf? och hvad som är än mera.
Om Erik lefva skall, tänk aldrig få regera.
Och vägen till en tron ej tveksam svaghet tål;
Man måste vågsam bli att ernå stora mål.
Låt allt i tysthet ske, och verlden sedan drömma,
Hur Erik slöt sitt lif. Man nog lär honom glömma,
Då upphöjd på hans tron med nåd du spiran bär.
Ett storverk af en kung hans fel begrafva plär.
Om än en prins med blod förvärfvat har sin krona,
Hur lätt kan ej hans makt ett tvunget steg försona?
En nådig blick, ett verk, som menskligt är och stort,
Gör att man glömmer bort det onda han har gjort.
Sjelf Rom, i bojor smidt, sin Cesars våld förlåter,
Då vid Pompeji graf han faller ner och gråter.
Gack, prins! fyll opp ditt värf. Se, segern rustar sig.
Regera! tron och hämd och lyckan kalla dig.

Johan.

Välan, min vän! blif qvar, att här mitt väl bevaka;
Och jag till lägret går, då Erik rest tillbaka.
Jag ser det kostar blod; men allt deri består,
Att mörda på en dag, och herska flera år.

Andra scenen.

Johan. Stenbock. Märta Lejonhufvud.

Märta Lejonhufvud (*kommer häftigt in och faller för Johans fötter, som strax reser henne upp,*)

Ack! prins . . . för himlens skull . . jag kan ej . . . ack! försvara . . .

Han kom — men svärj mig först, att icke uppenbara
Hvad dig en mor förtror.

Johan.

Vid Gud!

Märta Lejonhufvud (*till Stenbock*).

Svärj mig.

Stenbock.

Jag svär.

Märta Lejonhufvud.

Han kom . . .

Johan.

Grefvinna, hvem?

Märta Lejonhufvud.

Min yngste son är här,
Och vill ej fly! — — Min Gud!

Johan.

Hans ankomst hopp mig gifver
Att rädda din gemål.

Märta Lejonhufvud.

Nej, han förlorad blifver.
Nämn ej ett hopp för mig på denna olycksdag:
Min son!

Johan.

Grefvinna! låt af lugn ditt bröst . . .

Märta Lejonhufvud.

Hvem jag?
Mig skulle inför Gud hvar enda mor anklaga,
Om minsta lugn fick rum i detta hjerta taga.

Stenbock.

Han yppas af ditt skrän, ditt rop, ditt buller.

Johan.

Mins,
Att här är Eriks slott.

Märta Lejonhufvud.

En lejoninna, prins,
Hvars ungar röfvas bort, och i hvars blod hon flyter,
Lär litet bry sig om i hvilken nejd hon ryter.

Johan.

Grefvinna, himlen bäst min ömma afsigt vet.
Jag ledes ej af hämd, men blott af menskligbet;
Och om din tystnad viss vill jag min ed dig gifva,
Att Sturen skall i dag med Sverge räddad blifva.

Märta Lejonhufvud.

Hvem? Sturen? Hör jag rätt?

Johan.

Jag fordrar blott af dig,
Att strax din yngste son för folket visar sig.
Då jag i lägret är och krigshärn fått om händer:
Låt honom träda fram för Svea Rikes Ständer:
Han följd af hopen blir, som redan rest sig opp.

Märta Lejonhufvud.

Min prins! ... förmätna bröst, du öppnas än för hopp.
Jag hoppas redan, prins; ... jag kan för fröjd ej säga
Allt hvad jag hoppas nu. Att dig, min maka, ega,
Dig lycklig se ... men ack! jag vågar mer; jag tror,
Att än af mina barn få kallas lycklig mor.
En jernport öppnar sig ... kom i min famn tillbaka ...
Hvad ljuflig blandning hörs ... min mor ... mitt barn,
min maka!

Ack snart . . . men usla, håll, din tjusning dig förför;
Du vågar hoppas allt, och allt du frukta bör.
Nej, prins, den svenska dygd som härdat Sturars hjerta,
Kan trotsa dödens skräck och alla fjättrars smärta;
Men vet, mot Sverges kung hon aldrig vapen bär.

Johan.

Grefvinna, han är son.

Märta Lejonhufvud.

Min prins, han Sture är:
Hans mod mitt bifall ej, men nog min kärlek vinner.
Jag dock försöka skall.

Stenbock.

Mig nu i hågen rinner,
Hur för din syster han en häftig låga närt,
Men fåfängt hennes hand utaf din bror begärt.
Försök hvad kärlek gör. Han älskas af Sophia:
Till maka henne få, sin far och bror befria,
Tro mig, det segra kan på största hjeltes bröst;
Hvad gäller ärans glans emot naturens röst?

Johan.

Kan med Sophias hand jag Sturen mensklig göra,
Vill jag min syster strax uti hans armar föra.
Bed honom komma hit. Hon lyckligtvis är här.
Jag hämtar henne strax. Hvar timme dyrbar är.

Märta Lejonhufvud.

Prins, månn han lycklig blir? men genom denna låga
Djerfs för Sophias skull hans hjerta mera våga,
Än för en ömsint mor?

Johan.

Du sjelf ju älskat har.
Tänk på din kärleks vår, och den skall ge dig svar.

Märta Lejonhufvud.

Min kärleks vår? Ack! prins, jag sedan mer erfarit.
Jag mins dess eld, som brud, hur ljuf och stark han varit;
Men rätt hvad älska är, min prins, om du mig tror,
Det kände jag ej förr, än just då jag blef mor.

(*De gå.*)

Tredje scenen.

Stenbock.

När lyckan icke vill, man fåfängt sig bemödar
Att söka henne opp. Hon har bland svärd och dödar
I grymma vapenbrak så länge flytt för mig,
Och nu, hur blid och snabb tycks hon ej visa sig.
Ej i en Persons fall jag blott min hämd får nära,
Jag svingas äfven opp till lika höjd och ära.
Ju mer min önskan nås, dess mer jag våga skall...
Men om jag lycklig blir, sker det på Eriks fall?
På Eriks? Min monarks, som nyss mig lifvet skänkte,
Då jag till döden dömd på döden endast tänkte!
Hvad är, som i mitt bröst med ovant qval sig rör?
Hvad? hjertat flämtar... Gud! en dunderröst jag hör:
Förvägne! vet, jag hämd åt mina smorde gifver,
Fast lasten för en tid af lyckan gynnad blifver;
Vet, att en Gud är till — jag fasar... håll, barbar!
Dock jag på lastens väg ej nånsin vandrat har:
Det första steg man gör plär alltid kosta smärta;
Det andra, mera lätt, ger hårdhet åt ett hjerta;
Det tredje, mindre ömt, gör blott ett lindrigt sår;
Man sedan vägen fritt och utan känsla går.
Men se, hon kommer nu att hjeltens dygd försöka:
Jag hennes fruktan mer, än hennes hopp vill öka.

Fjerde scenen.

Stenbock. Sophia.

Sophia.

Är Sturen än ej här? Månn han sin lycka vet?

Stenbock.

Ja, han vet allt; och dock...

Sophia.

Hvad? säg!

Stenbock.

Hans tapperhet,
Hans trohet mot sin kung, och mest mot detta rike
Gör att jag fruktar allt.

Sophia.

En fruktan utan like!
Vet du hvad hjerta är? Det har sin egen lag.

Stenbock.

Jag känner hjeltens bröst.

Sophia.

Och Sturens känner jag.
Gack, säg, att jag är här. Han ingenting mig jäfvar.
Gack! (*Stenbock går*).

Femte scenen.

Sophia.

För en grym tyrann min kärlek mer ej bäfvar.
Barbar! du hata djerfs det blod som jag tillber?
Vet, Sturen älskar mig: förskräcks, lägg kronan ner.
Men om han blott af hämd, och ej för dig, Sophia,

På Johans sida går, blott att sin far befria?
Om han . . . Prinsessa, nej, han allt för din skull gör,
Och irrar än ditt hopp, det evigt irra bör.
Hvad ser jag? Hur bestört! Han sanslös till mig träder.

Sjette scenen.

Sophia. Nils Sture *(stannar i fonden).*

Sture.

O dygd, o fosterland, o mine tappre fäder!
I fägring blomman lik på vårens födslodag,
Hon pressar blott en suck — och, himmel! hvad blir jag?
Det hjelten ej förmår, fast blod i strömmar rinner,
En skönhet med en blick och några tårar vinner.

Sophia.

Det obegripligt är.

Sture.

Min Gud!

Sophia (går emot honom).

Hvad felas dig?

Sture.

Du känner detta bröst. Jag vet, du älskar mig.
Sjelf under all den storm, som har vår kärlek skakat,
Jag i de största qval en hemlig vällust smakat;
Då allt omöjligt synts, jag likväl egt det hopp,
Att ett olyckligt lif för dig få offra opp:
Men nu, när oförskämdt man vågat har begära
Min dygd, min trohetsed och mina fäders ära,
Då . . . mer än hårda lag! då återstår för mig,
Att älska, bli dig värd, och att förlora dig.

Jag, göters tappra blod, mitt fosterland förråda!
Jag krig mot min monark uti hans rike båda!
Prinsessa! jag är svensk; jag döden trotsa kan,
Men ej bedra min kung, om än han är tyrann.
Nej, ädle Engelbrekt! Jag dina storverk minnes.
Nej, Sten! i detta bröst din dygd, din mandom finnes:
Jag segrar på mig sjelf. O tid, o efterverld!
Gif åt mitt namn det lof, som jag i dag blir värd.
Låt ryktet spridas ut; låt verldens hjeltar lära,
Att Sturen andas blott för fosterlandets ära.

Sophia.

Men ej för mig, barbar?

Sture.

Hvad? ej för dig ... hvem kan...
Prinsessa förr ditt hat, än denna blick . . .

Sophia.

Tyrann!

Sture.

Sophia!

Sophia.

Grymme, säg ...

Sture (vill gå).

Farväl.

Sophia (hindrar honom).

Hvarthän?

Sture.

Jag vågar ...

Sophia.

Ett hjerta öfverge, som evigt för dig lågar,
Som du med tårar vann, som nu du djerfs bedra.
Ack! är det hjeltemod att inga känslor ha?

Du är ju den barbar, som först min oro väckte,
Då om min moders hals jag späda armar sträckte.
Jag sorglös var och fri; du kom, mitt lugn försvann;
Du kastade en blick, och hela hjertat brann.
Jag mig bestört och rörd, och ack! förändrad kände,
En darrning mig betog ... jag vet ej hvad mig hände,
Men af mitt hela jag en enda känsla blef,
Och detta skrämda bröst för suckars stormar dref:
En ljuflig ängslan kom att dessa stormar stilla;
Jag aldrig mått så väl, och aldrig mått så illa.
Jag flydde, vände om, gick bort, var åter der;
Förgäfves fly för den, som man i hjertat bär.
Då föll du för mig ner; jag häpen flög tillbaka,
Och hörde stapplas fram: Sophia ... kärlek ... maka!
Hvem kunde stå imot? Jag räckte dig min hand:
Var trogen! ropte jag, och knöt vårt kärleks-band.
Nu när jag hör dig till, du grufligt mig förlåter.
Gif, grymme, mig mitt lugn, gif mig mitt hjerta åter:
Men om du det ej kan, så djerfs att älska mig:
Har jag förtjent att bli olycklig genom dig?
Mins du de forna dar, då kärlek allt oss skänkte?
Du drömde blott om fröjd, jag blott på nöjen tänkte;
Vid Sturars ärestod man dig ej gråta såg,
När jag ett segerrof i dina armar låg.
Långt bort från hofvets dån vi herdars lekar skötte,
Och ingen önskan gafs som ej dess fyllnad mötte:
Sjelf månen afundsjuk i moln sitt hufvud drog,
När jag utaf vårt väl till vittne honom tog.
Jag i min oskuld gick så ren som Mälarns bölja,
Och lindar täfla sågs så lyckligt par få dölja.
Du om vår kärlek sjöng, och skogens näktergal
Teg stilla, blef förtjust och glömde sina qval.
Och morgonrodnan knappt sin blomsterarm utsträckte,
Förr'n du vid almens fot med lutans slag mig väckte.

Jag halfsöfd och förstörd i dina armar lopp,
Du knöt dem häftigt till, och strax rann solen opp
Jag med en maktlös arm ifrån mitt bröst dig vände
Då dina läppars eld jag i mitt hjerta kände.
Att tillgift få, du strax ditt fel på nytt begick;
Du hundra gånger bad, och hundra gånger fick.
Mins du den tiden än? Hon med din eld försvunnit
Du älskar mig ej mer, ditt högmod segra hunnit.
Säll, mer än dubbelt säll, den glömd i kojan bor,
Då man skall bli tyrann att vinna namn af stor.

Sture.

Prinsessa! skona mig.

Sophia.

Att rädda Svea rike,
Att störta från sin tron en gruflig Christierns like,
Det kallar du ett brott som oförlåtligt är;
Men mig att öfverge, mig, som har dig så kär,
Som nöjd från kronans glans med dig i stoftet träde
Det är en dråplig dygd och värdigt dina fäder!
Nej, nej; så stort förakt jag ej förtjent af dig.

Sture.

O Gud! mitt fosterland . . .

Sophia.

Det fins ej utom mi
Och just ditt fosterland är det jag gagna tänkte.

Sture.

Jag dömd till döden var; mig Erik lifvet skänkte.
Så gruflig otack ej i Sturars hjerta bor.
Den så förmäten är, och sådant om mig tror . . .

Sophia (häftigt).

Hvad?

Sture.

Himmel, hvilka qval bland mina känslor rasa.
Prinsessa, mig förlåt ... jag är mig sjelf en fasa.
Jag måste brottslig bli. — Sophia ... kung ... och stat ...
Mitt öde uppfyldt är; — ett felas.

Sophia.

Hvad?

Sture.

Ditt hat.

Sophia.

Lär känna mig, barbar! det bröst du djerfs förskjuta,
Ej skapadt är till hat, men nog att tårar gjuta.
Och vill du mig bedra: gack! men hvarthän du går,
Min önskan för ditt väl skall följa dina spår.
Må glömskan evigt dig ifrån min bild befria!
Må ingen ängslig dröm påminna dig Sophia!
Men unna henne dock den tröst att älska dig.
Lef lycklig! döden snart mer ömhet har för mig.

(Sturen faller på knä.)

När gräset vid min graf vid månens bleka strålar
Af vestan vaggadt blir, när han med silfver målar
Den däld, hvari du mig det första offer gaf,
Så tag en blomma opp och kasta på min graf.
Och om du ångrar då din hårdhet mot ett hjerta,
Som med din kärlek dog, om då en gruflig smärta
Med grymma samvetsqval dig i förtviflan för,
Och du Sophias namn af lindar susas hör,
Så gack dit med min mors jag nu mitt stoft förenar.
I Margaretas lund,* imellan almens grenar,

---

* En lund vid Ekeberga, der hennes mor blifvit uppfostrad och hvilken kallades så efter henne.

Vid aftonstjernans sken skall du min skugga se,
Som vinkar ömt till dig, för att dig tillgift ge.
Farväl!

Sture (*springer opp*).

Prinsessa, nej! Befall, min arm regera;
Jag har ej fosterland, ej kung, ej fäder mera.

Sophia.

Din far . . . (*hejdar sig strax*).

Sture (*bestört*).

Min far?

Sophia.

Dock nej, du allt för min skull gör.

Sture.

Sophia, säg ett ord, och allt du hoppas bör.

Sophia.

Blif mensklig: det är dygd! och älska: det är lycka!

Sture.

Min mor.

Sjunde scenen.

De förre. Märta Lejonhufvud.

Märta Lejonhufvud (*med ett bref i handen*).

Kan du ännu din känsla undertrycka?
Se här ett bref, min son; ifrån din far det är.
Den dig har lifvet gett, sitt lif af dig begär.

Sture.

Hvad? Sturen ber mig sjelf? Nu är du min, Sophia!
Fly Erik! fly tyrann! jag vill min far befria.

Ack! mer än ömma mor, har jag hans tillstånd fått?
Det dygden gilla vill kan aldrig vara brott.
(*Han öppnar brefvet och läser.*)

Märta Lejonhufvud.

Min son?

Sophia.

Men se hur vildt han sina ögon hvälfver!

Märta Lejonhufvud.

Min son, hvad läser du?

Sophia.

Men ack! han darrar, skälfver.

Märta Lejonhufvud.

O Gud! månn Sturen mig så grymt bedragit har?

Sture.

Ännu är jag dig värd, ännu din son, min far!
Nej, häpnen, flyn från mig, min dygd ej brottslig blifver.
Jag trotsar dig, natur! det Sturen är som skrifver.
(*Han läser.*)
»Min son! om du är värd att jag dig kallar så,
Förskräcks att mot din kung förrädiskt vapen bära.
Glöm ej att du är Svensk. Mins dina fäders ära,
Och låt förutan blygd din far i grafven gå.
Från Yngve Sturars slägt sitt höga ursprung leder,
De svenska rodret fört med mandom, glans och heder:
Vill du en skamfläck bli i en så lyster ätt?
Hvi dröjer du, min son, din kung är ju i fara?
Sträck ut en tapper arm, och kronans helgd försvara.
Att dö för sin monark, är svenska folkets rätt.
Min sol du bergas ser, jag snart i grafven träder,
Snart i en mossig sten min ärestod består;

Ack! låt mig innan dess få räkna dina sår,
Att sirad med ditt blod gå ner till mina fäder;
Då vill jag visa dem att Sverige Sturar har,
Som otack sjelf till trots mot bistra tider tåga.
Farväl, min son! var svensk, och qväf en veklig låga.
Ditt fosterland är mer än maka, mor och far.
STEN STURE.»

Långt mer.

Sophia (*till Märta Lejonhufvud*).

Hvad har du gjort?

Märta Lejonhufvud.

Ack! jag bedragen blifvit.
Knappt Sturen veta fick det löfte Johan gifvit,
Förrän han till sin son på min begäran skref;
Men ack! han viste mig ett understucket bref.
Säg, yngling! djerfs du än din pligt mot mig förglömma?
Säg, vill du att jag skall din födslodag fördömma,
Den dag då jag blef mor; så gjut, lik Nero, ut
Ett blod som alstrat dig.

Sophia.

Hvad blir då ditt beslut?

Sture.

Att vara det jag är.

Sophia.

Hvad?

Sture.

Svensk, och uppenbara
För Erik både hans och fosterlandets fara,
Och sedan rädda dem.

Sophia.

Och dö tyrannens träl?

Sture.

Har den ej lefvat nog, som dör för Sverges väl?
Dö för sitt fosterland: hvad sällhet i mitt tycke!
Af allt hvad kärlek gör, är det hans mästerstycke.

Sophia.

Af allt hvad kärlek gör? o tiger, o barbar!
Du aldrig älskat mig: din låga irrbloss var.
Om lika kärlek du med detta bröst erfarit,
Nog vet jag hvad som då hans mästerstycke varit.
Men hör! det är i dag jag först lärt känna dig.
Min ungdom, lycka, börd, allt nu förlorar sig:
I mina späda år har himlen från mig tagit
Min mor och mitt försvar. Nu, när du mig bedragit,
Nu har Sophia mer ej skygd, ej hopp, ej tröst.
Men darra, vet, en dolk skall släcka i mitt bröst
Den låga du, tyrann, så grymt . . . så ljufligt tände,
Och straffa mig för det jag ej ditt hjerta kände.
Men, om du nöje har att rinna se mitt blod,
Följ mig! gack sedan bort, skryt öfver hjeltemod,
Låt då en ärestod uppresas dig till ära;
Men glöm ej der mitt namn till segertecken skära.
Kom! (*vill gå*).

Märta Lejonhufvud.

Ack! hvarthän? Min son! du tiger?

Sture.

Låt mig gå,
Ännu ett ögonblick; och Gud! hvad blir jag då?

Sophia (*faller till hans fötter*).

Vill du till dina knän att sig Sophia kastar?

Sture.

Kom, mina fäders dygd! jag utan dig ej hastar
Från ett förtrolladt rum. — Min far, jag var ditt hopp.

Sophia.

För sista gången.

Sture (går).

Nej.

Märta Lejonhufvud.

Min Gud!

Sophia.

Hör mig.

Sture (vänder om och reser henne opp).

Stig opp.

Min mor! Sophia!

Sophia.

Ja, jag är ännu Sophia,
Och vill till kärleks prof från henne dig befria;
Men först omfamna mig! fast du med tvång det gör,
Jag hänryckt i min dröm med mindre smärta dör.
Du gråter . . . tror du väl det hjelten kan förnedra?
En Cæsar grät, och än hans tårar honom hedra.
I himlen vore sjelf en tåreflod ej brott:
För kärlek och en vän har hjertat känslor fått.

Märta Lejonhufvud.

Du gråter? vet du ej . . .

Sture.

Jag vet min pligt och ära;
Jag vet du kan det lif, som du mig gett, begära;
Jag vet, min arm, mitt blod hör kung och rike till;
Jag vet, jag älskar ömt . . . och vet ej hvad jag vill.
(Går hastigt ut.)

Märta Lejonhufvud.

Min son, hvart rusar du? *(hon följer honom.)*

Attonde scenen.

Sophia.

Har han mig öfvergifvit?
Mig? förr än i min famn han innesluten blifvit.
Förr än du sagt farväl? barbar, hvart har du gått?
Jag har ju ännu ej dig nog omfamna fått.
Jag har ju kallat dig Sophias trogna maka,
Ännu ej gråtit nog. Nej, Sture, kom tillbaka,
I mina armar flyg, känn hur mitt hjerta slår,
Och döm af hvarje slag hvad kärlek der förmår.
Gud! hvilka dystra moln en bister framtid båda!
Knappt har jag af mitt lif fått morgonrodnan skåda.
Ack! ungdom, kunglig börd, och skönhet! äfven du!
För hvad I smickrat mig, hvar är min lycka nu?
Herdinnor! i ert lugn min höghet ej missunnen:
I lefven utan tvång, I ostördt älska kunnen.
Ack! verldens första dar, hur var er himmel blid!
Men med tyranners våld försvann dess gyllne tid.

Tredje akten.

Första scenen.

Johan. Märta Lejonhufvud.

Johan.

Han obeveklig var?

Märta Lejonhufvud.

Ack! prins, mitt hopp försvunnit.
Om mina tårar dock af glädje nyss ej runnit!

Hur ångrar jag er nu! Men, hertig, om du sett
Med hvilka grymma qval hans mod mig afslag gett.
När tårar från en mor på hennes barn ej vinna,
För hvem, natur! för hvem har du dem gjort att rinna?
Prins! vet, han hatar dig; men dock hans fall ej gör.
Sjelf i sin oväns bröst man dygden vörda bör.

Johan.

Hvad tror du dygden är? en onarturlig låga.
Af ärelystnad styrd sitt lif mot Sverge våga:
Att rasa som en vild, och skydda en barbar,
Som öfver Sturars hus sin bila upplyft har:
Att se sin faders blod med moderns tårar rinna,
Och vara känslolös: är det väl dygd, grefvinna?

Märta Lejonhufvud.

Prins, du ju läst det bref han fått ifrån sin far?

Johan.

Min ed och mina ord jag aldrig återtar.
Jag vill ej blott i dag hans hela slägt befria,
Men hämnas det förakt han visat mot Sophia.
Hon nu bedragen är, förutan far och mor;
Men Sturen röna skall, att jag är hennes bror.
Låt honom hasta hit. Jag får af Stenbock höra,
Om Erik kommer snart.

Märta Lejonhufvud.

Ack! prins, jag allt vill göra,
Försöka, hota, be; men allt förgäfves är . . .
Hur grymt, att vara mor! (*Går.*)

Andra scenen.

Johan. Stenbock, med en mängd beväpnade.

Stenbock.

Du skådar, hertig, här
De trogna svenska män, som blott af trånad brinna
Att se sitt blod i dag för dig och äran rinna.

Johan.

Er tapperhet och nit af mig belönas skall.
Om edra fäders dygd vid fosterlandets fall
Än uti edra bröst en ädel låga väcker,
Så svärjen vid mitt svärd, som jag mot himlen sträcker,
Det I på denna dag beredde visen er,
Att lyda det befäl jag genom Stenbock ger,
Att Catharinas son till kronprins ej antaga.
Björn! Ifvar! Birger! Knut! Jarl! Ragvald! Sten och
Braga!
Vid himlen svärjen mig.

Alle.

Vid himlen svärja vi.

Johan.

Må mellan oss han sjelf ett evigt vittne bli!
Jag om min afsigt er vill genast underrätta.
Gån! (*De gå.*)

Tredje scenen.

Johan. Stenbock.

Johan.

Säg hvad du mig nu om Erik kan berätta?
Hvad gör han? har du märkt, hur Persons stämpling är?
Månn folket mot sin kung sitt hat beständigt bär?

Stenbock.

Prins! redan är han väckt utur sin ljufva dvala.
Man endast Person hör om Eriks fara tala,
Som mer än ångrat har den frihet han dig gett,
Och alla Sturars död, mot Persons råd, beredt.
Om deras blod i dag för Eriks hand får rinna,
Så torde du din väg till tron mer banad finna,
Dels för den grymma hämd, som retar hopen opp,
Dels att med deras död försvinner folkets hopp,
Att svenska styret få åt dem å nyo gifva:
Ett hopp, som länge synts af Sturen gynnadt blifva.
Han missnöjd spiran såg uti din faders hand,
Just då han talte mest för kung och fosterland:
Till Wasa-husets glans han alltid afund burit,
Dess undergång hans barn från vaggan hemligt svurit.
Om tron nu ledig blir, hvem vet hvad Sture gör?
Man frukta bör den dygd, som man berömmas hör.

Johan.

Sjelf tror jag deras död förmår till tron mig föra;
Men sonen, som är fri, kan allt till intet göra.
Blott han till Erik går, hvem vet om han ej då,
När han vår stämpling sagt, kan nåd för fadern få.

Stenbock.

Ej på min trohet än har Erik börjat tveka:
Om Sturen derför nu ej låter sig beveka,
Så vill jag för din bror, men under sken af nit,
Upptäcka, att i dag är Sturen kommen hit
Att med beväpnad hand sin far och bror befria,
Och, för att kronan få, förenas med Sophia.
Då, hertig, skall du se hvad hämden verka kan,
Allt hvad som nedrigt är blir trodt af en tyrann.
Så snart till uppror jag fått första tecknet gifva,

Skall Erik tvingas strax att qvar på slottet blifva.
Det sedan till hans död en mängd af medel fins.

Johan.

Men Erik mördad blir?

Stenbock.

Men du blir kung, min prins.

Johan.

Är det ej Sturen?

Stenbock.

Jo.

Johan.

Låt oss hans uppsåt höra.

Stenbock

Hur stolt! med hvad förakt!

Fjerde scenen.

Johan. Stenbock. Sture.

Sture.

Prins, blott till viljes göra
En öm och älskad mor, jag kommit har till dig;
Men tro mig, såsom svensk, din list ej fångar mig.

Johan.

Förmätne, vet till hvem ditt tal du ställa vågar?

Sture.

Till hvem? att du är prins, derefter jag ej frågar;
Men, att du ock är svensk ... af samma blod som jag?
O! det är skamligt.

Johan.

Tänk, en yngling, kär och svag,
Som i sin moders famn sin mesta tid fördrifvit,
Har på ett ögonblick så nitisk hjelte blifvit.

Sture.

Pompei var sjutton år då han de Parther slog:
Den tjena kan sin kung är redan gammal nog.
De sår, som efter krig en ynglings mandom tyda,
Långt mer än silfversnö på sorglös hjessa pryda.
Vet, prins, då af min mor min barndom vårdad blef,
Hon Svante Stures död hvar dag för mig beskref,
Och i mitt späda bröst, vid hvarje ord jag hörde,
En modig känsla sig med ädel afund rörde:
Jag kände jag var till, då jag i vaggan låg,
Och efter lagern grät förr än jag svärdet såg.

Johan.

Hur lyckligt, om ock nu med denna hjeltars anda,
Naturen äfven fick sin ömma känsla blanda!

Sture.

Nej, prins, så dyrbar skatt har jag ännu ej mist;
Men hatar göra godt, om det skall ske med list.
Tro mig, att detta bröst kan ej omenskligt blifva,
Och ve den aldrig rönt hvad vällust tårar gifva.
Min far! jag mot mitt lif din frihet vexla vill;
Jag kan ej mot min dygd, ty hon hör himlen till.
Och skulle jag väl då imot din önskan svara,
Du, som mig sjelf befalt att svensk och Sture vara?
Din frihet tyngre blef, än bojan som du bär . . .
Men har mitt fosterland förtjent en Belisair?
(Med föraktlig ton.)
Jag bör ej glömma bort en hertigs nåd att prisa,
Som värdes för min far så mycken ömhet visa.

Dock tror du jag ej ser, fast än ej rik på år,
Hvari din menskligbet och allt dit nit består?

Johan.

Hvari?

Sture.

Det vill jag dig som vän och frände säga.
Den kärlek känner du, som Sturar allmänt ega,
Och hoppas genom dem ett uppror anstäldt få,
För att på svenska tron midt under bullret gå.
Om kronan derför du från Eriks hjessa rifver,
Om Sverge dränks i blod och han ditt offer blifver,
Du allt för Sturars skull af rörda känslor gör:
O ömma menskligbet, som stora själar rör!...
Förlåt min ungdom, prins, hon litet än erfarit,
Och lätt hon irra kan.

Johan.

Tills nu din vän jag varit;
Men djerfve, frukta mig. Min ära kränker du?

Sture.

En känsla fruktan är, som jag ej känt tills nu.
Jag känner äran blott.

Johan.

På dig jag hämd skall taga,
Hvars själ är nedrig nog min syster att bedraga.
Deri består ditt mod: min vrede ej förök.

Sture.

Hvad? mod? här är mitt svärd, och der mitt bröst: försök!
Och att än mer på prof det svenska hjertat ställa,
För sjelf Sophia hit. Låt henne tårar fälla;

Låt ... men hvad säger jag? om blott på mig hon
ser ...
Om ... nej, för hennes blick är jag ej Sture mer.

Johan.

Mig ädelmod och börd förbjuda att dig svara:
Men inför mig du nu din vilja skall förklara.
Det står uti ditt val din far att lycklig se,
Då jag Sophias hand åt dig i dag vill ge;
Jag annars tvungen är din far att öfvergifva.
På det Sophia ej må mer bedragen blifva,
Skall hon, och det nu strax, långt bort från hof och dig,
För Eriks tyranni en fristad söka sig.
Men hoppas aldrig mer få skåda henne åter.

Sture (häftigt).

Jag ej Sophia se?

Johan.

Att då hon ängsligt gråter,
Af hennes tårar dock mitt mod ej lagrar skär.

Sture.

Sophia älskar jag ... och hennes bror du är;
Jag såleds smickrar mig man ej lär henne tvinga:
Men, prins, i hvilket nät vill du en yngling bringa?
Är det af Wasas son?

Johan.

Förmätna öfverdåd!
Du trotsar än min hämd och gäckas med min nåd.

Sture.

Din hämd mig heder gör. Din nåd mig blott förnedrar.
Jag dygden hos en prins, och ej hans purpur hedrar.

Johan (*till Stenbock*).

Gack, uppfyll hvad du sagt.

Sture.

Ja, gack! beväpna dig;
Gräf än ett större djup, att deri störta mig;
Låt Johans blickar dig, som vädren aspen, leda;
Sök på din konungs graf din framtids väl bereda;
För den dig lifvet skänkt du svärdet brynat har.
(*Till Johan.*)
Då Stenbock blef din vän, ditt val förträffligt var;
Till slika afgrundsvärf du brukar slika vänner;
Men deras redlighet man bäst i nöden känner.
I fall en annan prins, så snart du spiran bär,
Mer skatter honom ger, han strax din ovän är;
Och blott han med ditt fall sig högre upp kan svinga,
Var viss han ock från dig din krona söker tvinga.

Stenbock.

Vet, jag är svensk. Min hämd jag i ditt bröst skall ta.

Sture.

Hur kan du vara svensk, så snart du vill bedra?
Och, usling, hvilken hämd? Men kanske du tänkt muta
En arm och nedrig själ att mina dagar sluta,
Då obeväpnad jag åt sömnen lemnat mig;
Ty lasten, alltid feg, med natten gömmer sig.
Gack, gör hvad Johan sagt.

Stenbock.

Hvem vågar du befalla?
Tror du ostraffad mig en nedrig vekling kalla?
Jag vet den vördnad, prins, som dig jag skyldig är,
Hon hindrar mig att strax...

Sture (*drar värjan*).

Hvad strax? Välan: se här!

Johan (*som hindrar Sture, till Stenbock*).

Gack! (*till Sture.*) Vill du dö i dag, skall jag dig medlen lära.

Sture.

En tapper död är mer, än lifvet utan ära.
(*Till Stenbock, i det han går.*)
Fly, vekling, från min syn. Jag dig ej straffa vill,
Min arm för ädel är: det hör en bödel till.

Femte scenen.

Sture.

I gamle svenske män, på hvilkas stoft jag träder,
Hvad söner alstras nu utaf så tappra fäder!
Är äran död med er? Har allt sitt tidehvarf?
Får man blott hjeltars namn, ej deras dygd i arf?
Men stod jag icke här och tåligt syntes höra,
Hur man sig smickra djerfs att Sturens bröst förföra.
Hvem? mig? förmätne, nej, jag skulle med ditt blod
Din djerfhet plåna ut; och dock jag tålig stod?
Hvart går jag? till en kung, som nyss min dödsdom skrifvit?
Till dig, min ömma mor, som ock min ovän blifvit?
Men nej! för min skull blott du ärans röst ej hör;
En mor skall vara svag, hon allt förlåtas bör.
Jag vill ej gå, men här, med oskuld vid min sida
Och ögat lyft åt skyn, på ödets domar bida,
Se molnen utan skräck, och, när dess viggar slå,
Med Sverges sista dygd till mina fäder gå.

Dock om jag än blir qvar ... och säkert lär jag blifva;
Sophia är ju här ... mig alla öfvergifva,
Och Erik komma kan med dolken i sin hand?
Jag dör; men huru? Gud! ej för mitt fosterland;
Mitt minne med mitt blod i glömskans svall försvinner,
Och efterverlden ej mitt namn bland hjeltars finner.
Dock ack! mitt upphof, du, som tiden gränsat har,
Jag lemnat mig åt dig: du räknat mina dar.

Sjette scenen.

Sture. Sophia.

Sophia.

Ack! Sture.

Sture.

Är det du? men hvarför?

Sophia.

Till att fråga,
Om än du älskar mig?

Sture.

Du tviflar på min låga!
Säg hvilka prof du vill; blott mins, att det är jag,
Som älskar dig.

Sophia.

Så kom och fly med mig i dag.
Nu strax. Vet, med din flykt kan du mig blott befria:
Är profvet väl för stort?

Sture (ömt).

Hvart vill du fly, Sophia.

Sophia.

En vrå uti ett tjäll blir ju ett slott för mig
Blott den är rymlig nog att der omfamna dig.

Sture.

Men säg mig, ömma vän, hvars trohet jag erfarit,
Hvi är du nu mer skön, än någonsin du varit?
I dina ögonkast ännu jag aldrig fann
En sådan guda-kraft, den ingen motstå kan.
Men hvarför genast fly?

Sophia.

Ty Erik kommer åter,
Och Johan för mig bort . . . du är hos mig, och gråter?
Då jag med dig vill gå, hvad bryr dig till hvad ort?
En sol upplyser allt, och allt en gud har gjort.

Sture.

Men Sverge är mig kärt. Förlåt, mitt hjerta väger,
Hvem der af eder två det första rummet eger.

Sophia.

Månn icke nordens is och Ganges blomsterstrand,
För dem som älska ömt, är samma fosterland?
Uti hvar annans famn man ingen saknad känner;
Der finnes lycka, hem, och mor, och far, och vänner:
Så kom! jag tar din hand, tag du en herdes staf:
Nog träffa vi ett rum för älska och en graf.

Sture.

Hvad offer fordrar du!

Sophia.

Din mor sitt tillstånd gifver.

Sture.

Men äran? men min far?

Sophia.

Men jag, som bortförd blifver?

Sophia lemnar allt. Ack! du förlorar dig:
En aning ... Sture, ack! en dröm oroar mig.
Jag såg i natt min mor, som ur sin graf sig trängde,
Ett perlband med din bild omkring min hals hon hängde;
En rysning full med skräck min hela själ betog,
Jag fäste ögat skarpt uppå din bild: du log;
Men snart på mig en blick du med förtviflan vände;
Och ... ack! jag darrar än — hör, Sture, hvad som hände:
Hvar perla blef ett sår, och blod i strömmar rann,
I stället för din bild jag då ditt hjerta fann.

Sture (för sig, fördjupad i tankar).

Besynnerligt! min Gud, att hon det samma drömde.

Sophia.

Fast drömmen flydde bort, mitt hjerta fasan gömde: —
Men Erik komma kan.

Sture.

Hvad då? låt oss bli qvar,
Till menska med en blick gör du en vild barbar.
Sophia! älska mig; men var ock svensk tillika.
Jag under gruset står, låt jordens axlar svika.

Sophia.

Hvad buller! hvilket dån! min Gud! — ja det är han.

Sjunde scenen.

Sture. Sophia. Erik. Göran Person. Vakt.

Erik.

Vakt! för dem från min syn. Jag knappt mig hindra kan,

Att strax i deras bröst min hela galla gjuta.
Låt tunga fjättrar dem i hemska kulor sluta;
Dit vill jag komma sjelf, min hämd att nära få,
Och när hon ledsnat har, ett jern uti dem slå.

Sophia.

Ack! Sture, tala, bed, ditt lif är ju i fara.

Sture.

Man Catilina hört med fräckhet sig försvara;
Men Aristides teg. (*Till Erik.*) Se här mitt bröst: jag dör.
Hur nöjdt, om med min död min kung jag lycklig gör.

Erik.

Med ett så modigt prål, som lastens smink plär vara,
Tro ej du mig bedrar.

Sophia (*till Eriks fötter*).

Du bör mitt lif ej spara.
Jag hatat dig, ej han. Till dina knän du ser
Ditt blod, din faders blod, som nåd för dygden ber.
Om kärlek är ett brott, som straffas bör med döden,
Så stöt mig ner, gör slut på mina grymma öden.
Men Sturen? se, min kung, hur menlös blick han bär;
Säg, finner du ett drag, som icke ädelt är.

Erik (*stöter henne ifrån sig*).

Vakt! gör hvad jag befallt.

Sture.

Min arma mor! Sophia!
Min kung! låt sonens blod sin far i dag befria.

Sophia.

Är du på jorden Gud, hans urbild äfven blif:
Förlåt ett menskligt fel, och skygd åt oskuld gif.

Om himlen utaf mig en prins uppfödas låter,
Det första ord han lär, skall blifva: jag förlåter.
Ack, Sture, att med dig jag dock förenas får!

Sture.

Snart perlan i min bild förvandlas till ett sår.
Sophia.

Sophia

Sture! (*de omfamna hvarandra, och utföras af vakten.*)

Åttonde scenen.

Erik. Göran Person.

Erik.

Nej, att göra nåd, att skona,
För en otacksams skull uppoffra barn och krona,
Det samma är. Vid Gud! jag blifva vill barbar.
Förändra dig, mitt bröst! i fall du känsla har,
Jag sjelf dig sliter ut. Förr än man från mig rifver
Min faders tron, så gör, att dränkt i blod han blifver.
På så förrädiskt sätt att vilja mig bedra!
Med hvilka nya straff skall jag min hämd få ta?

Göran Person.

Monark, tänk hellre på att nåd med Sturar göra.

Erik.

Hvad? nåd? är du min vän? vill du mig ock förföra?

Göran Person.

Men just i dag du rönt, att hvad jag sagt har skett.

Nionde scenen.

Erik. Göran Person. Catharina (*kommer häftigt*).

Catharina.

Ack! Gud, till detta slott jag folket storma sett.

Ack! rädda dig, min kung. De efter Sturar fråga,
Allt hotar nu ditt lif, och allt är tändt i låga.
Med sablar, spjut och svärd de ropa, man från man:
Hvem som är svensk, kom hit: vår kung är en tyrann.
Jag hastar till min son. (*Hon löper ut.*)

Erik.

Jag vill med blod försvara ...
Skall jag ...

Tiondе scenen.

Erik. Göran Person. Johan, (*med stark lifvakt*).

Johan (*häftigt*).

Min dyre kung, ditt lif är ställdt i fara,
Igenom Sturens list ett uppror stiftadt är.
Till lägret flyger jag: för himlens skull blif här.
(*Vill gå, då Göran Person hindrar honom.*)

Göran Person (*ger tecken åt konungen*).

Men, prins, tör hända ...

Johan.

Nej, jag har ej tid att höra.

Erik.

På ingens redlighet jag mer kan räkning göra,
Omgifven af försåt, list och förräderi.

Johan.

Hur vill du misstro den, som vill din räddning bli?

Erik.

Min skugga frågar jag: har du mig tänkt bedraga?
Mitt kungahus, mitt folk, allt söker. . .

Johan.

Låt oss taga
Vår tid i akt, min kung.

Erik.

Jag ingen dödlig tror.
Blif här . . .

Johan (*nalkas sin lifvakt*).

Är det med våld jag rädda skall min bror?

Göran Person.

Det vore kanske bäst . . .

Johan.

Jag vill din vishet fråga,
När klingan rostad är och inga dödar låga:
Nu gäller ej ditt råd; nu fordras mod och makt.
Se här min hand, monark! du återser mig. Vakt!

Erik (*man hör buller bakom teatern*).

Men Johan . . . hvilket rop?

Johan.

Mitt folk skall dem fördrifva.

Erik.

Gud och en efterverld må nu din lösen blifva.
Som bror och kung jag fritt åt dig mitt öde ger.
Men . . . du är Wasas son . . . jag kan ej säga mer.
(*Johan går med sin vakt.*)
I stormar, bryten ut! vis, afgrund, all din fasa!
Mer grufligt skall min hämd, än dina viggar, rasa.
Det Stenbock är, som mig om Sturens ankomst sagt.
Han kommer.

Göran Person (*bestört*).

Var det han?

Elfte scenen.

Erik. Göran Person. Stenbock (*med deputerade från Ständerna*).

Erik.

I uppror allt är bragt.
Hur går det? säg, min vän.

Stenbock.

På denna olycksdagen,
Ej mindre jag, än du, af häpnad är betagen;
Men Rikets Ständer strax har mangrant samlat sig,
Och anbefallt oss gå, min store kung, till dig.
Var viss att deras bröst af lika trohet brinna:
För ditt och Sverges väl de dock sig tvungne finna
Att icke nu med våld mot egna landsmän gå;
Med tiden kan man hämd på bättre vilkor få.

Erik.

Den omsorg har jag sjelf ... men hvad beslut de tagit?

Stenbock.

Min kung, ett värf af vigt af dem är mig uppdragit,
Hvari den ömsta del mitt rörda hjerta tar.
Du vet hur som en bror jag Person älskat har.

Göran Person (*till Erik*).

Då vet du mer än jag.

Stenbock.

Men folket i sin ifver
Åt honom endast skuld till Sturars bojor gifver,
Att du ej slutar frid, och att ... jag vet ej allt.
De fordra honom ut.

Erik (*häftigt*).

Säg du, jag dem befallt
Att genast skiljas åt. Säg dem, jag ej lär tinga
Med en upprorisk hop.

Stenbock.

Men denna hop kan tvinga.

Erik.

Hvad, tvinga? jag är kung! och hvilket djerft förslag!
Hvad tänka de om mig? hur nedrigt! skulle jag,
Till offer för mig sjelf, en vän åt bödlar gifva?
Är det mitt majestät? ... dem underdånig blifva!
Säg dem, jag hade tänkt att nåd åt Sturar ge;
Men nu i deras blod min makt de skola se.

Göran Person.

Den vän med kungar är, bör städs på bojor tänka.
Jag länge mig beredt mitt lif till offer skänka;
Jag har ock mod dertill. (*Till Stenbock.*) Din afund gynnat dig.
Jag åt dess seger ler. Ditt hjerta ömkar mig.
Men du, min dyre kung, hvars knän jag nu omfattar,
Jag ej Zopyri lott så säll som Persons skattar,
Om endast med min död du lycklig blifva kan.
Förbyt dock ej natur och gör dig till tyrann.
Hör, prins, det sista råd ifrån ett bröst du känner:
Förskona Sturars lif, och frukta falska vänner.
Men ack! allt är för sent, då Johan ...

Erik.

Tror du väl,
Att finna hos din kung en mindre ädel själ?
Så länge denna arm ännu kan svärdet föra,
Skall ingen ...

(*Rop och buller utanför teatern.*)

Person ut!

Erik.

Jag vill till intet göra ...

(*Rop.*)

Ut Person!

Erik (*drar värjan*).

Ut mitt svärd! fördömda hop. Vakt! vakt!

Stenbock.

Hon nederslagen är.

Erik.

Hvad för en afgrundsmakt!

Är jag väl fången?

Stenbock.

Du? de blott på Person ropa;
Om endast han går ut, så skingras allihopa.
Imellertid, min kung, är bäst att blifva här.

(*Rop.*)

Ut Person!

Göran Person.

Dyre prins!

Erik.

Månn Johan kommen är?

Göran Person.

Ännu ett ögonblick, och du är sjelf i fara.
Jag dör. En efterverld plär orättvis ej vara.
Åt henne och åt dig mitt minne lemnar jag.
Farväl! lef lyckligt!

Erik.

Nej, jag trotsar ödets lag,
Och uppror, hämd och mord. Jag döden förr skall smaka!
Följ! den som hjerta har.

(*Vill gå, men de närvarande hindra honom.*)

Hvem håller mig tillbaka?

Göran Person (*i det han går*).

Min död ger prof på det, som ingen skådat än,
Att en olycklig kung har egt en verklig vän.

Fjerde akten.

Första scenen.

Teatern föreställer tvänne fängelser. På muren till det inre synes en tillsluten lucka. Vid skenet af en dunkel lampa stiger Sturen upp, med en bok i ena handen och en dolk i den andra.

Sture.

Du evigheters rymd, der idel andar sväfva!
Djerfs jag, i bojor smidd, åt dig mitt öga häfva?
Jag känner att min själ odödlig är och fri,
Och vet att hon en gång med dig förent skall bli.
En gång . . . tör hända jag, i dessa kedjor slagen,
Blir silfvergrå? hvar dag till nya marter dragen:
En hisklig längd af tid i denna underjord!
En gång! . . . jag nära skall mitt hopp med detta ord.
Men hvarför icke nu? om jag på stranden skådar
Ett land på skatter rikt, som mig all sällhet bådar,
Månn hellre der jag blir ett mål för vindars hot,
Än kastar bort min drägt och tar dess skatter mot?
Jag föddes för att dö, och blind bland öden vimlar,
I en knappt synbar punkt af verldar och af himlar,
Mitt väsen känner jag blott af min uselhet,
I hoppets ledband går, och endast gråta vet:
Jag lasten ljunga ser på lyckans gyllne vingar,
Då dygden utan skygd sin tid med tårar bringar:
Hvi vräks mitt lefnads-skepp bland dessa böljor mer,
Då till en öppen hamn mitt hjerta kosan ger?
(*Ger tecken med dolken.*)
Det kallar jag en gång! du skall till lugn mig föra.
(*Går omkring teatern.*)
Om lifvet är en skänk, har jag ej rätt att göra

Med lifvet hvad jag vill? Om blott ett lån det är,
Välan! min skuld betals, då jag det återbär.
Kom, tysta midnattstid, som nu kring jorden hvälfver,
Blif vittne att mitt bröst vid dödens port ej skälfver!
Och alla väsens Allt! du orsak till mitt jag!
Att tråna efter dig, är det att vara svag?
Jag kan ju verlden ej i dessa bojor tjena,
Ej någon hjelpsam arm åt en olycklig läna:
Det är att vara död! Jag vet, jag lefvat har;
Men om jag vänder om, och ropar: milde far!
Jag är ditt verk; hos dig låt mig din kärlek njuta:
Ack! skulle du mig väl ur dina armar skjuta?

(*Efter någon tystnad.*)

Så stranda de förslag sig menskans högmod gör!
Hvar är den segersång jag till min ära hör?
De städer, som jag vann? de lagrar, som mig sirat?
Och ack! ... den bröllopsdag jag med Sophia firat?
Men hvad! jag dödars hot så träget önskat har,
Och nu till döden sjelf en neslig tillflykt tar!
Men hvad! det stolta mod, som andats krig och ära,
Har nu ej hjerta nog att några kedjor bära?
Jag vägrat fly med dig, du samling af allt skönt!
Och nu ... förtrogna natt! om du min svaghet rönt,
Må henne du med dig i mörkrets tystnad svepa,
Och detta fasans hvalf min klagan ej upprepa!
Nej, sjelfmord feghet är. (*Sticker dolken in.*)

Låt Johan kronan få,
Och ängslig för mitt namn mig mer i fjättrar slå;
Från alla känslors svall skall sig mitt bröst befria,
Och gömma blott en suck för Sverge och Sophia.

Sophia (*i det inre fängelset utan att synas*).

Mitt namn?

Sture.

Ack! det är hon.

Sophia.

Mitt bröst! är det ej han?

Sture (*rycker förgäfves på luckan*).

Nej, ej en gång ett berg för mig dig dölja kan.

Sophia.

Min Sture!

Sture (*rycker beständigt på luckan*).

Fall!

Sophia.

Försök, dig kärlek styrka gifver.

Sture.

Ej jernet menska är: bevekt det säkert blifver.

Sophia.

Det måste.

(*Luckan faller i Sturens fängelse.*)

Andra scenen.

Sture. Sophia (*innanför ett stort jerngaller. Hon faller tillbaka, och kan ej tala för tårar, då hon ser Sturen fjättrad*).

Sture.

Milde Gud! Sophia! är det du?
Ack! Erik, jag dig ömt förlåtit har tills nu;
Men oss med denna mur så obarmhertigt skilja,
Det öfvergår all hämd! — Det var ju nyss din vilja,
Att endast få en vrå, för att omfamna mig,
Och nu . . . (*Han gråter.*)

Sophia (*sträcker armarna genom gallret och omfamnar honom under snyftande med bruten röst*).

Min make ... se, jag har ... jag har ju dig.

Sture (*lutar sitt hufvud på hennes armar, och allt är för en stund tyst*).

Mot detta kalla jern Sophias läppar luta,
Då hennes armar blott omkring min hals sig sluta;
Af hennes läppars eld sig jernet ej förtär,
Och rör jag blott dess hand, jag idel låga är.
Sophia! dag och natt vi vilja suckar blanda,
Och hvarje pust du drar skall fångas af min anda.
Du tiger ... Nunnan så inom ett galler står,
Ser på sin såtas bild, och hör hur klockan slår;
Men om det sällhet är, i sina armar sluta
Den hjertat älskar ömt, hur kan du tårar gjuta?

Sophia.

Gud! denna sällhet ej så länge dröja lär ...
Jag ser ett dunkelt sken ... månn det af månen är?

Sture.

En lampa, ömma vän!

Sophia.

Om vi ej skilde blifva,
Hur vill jag vid dess skymt förnöjd min tid fördrifva,
Dig se, omfamna dig, och idel känsla bli!
Med dygden och en vän är man i bojor fri.

Sture.

Låt mina armar ock omkring din hals sig linda.
(*Omfamnar henne.*)

Sophia.

Och oskuld skall dem fast med kärleks-fjättrar binda.
Jag mot en kungatron min lott ej vexla vill.

Sture.

Sophia! har jag dig?

Sophia.

Du hör mig evigt till.

(De omfamna hvarandra.)

Tredje scenen.

Sophia. Sture. Erik. Vakt med facklor.

Erik *(ränner mot Sturen med en dolk och sticker honom).*

Fall, offer för min hämd; hon aldrig kunnat finna
Ett bättre ögonblick ditt blod att låta rinna.

Sophia *(faller ner med ett jemmerligt skri, då tvänne af Eriks vakt skynda ut till hennes räddning).*

Sture *(faller på knä, rycker dolken ur såret, kysser den, och ger honom åt Erik *).*

Min kung ... och Wasas son ... och ack! — Sophias bror.

Erik.

Han ler? Tör hända du mig oförmögen tror ...

(Ger honom flera stygn.)

Sture *(stupar).*

Sophia! ... fosterland! *(Han dör.)*

Erik.

Jag början redan vågat,
Men allt för lindrigt. Nej, dig skulle marter plågat.
Hvad? säger ej hans blick: jag mer ej känsla har,
Du lefver utan tron: min hämd långt större var.

---

* Denna aktion är historiskt sann.

Om, lik en Gud, jag lif åt döda kunde gifva,
Mitt enda nöje blef att mörda och att lifva.
Ah! du en lagkrönt kung ostraffad ej bedrog.
Kom, skugga af min vän, och se hvad hämd jag tog.
Ja, Person, ett förbund med dig din kung vill göra:
Du måste Sturens lik i natt till fadren föra,
Som kanske i en dröm på detta ögonblick
Den seger sjungas hör, som af ditt mord han fick.
Vis dina friska sår, dem folket nyss dig gifvit;
När genom denna syn af fröjd han vaken blifvit,
Så kasta i hans säng, uti hans öppna famn
Hans son, hans ålders tröst, och hviska Eriks namn.
Om heta tårar då från fadershjertat svalla,
Må fängslets dystra hvalf af hemska löjen skalla.
Men offret är ej nog: än andas bror och far.
Syns Johan komma? . . . Ah! om du mig ock bedrar,
Hur vill jag mig en väg uti ditt hjerta leta,
Att se hvad Wasa fick utaf sin Margareta! *
Förlorad den monark som ömt sin spira för;
En kung är mensklig nog då ingen ondt han gör;
Men att, som jag har gjort, med känslor kronan bära,
Det är att störta sig och folkets otack nära.
Fort! fullfölj! än är natt; att solen, blek och skrämd,
Må ljunga upp i blod och rodna för min hämd!
Hvad buller?

Märta Lejonhufvud (*bakom teatern*).

Till min son!

---

* Erik hatades oförnekligen af Gustaf I, tör hända blott såsom son af hans första gemål, med hvilken han lefde i beständig oenighet, då derimot Margareta Lejonhufvud, Johans mor, egde den store konungens hela förtroende.

Fjerde scenen.

De förre. Märta Lejonhufvud.

Märta Lejonhufvud (*kommer hastigt in får se sin sons lik, och faller öfver honom*).

Hvad!

Erik.

Ser du blodet flyta?

Märta Lejonhufvud (*springer upp.*)

Ah! tiger, jag min sorg i raseri skall byta.
Hör, himmel! hör en mor!
(*Faller ner vid hans lik.*)
Min son! . . . en enda blick . . .
(*Far åter upp.*)
Din mor . . . var det af mig, som Sturen lifvet fick?
Må ångan af ditt blod med pestens gift sig blanda,
Att svälla Eriks bröst och flåsa med hans anda!
Är jag din mor? (*Faller på knä.*)
O Gud! jag dignar ner för dig;
Hör! i en afgrunds eld vill jag du störtar mig.
Der vill jag — himmel, hör! en plågoande blifva:
Men Eriks hjerta strax du i mitt våld skall gifva;
Ah! då . . . hur vill jag? . . . ah! hur lyckligt . . .
(*Skrattar, klappar händerna och springer upp.*)
Evighet,
Blif ej för kort! ... min son ... jag af mig sjelf ej vet;
Du ligger blek och kall, och känner ej min smärta;
Hvart andedrag är qval, och för hvart qval ett hjerta.
(*Hon kastar sig på knä, och häfver hans hufvud i sitt sköte.*)
Han ligger blek och kall! Vid en så ömklig syn
Bör klyftan hjerta bli, i tårar smälta skyn.
(*Springer upp mot Erik.*)

Du skall i hvarje dröm hans sista suckar höra,
Och bruden till din säng en blodig brudgum föra;
Och fadern, hemsk och vild, skall ryta Stures namn,
Och mörda så din son i moderns ömma famn;
Men jag, en vålnad lik, omkring hans hufvud sväfva,
Och kräfva ut hans blod ... till sista droppen kräfva;
Och se, med lika fröjd som jag i brudstol stod,
Hur du och maka dränks i enda sonens blod.
Då skall du vakna upp, och natt och dag fördömma,
Men somna åter in att om en afgrund drömma!
Hämd, himlar, jord och haf!

Femte scenen.

De förre. En officer.

Officern.

Min kung. beväpna dig.
Man Johan tåga ser, att båda staden krig.
Till honom folket flyr. Det efter Sturen frågar.
Jag fruktar detta slott man strax bestorma vågar.
(*Blir varse Sturens lik.*)
Förskräckligt ... men, min Gud! hvad här mitt öga ser?

Erik.

Gack, kalla Person hit.

Officern.

Hvem?

Erik.

Strax ...

Officern.

Han är ej mer.

Erik.

Välan!

Märta Lejonhufvud.

Det är min son!

Officern.

Ditt öde ömt mig sårar.

Märta Lejonhufvud.

Han ligger der: träd fram och offra dygden tårar;
Men jag skall offra blod!

Erik (*till en af sin vakt*).

Tag denna dolk.

Märta Lejonhufvud.

Barbar!
Släck först din törst; se här!

Erik.

Gack in till Sturens far,
Gack, fråga honom kallt om detta blod han känner?
Men, förr än samma dolk du i hans hjerta ränner,
Stöt ner hans andra son, och mörda fadern då . . .
(*Går och vänder strax om.*)
Men långsamt, att min hämd fullkomligt släckas må.
(*Slår sig för bröstet.*) (*Drar värjan.*)
Blif diamant! min arm, låt blod i sjöar strömma.
(*Märta Lejonhufvud faller sanslös ned.*)

Sjette scenen.

Sturens lik. Märta Lejonhufvud. Vakt i fonden.

Märta Lejonhufvud.

Gud! Gud! du kände först den vällust till att ömma.
Om ej ett väsen fins, som större är än du,
Som skygd åt lasten ger, så kom och hjelp mig nu!
(*Far opp och vill gå, då vakten hindrar henne.*)

Barbarer! häpnen! flyn! ... Hör lejoninnan ryter,
Och sig igenom svärd, och berg och lågor bryter,
Med dam förmörkar skyn; kring henne döden far;
Man hennes ungar bort från henne röfvat har.
Bort! jag skall rädda dem ... jag skall ... min Gud!

(Dånar: — efter lång tystnad.)

Jag vaknar,
Men ack! jag min gemål och mina söner saknar!
Min Sture, ropte du? mitt namn jag nämnas hör ...
Hvar är jag?

(Tar lampan och lyser öfver sin sons lik.)

Ack! min son, Sophias brudgum dör ...
Men nej! han slumrar blott ... Se der en hungrig tiger
Med blodig dolk i hand, lik döden, till mig stiger!
Hvad vill han? hvem är det, som vid min sida står?
Hans hjessa hvit som snö, och silfvergrått hans hår.
Jag ser dig, ömme vän! min Sture! såta maka! ...
Omensklige! hvarthän! fly ... darra ... fall tillbaka!
Nu ränner dolken in ...

(Rycker Sturen i armen.)

Kom, hjelp ... Kan du ej se?
Der make, far och barn ... der ligga alla tre!
Nej, jag vill bort till er ...

(Rusar mot vakten och bryter sig ut.)

Flyn! hämden sjelf mig följer.
Min blick är död. Mitt bröst i sig en afgrund döljer.

Sjunde scenen.

Inre gardinen faller ner. Teatern är en smal gång.

Catharina med **Gustaf** på armen. **Officern.**

Catharina.

Hvarthän? till hvem? mitt barn!

Officern.

Min drottning, frukta allt.

Catharina.

Är Erik fängslad?

Officern.

Ja, och Johan nyss befallt,
Att äfven du . . .

Catharina.

Hvem jag? Gud, hur mig lyckan dårar!

Officern.

Min vakt skall rädda dig.

Catharina.

Nej, jag har vakt.

Officern.

Hvem?

Catharina.

Tårar.
Gack, helsa min gemål ifrån hans son och mig.
Vi råkas. *(Officern går.)*
Du mitt barn, ack! har jag endast dig!
Jag glömmer bort mig sjelf, min tron och all min smärta.
Natur! ditt mästerverk är dock ett modershjerta.
Mitt barn, mitt enda hopp!... men, himmel, hvilket dån?

Åttonde scenen.

Catharina med **Gustaf. Märta Lejonhufvud.**

Märta Lejonhufvud (*rusar in med en blodig dolk och rycker prinsen ur Catharinas armar.*)

Här har jag hämd! Triumf!

Catharina.

Förmätna! håll! min son . . .

Märta Lejonhufvud.

Hvi har du icke mor för flera söner blifvit?
Jag alla åt min hämd till offer skulle gifvit.
Mig himlen tvänne gaf, och detta barnets far
Med dolken som du ser dem begge mördat har;
Och samma dolk skall jag i detta barnet trycka,
Och slita lem från lem, från stycke stycke rycka,
Till dess jag hjertat fått, och då till Erik gå
Att söndertrampa det, och till hans fötter slå;
Och hvad som öfrigt blir imellan korpar skifta,
Och kring moras dess stoft en stormig midnatt hvifta.
Ah! Du är Eriks son.

(*Vill sticka, då drottningen fattar i hennes arm.*)

Catharina.

Hjelp! Vakt!

Märta Lejonhufvud.

O drottning, vet,
Ditt välde tagit slut, din tron är uselhet.

Catharina.

Hvad är en kungatron imot ett modershjerta?
Gif mig mitt barn . . . mitt barn! haf ömhet med min smärta;
Du sjelf ju varit mor.

Märta Lejonhufvud.

Det namnet gaf mig mod!
Dö! (*vill sticka*).

Catharina.

Gud!

Märta Lejonhufvud.

Släpp usla!

Catharina.

Hjelp!

Märta Lejonhufvud.

Blod!

Catharina.

Modershjerta!

Märta Lejonhufvud.

Blod!

(*Hon springer ut med prinsen.*)

Femte akten.

Första scenen.

Teatern är borggården på Slottet. I fonden synes en stor port. I spetsen för sitt krigsfolk kommer Johan under fältmusik inmarcherande. I hans svit är Stenbock. Svit med facklor.

Johan.

Mitt fosterland är frälst, dess frihets sol upprunnit:
Då dagens drottning knappt sin härold väcka hunnit,
Hon segern unnat har ett mera hastigt lopp,
Att med dess större prakt för norden tindra opp.
Må minnet af det blod, som vi i natt sett rinna,
Ur våra häpna bröst med hennes moln försvinna!
Att Sverge räddadt blef och att jag andas än,
Är endast edert verk, I tappre svenske män!

Förlåten dock om nu jag mot er trohet felar,
Och med mitt fosterland den minsta fröjd ej delar.
I kännen min förlust, hur öm hon är och stor:
Jag gläder mig som svensk, men gråter än som bror.
Att mot min faders son jag nödgats vapen bära,
För mig till törnen gjort de lagrar I fått skära.
Hur rör mig ej hans fall! Jag vet han var barbar,
Men han olycklig är; han rätt till tårar har:
Det blir min ömma lott dem åt hans minne skänka,
Och er på Sverges väl och Eriks öde tänka.
Nu kronan ledig är. Mitt värf, min makt har slut.
Jag svär att trogen bli den kung I väljen ut.
I Eriks grymma fall den varning prinsar lemnas:
En svensk, vid oket fäst, först suckar, sedan hämnas;
Fast redlig mot sin kung, han städs den tanken bär:
Regenten öfver mig, men under lagen är.
Låt denna känsla er med götisk anda drifva,
Och söken att på nytt en Wasas tider lifva.
Låt nit för fosterland i allt ert verk sig te,
På det Europa må med skräck och afund se:
Fast verldens södra pol naturens gunstling blifvit,
Hon Sverge redlighet, och jern och hjerta gifvit.
Det var mitt föremål då först jag värjan drog;
Mitt fosterland är fritt, har jag ej ära nog?

Stenbock.

Än stormar lika vildt vårt vräkta roder hota;
Och öfverger du det, hvem kan dess krossning mota?
En hjelte utför ock det verk han börjat har:
Du Sverges räddning är, blif äfven Sverges far!
Hör fosterlandets röst, som dig till tronen kallar,
Hör huru Johans namn i stad och byar skallar,
Och barnen utan far din väg med rosor strö,
Då gråhårsmannen går att hylla dig och dö.

Till hjeltens knän med mig, I tappre krigsmän, fallen,
Och honom er monark, er far, er skyddsgud kallen.
Prins, månn ej dessas blod uppå ditt hjerta rår?
(Stenbock öppnar porten i fonden.)

Andra scenen.

De förre.

Sten, Erik och Nils Stures lik med svarta täcken öfverhöljda, ligga på trenne bårar, upphöjda på en katafalk. Omkring dem står vakt med facklor. Folket ger sin häpnad tillkänna med ett skri.

Johan.

Af Sverges största dygd se allt hvad återstår!
(Stenbock rycker täcket af Nils Stures lik.)

En af folket.

O Gud!

En annan.

Se Sturens blod.

En annan.

Jag tror ännu det rinner.

Stenbock.

Se dygden hur med tvång från hjelten hon försvinner,
Viss att hon aldrig mer så värdig boning får.
Af Eriks hvassa dolk se här det första sår;
Här han det andra gaf.

En af folket.

O sorg, o höjd af smärta!

Stenbock.

Men Sturen föll på knä, slet dolken ur sitt hjerta
Och åt sin bödel gaf...

En af folket.

Som dock bevekt ej blef!

Stenbock.

Han med fördubblad kraft sin dolk i hjertat dref.

En af folket.

Tyrannen mördas bör.

Stenbock.

Jag ser, min prins, du bäfvar;
Men om du Sverges rop och våra tårar jäfvar,
Beveks vid denna syn!

(*Blottar Sten Stures lik.*)

Se här den hjeltens sår,
Som troget tjent din far i mer än fyrti år.
Ej efter hämd det är man detta blod hör strömma;
Det ropar: prins, du vill min fosterbygd förglömma!
Nej, lyckligt gör ett land, för hvilket jag med mod
Så ofta fäktat har, så ofta tömt mitt blod.

Alle.

Vår konung Johan är!

Johan.

Jag går till Rikets Ständer.
Mitt fosterland och jag är nu i deras händer.
(*Han hviskar sakta med Stenbock och marcherar ut med folket.*)

Tredje scenen.

Stenbock. Sturarnes lik. Vakt.

Stenbock.

Ett steg jag öfrigt har. Kom natt! betäck mig nu.
Mer hemsk min afsigt är, mer svart min själ, än du.
(*Då han skall gå, löper han i tankarna mot Nils Stures lik, far förskräckt tillbaka, och tar en annan väg.*)

Ja, han slog ögat opp ... Jag här af spöken drifves:
Ack, att för samvetsqval ej någon fristad gifves!
All ånger är för sen, all mensklighet förbi:
Välan! låt, afgrund, då ditt verk fullkomligt bli!
(Han går.)

Fjerde scenen.

Sturarnes lik. Vakten. Erik *(med betäckning, stannar vid ingången).*

Erik (utan att bli varse Sturarnes lik).

Jag lefver än ... ännu den borg jag skåda hinner,
Der af mitt majestät jag blott förhärjning finner.
Hvart ögat vimlar hän, får hjertat skott på skott;
Än ser jag Johans tron, än mina afgrundsbrott.
Jag fängslad! jag, som nyss för norden lagar skrifvit!
Det är ej genom mod jag öfvervunnen blifvit.
Men ett försök ännu! förtviflan gör mig stark;
Att för en spira dö, är dö som en monark.
Försök, att mord på mord min krona så förgiftar,
Att vid altarets fot hon pesten kring sig hviftar,
Att hjessan ruttna må på den hon tryckes ner!
Jag förr mitt pinorum än Johans kröning ser.
Men, usle, utaf Gud, af menskor öfvergifven,
Är du en spegel ej för jordens gudar blifven?
Har du ej allt förtjent? Med hvilka oskulds mord
Är icke af mig sjelf mitt samvets sträckbänk gjord?
Än hör jag inför Gud mitt folk sin kung förbanna,
Än armas tårar ser uppå mitt hufvud stanna.
Ej blott för mina fel är nu mitt qval så stort,
Jag straffas, att som kung ej mera godt jag gjort;
Från skyn jag dunder hör då dit sig ögat häfver,
Och skakar jag min arm, en dam af blod mig qväfver.

Hvar är jag? Sture, ack! hvad hör jag? hvilken röst?
Ah! ormar slingra sig och suga ur mitt bröst.
Nu plågoandar vildt ur sina kulor hasta,
De hjelpa Sturens mor att glöd på Erik kasta...
Nu ler hon i sin hämd — min krona Johan tar...
Jord, remna under mig! berg, krossen en barbar!
Gud! mig till intet gör. Hvem vill sitt svärd mig läna?
Fins ingen redlig svensk, som djerfs sin konung tjena?
Är det ej du, min son? ... Der Stenbock drucken står,
Och hämdens nektar drar ur Göran Persons sår.
I tordön, sliten skyn! med tusen dödars smärta,
I viggar, surren ner, och tumlen i mitt hjerta!
Att ej af dagens bloss mitt öga strålas mer,
Att ... men min dom är fäld ... men, afgrund, hvad jag ser!

(*Blir varse Sturarnas lik och faller ner.*)

(*Sätter sig upp.*)

Det är då detta rum, der i en mörkblå låga,
Med minnet af min tron, i marter, qval och plåga
Mitt hjerta sjudas skall! Det är då denna ort,
Som himlen blott för mig och för Neroner gjort!
Nu hämdens engel argt med glödda nycklar slamrar,
Att öppna ... ah! för mig ... de heta straffets kamrar,
Der ... ack min Gud ... (*efter lång tystnad.*) Ack! blott ditt namn man nämna tör...
En afgrunds ämnesven ju ej förtvifla bör...
Jag sansar mig på nytt ... till dig jag hastar åter.
Är än din nåd så stor, att kungar du förlåter?
Men ... hämd för Sturen! ... död!

Femte scenen.

De förre. Märta Lejonhufvud. Stenbock (*stannar vid ingången och ger henne en giftbägare*).

Stenbock.

Grefvinna, dröj ej mer.
(*Han går strax.*)

Märta Lejonhufvud (*i det hon med långsamma steg nalkas Erik*).

I skuggor! möten mig, jag rustas ut för er,
För sista gången mor, för sista gången maka.
Gemål! barn! Gift och qval jag i hans bröst vill skaka:
Åt Sturar helgadt blif, du hämdens ögonblick!
(*Går häftigt mot Erik och för honom till katafalken.*)
Kom, nalkas dessa lik! se, ångra dig, och drick!

Erik (*fattar häftigt i giftbägaren, dricker och gjuter de sista dropparne öfver Sturarnas lik*).

Försoning!

Märta Lejonhufvud.

Tvingas jag att nu ditt öde ömma,
Ditt, genom hvilkens hand mitt blod nyss måste strömma?
Men, ljufva menskligbet! när du ett hjerta rör,
Den största oväns fall med tårar skådas bör.

Erik.

Förlåter du ej mig, när himlen mig förlåter?

Märta Lejonhufvud.

Hvem? jag! (*Går hastigt ut.*)

Sjette scenen.

De förre. Catharina, och strax efter Märta Lejonhufvud med Gustaf.

Catharina (*ser sig vildt om*).

Mitt barn?

Märta Lejonhufvud (*ger henne prinsen*).

Tag det i dina armar åter.
Min hämd nu uppfyld är.

Catharina.

Mitt barn! ... ack, min gemål!
Af glädje och af qval ... Gud, hvilka föremål!
Men har jag dig, min son? (*Till Erik.*) Men måste jag dig mista?
Fröjd! sorg! för hvem af er skall nu mitt hjerta brista?

(*Kastar sig med Gustaf på armen till Erik, som fallit mot katafalken.*)

Erik.

Håll! du är endast mor; mitt lopp jag slutat har:
Mins, jag olycklig mer, än grym och brottslig var.
Omfamna din gemål, som nu dig öfvergifver
Sin sista kärlekspant. (*Tar Gustaf i sitt sköte.*)
Om Johan straffad blifver,
Du kanske efter mig till kronan kåras lär;
Men vet att lugn och väl från kronan fjerran är.
Fly till en koja, prins! ... mitt upphof! ... ömma maka! ...
Mitt barn! (*Ger det åt Catharina.*)

Catharina.

Ack!

Sjunde scenen.

De förre. Stenbock med vakt. (*En ibland dem har ett draget svärd.*)

Stenbock (*fattar i prinsen*).

Fort!

Märta Lejonhufvud.

Hvarthän?

Catharina.

Ack! håll ditt svärd tillbaka...

Erik (*reser sig upp, men faller ned*).

Så mycken kraft, o Gud! nej ... nåd! ... ah! (*dör.*)

Stenbock (*till den som har svärdet*).

Dröjer du?

Märta Lejonhufvud.

Vet, jag försvarar den, som jag förföljt tills nu.
Förskräcks!

(*Rycker prinsen till sig. Stenbock sliter honom ur hennes armar och tar svärdet ifrån den andra.*)

Catharina.

Ve mig! (*dånar.*)

Märta Lejonhufvud.

Barbar!

Åttonde scenen.

De förre. Hertig Carl i reskläder, med sin lifvakt.

Carl (*rycker svärdet ifrån Stenbock*).

Håll! ... himmel! ... Gustaf Wasa!
Hvad ser jag? hvilken syn! o mord, o brott, o fasa!
(*Löper mot Erik.*)
Min bror! ... (*Till Stenbock*). Jag känner dig.

Stenbock.

Men, prins . . .

Carl.

Tig! — Stolta slott,
Du, som inom din borg en Gustaf hysa fått,
Du ser hur lasten sig kring dina murar samlar,
Och krossar ej dess barn, och öfver gruset ramlar!

(Går till Erik.)

Olycklige monark!

Catharina.

Mitt barn! . . . det dör . . . barbar!

Carl (ger henne Gustaf).

Här, drottning, är din son, och här ser du hans far.

(Visar på sig.)

Catharina.

Nej, I bedragen mig . . . hur himlen sig förbarmar!
Sträck mot din moders hals, sträck dina späda armar.
Jag svär det är min son: . . . men, min gemål, du dör.

Märta Lejonhufvud.

Gud!

(Folket bakom teatern.)

Lefve Johan!

Carl.

Hvad? ett fröjderop jag hör?

Nionde scenen.

De förre. Johan *(följd af Ständerna).*

Johan (löper förtroligt mot Carl, att omfamna honom.)

Min bror, i största sorg jag glädjen njuta vågar,
När . . .

Carl (*stöter honom ifrån sig.*)

Rör mig ej.

Johan.

Hur då?

Carl (*visar på Erik*).

Du ser hans lik, och frågar?
Du, Gustaf Wasas son? Är det af dig, barbar!
Af dig! dock lasten ej ett namn så nedrigt har,
Så svart, som värdigt kan af dig en teckning gifva.
Är detta medlet, prins, att Sverges skyddsgud blifva?
Och, svenske män! ... jag blygs att kalla eder så,
Är detta väl den lön som Gustafs tjenster få?

Johan.

Min prins ...

Carl.

Jag tala vill! Jag mer ej hindra hinner
De mord som du begått, och allt det blod som rinner.
Välan! var kung; men hör, jag fordrar ett af dig.

Johan.

Befall!

Carl.

Att Stenbock strax du öfverlemnar mig.

Johan.

Ej annat? gerna.

Stenbock.

Prins!

Carl (*till sin vakt*).

Till döden honom fören,
Och med hans fega lif ett slut på natten gören.

Stenbock (*till Johan*).

Försvarar du ej mig?

Catharina (*till Carl*).

Mitt barn du gråta ser,
Som i sin faders namn hans blod af dig nu ber.

Stenbock.

Är detta, prins, den lön för trohet du bereder?
Det är från kungar blott sitt ursprung otack leder:
I nöden lofvas allt. Man mened straffa plär,
Hos tiggarn nedrigt det, som stort hos furstar är;
Blott kungar bruka oss: ack, hvilka trogna vänner!
En gunstling ej det språk, den tjusnings-dvaldryck känner
Som icke slösas då. Allt genom dem ock vinns,
Ty ingen smickra kan så lyckligt som en prins.
Men när i deras tjenst vår tid och dygd försvunnit,
När vi oss samvetsqval, de tron förvärfva hunnit,
När folkets bittra skrän till verldens domstol nått,
Skall resten af vårt blod utplåna deras brott.

Carl (*kysser Gustaf*).

Han skall få hämd, din far.

Stenbock.

En eld mig redan bränner;
Jag hatar allt, och hat . . . sjelf mot mitt upphof känner.

(*Till Johan.*)

Prins! i det afgrundsdjup, som öppnas nu för mig,
Min trohet blir belönt då der jag råkar dig.
Fort! kom . . . evighet!

(*Han föres ut.*)

Tionde scenen.

De förre. Sophia (*med nedrifna hår, blek och darrande*).

Sophia (*rycker facklan ifrån en af vakten*).

Se bröllopsfacklan brinner,
Sin krona bruden bär, och ingen Sture finner.
(*Till Märta Lejonhufvud:*)
Hvar är din son, min mor?

Märta Lejonhufvud.

Min son? se barn och far!

Sophia.

Hvad? Jag ditt löfte fått, och du mig så bedrar?
Du lagt hans hand i min, af fröjd du tårar gjutit,
Oss kallat dina barn och i din famn oss slutit:
Jag fordrar honom nu af dig, ja blott af dig!

Märta Lejonhufvud.

Brist, modershjerta!

Catharina.

Gud!

Sophia (*faller på knä*).

Dölj honom ej för mig:
Af mina tårar du dig bör beveka låta.

Märta Lejonhufvud (*reser henne upp*).

Man ej olycklig är så länge man kan gråta.
Jag har ej tårar qvar.

Sophia.

Din son, din son, min mor!

Carl.

Du känner mig ej mer?

Sophia.

Jag tror det är min bror;
Men ack, hvad bryr mig nu min bror, och slägt och vänner!
Jag älskar Sturen blott, och Sturen blott jag känner!
Hvar är han?

Carl.

Johan!

Märta Lejonhufvud.

Ack!

Sophia,

Man dufvan kuttra hör,
Och i en ödemark dess trogna maka för.
Har du ej älskat sjelf?

Märta Lejonhufvud.

Mitt barn! o höjd af smärta!

Sophia.

Min mor, är jag ditt barn, bevis ditt modershjerta:
Se min förlofningsring jag på mitt finger bär,
Och dock . . . men är det sant, att Sturen mördad är?
Men har han ingenting åt sin Sophia gifvit?
Jag måste se . . . (*går med snabba steg till hans lik.*)
Barbar! så känslolös du blifvit.
Den minsta trohetspant ej öfverlemna mig!
Ack, Sture! det är hårdt. — Jag förolämpar dig . . .
Se här! (*finner en dolk.*)
Du trogen var! Förlåt mig, ömma maka!
Jag bröllop fira vill! (*vill sticka sig.*)

Carl.

Håll hennes arm tillbaka.

Sophia (från hvilken man ryckt dolken.)

Jag svär att följa dig!

(faller ned till hans lik.)

Catharina och Märta Lejonhufvud.

Och äfven jag!

(Den förra faller ned till Eriks, och den senare till Sten Stures bår.)

Carl.

Se här,
Hvad friska lagrar strax din krönta seger skär.
Tror du, att dina barn en gång den tron få ärfva,
Som genom dessa mord du vågat dig förvärfva?
Se der din kung och bror! der Sturen och hans brud!
Der maka, mor och barn!

(Åskan går, alla stiga förskräckta tillbaka.)

Och der en rättvis Gud!
Hör hur från himlars tron en evig allmakt ryter:
Oskyldigt är mitt bröst i allt det blod som flyter;
Men du!

Johan.

Med dig, min prins, jag kronan dela vill.

Carl.

Hon ryker än af blod, hon hör en tiger till.
Med mig? En giftig orm sig under spetsen gömmer;
Hon är ej afund värd. — Gud! du, som kungar dömmer,
Som kronor ger och tar, tag ej från oss din hand!
Välsigna Wasa hus! välsigna Svea land!

RUSTAN.

OPERA I TRE AKTER.

(FRAGMENT.)

Personer:

Rustan, prins i Persien.

Mirza, prinsessa från Cyrus.

Roxana, hennes förtrogna.

Oroaster, Persiens skyddsgud, än som

Arsas, Rustans guvernör, än som

Sulim, kung på de Atlantiska Öarna.

Sulims ambassadörer.

Japanare.

Chineser.

Araber.

Schyter.

Jägare.

Sjöfolk.

Inbyggare på Cyrus och i Persien.

Troll.

Första akten.

Första scenen.

Teatern är ett öppet grönt fält med stora promenader, tält och lusthus. I fonden synas torn och hus af staden. Rustan införes i triumf; framför honom bäras sårade lejon och tigrar. Marsch af jägare och folket. Arsas. Följe med koger och jagtgevär.

Kör.

Döden ur hans ögon lyste;
Segern sjelf i viggen höll.
Rustan kom, och tigern ryste;
Rustan slog, och tigern föll.

(*Balett.*)

Arsas.

Nedtryckt oskuld ömt försvara,
Skygd åt hela folkslag ge,
Är att gudars urbild vara,
Och att dyrkad bli som de.

Kör.

Han oss med frid och frihet gläder,
Vår styrka är hans hjeltemod.
På gruset af förstörda städer,
Han icke rest sin ärestod.

Hans ära nu ett folk förkunnar,
Som söndradt nyss och härjadt var;
Och ryktet med dess hundra munnar
Hans namn kring verlden utspridt har.

Rustan.

I, som åt mig ert offer bären,
Med glädje jag er vördnad sett.
Hon vittnar, att I sälla ären:
Er sällhet mig belöning gett.
Men dessa muntra lekar sluten,
Och nu i edra hyddor njuten
Det lugn, jag har åt er beredt.

(*De gå.*)

Andra scenen.

Rustan. Arsas.

Rustan.

Ah! ... Arsas?

Arsas.

Hvad? min prins! omkring din krönta hjessa
Du ärans lagrar bär.
Ditt folk du lyckligt gjort, du jordens vällust är:
Hur kan då Rustan suckar pressa?
Mitt hjerta känner du. Dölj ej ditt qval för mig.

Rustan.

Min far! — med detta namn jag alltid vördat dig,
Vet, Arsas, då mitt folk jag lugn och sällhet gifvit,
Har detta bröst ett mål för alla stormar blifvit.
Ack! kärlek ... Du förskräcks? Mitt öde utmärkt är.
Jag Mirza sett: hon re'n mitt hela hjerta eger.
Ej tusen spirors glans imot den sällhet väger,
Som hon i sina blickar bär.

Arsas.

Jag min bestörtning knappt för häpnad kan beskrifva.
Prins! har du väl så snart oraklets domar glömt,

Som dig, så snart du rum åt kärlek vågar gifva,
Till tusen plågor dömt?

Rustan.

En hjelte fruktar ej för våda,
Och mig min framtid icke bryr.
Vet, Rustans mod kan faror skåda,
Sjelf ödets hämd jag mer ej flyr;
Låt olycksvågor kring mig svalla!
Mig till ett moln för stormar sätt!
Jag Mirza vill till vittne kalla;
Och himlen, då hans viggar falla,
Skall rodna för sin oförrätt.

Arsas.

På ödets domar icke klandra.
Bevis det ädla mod, som i ditt hjerta bor.
Du tappert segrat öfver andra:
Prins! segra på dig sjelf! Blif värd att vara stor!

Rustan.

Af Mirza öfvervunnen blifva
Åt mig långt mera högmod ger,
Än om jag alla hjeltar ser
Mig spiran öfver jorden gifva.
Hvad gagna verldens kedjor mig?
Om Rustan ej ett rum i Mirzas hjerta vinner,
För Rustan ära, glans, och makt, och tron försvinner,
Och, Mirza, verldens tron jag återfår med dig.

Af jagt och oro trött vill jag till hvila hasta.
Det för mitt rörda hjerta är en tröst,
Att på ett ögonblick i sömnens famn mig kasta,
Och glömma bort de qval, som fräta upp mitt bröst.

(*Rustan går in i ett tält och lägger sig på en gräsbänk.*)

Ack! kärlek, du, som jemt plär irra
Der sömnens gud sitt välde för,
Kom mina sinnen att förvirra
Och dig till Mirzas vålnad gör.
Kom, att dess blickar på mig vända,
Och lifva upp mitt ömma hopp.
Men tar mitt väl med sömnen ända,
Ack! låt mig aldrig vakna opp.

Arsas.

Jag detta ögonblick vill mig till nytta göra,
Och nu med en förtjusad staf,
Den en förborgad makt mig gaf,
Till andra öden Rustan föra.

(*Han rör honom med sin staf. En sky för tältet bort.*)

Tredje scenen.

(*Teatern förändras till en sal i Mirzas slott.*)

Mirza. Roxana.

Roxana.

Ack! prinsessa, qväf din smärta,
Ingen makt på ödet rår.

Mirza.

Nej, Roxana, detta hjerta
All sin tröst af tårar får.

Roxana.

Tiden lisa kan den plåga,
Som dig nu så grufligt tär.

Mirza.

Nej, Roxana, denna låga
Evig liksom tiden är.

Roxana.

Frukta att den eld, dig bränner,
Sulims hämd uppå dig drar.

Mirza.

Hjertat ingen fruktan känner,
Då det allt förlorat har.

Tillsammans.

R. Ack! prinsessa, qväf din smärta,
Ingen makt på ödet rår.

M. Nej, Roxana, detta hjerta
All sin tröst af tårar får.

Mirza.

Roxana! mins du ej med hvad för dristigt mod,
Han jorden färgat har med dessa vilddjurs blod?
Hur stolt, som dundrets gud, han lik en ljungeld hastar;
Hans segervanda arm i stoftet tigern kastar.
Från detta ögonblick mitt öde uppfyldt är.
Ack! Rustan, du allt lugn från detta hjerta drifvit,
Mitt ömma bröst långt mer än tigern såradt blifvit!
Din teckning evigt jag i detta sköte bär.

Roxana.

Hvad båtar väl en eld för Rustan fåfängt nära,
Och uti evigt tvång en olyckskedja bära,
Då du på en förlorad strand
Åt Sulim måste ge din hand?

Mirza.

Den eld, som utgör all min plåga,
För dig och himlen upptäckt är;
Men Rustan känner ej den låga,
Som jag fördold i bröstet bär.
Jag på min svaghet seger vinner,

Jag vet hvad dygd och pligt begär;
Och fastän detta hjerta brinner,
Jag dock en dubbel styrka finner
Uti den eld, som mig förtär.

Roxana.

Prinsessa, dölj din sorg, trots ödets tyranni!
De budskap komma nu, som öfver vilda sjöar
Dig skola föra bort till Sulims hemska öar;
En dygd så stor som din kan ej olycklig bli.

Mirza.

Hvad bistra moln min himmel hölja
Vid morgonrodnan af mitt lif!
Du ser hvad öden mig förfölja:
Roxana, mig ej öfvergif.
Din vänskap lindra kan min plåga,
Då jag, uti din trogna famn,
Med tårar när min ömma låga,
Och suckar sakta Rustans namn.

Fjerde scenen.

Mirza. Roxana. *Sulims ambassadörer införas af Mirzas hofstat.*

En ambassadör.

Guddomlighet, på dessa stränder,
Prinsessa, prydnad för ditt kön!
Kom nu, att uti Sulims länder
Åt hjelten ge hans segerlön.
Ett skepp, som Cyri böljor klyfver,
Vid denna strand dig väntar nu;
Och vågen redan stolt sig yfver,
Få bära på sin rygg en skatt så dyr, som du.

Mirza.

Jag följer. Det skall smickra mig,
Att kunna mot er önskan svara.
(*För sig.*)
Ack! Rustan, jag förlorar dig,
Att i en evig landsflykt fara.
(*De gå.*)

Femte scenen.

Teatern förändras till strand vid Kaspiska hafvet. Ett segelfärdigt skepp ligger för ankar. På stranden äro sjöfolk och inbyggare på Cyrus.

Kör och balett af sjömän.

Nöjsamt sin tid en sjöman fördrifver,
Hoppet med honom på hafsvågen går.
Om han förföljd af stormarna blifver,
Glömmes all fara när stranden han når.
Kärleken honom belöningen gifver,
Skönhet med tjusande blickar der står.

En sjöman.

Blott kärlek kan vår lycka göra.
Från högsta slott man ofta får
En mängd med djupa suckar höra;
Men hvarför?

Ett fruntimmer.

Kärlek der ej rår.

Fruntimret.

Från låga kojor glädjen skallar,
Allt muntert, friskt och glädtigt är.
Hvar pust till nya lekar kallar;
Men hvarför?

Sjömannen.

Kärlek andas der.

Begge.

Att lifvets möda lindrig göra,
För kärlek hjertat känslor fått.
Dess röst vi villigt följa böra,
Han gör oss nöjda med vår lott.
Då grymma vågor på oss strömma,
Och nya stormar resas opp,
Vi om förflutna nöjen drömma,
Och kärlek skapar nya hopp.

Kör af sjöfolk.

Hjertat härdas uti fara,
Äran vinnes med besvär.
Den kan säll i lugnet vara,
Som af stormar kastad är,

(Balett.)

Kör af folket.

Hon kommer, att oss öfvergifva,
Som evigt bland oss vistas bort;
Må hennes dar så sälla blifva,
Som våra hon har sälla gjort!

Sjette scenen.

De förre. Mirza. Roxana, *följda af Sulims ambassadörer.*

(Sjöfolket går först om bord, sedan de öfriga.)

Mirza *(stadnar på relingen).*

Du ljufva fosterbygd, der mina dagar flutit
I oskuld, nöjen och behag!
Jag öfverger dig nu . . . Ack! mer än bistra dag.

Den sällhet evigt flyr, som jag hos dig har njutit!
Men, Mirza, fatta mod! följ ödets stränga lag.

(*Hon går ned i skeppet.*)

Kör på stranden.

Yra vindar! vördnad bären
För den skatt som hafvet för.
Med er yrsel ej förfären
Den, som jordens sällhet gör!
Vilda böljor, sakten eder,
Då en blick hon på er slår!
Himlen hennes väg bereder,
Mirza öfver hafvet rår.

(*Under baletten försvinner skeppet.*)

SMÄRRE DIKTER.

Då man ansett lämpligt att på detta ställe införa Rosensteins företal till de af skaldens skrifter, som första gången utgåfvos efter hans död, bör man likväl fästa läsarens uppmärksamhet derpå, att blott en del af de efterföljande dikterna voro bland nämda skrifter inbegripna.

Utg.

Företal.

Herr Lidner hedrade mig i flera år med sitt förtroende och gaf mig deraf ett lika rörande, som smickrande prof, då han på sitt yttersta förklarade sin önskan, att jag med ett företal skulle förse de skrifter han författat, men ännu icke utgifvit. Dessa skrifter öfverlemnas nu åt allmänheten. De äro de sista lemningar efter en skald, hvars stämma, älskad af alla ömma sinnen, nu för alltid tystnat. De äro att anse såsom denne skalds afsked från en verld, der brist och motgång satt hans känslofulla hjerta på de hårdaste prof. De äro tillika det enda arf han lemnar en maka och en dotter, som lärt honom känna att det gifves en sällhet, som icke beror af lyckan, och som tröstar under de största vidrigheter.

Dessa omständigheter, så tjenliga att väcka läsares benägenhet, böra, jag vet det, icke stadga deras omdöme öfver skrifterna; ett omdöme, som endast bör bero af deras värde och läsarens pröfning. Men för inga arbeten är denna pröfning vanskligare och vådligare än för de vittre. Om än en vitterhetsidkare har styrka att sätta sig öfver den mängd, som föraktar dess yrke, återstår tillräckligt nog att frukta från vitterhetens älskare. Skilnaden mellan de vetenskaper, som undersöka det synliga, och dem, som hafva det osynliga till föremål, är utan tvifvel stor. Det oaktadt är afståndet mellan en astronom, som mäter himlakropparna, och en psykolog, som forskar i menniskosjälen, helt visst mindre, än stundom mellan älskare af olika vitterhetsslag. Också visste Newton och Locke att värdera hvar andra, då Boileau icke kunde fördraga läsningen af Tasso och Quinault. Vitterhetsslagen äro så många, som det gifves medel att röra och behaga menniskor, så skiljaktiga som menniskans känslor det äro. Deras antal är icke stort, åt hvilka naturen gifvit den fullkomlighet i organer och känslor att röras af allt hvad i naturen och konsten är skönt,

behagligt eller väckande. De flesta röras endast af vissa slags skönheter. Härifrån den enskilda smaken, hvars stämpel merendels är att vara uteslutande; men härifrån uppkommer äfven hos den rätta menniskokännaren och granskaren en varsamhet att fördöma, och en färdighet att göra allt slags talang rättvisa.

Denna anmärkning är det enda förespråk jag tror mig böra göra i anseende till närvarande samling, som helt visst med nöje skall mottagas af alla läsare, som veta att värdera snillet i hvilken drägt det ock visar sig, städad eller fri, högtidlig eller mindre vårdad. En lycklig och lekande inbillning, känsla och värma i hjertat, ömhet och medlidande, ökade genom erfarenhet af egna olyckor, frihet och behag i uttrycken, en ovanlig lätthet att författa, äro egenskaper, som utmärka herr Lidners skrifter, hvilka mera varit snillets och känslans, än mödans foster. Dessa egenskaper visa, att författaren af naturen varit danad att intaga ett rum bland lyckliga skalder och född till det yrke, han mindre kan sägas hafva valt, än följt genom en omotståndlig böjelse. Och hvad annat än en sådan böjelse hade kunnat gifva honom styrka att icke tröttna under en beständig vidrighet; styrka att under kroppsplågor och vid sjelfva dödens annalkande offra åt sånggudinnorna; styrka att blanda inbillningens löjen och ömhetens tröstande språk med de smärtfulla tårar, dem lidandet utpressade. Virgilii

»Cantantes minus via lædet»

synes hafva varit dess valspråk. Ingen behöfde bättre än han förljufva en med törnen beströdd väg. Måtte ej heller någon, som läser Lidners skaldestycken, glömma, att de utgjorde dess egen tröst! Granskaren skall då känna sitt vapen falla ur händerna, om han någon gång skulle tro sig berättigad att tillgripa det samma. Filosofen skall finna ett nytt och hedrande bevis af möjligheten att på en gång vara olycklig och glad. Men af alla skall menniskovännen mest värdera Lidner och älska dess minne, då han i dess arbeten igenkänner samma anda, som målade året 1783 och sjöng Spastaras död.

Stockholm den 30 sept. 1793.

Nils von Rosenstein.

Gustaf Erikssons skugga till Gustaf III.

HEROID.

Tu regere imperio populos, *Gustave*, memento;
Hæ tibi erunt artes: pacisque imponere morem,
Parcere devictis, et debellare superbos.
VIRGILIUS.

Från dödens mulna hem, i nattens djupa sköt,
Hör, ättling! hör min röst, och här min vålnad möt.
På stridens fält mig möt, i skuggors fria timmar,
Der månen, höljd med blod, på svenska vapnen strimmar.

Tro ej, att gudars fröjd mitt hjerta ombytt har:
I himlen älskas den, på jorden älskad var.
Mitt fosterland ännu . . . ja! mer än förr, mig ömmar;
Du vet det, som mig sett i känslofulla drömmar.
Den dagen, då, monark! du Sverges ofärd slöt,
Hvad okänd sällhet ej, jag, fastän himmelsk, njöt!
Än . . . utan afund ej, i ärans stolta salar
Jag med min sone-son om detta storverk talar.
Då dig din grymma pligt på krigets bana dref,
I dina fäders höjd en helig tystnad blef.
Af Gustaf Adolf följd, der svenska hjelmar blänkte,
Jag öfver Fredrikshamn ner i ett moln mig sänkte.
Der såg jag, hjelte! dig bland faror, der du stod;
Men kände ej mitt folk . . . Jag kände blott mitt blod.

Det tillhör ödet ock en gång att uppenbara,
Hur man förrädare . . . och äfven svensk kan vara.
Du såg dig om . . . stod qvar, och äran till dig for.
Ack! ensam och i nöd blir hjelten dubbelt stor.
Så står den stolta ek, se'n stormen slutad blifvit;
Och fins ej mer ett träd, som hennes stam omgifvit.

— Men hämden har sitt rof — Din blick nu allt förmår.
För svenska hjertat, prins! jag än i borgen går.
Hur mäktig ej en kung, då folkets kärlek brinner;
Den hjertan vunnit har, ock slott och städer vinner.
Soldaten känner jag, med den din tron jag vann;
Har blott befälet mod, han aldrig svika kan.

Hvad hör jag? Folkets röst sig nu med din förenar.
Hvad ser jag? ättling! dig på Moras helga stenar.
. . . O minne! — Konung! här du redligheten ser.
Och om hos dalkarln ej: fins dygd hos menskor mer?

Med detta tappra folk, med dem, som dig omgifva,
Gack, prins! mig värdig, gack, Europas stöd att blifva.
Du går — Jag skådar nu, hur segern vingad står,
Och samlar styrka re'n att hinna dina spår.

Hvad är du? Från dess blick du ljungelds-lik dig döljer
I Muskovitens blod hon sina vingar sköljer.
Det svenska lejonet, hur stolt! nu reser sig.
Det ryter: Wiborg bräcks, och Newa hyllar dig.
O Sturar, Torstenson, Banér! min röst er kallar.
Han strider! . . . Sen hvad blod uti hans fotspår svallar.
Sen hur han ljungar fram! — Jag nu ej mer begär;
Min högsta ära blir, att jag hans stamfar är.

Då slagne svenskars blod för dina fötter rinner,
Att deras makar du med ömhet dig påminner!

Och då på segerns vagn, till Mälarns strand du far,
Att du förlåter, son! den dig förtörnat har,
För otack, mödor, tvång, hvad kan en krona båta?
Nej! kungars enda lön är makten att förlåta.
Men blir förrädaren ett rof för lagens hand,
Bort ömhet! — »Blod, hans blod!» så ropar Svea land.
Om Sprengtporten ... hvad namn! Jag ser en afgrund brinna,
Der Gustaf Trolle gläds sig öfverträffad finna.
Och en otacksam hop, som till din ovän hör ...
— En enskild glömma kan, det ej en konung bör.

Men, morgonrodnan re'n kring härens rymd sig sprider.
Hvad framtid för min syn! ... O, Gustaf Adolfs tider!
En ärestod, monark! uppreses nu åt dig:
Jag jorden gråta ser, och himlen fröjda sig.

Dock! kan en ärestod, kan katafalken svara
Imot den känsla, prins! att menskors sällhet vara?
Farväl! min skugga flyr — Odödligt är ditt namn.
Farväl! — Jag väntar dig i krönta hjeltars famn.

Ode till finska soldaten*.

Ej ol'pelkoa powesa,
Ejkä waara wahingosta,
Waikka wiekas-Wenäläinen
Werta wainoo waikiasti.

Skall hjeltars namn jag blott på nötta runor finna?
Hvar är, o folk! du dygd, som förr dig frejdat har?
Hvad! blunda vid de bloss, som vidt kring Finland brinna?
Fins, utom mod och hämd, ännu en känsla qvar?
Nej! endast då du störtad blifvit
Uti förrädarns lejda hand,
Du gråtande har öfvergifvit
Din konung och ditt fosterland;
Men åt ditt eget hjerta lemnadt,
O folk! hvem visat större mod,

---

* Detta ode har skalden med följande verser tillegnat magistraten och borgerskapet i Åbo:

Du Auras folk, som lika tänker
I fasans, som i glädjens dar!
Det offer, dig mitt hjerta skänker,
Jag äran länge skyldig var.

En bof, då lyckans stjernor strimma,
Sitt fosterland ock tjena vill;
Men trofast stå i nödens timma,
Hör blott ett ädelt hjerta till.

Din kung skall sig med fröjd påminna
Ditt nit mot sig och fosterbygd.
Må en gång Gustaf Adolf finna
Hos dina barn en lika dygd!

Då på din ovän du dig hämnat,
Och segern simmat i ditt blod.

Alltse'n den store Carl i ärans sköte stupat,
Dig ingen konung fört i spetsen förr än nu.
Mins, dina fäder då i faror sig fördjupat:
Som Carl gick Gustaf fram ... men folk, hvad gjorde du?
Europa tror, att nu till slafvar
Du dina barn har bortsålt re'n,
Och att du bäfvat på de grafvar,
Som hölja dina hjeltars ben.
Sin kung kan blott en bof bedraga:
När såg du mod förutan dygd?
Ja, mindre skam att flykten taga,
Än sälja egen fosterbygd.

O mina fäders land! o Sverge! Wasars rike!
Hvem nu för dig sitt lif med mod och vällust ger?
På tronen eger du en Gustaf Adolfs like:
Ack, att hans hjeltar ej vid tronen finnas mer!
De finnas! Se hvar blodet flyter
I hafvets segelfylda famn,
Der dundret uti stormen ryter
Vår oväns fall och Gustafs namn,
Och segern ner för Carl sig böjer
Och hyllar svärdet i hans hand,
Och Svenska lejonet sig höjer,
Att famna öfver Wolgas strand.

I hjeltar, hvilkas blod med Hoglands böljor flutit,
Förmå ej edra sår att afund väcka opp?
Och har din död, o Horn! den längtan ej ingjutit,
Att för millioners väl få sluta lifvets lopp?
O höga känsla! starka låga!
Som upphöjt våra fäders själ,

Att lif och gods för Sverge våga,
Och krossas förr, än lefva träl:
Kom! att med lika välde råda;
De stamma ju från lika blod.
Det ovant är en svensk att skåda,
Och icke skåda dygd och mod.

Nej! likna dig: var stor, bryt egennyttans bojor.
Vet, med din oväns blod din skymf utplånas bör:
Förrädarn ger han slott och bränner dina kojor.
Hör mensklighetens röst, om du ej ärans hör.
Se modern i ett blodigt sköte
Sitt späda barn ur vaggan tar,
Och svimmar vid de tigrars möte,
Som rusa efter hennes far.
På klippans spets se gubben stannar,
En harpa darrande han för;
Han sina söner der förbannar,
Ber för sin kung, och mördad dör.

Se Hangös usla folk, se och med blygd besinna,
Att under fredens lugn åt dig det skattat har.
Ack! skulle, olycksmor, du här din maka finna:
För barnet till hans tält, och ropa: »du är far!
»Med blod man våra åkrar sköljer,
»Oss hungern lemnat utan tröst:
»Det svärd du för vår ovän döljer,
»Kom, störta uti dessa bröst!»
Och om ej då han ögat vänder
Med hämdens blickar imot skyn,
Ryck svärdet ur hans fega händer,
Och mörda barnet för hans syn.

Räds! Hämden är en eld, den endast blod utsläcker,
Det folk man trampa tänkt, sin styrka känner re'n;

Och re'n det för sin kung en väpnad hand utsträcker:
Följ!... eller fly det land, som gömmer Ehr'nsvärds ben.
Du följer? — Ja! — Så vågen svallar,
Och krossar hindren för dess fall.
Då Sveaborg från sina vallar
Din ära vidt förkunna skall,
Och skalderna ditt lof förtälja,
Och Moskow darra för din makt —
Upp folk! ännu är tid att välja
Imellan lagrar och förakt.

Birger Jarl till borgerskapet i Stockholm,

på högtidsdagen den 3 Juni 1790.

HEROID.

Att solen ... (är det dig, o folk! jag prisa får?)
Utgjuter all sin glans, då hon i dag uppgår;
Att från dess krönta bloss sin anda våren sänder,
Och viftar sällhet ut kring Mälarns stolta stränder;
Ja! du det är; så mild naturen aldrig ler,
Nej, så välgörande ej blickar himlen ner,
Som då ett troget folk sin kung i döden följer.
Då, med dess oväns blod, dess kölar segern sköljer:
Då störtas härar ner. Hur mäktig kärlek är!
Den största för sin kung dock svenska hjertat bär:
Och — Gustaf, då han ser, hur den förförde gråter,
Med viggen i sin hand, blott segrar — och förlåter.
Men du, som honom följt i nödens grymma dar,
Glöm dina bröders brott: de glömmas af din far.

Gack, endast modig gack, på dina fäders grifter!
Utplåna deras namn ur häfdatecknarns skrifter!
Nej, hvilken liknat dem i trohet och i mod?
Lär dina söner blott bli värdiga sitt blod.
På dessa öar se dig vunna vimplar bära!
För hjertat hvilken fröjd, för Birger hvilken ära!
Från Seinen intill Rhen, mord, uppror andas blott;
Men, som Europa ej en Gustafs like fått,
Så aldrig någon kung så troget hjerta funnit:
Och älskad af sitt folk, man alltid segrar vunnit.
Af dessa segrar stolt, din kungs troféer för
Kring helgedomens torn; kanoners dån du hör.
Men då på altaret ett tacksamt offer brinner,
Glöm deras enkor ej — ack! hvilkas blod nu rinner;
Och der, att än en gång din kung du trohet svär!
Ditt löfte — du är svensk — långt mer än eder är.
O Stockholms borgerskap! af trohet, mod och ära,
Det vore mer än fel, att icke allt begära.
Farväl! Mot kung och land far fort att göra godt;
Det ingen ledsna kan, som har ett hjerta fått.

Freden.

ODE.

Den känsla, gråhårsman! du har
I Dalarne, när ömt din ende son dig möter,
Med krigets märken prydd, och plogen från dig tar
Och säger: jag din torfva sköter,
Gack, hvila dig, min far!

Uppfylle hon mitt bröst! — Och du, o starka låga,
När hjelten tog sitt svärd i hand,
Att, sina fäder lik, sitt lif för Sverge våga:
O kärlek till mitt fosterland!
Åt skalden skänk, skänk den förmåga,
Som du den ädle gaf, mot fiender att tåga!

Jag sjunger Gustafs lof, och fred kring Mälarns strand.

* *
*

Hvem var det, som, då ödet väckte
Den eld, i askan länge brann,
Sin arm så gudalikt utsträckte,
Att hon försvann,
Och lågorna med lågor släckte?
Ack, Gustaf — det var han!

Hvem var det, som, då forsar strömmat
Utaf en slagen oväns blod,
På fältet ljungande så ömmat,
Att menskligheten der har rest hans ärestod;
Som viggbeväpnad kunde gråta,
Då vid sin fot han rofvet fann,
Och hämna segern, och förlåta?
Ack, Gustaf — det var han!

Så samma moln, som åskor kastar
Och härjande kring rymden far,
I rika regn sig gjuta hastar:
Och man förgäter olycksdar.

* *
*

Europa! i din barm har blod ej strömma hunnit,
Och himlen icke ropat: nog!

Ej Gustaf Adolf sjelf så ädel seger vunnit,
Som då, monark! ditt mod kring oceaner brunnit:
Du vände ögat bort, drog ut ditt svärd — och slog.
De föllo: du dem såg med smärta,
Åt fången sade: fred! — blif lycklig, som mitt hjerta!

Svensksund! ditt forna namn du mister:
En efterverld en gång skall dig kung Gustaf ge.
Han, som i nitton år har varit sjelf minister,
Nu general och segrare!

*   *
*

Ljufvare ej vestan sänkes
På den stilla böljan ned,
Än då han oss återskänkes,
Han, som ljungat, och gaf fred.

*   *
*

Du ville, drottning! allt försaka,
Du glömde fosterland och bror —
Men, till att vara Gustafs maka,
Och vara Gustaf Adolfs mor,
Och Magdalena! — Ack! hvem undrar du är stor!

*   *
*

Svea i ditt englasköte
Gjuter sina känslor ned.
Då dig Gustaf gjorde möte,
Trött af lagrar, krönt med fred:
Välsignade uti sin koja
De enkor nyss du bergning gaf,
Och fången ryckt ur neslig boja,
Det endast Gud och du vet af.

Månn deras böner ej till den, som sig förbarmar,
Ha gjort, du sluta fått din kung i ömma armar?

Ej för din kronas skull missunna vi din lott;
Men den är afundsvärd, som, då han kan, gör godt.

* *
*

Att en nyfödd stjerna ljunga
Öfver Hoglands böljor må!
Hertig Carl! ditt lof vi sjunga —
Hur ditt namn hon skulle få!
Nej! Carlavagnen ej i hafvets djup sig sänker,
Att icke seglaren på dina storverk tänker.

* *
*

Men, på en säker strand, se'n stormen lugna hunnit,
Jag, Torstenson! din vålnad ser.
Der, Mejerfelt, som segrar vunnit,
Der, Platen, han er lagrar ger.

Du, store man! så värd din ära,
Vår tacksamhet imottag nu,
Och med en Cronstedt gack, på ärans fält dem skära!
Och, Stedingk, du!
Och, Armfelt! räck, till hjessan räck din hand,
Bryt der en lager af, en Vegesack att kröna!
Den känsla, att I frälst ett tacksamt fosterland,
Skall, mer än kungar, er belöna.

* *
*

I britter! värdige att följa
Den kung, som vågat har sitt blod,
Från Mälarns intill Themsens bölja

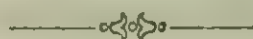
Beundras edert mod;
Och svenska hjeltar skola hölja
Med lagrar eder ärestod!

* *
*

Och, mödrar! som på glädjens strand
Ej edra söner återfunnit,
Då deras blod för Sverge runnit,
Förgäten, ack, naturens band!
Hvad ära för en mor, när sonen lagrar skurit,
Och döende han svärdet höll,
Kan säga: sen, mitt sköte burit
Den hundra slog, förr än han föll.

* *
*

Strålar blidt på våren ned
Solen efter vintrar sprider;
Hösten se'n ger sälla tider:
Likna henne nu, o fred!

Gustaf Adolfs ärestod.

Stolt brusar Mälarn och höjer
Sin evigt svallande flod.
Ryktet på vingarna dröjer —
Gustaf Adolfs ärestod
Reses utaf hans like och blod.

I Birgers öar! vidt er ära
Skall ljunga öfver Seinens strand,
Och hjeltar eder offer bära,
Och modern sträcka ut sin hand
Och visa stoden för att lära
Sin son att älska kung och land.

Ett hundra år förut man såg din födslotimma:
O hjelte! en komet kring nordens stjerna brann*.
Din första ärestod på himlen skulle strimma,
Den andra du på jorden vann;
Och efter hundra år, den dagen du försvann,
Germanien blef betäckt med moln och dödens dimma.

Så, när att jorden sällhet ge,
En gud från himlarna sig sänkte,
En stjerna det förkunnade,
Och då han dog, i natt sig blodig solen dränkte.
Sachsen, dig han räddat har,
Och på dina fält han dignat:
Otacksamma! är än qvar
Stenen, den du knappt välsignat?

På stranden af ett haf, som ekens rötter lossar,
Se der ett åldrigt torn; det tid och öden trotsar,
Orörligt, hemskt och hotande.
Från norden en orkan med tusen åskor hastar,
I hafvets afgrund tornet kastar,
Och hvirflar bort ruinerne.

---

* Man vet berättelsen af Tycho Brahe, och att hundrade år efter hjeltens död, den 6 nov. 1732, uppsteg från solens uppgång en så faslig dimma flera mil kring Lützen, att ingen höstnatt varit dystrare.

Så, Tilly! tretti segars ära
Vidt öfver jorden höjt ditt mod:
Du tror ej Gud kan dig förfära,
Ej viggen nå din ärestod!
Nu nordens lejon mot dig rasar:
Du bleknar, drar ditt svärd, och fasar,
Och dränks i dina härars blod.

I hjeltar, menskors mördare!
De tårar, de olycklige
På torfvor tacksamt låta rinna
Vid minnet af välgörare,
Skall vandraren ej nånsin finna
På eder marmor, prunkande...
Men, Gustaf Adolf! då din ära
Af ryktets hundra munnar förs,
En stilla suck i dalen hörs,
Välsignande dig offer bära.
För religion du stupat har!
Som hon odödlig skall du blifva,
Och tårar åt din stod vi gifva,
Fast konung du och hjelte var.

* *
*

Höljd i odödlighetens skyar,
Till ryktet äran ljungvild lopp.
»Han föll, och jag hans namn förnyar —
»Förkunna det till Sveas hopp.»
Och ryktet då på tidens vingar
Bröt genom molnens djupa natt;
Sig till den ljusa tron det svingar,
Der Wasa krönt bland hjeltar satt:
»Din sonsons minne bör upplifvas.

»Med egen gudahand en stod åt honom sätt!»
»Nej! denna stod skall honom gifvas
»Utaf den störste af min ätt.»

Strax ner i det eviga djupets famn
Väntande ryktet till seklerna flydde.
Nu skallade Gustaf den tredjes namn;
Och Wasa ropade ryktet — det lydde:
Och äran kom, och hjeltens ärestod
Blef rest utaf hans like och blod.

Prins! detta blod att värdig bli,
Du, som hans namn har fått, du bör hans minne hedra.
Att ej bli honom lik . . . det vore dig förnedra,
Hvar gång du stoden går förbi.
Och, yngling, som med häpnad ser,
Hur Oxenstjerna och Banér,
Och Torstenson och Gustaf Horn dig mana,
Att våga fram på deras hjeltebana,
Djerfs, yngling, djerfs att våga mer.
Hvart enda tidehvarf af nya lagrar blänker,
Och himlen stora män med stora kungar skänker.

Att vara svenska hjertats tolk,
Monark! din ärestod skall resas i ditt rike;
Och då ej födas kan din like,
Imottag den utaf ditt folk!

Gustaf III förlåter och dör.

Klar, utur nattens djup, den stolta solen bröt,
Naturen suckade, fast åskans moln försvunno.
En ovan vällust sig i englars hjertan göt,
Och Carlavagnens bloss kring Gustaf Adolf brunno.
Der stodo Sturarne, der Engelbrekt man såg,
Från Wasa flög en blick, lik floden, då den svallar
Och ur en tvinad jord det torra kornet kallar.
Af himlar väntades en hjeltes segertåg . . .
Och Gustaf på sin dödsbädd låg.
Vid den, se der! . . . Se Magdalena,
Lik religion, då hon sitt hopp förlorat har!
Och denne späde prins med henne tårar ena,
Förgäta kronans glans, och gråta blott sin far.
Carl, med sin lagerkrönta hjessa,
Nu lutande mot majestätet står,
Hans hjerta häftigt hörs förtviflans suckar pressa,
Han gråter . . . hjeltars gråt har blod i hvarje tår.
Han ryter hämd . . . men Gustaf talar . . .
Kring Ceylons öknar så dem östanvinden svalar . . .
Nej! nej! för sina mördare
Messias ropat så: »Min far! förlåtelse!»

Och Gustaf talar:

»Jag dör. Mitt diadem i tjugu år jag bar.
»Förlåta! . . . hvilken fröjd, då hämdens eld man har!
»Bedragen, ofta nog, jag nu den vällust känner,
»Att, fastän kung, jag egt, ehuru få, dock vänner;
»Och röner, konungar, som födde bli till brott,
»På döden trotsigt se, när de sitt folk gjort godt.

»Hvad är jag skådar nu? Min dödsbädd hvem omgifvit?
»En enka, som af mig ur nöden räddad blifvit.
»Den faderlöses tår mot jorden faller tung...
»Ack! då man hjerta har, hur sällt att vara kung!
»Jag är det än, o prins!... och jag, fastän du gråter,
»Befaller: hämnas ej!... jag dör... och jag förlåter...»

Och han förlät... och dog, glad, aftonrodnan lik,
Då jordens rymd hon ser af regnets droppar rik.
Och mot sin ättling strax den förste Wasa ljungar,
Och himlar fröjdades, och han blef störst bland kungar.
(Han hade hjerta)... än förtjust han blickar ner,
När i sin broders hand han Sverges roder ser.

Klagodagen.

— — — *fuit.*
TACITUS.

Nej! aldrig större rof af döden skördadt blifvit...
Ack, att han fallen är! — Ej föds hans like mer.
Naturen för en gång åt jorden Gustaf gifvit,
Och samlar styrka nu, och djupt i sekler ser...
Förgäfves! — Nej! hans like föds ej mer.

Dock, hvad förmätenhet mig under smärtor drifver?
Jag sjunga hjeltens död?... Ack! stumt ju snillet är.

Sjelf träder äran fram! hon på hans grafvård skrifver:

»Den tredje Gustaf hvilar här.
»I ett och tjugu år han tronens prydnad varit,
»Sitt folk att lyckligt se, sig sjelf han offrat har.
»Hos honom enade, nationer, I erfarit
»Stor hjelte, stor monark, stor menska, landets far.
»Hans snille inga gränser kände;
»Det flög så ilande, som viggen i hans hand.
»I templet, sjelf han bygt, hans blickar offren tände,
»Der tjuste Latiens sång vid Mälarns kalla strand.
»Än öfver vilda haf han nya flottor bredde,
»Än härar sammandrog, och dem till segrar ledde.
»Hvar känsla utaf lif brann för hans fosterland.
»Förlåta var hans fröjd, hans enda tröst att ömma.
»Ovärdig den, att kallas svensk och fri,
»Som hans välgerningar, hans stora själ kan glömma,
»Men, att han mördad blef . . . må det förgätet bli!»

Ack! skall uti din flykt min matta blick dig följa,
Må för min syn din graf, guddomlige! jag dölja,
I dina storverks lopp jag helst dig ljunga ser,
Ditt folk att göra sällt . . . jag vill ej skåda mer . . .
En gång de solar ej, som kring din himmel brinna . . .
Jag jordens vällust vill ännu på jorden finna.

Mörk jorden låg och bäfvade —
(En blick ur kaos henne drifvit)
Men solen strax framljungade;
Och se'n . . . hvad har ej jorden blifvit?

Hvad var du, o mitt fosterland!
När himlen Gustaf åt dig skänkte?

Men han tog spiran i sin hand,
Och Sverge ur sitt intet blänkte.

Europa häpnade och såg
Saturni tider åter lifvas;
Nu börjas hjeltens segertåg,
Och hjertan af ett hjerta drifvas.

Vältalighet ur känslors bröst!
Lik floden, som en vårdag rinner,
Till folket höjer han sin röst,
Det tjusas ... och han vill ... och vinner.

På hafvet störtar seglarn fram,
Och inhemskt jern i guld förbyter,
Då åkerman vid ekens stam
För sina barn om skörden skryter.

Men vred på Sverge himlen sett,
Och missväxt gjorde nöd och smärta!
I enkor! minnens hvad då skett,
Och faderlöse! ... Gustafs hjerta.

Nu verlden honom lagrar skär;
Men Odens röst lik tordön ljungar:
»Vet, än till mera född du är:
»Blif hjelte! ... redan störst bland kungar.»

Strax svärdet vid Svensksund han sträckte,
Och genom tusen dödar bröt.
Sitt bloss då Gustaf Adolf släckte
Uti odödlighetens sköt.

Den sol, som till vårt väl upprinner,
Vid skapelsen på en gång brann —
Som hon, för norden han upprann,
Som han, på en gång hon försvinner.

Ett blodigt hämdens rop kring mig jag rytas hör...
Nej, med en nidings namn min sång ej fläckas bör.

Europa! af ett moln hur ofta solen höljes!
Slå tideböckren opp . . . af äran Sverge följes.
Du hopp, till intet blif! Du tröst i nöden ger;
Men . . . nu är Gustaf död . . . Hans like föds ej mer

Sånger i Betlehem.

Se stjernan öfver krubban lyser!
Så skön ej morgonrodnan brann,
När första gången hon upprann.
Se i sitt sköt en dödlig hyser
Det ej oändligheten kan.

Han, som i åskuppfylda väder
Sin vrede röt från Sinai,
I vestans flägtar till oss träder,
Att sjelf sin vredes offer bli.

Hvad kärlek! — Herre, dig förbarma!
Ack! då så djupt han visar sig,

Skänk äfven känslor åt oss arma,
Att njuta den och älska dig.

Du, som din himmel öfvergifvit
För oss, att dödas törnekrönt,
Och re'n i många sekler blifvit
Med otack för din kärlek lönt,
Låt denna kärlek ej upphöra.
Nej, alla englars skapare!
Du kunde dem tillintetgöra
Förr än oss glömma, syndare.

Du, som ej rum på jorden finner,
Då himlars tron du öfverger,
Mitt hjerta utaf kärlek brinner,
Och vill dig älska ännu mer;
Ack! må du der din boning taga!
Det enda offer jag kan ge.
Men, på det offret skall behaga,
Låt mig uti Gethsemane
Det med ditt dyra blod betäcka;
Då vill jag det frimodigt räcka
Åt dig, o min försonare!

Han föddes att oss sälla göra,
Han dog för att oss lifvet ge,
Och kommer åter, att förstöra
En blodfull jord och himlarne.
Men oss skall han ur gruset kalla,
Ur dödens i sitt sköte ta,
Der salighetens vågor svalla
I evighet. Halleluja!

Må troget dig mitt hjerta följa
Från krubban till Gethsemane,

Der sina fläckar att bortskölja
Uti ditt blod, min frälsare!
Du kan mig då ej öfvergifva:
Till Golgatha med dig jag går,
Att se mitt namn der tecknadt blifva
I djupet utaf dina sår.
Se'n på din grafsten vill jag vaka,
Tills du ditt väsen återtar,
Och se hur väldigt du tillbaka
Upp i din faders armar far.
Hvad saknad! hvilket haf af smärta!
Dock nej! du mig på händren bär.
Jag hör en röst uti mitt hjerta,
Som ropar: »gråt ej! jag är här.»

Du vill de spädas röster höra;
Vi samlas här intill din fot,
Af våra hjertan offer göra,
Tag dem, guddomlige! imot.

Då örnarna mot solen ljunga,
Naturens herre att tillbe,
Hans ära näktergalar sjunga
Ner i de låga dälderne;
Och han ett lika nådigt öra
Dem lånar, utaf godhet full:
Hvad? skulle nu han oss ej höra?
Han blef ju menska för vår skull.

Halleluja! han menska blifvit.
Den kärlek, som dig dertill drifvit,
O mildaste förbarmare!
Låt uti allas hjertan brinna,
Att du, som jordens domare,
En gång må tro på jorden finna.

Kantat.

Kör.

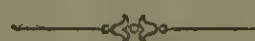
Helig är herren! hans lof skall jag sjunga:
Allt till sin fot, med ett varde han lagt.
Molnen hans välde tillbedjande ljunga,
Stormarna ryta sin skapares makt:
Tusende himlar hans hjessa omgifva;
Tiden och ödet i skötet han för;
Stjernor och måne förmörkade blifva,
Blott af hans klädnad en skugga dem rör.

Aria.

Verldar upprinna och solkretsar falla
Blott vid en vink af naturens monark;
Dock får du, menska, din Gud honom kalla,
Lika barmhertig, som evig och stark.

Kör.

Helig är herren! hans lof skall jag sjunga;
Allt till sin fot, med ett varde, han lagt.
Molnen hans välde tillbedjande ljunga,
Stormarna ryta sin skapares makt.

Bön,

skrifven och nyttjad vid K. Djurgårds helso-brunn, år 1787.

Naturens Gud! hvem är din like?
Ditt välde, evigt som ditt rike,
Oändligt, som din kärlek, är.
Du vredgas: himlarna försvinna,
Och verldar uti lågor brinna:
Det är din blick, som dem förtär.
Men när du ock dig blidka låter,
Ack! med en lika mäktig arm,
Välsignelser du strömma låter,
Och öppnar bergens marmorbarm.
Här vi för dig i djupet falla,
Här din barmhertighet åkalla,
Att du oss helsan återger.
Ej källan, nej! din nåd kan skänka
Hvad vi ej våga be, ej tänka;
Vi äro stoft, och intet mer.

Du, som af kärlek till vår lycka
Med oss vårt öde delat ömt,
Du, milde frälsare! ej glömt
Hvad plågor oss på jorden trycka,
Hur qvalet följer våra spår:
Låt denna brunn välsignad vara,
Och att vårt hjerta krafter får
Utaf den lifsens flod erfara,
Som flödat utur dina sår.

Glömskan.

STANCER*.

Vixere fortes ante Agamemnona
Multi, sed omnes illacrymabiles
Urgentur, ignotique longa
Nocte.
HORATIUS.

Ack! skall jag, svanen lik, mitt öde mig påminna?
Ja, sångmö! sjung, som han, hvad snart oss förestår.
Se glömskans mulna flod med tysta böljor rinna,
Och skölja tidens spår.

Förgäfves sig din blick till minnets tempel höjer,
Med hjeltars vapen prydt, och stora skalders namn:
Än några sekler blott, och långsamt det sig böjer
Mot glömskans djupa famn.

Långt förr än lagern hann, Homér! din hjessa kröna,
Har jorden hjeltar egt, och de en värdig sång;
Nu alla glömskans rof! — Du och Achill få röna
Den samma lott en gång.

---

* Tillegnade landshöfdingskan, välborna fru Marie Charlotte Möllersvärd, född L'Estrade:

Förglömd af lyckan och de stora,
Jag glömskans välde sjungit har.
Att i dess afgrund mig förlora,
En himmel för min tanke var.
Jag ville sista droppen tömma
Af denna, ack! så djupa flod:
Strax med det sköna och det ömma
Du för min bildnings öga stod.
Jag mindes då ditt ädelmod,
Och önskade att aldrig glömma.

O ärelystna'ns slaf! hvad fåfängt hopp dig gläder!
De stoder Cæsar fick, i öknar ramlat kull.
Nej! himmelskt lycklig den, på dygdens bana träder
För dygdens egen skull.

Dygd! höga känsla! dygd! att mig ej menskor minnas;
Men måtte jag en gång få kunna göra godt!
Det är tyranners graf, på hvilken marmor finnas;
På dygdens — mossa blott.

I ynglingar, som nu i Gustafs fotspår striden!
Begär till menskors väl och fosterlandets röst,
Långt mer än lagerns prakt, långt mer än pyramiden,
Upplifve edra bröst.

Hvart? kring ett blodfullt haf skall jag hans vålnad söka?
Har jorden gömt hans stoft för fasor och besvär?
Nej! uti etherns rymd, att stjernors antal öka,
Se Hogenhusen* är.

Hur eldas nu mitt bröst! I hjeltar! till hans ära
Jag helga lyran tar, som bard, och svensk, och fri.
Att sjunga stora män, åt dem att offer bära,
Är deras like bli.

Men båta sång och mod? — O mer än hårda öden!
En gång, en gång får dygd med brottet lika del;
Och glömskans svarta moln kring grafven breds, se'n döden
Slöt lifvets sorgespel.

Tyranners vilda brott på ryktets vingar fara,
Och hämden deras namn till seklers afsky dömt.
Så, Christiern! äfven ditt skall glömskan länge spara,
Då Yngves re'n är glömdt.

---

* Hogenhausen.

Du mina fäders jord! I dygder, och du ära!
Och ömma menskligbet! . . . ack! hjertats majestät!
På edert altare hvi skall jag lagrar skära,
Då glömskan slukar det?

Jo! fast en Gud ej fans. — O mina glömda fäder!
Jag trampar edert stoft, välgörande mot mig.
Det ropar: »Yngling, hör! den jord, du re'n beträder,
Jag odlat har för dig.»

Du skulle, jordens barn! din skapare förglömma,
Om åskor, haf och storm ej röto: »här är Gud!»
Ack! vid de rika regn, som, då du sofver, strömma,
Förgäter du hans bud.

Sprid, nattens majestät, kring mina vänners grifter,
Ditt sorgsna sken nu sprid! Jag helgar dem min sång:
Här prunkar marmorn ej med stolta öfverskrifter,
Hit hjertat för min gång.

Ack! af en lutad gran, i vinterns stormar bruten,
En skalle skyddas här bland få och multna ben.
Af jordens öppna barm, hur ligger du förskjuten,
Och hvit af solens sken.

Tör hända, korpars rof! din moder du bedröfvat.
Nej, min Orest det är: han, som gjort usla godt.
Han . . . Menskligbet, hvad blygd! för dygder han utöfvat
En handfull mull ej fått.

Välgerningen förglöms och henne otack följer;
Men ingen ångre sig . . . Man gjort ju godt ändå.
Välsignadt du, o träd! du dessa ben fördöljer:
Din telning frodas må.

Dock, hvarför vänners stoft med tårar fruktlöst väta?
I evighetens natt man mer ej drömma får.
De redan mig förglömt . . . Så måste jag förgäta
Den än mig återstår.

Min lagerkrönta graf af dig, min trogna maka,
En helig midnattsstund, ack! snart besökas skall:
Då älskas du ej mer! dig qvalets stormar skaka;
Men jag är döf och kall.

Så hasta, svarta våg! hur lugnt, förglömd att vara,
Förgäta oförrätt, sig sjelf och ödets brott;
Dock! om det möjligt är, hos mig en känsla spara
För dem, som gjort mig godt.

Hvi dessa vålnader i nattens hemska stunder?
Än för dem hämdens blixt att störa mördarns ro;
Än drifver kärlek dem att sväfva ner i lunder,
Som dufvan kring sitt bo.

Om öfver detta klot, der brott och dygder blandas,
Min skugga irra skall, stum, saknande och rädd,
Må i en vestanflägt välsignelser jag andas
Ikring en uslings bädd.

Men, glömska! sig din makt mer vidt än hafvet sträcker:
Ett torn, af irrbloss lyst, i Mälarns nejder står.
Dess hvalf välgörande en dårars hop betäcker;
Bland dem, se Elma går.

Utaf sin älskare hon grymt bedragen blifvit,
Och svept i glömskans moln sig lycklig tror ännu.
O! du, som all din tid åt vetenskaper gifvit,
Mer säll är hon än du,

Gud! öfver glömskans haf din blick omätligt brinner.
Du varit och du är . . . men kaos öppnat sig,
Och himlarna förgås, och allt ditt verk försvinner,
Och allt förgäter dig.

Nej! jag af Gud en del. Mitt upphof och min ära!
Du ropade mig fram ur glömskan, för att bli;
Och nu jag hennes rof? . . . jag skall dig offer bära,
Jag evig är och fri.

Midnatten.

I käre vålnader af mina forna vänner,
Omgifven mig, och sjung, du ömma näktergal!
Ur molnen, måne, bryt! Jag gråter och jag känner
I enslighetens djupa dal.

Och, känslor, som så mildt förljufven all er smärta,
Och, midnatt, som så ömt mot klagans suckar tar,
Förtjusen I min sång! — Min lyra och mitt hjerta
Jag er ju länge helgat har.

Stum, helig natten är. På gräset daggen droppar,
Jag hör bland lindars sus den sorgsna källans ljud,
Jag ser . . . o du natur! . . . ser blommans slutna knoppar,
Och fälten ropa: »tillbed Gud!»

Här randas bergets spets af månens purpurblickar,
Som flamma i de träd, der mossbevuxna stå.
Nu han ett mjeltsjukt sken kring multna grafvar skickar,
Och suckar upp ur hafvet gå.

Tör hända nu en mor en dotters flykt begråter,
En maka suckar fram en trolös makes namn.
Med tillgift i sitt bröst hon väntar honom åter,
Ack! åter från en annan famn.

Men långsamt stjernors kung af mörkrets djup betäckes.
Han bleknar ... närmare i skuggors dalar far.
På himlen hastigt nu i oceaner släckes
Det bloss, naturens vällust var.

Hvar är jag?... hvar? — o Gud! — bland spökens gny jag snafvar
På brända tempels grus, i blod, på dödas ben.
Från hämdens kulor här ... här ner i dessa grafvar,
Här brusa eldar utan sken.

»Fly dem! här brusa de. Hit lifvets skymt ej hinner.
»I mörkrets dystraste sitt brott en brottsling ser.
»Fly! — dröjer du: till Gud af hat du evigt brinner,
»Och ve! — ve den han öfverger!»

Skrid, känslofullas Gud, ur nattens öknar åter,
Min tjusning och mitt lugn mig dock tillbaka gif;
Gif åt naturens son!... Hvad klagans röst! hvem gråter?
»Din Daura mer ej trolös blif.»

»Här, ursint, irrar jag, här skall jag på dig kalla;
»Att jag må honom se, ur töcknen, måne, far!»
Nu börjar ock hans sken kring bleka åkrar svalla,
Och vild sin luta Daura tar.

Uti en tårfylld barm en dufva rädd hon gömmer,
Och sjunger ömma qval, då hon på dufvan ser.
»Vill du mig ock bedra? Tör hända du mig glömmer
»Och lik Lorenzo öfverger.»

Förtviflad, och dock skön, hon ner i dalen träder.
Vid lutans sorgsna ljud, då hon på liljor går,
Hör bäckens ljufva sorl, hör vestans tjusta väder:
De susa kärlek i dess spår.

Förskjuten af sin mor en brottslig yngling klagar,
Från månens mörka klot den första stråle stjäl,
Att hafvets svalg få se, att sluta multna dagar —
Med dygden slutas lifvets väl.

Då nattens majestät kring rymderna sig sprider,
Sin morgonsol han mins, sin oskuld och sin dygd.
Det svarta molnet fram med tomma dunder skrider...
Nu mins han ånger, fel och blygd.

Men månen snart, ack! snart sin glans skall återvinna.
Den fläck uppå sitt namn, en villad yngling fått,
Utplånas ej af år, som ärorikt försvinna —
Det blir ej hans, men tidens brott.

Sitt hufvud mot sin arm han på en grafhäll böjer:
»Jag blef dock, Gud! förförd... och i hvad späda år!
»På lastens gräns ett steg, och sig en afgrund höjer,
»Derur ej ångern rycka får.»

»Ja! menskan är barbar — att jag af vågen föres
»Dit hennes etter mer ej fläcka kan mitt namn!
»Jag känslor haft och har» — Hvad röst nu fjerran höres?
»Kom åter, kom uti min famn»!

En moders röst det är — Bland menskor blott de ömma.
Se sonen vid dess fot... du skrider, måne, fram.
Men, tigrar! edra brott er skapare vill glömma...
I höljen likars fel med skam.

Ack! när ett barn jag hör sin mor om tillgift tigga,
Och mötande och glad hon då förbarmar sig,
Mig tycks en brottsling se inför Guds domstol ligga,
Och höra: »jag förlåter dig.»

Der, på en kärfve lagd, af nakna barn omgifven,
Uti ett taklöst torp ett inhyshjon jag ser.
Af tidens tunga plog hans kind är fårad blifven,
I ögat englars ungdom ler.

Hur skådar han med fröjd på forna dar tillbaka!
En gyllne purpurbädd är sällan hvilans bo.
Ju lägre trädet står, ju mindre stormar skaka,
Och lefva glömd är dö i ro.

Sin tiggarstaf han tar, och nu sin röst upphöjer:
»Dig utan rodnad jag med mig i grafven för.»
(Monarken ej så lugnt sig mot sin spira böjer,
Då han i smickrarns armar dör.)

»En maktlös kropp du stödt, för fosterlandet sårad.
»Behofvens barn med hjelp mig städs till mötes stått.
»Jag af den rikes prakt till bön blef ofta dårad,
»Och, bortvist, önskat honom godt.

»Arbeten, mina barn! om himlens barm sig sluter,
»Om vintrar fräta bort det I på åkrar sån:
»Den samma himlabarm i öknar hemligt gjuter
»Det bröd, hvaraf I föda fån.»

Hvem skall din tiggarstaf, dock med din dygd, få ärfva?
Må jag bland ödens ras ståndaktig bli, som du.
Fick jag så stormfritt dö . . . o Gud! på denna kärfva;
Jag ville dö i detta nu.

Men hvem med mordisk blick en helig stund mig möter?
Ack! en förtviflad mor med barnet i sin famn.
»Förr'n du af hunger dör, en dolk... jag denna stöter —
»Försyn är blott en dikt, ett namn.»

En svala på dens torp, som mig till tårar väckte,
Sitt näste hade byggt, och strax hon skåda får,
Hur svalan ungarna med sina vingar täckte,
Och hade korn, fast ej hon sår.

Naturen krafde ut sin rätt i moderns hjerta.
Ur handen dolken föll. Från detta ögonblick
Hon tillbad en försyn, som väger fröjd och smärta,
Och bröd för sig och barn hon fick.

Nu störtar mörkrets flod och natten sig förskräcker.
På floden åskan far, i hafvet buller hörs,
Och med sin afgrund upp Vesuv mot molnen bräcker,
Och häftigt jordens grundval rörs.

Bland eldar, storm och sjö, en seglare der svallar.
Re'n flammar mastens topp, re'n rodret bortryckt är.
På en förtviflad hop ur klippan döden kallar:
Och se! nu krossas seglarn der.

Hvad vilda skri jag hör! o hoppet släckt i nöden!
Hvem i ett afgrunds svalg kan öppna dig en hamn?
Religion!... Se der en mor — hon trotsar döden
På plankan med sitt barn i famn.

Från klippan slungas de och dundrens vågor plöja.
En eldsjö strax mot dem ur hafvets afgrund far,
Åt höjden modern ser... med viggen blixtren dröja:
Naturen sina samband har.

Nu i en hvirfvelvind på stranden plankan stöter,
Der rädd, med oviss fot, hon söker vandrarns fjät.
Hon vågar ... hon är fri — Ett lejon henne möter,
Det ryter — åskan krossar det.

Och modern svimmar ner, med barnet mot sitt hjerta.
Ur vaggan menskan förs till ödens storm och svall.
Hon får en droppe fröjd, en rågad kalk med smärta,
Och hvad hon får, hon tömma skall.

Natt! blodig är din skrud; mer brottet dock förskräcker.
Vid klippans fot om hjelp en grånad niding ber.
Hans ovän hör hans röst, åt honom handen räcker,
Och ropar: »hata mig ej mer.»

Ur dödens fjättrar ryckt, en dolk barbaren stöter
(Hvad vilddjur!) mot dens bröst, som honom räddat har;
Men ödet armen för; en yngling honom möter:
Den mördas — och hans son det var.

Från denna fasans syn en eremit mig kallar:
»Fly menskor! lugnets hem i dessa hyddor se.
»Det haf du ryta hör, det moln som döden knallar,
»Så grymma äro ej, som de.

»Naturen upphör snart att stoftets barn förfära;
»Men de upphöra ej att öka brott med brott,
»Den svage trampa ner och lömska vapen bära
»Mot dem, som större styrka fått.

»Fly derför menniskor, fly!» — Nej! jag bland dem mig gömmer.
Nej! jag dem älska skall för deras upphofs skull.

Jag tusen brottslingar förlåter och förglömmer
Vid åsyn af en känslofull.

Ännu, o himladygd! hos oss du dyrkad finnes,
Ännu från ömma bröst jag känslor suckas hör,
Ännu välgerningen af den, som njutit, minnes,
Och än man godt i tysthet gör.

Ej morgonrodnan fram på ljusets vågor träder,
Och ej i nattens sköt en ädel gerning händt;
Ej rinner solen ner, och sig ej himlen gläder,
Att han sitt bloss den dagen tändt.

Dock, midnatt, i din famn sig helst mitt hjerta sluter,
Hvi är min ängslan der så vällustfull och öm?
Ack! hvarför denna suck? . . . jag tusen himlar njuter,
Och dock . . . af tårar hvilken ström!

Snart i en annan natt man känslolös mig sänker,
Der ingen stjerna mer, ej mer för mig uppgår;
Kanske en efterverld då åt mitt minne skänker
Den suck, mitt minne nu ej får.

Ömheten.

ODE.

Sjung, ömma skaldemö! än är min lefnads vår;
Än ålderns grymma köld på inga känslor rår;
Än är mitt hjerta ungt, än kunna tårar flyta;

Än till en känslolös har lyckan mig ej gjort,
Och ingen stjerna fått mitt bröst i sten förbyta;
Än genom likars blod mitt namn ej blifvit stort.
Så sjung då, rörda sånggudinna,
Med mig den gudavällust njut,
Att låta ömma tårar rinna
För den, som pressar tårar ut.
Jag är ej huggen ur en klyfta:
Hur kan jag se min nästa snyfta
Och icke delta i dess qval?

Långt bort, I stolta slott! er höjd mig icke rör;
Kom ömhet, och mig fram till uslas kojor för,
Till grafven, der en far sin enda dotter gråter,
Till Zephis, som har mist sin oskuld och sitt hopp;
Till sjelfva lastens gräns, der ynglingen förlåter
Sin Gud, sin dygd, sin mor, och stupar i sitt lopp.
Till dig, min arma olycksnästa,
Vill jag med denna lutan gå;
Vid ditt vill jag mitt öde fästa,
För att af ömhet gråta få.
Hvar tår, som ned från ögat flyter,
Till slut sig i en perla byter,
Att i min urna infäst bli.

Den första känslan du, mitt upphof, njutit har;
Du grunden till mitt väl och verldens daning var,
Och ömhet mante dig din himmel att förlåta:
Messias! hvilken mängd af känslor rörde dig!
Du ville menska bli, att få som menska gråta:
Du ville känna nöd, att ömma ock för mig.
I, som ifrån förnuftet viken!
Hvar är den hemska afgrundsgrop,
Den eld, hvarom I djerft prediken,

Att skrämma en enfaldig hop?
Hvad, är jag född att plågad blifva?
Hvad, kan en telning rosor gifva,
Som utaf tisteln runnit opp?

Känn, menska, känn din rätt; gör dig och andra godt:
För mensklighetens skull har du ett hjerta fått;
Men, ur mitt ömma lugn hvad dån, hvad brak mig väcker?
Se millioner folk med slipta mordgevär;
Mot den man aldrig sett man hämdfull svärdet sträcker,
Och den går i triumf, som största bödeln är.
Allt öde, tomt och härjadt blifver,
Och luften fylls af uslas röst;
När modern di åt barnet gifver,
Stöts dolken grymt i bådas bröst.
Tyranner, menskoslägtets plåga!
I ofta satt en verld i låga,
Att vinna några kala berg.

Från denna tummelplats jag snart med bäfvan går;
I hopp att ömhet se, jag grymhet skåda får:
Hvad, i de helga rum, der lagar skipas borde,
Man gamla fäders rang och guldets värde lär!
Rättvisan, fastän blind, nog lätt utmärka torde
Den vigtskål, hvilken tyngst af guld och skatter är.
En usling sig till jorden kastar,
Han fordrar rätt med bön och gråt;
Men domarn upp från bordet hastar,
Det regnar, vagnen kan bli våt:
Ej Gud oss tid att klaga jäfvar;
Barbar, då du i döden bäfvar,
Skall dennes barn anklaga dig.

Till er, I ängslans rum, min rörda ande flyr,
Fast dagens klara bloss för edert mörker skyr;
Här i förtviflans grop en dunkel lampa brinner,
Jag suckar utan tal och bojors skrammel hör.
Månn' tigrar gömmas här? — Nej här jag menskor finner.
Ack! mina likar, ack! berätten mig hvarför?
Säg gråhårsman, så nära grafven,
Din uppsyn röjer hjeltemod?
Belönt jag blef med tiggarstafven
För det jag vågat lif och blod.
Nyss fadershjertat mig bedragit,
Att jag åt barn och maka tagit
En beta bröd ifrån en rik.

Ack, himmel! — hvad är det? en jernport öppnar sig,
En flicka, ung och skön, med tårar möter mig.
Hvarthän? till döden. Håll! hvem kan till döden dömma?
Omenskliga, har du som mor ett mord begått?
Du svarar nej; du sökt ett dödfödt barn förgömma.
Du ropar: Gud! du vet, jag ej mitt fel förstått.
Ack! mer hon nu ej klaga hinner,
Hon sanslös släpas till ett bål;
Men ingen tår ur ögat rinner,
Förtviflan inga tårar tål:
En svartgul färg dess hy betäcker,
Åt skyn hon matta armar räcker,
För ingen suck har bröstet rum.

En stråle utaf hopp än gudaläran ger,
Nu brinner ögat vildt, då hon sin bödel ser;
Men nu en barnslig blick hon till sitt upphof kastar,
En blick som ropar nåd och himlens ömhet rör,
Och nu förvirrad snabbt till bålet bittert hastar,
Och jag med bortvänd syn det grymma hugget hör.

Om du, som Gud på jorden blifvit,
Blott hade vetat hvad hon tänkt,
I det du henne frihet gifvit,
En dygdig mor du staten skänkt.
Ack, om regenter ville ömma!
Vi Alexanders segrar glömma,
Men ej att Cæsar tårar fällt.

Den känslolöse och den ömsinte.

O du, som stolt och stoisk skryter
Af Zenos kalla hjeltemod,
Och hädiskt ler, då tårars flod
Ifrån förtrycktes ögon flyter — —
När böljan af förtviflan ryter,
Hon genom hårda klippan bryter;
Och smältes icke sjelfva skyn?
Men du, när tusen tårar svalla,
Står orörd vid en sådan syn
Och vågar själens styrka kalla
Den grymma känsla i ditt bröst,
Som blott sin egen storhet sköter
Och, döf för mensklighetens röst,
Din like som en mask bemöter.
Dö, mer förhärdad, än du är!
Din maka — — Hennes ögon våta?
Ja, utaf glädje skall hon gråta:
Din död är dina barns begär.

Vet, på din graf skall vandrarn stanna,
Och der ditt stoft, som tistlar bär,
Med hemsk och bortvänd syn förbanna:
Ej något träd skall frodas der:
I nejden skola ulfvar tjuta:
Din vålnad ingen ro skall få,
Men i moras bland spöken gå
Och blott förtviflans suckar gjuta.
Men du, ack du! som rönt det väl,
Som varit värd det nöjet smaka,
Att älskas af en dyrkad maka,
Och älskas med en trogen själ,
Du, som vid hvarje pulsslag känner
Hvad låga dina sinnen bränner,
När du en uslings öde hör:
Med blixtens fart till honom ilar
Och honom godt i tysthet gör,
Der han på strå i slarfvor hvilar:
Den mantel, som dig värma bort,
Uppå hans stela kropp du kastar:
Flyr hem — med bröd till honom hastar:
Flyr bort — och glömmer hvad du gjort:
Ack, sällhet skall dig öfverhopa
Och liljor le i dina spår.
Att himlen hör, då hjertan ropa,
Du all din lifstid röna får.
Din graf en dygdens fristad blifver,
Den ingen redlig går förbi,
Som icke tårar åt dig gifver
Och önskar att din like bli.
En kuttrande och ömsint dufva
Skall vid din graf, uppå en tufva,
Förgäta lifvets usla lott.

I menskor, hvad kan hjertat båta,
Om icke det af himlen fått
Den gudarätt, att göra godt,
Att älska, ömma och att gråta?

Klagan.

Jag skådar vinterns mulna dagar,
Men åter rinner solen opp;
Jag hör hur turturdufvan klagar,
Men klagar, ack! med ömma hopp.

Den sjö, som rasande sig häfver
Vid stormarnas och töcknens krig,
Utaf naturen hvila kräfver,
Och ändtlig får han hvila sig.

Jag ser hur marken vill försmäkta,
Då himlen sig med jern beslår;
Men snart de svala vindar fläkta
Och skurar följa deras spår.

Ja, sjelf Corinnas slagna hjerta,
Som brista vill på Damons graf,
Blir lindradt i sin afgrundssmärta
Af samma hand, som slaget gaf.

Men jag ett tårfullt öga höjer
Åt dig, du väsendernas far!
Mer ömhet lejoninnan röjer
Imot det rof hon fångat har.

Sjelf jag min varelse ej våller:
  När ville jag väl skapad bli?
Då ödet mig i fjättrar håller,
  Så säger himlen: »Du är fri.»

Med tårar jag på jorden träder;
  De blifva se'n min vissa del,
Tills oviss inom några bräder
  Jag slutar lifvets sorgespel.

Gud! den jag fruktar, fast ej känner,
  Förlåt förtviflans vilda röst!
Du ser hur lågan kring mig bränner,
  Du ser min oskuld i mitt bröst.

Ett dystert moln min lefnad höljer,
  Och molnet blixtrar hotande;
På blixten fasans buller följer,
  Och sjelfva djeflarne . . . de le.

Så lys då ej, du hoppets strimma!
  Jag önskar . . . (är det öfverdåd?)
Att trotsa i min sista timma
  Tyranners hämd, tyranners nåd.

Melankolisk sång.

Ej lundens prakt, ej flickans löje
  Kan jaga oron ur mitt bröst;
Bland grifter blott jag finner nöje,
I tårar blott jag njuter tröst.

Hur vill jag ur min luta tvinga
De fordom så förtjusta ljud?
Nej — hon bör endast jämmer klinga
Och svepas uti sorgens skrud.

Jag sjunga vill den grymma smärta
Jag känner att en usling se,
Då, torftig sjelf, jag blott har hjerta,
Och blott en suck att honom ge.

Jag sjunga vill mitt slägtes öden,
Som bär sin boja utan knot;
Och för tyranner trotsar döden,
Och kysser sina bödlars fot.

Jag vill mitt slägtes hårdhet sjunga;
Så liknöjdt om hvar andras väl,
Har det för känslor blott en tunga,
Men sällan eger det en själ.

Om än naturen skön jag finner,
Det blott i ensamheten är;
Den ljufsta orts behag försvinner,
Då jag en menska skådar der.

Sång i en gladare stund.

Nej, mensklighet! jag ömt begråter
Den orätt sången gjorde dig;
I hjertat födes glädjen åter
Och verlden ljusnar omkring mig.

Hur mången lycklig suck jag gjutit
Blott vid din tanke och ditt namn!
Hvar har jag högre vällust njutit,
Än i en väns och skönhets famn?

Ej ensamheten ögat gläder,
Dess lugn, som grafvens, dystert är:
Sjelf öknen sig i blomster kläder,
Blott menskofjät jag skådar der.

Förgäfves solen för mig brunne,
Förgäfves rosen rodnade,
Om jag ej någon like funne,
Som kunde tjust mot begge le.

Då ingen usling ögat sårar
På jorden, qvalets fosterbygd,
Strax bort med tusen sälla tårar,
Som gjutas af en hjelpsam dygd.

Då ej tyranner mera gifvas
Och ej mer finnes någon träl,
Skall ingen frihetshjelte lifvas,
Att strida för millioners väl.

Den hårdhet, hvilken jag förbannar,
Ett nytt behag åt känslan ger:
Jag tjust vid lifvets tafla stannar
Och hennes sköna brytning ser.

Ja, menskliget! jag ömt begråter
Den orätt sången gjorde dig;
I hjertat födes glädjen åter
Och verlden ljusnar omkring mig.

Ungdomsnöjet och dess förändring.

Rörd af det höga och det sköna
Uti min späda ungdoms dar,
Då själens känslor starkast röna
Det himlavärde lifvet har,
Jag hänryckt, glad dess sällhet kände,
Min blick imot naturen log;
Strax skaldens eld min bildning tände
Och jag den glada lutan tog.

Hur hänryckt i de dystra lunder
Sjöng jag ej då hvad hjertat njöt!
Men ack, de flydde . . . dessa stunder,
Som ekos svar i bergens sköt.
Den himmel, som så klar sig visat,
I svarta moln sig inneslöt,
Och jag, som lifvets nöjen prisat,
Och jag — o fasans ögonblick!
Utaf den blixt mig ödet sände
Från lunden suckande mig vände
Och bort till mulna grafvar gick;
Mot en jag matt mitt hufvud böjde,
Tog lutan stum, med flor betäckt,
Strax hennes slag de känslor röjde,
Som ofta dina känslor väckt.
Man skulle tro, att jag ditt hjerta
Till bild för mina sånger tar;
Jag sjunger ju den ljufva smärta
Man vid den usles åsyn har,

När, förr än hjertat sucka hinner,
Åt honom handen räddning ger,
Då med hans nöd man ock försvinner,
Men rodnande tillbaka ser,
Hur glädjen i hans öga brinner.

Från andras graf min blick jag kastar
Och till en okänd torfva hastar,
Att der min egen gräfva opp.
Mitt lif ej middagssolen hinner;
Men lika äro seklers lopp
Med timman, som i dag försvinner.
Mitt öde nöjd jag undergår:
Vill sig en vän min sång påminna,
Och skulle då hans tårar rinna,
Att ock en suck mitt minne får!

Önskan i en mulen stund.

Sälla strand, jag till dig hastar,
Gräns imellan lif och död,
Glada väg från sorg och nöd!
Jag ifrån din brädd mig kastar
Ned uppå den mörka våg,
Som mig förer till de länder,
Der väl dagen för mig sänder
Bättre ljus än här jag såg.

Uti evighetens gömma
Tänker jag en fristad få
Från de plågor, som här rå,
Der jag allt mitt qval får glömma.
Må förgänglighetens flod
Som en vän mitt nödrop höra,
Och den hyddan med sig föra,
Som nyss i sin skönhet stod!

Strömmarna till hafvet rinna,
Att der sluta deras lopp;
Skall jag sakna samma hopp,
Skall jag aldrig målet hinna?
Jag blott grafvens lugn begär,
Blott ett slut uppå min smärta,
Blott en lindring för det hjerta,
Som ett mål för stormar är.

I det vida jordens sköte
Må en torfbädd unnas mig,
Der mitt stoft får hvila sig,
Der jag får ett vänligt möte
Af en huld och saknad mor,
Utaf likar, mina bröder;
Se'n hvad masken ej föröder,
Kanske på min grafvård gror.

Kanske långt från jämmerns rike
Går en oförgänglig del.
Fri från plågor, fri från fel,
Till en sällhet utan like:
Kanske i en evighet
Skall jag från en stjerna skåda
På förflutna dagars våda,
I en trygg odödlighet.

Du, o fader, på mig tänkte,
Då jag i mitt intet låg;
Du min brist och svaghet såg,
Och det hjerta du mig skänkte:
Släck den eld, som blef mitt brott!
Du den i mitt väsen tände,
När du, evige, mig sände
Utaf ljuft och ledt min lott.

Se den ros, som jorden pryder,
Huru den sin bane får
Och till sin förvandling går:
Jag dess vink ock villigt lyder,
Blott mitt fängsel må bli kort;
Lians hugg jag icke aktar,
Men med vinterns slut afvaktar
Vårens blomster, som dog bort.

Jag har denna telning varit,
Som olyckligt runnit fram
På en annars lycklig stam:
Jag den art du gaf förfarit;
Bryt då oartsgrenen af,
Men låt se'n en ny sig lifva,
Som må bättre frukter gifva;
Glöm mitt fel, men ej min graf.

Till min mors skugga.

När månen sig i hafvet sänker,
Vid trädens sus och böljors svall,
Strax på din graf, min mor! jag tänker,
Villrådig hvart jag irra skall.
Imellan skogens glesa lindar
Jag då din ömma skugga ser;
De suckar, du mitt öde ger,
Förrådas utaf vestanvindar.
För branta berg jag klättrar opp,
Mot töcknen matta armar sträcker,
Ej himlens . . . ekos ömkan väcker;
Men hjertat styrks af minsta hopp.
I tusen vilda känslors yra
Jag rasar ner i närmsta dal;
Der möter mig en näktergal,
Jag öppnar floret kring min lyra,
Och begge tolka hjertats qval.
Då börja ljufva tårar strömma —
O minne af förflutna dar!
En tid jag lycklig lefvat har
Men hvarför ej en tid förglömma,
Hvaraf jag blott har saknad qvar?
Och nu, och nu jag skådar dig,
Som i din famn mig innesluter,
Ditt modershjerta vällust njuter
Vid hvarje blick, du får af mig.
Hur har en Gud, som trots min smärta
Ej minsta ömkan för mig bär,
Hur har han kunnat skapt ditt hjerta,
Då hans så obevekligt är?

Nej, nej! jag glömmer sälla tider.
Din lefnads sol till bergning skrider,
Då lyckans sol mig öfverger,
Vid hennes nedgång du dig döljer:
I moln sitt hufvud månen höljer,
När stormarna han nalkas ser.
Du seger öfver öden vinner;
Men ack! för mig ej lugn, ej ro.
Om jag till templet flykta hinner,
Jag dock ej någon fristad finner,
Fast svalor bygga der sitt bo.
Och dessa qval skall hoppet lätta?
Den ej begriper måste tro
Och sin förtröstan derpå sätta,
Att blifva lycklig efter detta,
Då han har uppfyllt lifvets lopp.
Så skynda då, du svaga hopp!
Och ömma mor! jag varse blifver,
Jag varse blir din fria hamn,
En vink din enda son du gifver:
Han flyger i sin moders famn.
Om presten . . . (skall det gräma mig?)
Ej någon jord på kistan kastar,
Men från min graf med fasa hastar
Och full af fördom korsar sig:
Blott samariten der sig ställer
Och tårar, tårar, tårar fäller!

Elisabeths skugga till bergsrådet Hisinger.

Mon seul crime est d'être sensible,
Et je ne puis m'en repentir.
MARMONTEL.

Ur grafvens lugn, hvem ropar mig?
Der ödet menskors hopp bedrager,
Min skugga i förtviflans stig
Till sorgens hem sin tillflykt tager.

Börd, rikedom, jag lemnat er,
En hand af mull mitt byte blifvit;
Men älskas, se'n man är ej mer,
Den lott åt dygden himlen gifvit.

Hvart irrar jag, och hvi mitt namn
Kring dessa templets grifter skallar?
Och ur den djupa dödens famn,
Hvem mig med tårar återkallar?

Du? . . . ömme vän! med tacksamt bröst
Jag all din kärlek mig påminner.
Vid glömskans bölja, hvilken tröst,
Att du mig tårar värdig finner.

En qväll, när i det vida haf
Sig månen stum och molnfri sänker,
Jag hoppas, att du åt min graf
En suck och några blommor skänker.

Mins då det grymma ögonblick,
När hemsk i dina armar sluten,
Af mig den sista kyss du fick,
Och min uti din själ blef gjuten.

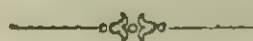
Nej, nej, vi råkas, sorgsne vän!
Mot himlarne jag ren mig svingar:
Mitt upphof tar sitt lån igen,
Hans son inför hans tron mig bringar.

Farväl! . . . dig hota mulna dar;
Men oss en Gud till sällhet ämnar.
Jeanette! Jeanette! en tröstlös far
Jag dig till testamente lemnar.

Du ser . . . ack, häpna! . . . se på mig,
Hur ock din skönhet skall försvinna;
Men englarne, som vänta dig,
För dina känslor tjuste brinna.

Och nu, och nu, men aldrig mer,
Min make! du min suck får höra.
Den trösten dock dig himlen ger,
Den, till att menskor sälla göra.

Man skådar från serafers famn
Den usling, som af armod dignar:
Gör godt! — då hedrar du mitt namn,
Och då min skugga dig välsignar.

Vid vice presidenten herr Johan Ignatii graf*,

den 22 Februari 1788.

... Cui pudor et justitiæ soror
Incorrupta fides, nudaque veritas,
Quando ullum invenient parem?
HORATIUS.

Du Finland, hjeltars fosterbygd,
Som äfven mensklighetens blifvit,
Som åt en Birgers holmar gifvit,
Mot Muskovitens afund skygd,
I hvilka moln du nu dig höljer!
Hvi ryter så en fjättrad strand?
I flor med lyran i sin hand
Sig Auras sånggudinna döljer;
Med lagern till den mörka sand
Hon långsamt mensklígheten följer.

* Dessa få matta drag öfver en stor man äro hvarken hyrda, ej heller i någon annan ensidig afsigt tecknade. Man räknar för en ära, att med en hel nation få blanda sin röst, likasom man önskar, att ej denna åt förtjensten helgade sång måtte som en vanlig grafskrift blifva ansedd. — Ignatius är icke mer; men de tider, hvilka han hedrat, påminna oss ännu vårt fädernesland, och att dygden är rar på jorden. Hvarför utsträcka de värnlösa enkor sina darrande armar mot hans bår? . . . och de förföljda barnen, hvi qvida de utan hopp? — Ignatius är icke mer! — Yngling, den födseln ej gynnat, i ett tidehvarf då födseln gör allt, nalkas med dristiga steg detta rättvisans mulna tempel. Har du mod att trotsa otack, har du hjerta att gagna; fastän den sexton-anige upptar ditt rum; så träd i helgedomen in, rädda oskulden: det är din skapares vällust; och om ej du hinner till en Ignatii rang, skall dock ditt stoft likasom hans af dygdens vänner blifva samladt och begråtas.

Och der med vigtskåln darrande,
En guddom jag vid urnan finner,
Vi inga fäders anor se,
Men tacksamhetens tår, som rinner,
Att offer åt förtjensten ge.

Men, då bland grifter stum jag famlar,
Och störtar fram i dödens lopp,
Ack, hvarför, mer än ljufva hopp!
Försvinner du, der kedjan skramlar?
Vid lampans sken jag fången ser,
Som dånad mot en stenhäll lutar,
Förtviflad sina dagar slutar,
Nu ropar: ack! han är ej mer.
Hvem är det, som så allmän smärta
Uppväcka kan? Hvi denna nöd?
Du gråter, känslofulla hjerta!
O Gud! är då Ignatius död?
Död . . .

Oskuld! enkor! barn! mig himlen lyran gaf,
Att vid det sken, som månen sprider,
På ärans redan multna graf
Förkunna er hans död . . . och önska bättre tider.

Öfver general Sprengtportens död.

Långsamt vandrade fram det åskfyllda molnet, — och hjelten
Skådade blixten och teg, och handen på hjertat han höll;

Viggarna störtade ner, och de germaniska fälten
Röto, än höljda med blod: — för Gud endast segraren föll.

Han föll, vår far, de faderlösa ropa,
Han i en elak verld ej längre lefva fick,
Och hjeltarne uti Europa
Hans urna ge en sorglig blick.

O minne utaf tappra fäder!
O kärlek till min fosterbygd!
Upplifven mig med deras dygd:
Det är till Sprengtports graf jag träder.
Och följ mig du, som såg de nesans mulna dar,
Då äran stum, bestört för svenska vapnen skydde,
När på de fält, som Carl med segrar utmärkt har,
Man såg hur hjeltars barn (hvad blygsel mig betar!)
På sina fäders grafvar flydde.
Se Sprengtport då med götiskt bröst
Vid Ehrensvärds, vid segerns röst,
Mot örnens spända vingar rasa:
Kring hären sprides ärans mod,
Bland fienden förvirring, fasa,
Och döden pustar under blod.
Så hafvet väckt af stormar blifver,
När åskan öfver rymden far;
Det brusar och mot molnen drifver
Det svall, som folk och skepp i afgrundsdjupet drar.
Du öfvervunna folk, I vittnen till hans ära,
Jag frågar vid hans graf, om han ej hjelte var?
Hans mod är dödt, sitt svärd han efterlemnat har;
Den ädling stige fram, som vågar det att bära . . .
Du vågar, djerfve! stanna, — vet,
Här fordras anor ej, . . . här fordras tapperhet!

Vid hjeltens graf, o kung! ej smickrets offer röker;
Ack! se ditt folk, ditt fosterland,
Med tideboken i sin hand,
En tår på Gustafs kind nu söker.
Då du med Wasas hjerta gick
Att frälsa dina fäders rike,
Bland dem dig smickrat nyss, — i farans ögonblick
Fann du, o konung! Sprengtports like?
Hans ande öfver dig, rörd, tacksam sväfvar än:
Jag frågar vid hans graf: »var han sin konungs vän?»

Hvarje gång kanoners knallar
Ryta öfver hafvets famn,
Sveaborg, till dina vallar
Återskallar Sprengtports namn.

På denna ärans rymd din kung, du hjelte, följer,
Men — hvilka irrbloss! — ack, du spåren öfverger!
Det mörknar, — klaga ej, då man din glans ej ser:
Om plötsligt månen sig i jordens skugga döljer,
Blir det då solens fel, om han ej lyser mer?
Dock snart ur skuggan fram han i sin klarhet skrider:
Om hjelten irra skall, på ärans väg det sker.
Du, som bedröfvad såg så glömskansvärda tider,
Jag frågar än en gång: »var han en ärlig man?»
O Gud, att hjertats sår ej nånsin helas kan!
Då pilen djupt i hjertat ljungar,
Det stolta lejon stupa skall,
Och jorden, som vid dånet gungar,
Förkunnar bergen om dess fall.
Du, Sprengtport, hotats nog af svarta afgrundslågor,
Men utan knot och öfverdåd,
Då Gud dig låter känna plågor
Och Gustaf slösar all sin nåd,

Med lika ostörd själ mot dödens portar ilar,
Och lugna suckar för till evighetens tron;
Så tålamodet tyst uppå en grafvård hvilar
Imellan hopp och religion.
Hvem ingöt denna frid uti ett plågadt hjerta,
En frid, som lyste fram utur hans ögonpar,
Som aftonstjernan står imellan molnen klar?
Den vällust, endast den, att lindra nödens smärta,
Då den på högsta höjden var.
Men hör vid hjeltens bädd behofvet suckar pressa;
Jag faderlösa barn med svultna mödrar ser,
Och matt han höjer opp sin lagerkrönta hjessa
Och med sin segerhand dem lifvet återger.
Ack! när en ångerns tår kan hämdens åska släcka,
Förmår ej denna syn att dig till ömhet väcka,
Så slägtar du från tigrar ner.

Vid fru de F * * s graf.

Nattens sorgsna majestät,
Långsamt mellan molnen sträfva!
Kalla uti dina fjät
Stjernorna, som kring dig sväfva!
Herska, lugn, kring jord och haf!
Hjertat vill sitt qval utgjuta.
Ack! det är vid Claras graf,
Darrande jag tar min luta.

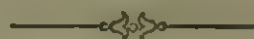
Och hon ej mer! — — Hvar äro nu behagen,
Som tvungo lastens slaf att tjust i dygden bli?
Hon död!... hvars blick var skön som strålen ifrån dagen,
Hvars röst var ljuf som lutors symfoni.

Nej, yngling! nej, du ej en skönhet finner,
Som så att älska vet, som med den känsla brinner,
Hvars öga så guddomligt ler,
Då hon en like lycklig ser.
Du vet det — du, som känslolös af smärta,
Vid Claras graf, dess maka, står.
Mins endast det förflutna år!
Säg, om hon kärlek känt! Säg, om hon egde hjerta!
Mins de sälla aftonstunder,
Hon med dig i tysta lunder
Ensam och förtrolig gick!
Aldrig turturdufvans maka
Njöt en mera hänryckt blick,
Kunde högre vällust smaka,
Än du der erfara fick.
Mins, då sin kärlekspant, af hoppet tjust, hon bar,
Hon sade: »ack! min vän, hjelp mig min sällhet njuta!
Som maka får du nu uti din famn mig sluta;
Kanhända, innan kort, som maka och som far.»
Men dödens lia upplyft var . . .
Fans ej odödlighet, då vore Gud barbar.

I veten, om hon hjerta egde,
Olycklige, som bröd med henne dela rått.
Månn hon en uslings fel på hjelpens vigtskål vägde?
Nej, om hon himlens välde nått,
Hon sjelfva afgrunden gjort godt.
Och skalder! . . . af er sång hon englars glädje njutit,
Då hjertat hjertats rätt med ifver yrkat har.
Ack klagen! de ha flytt . . . de vällustfulla dar,
Då vid en harpas slag hon sälla tårar gjutit.
Men nu i hennes lefnads vår,
Hvad gruflig syn jag skåda får!

Det väsen, hon vill lifvet skänka,
Mot henne dödens dolkar för.
(Hvem med nog tacksamhet kan tänka,
Hvad för sitt barn en moder gör?
Hvem djerfs den skönhet öfvergifva,
Som han förfört, att dygden öfverge?
Barbar! fans intet helvete,
För dig det borde skapadt blifva.)
Hvad känslor öfverhopa mig!
I dödens djupa famn jag skådar, Clara, dig;
Ditt döda barn imot ditt bröst du trycker,
Det tusen, tusen kyssar ger:
Man måste vara Gud, att kunna älska mer.
Och nu du på din maka ser:
»Nej, himlen ej i dag dig från min sida rycker —
»I dag . . . ack! vår förenings dag!
Hur ljuf! . . . för allt mitt väl jag Gud och dig välsignar;
»Min maka!» . . . Hvilket tordöns-slag! . . .
Hon dör: han stum och sanslös dignar.

Njut oupphörligt, sälla hamn,
Ditt lugn, som ingen makt kan störa!
Re'n englarne din ande föra
Opp till guddomlighetens famn.
Hvart flyr jag? — ack! jag söka ville
Vett, ungdom, skönhet, hjerta, snille;
Men vid din graf jag dygden ser;
Hon ropar suckande: »ack! Clara är ej mer.»

Öfver fru S * * * s död.

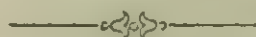
»Hon är ej mer!»

Så norden vid den urna gråter,
Dit snillet med förtviflan ser,
Och utur seklers barm en Sappho kräfver åter.
Hon är ej mer.

Hvem är det väl, som skådat dagen,
Och ej på hennes graf en tårfylld myrten ger?
Öm, liflig, danad af behagen,
Hon sig i kojan sänker ner
Från hofvets höjd . . . ack! kanske der bedragen.
Hon är ej mer.

Hvem större på en cour-dag lyste,
Än då du ljungande kom in?
Hur många sexton anor hyste?
Men snillets lott var endast din.

De gråta, sånggudinnors skara,
Och släcka på din graf sitt bloss:
»Hon är ej mer! jord!» . . .
Englar svara:
»Hon är bland oss.»

Öfver Urani.

Sin bild oss himlen skänka ville,
Att älskad uppå jorden bli;
Och derför skönhet, dygd och snille
Förenade i Urani.
Hon föddes för att hjertan vinna:
Hur denna börd hon värdig var!
Förgäfves såg man facklan brinna,
Att filosofens hjerta hinna:
Han kärlek inga offer bar;
Men, Urani! i späda dar
Din oskuldsblick din far du sände;
Han såg den — och dess ömhet kände,
Och till en skönhet strax sig vände,
Och ropade: jag känslor har,
Gör mig till lika lycklig far!

Den yngling, moderns gråt ej rörde,
Då vild på lastens väg han gick,
O Urani! blott en din blick
Till modern honom återförde,
Och kärlek han för dygden fick;
Och flickan, som bedragarn hörde,
Då ögat ovisst kastades
Från dygdens gräns åt lasternes,
Blott dina kinders rodnad väckte.
Hon faran såg och sig förskräckte,
Lopp från dess afgrund i ditt sköt,
Och tacksamhetens tårar göt.

Men minne af naturens tårar,
Som pressades utur ditt bröst,
Vid nödens bittra klagoröst —
Men minne! . . . hur du grymt mig sårar!
En dödens skepnad, hungerns bild,
Mot Urani, som mördarn vild,
Sitt barn med brustna ögon sträcker,
Och hon — o mensklighet! hur stor!
Med engla-kyssar det betäcker,
Det knäböjd åt sin moder räcker,
Och ropar: hjelp! — du är ock mor.
Likt störtregn mina tårar strömma,
Och än — ack! hvad mig återstår —
Att sansa mig, vill jag förglömma,
Ack! allt hvad fordra kan en tår.

Fri i ett samqväm der inträder,
Med blygsamhetens slöja täckt,
Den Urani, som längtan väckt,
Som gläds för det hon andra gläder.
Ack! säg mig, hvar dess like fans
I åtbörd, snille, tal och dans?
Men hvarför detta sig påminna?
Hon är ej mer! hon är ej mer!
Ack hvilken bild! Hvad tårar rinna!
Jag på din dödsbädd nu dig ser!
Hur kindrens rosor der försvinna!
Ack! mer ej dina ögon brinna:
Blek, matt och stum du dignar ner,
Vid denna bädd, der tröstlös ligger
En dyrkad mor, och himlen tigger,
Om enda barnets räddning ber. .
En brusten blick din känsla röjer,
Du flämtar — staplar hennes namn:

»Min mor . . . min mor!» — Sin lia döden höjer —
Han slår — du störtas i hans famn.

Se'n tjugu somrar ljuft försvunnit
I vårdnad, ömhet, tacksamhet;
Se'n i sitt barn en moder funnit
En himmel utaf salighet;
Se'n hoppet re'n dess bröst intagit
Af barnbarn att omfamnas . . . nej!
Se allt af dödens åska slagit —
O Gud! hvad slukar grafven ej!
Ej någon tid skall mäktig blifva
Att plåna dig utur mitt bröst;
Ack ve den vän, som söker gifva
Åt detta hjerta minsta tröst.
Men svarta stormar molnen härja
Och midnattstimmen redan slår.
Jag gråtande till grafven går,
Att der dig denna trohet svärja.

Orpheus till Apollo.

Det var en tid . . . o ljufva minne!
Då kärlek gjorde allt mitt väl;
Mitt hela väsen var ett sinne
I min i vällust dränkta själ.
Att frukta, hoppas, längta, njuta,
Och Eurydice i skötet sluta,
Var då mitt sälla tidsfördrif;

Men ödet, vant att nöjen störa,
Lät dödens arm till intet göra
Mitt lugn och Eurydices lif.
Hvar gång sig aftonrodnan sänkte
I ett med purpur måladt haf,
Gick jag förtviflad till dess graf,
Och på förflutna tider tänkte.
Du då åt mig en lyra gaf,
Med den att ta en trogen maka
Ur dödens hemska rymd tillbaka,
Och all min sällhet återfå.
Strax lik en ljungeld syns jag flyga
Dit fasans plågoandar rå.
Min lyra börjar känslor smyga
I bröst ur klyftan huggna ut:
Af lyrans ljud de rörda blifva,
Att Eurydice mig återgifva, —
Och mina forna qval ta slut.

Sig ödet förolämpadt finner.
Apollo, hör, hvad hämd det tar!
Knappt med en kyss jag helsa hinner
Den skönhet du sjelf räddat har,
Knappt vi vid dödens portar stanna,
Förr'n ödet grymt på henne slår
Med tidens huggjern i dess panna,
Och snöar på dess blonda hår:
Dess hakas färg med gummi höljer,
Och kring dess bröst små lökar strör,
I hennes kinder fåror plöjer,
Och af dess mun en grafskrift gör.

Men än jag hunnit ej uppdaga,
Hvari jag mest olycklig är,

Hon . . . ack! Apollo, mig beklaga!
Hon tvingar sig att än behaga,
Vill absolut, jag skall bli kär.
Kom ödets raseri att styra!
Apollo, gör min plåga kort,
Och skänk mig nu en annan lyra,
Hvarmed jag spelar henne bort!

Till Chloe.

Ack, om jag vore mindre kär,
Om flygtig eld min låga närde
Och hemlig oro icke tärde
Ett sinne, som så fängsladt är,
Så skulle mera eldadt snille
Här teckna hvad mitt hjerta ville;
Men tänka gör mig nu besvär.
Jag nu vill hjertats känslor lyda,
Och Chloe nu med fägnad ser
Ett stampadt linne sinrikt pryda
Och hjertats mening för mig tyda,
Men ack, alls icke lofva mer.

Min Chloe, du har eld och vett,
Är född att glada intryck gifva,
Och jag af dina ögon sett
Att ömhet skall ditt väsen lifva.
Till största höjd sin sällhet drifva,
Bör hvarje menskas åtrå blifva:

När själen är för ömhet böjd,
Så är dess himmel till att ömma,
Och plåga att sin känsla gömma;
Hvem ville då sin lycka glömma
Och, då man kan, ej smaka fröjd,
Som gör en öm och glad och nöjd?
Vet, det som kan mitt hjerta röra,
Det hjertat måste gifva ro;
Det skapar slott af lägsta bo,
Ej lyckan kan dess lugn förstöra.
Hur skulle jag mig lycklig tro,
Då du mig ej vill lycklig göra?
Diana kärlek offer gett:
Dess nymf bör sin gudinna följa,
Dess eld ej skymmas af dess vett,
Dess klokhet icke hjertat dölja.
Men ditt ännu jag ej förstår;
Kanske din låga redan brunnit
Och döden i sin aska funnit,
Uti din sälla ålders vår.
Ditt ack! hvad vill du dermed säga?
Kanske du känslor önskar ega,
Men saknar värdigt föremål.
Kan jag de tvifvelsmål ej häfva,
Som synas rena lågor qväfva
Och gör ditt bröst så hårdt som stål?
Hvad! — det ej hyser någon svaga;
Hvad? — det ännu ej böjas lärt?
Ack, då blir det visst mödan värdt,
Att dig, min Chloe, ej bedraga,
Men dina skäl ur tanken taga,
Som säger: Kärlek farlig är. —

Selami och Melicerta.

Selami och Melicerta
 Bodde i en enslig dal;
Dessa trogna systrars hjerta
Kände inga kärleksqval.

Aldrig Vestas pulsar slagit
Mera stilla, mindre stördt;
Till prestinnor hon dem tagit,
Om ej afund henne rört.

Knappt hann aftonrodnan kasta
Solens släp i molnens famn,
Förr'n de sågs till kojan hasta,
Den förtryckta dygdens hamn.

Porten de med bommar stängde,
Ropte: »oskuld, var vår vän!»
Flor för alla fönster hängde,
Sydde sänggardin igen.

Selami och Melicerta,
Skaffen än en bom, en hjelm!
Vaken öfver port och hjerta;
Kärlek är en gammal skälm.

Nå, hvad sker? I ruskigt väder,
Då till sängs de skulle gå,
Selami om frihet qväder;
Strax på porten börjar slå.

»Ack! låt upp och dig förbarma!»
Roptes med en ömklig gråt;
»Ack! låt upp och hjelp mig arma,
»Liten, husvill, trött och våt.»

»Nej, jag icke öppna vågar»,
Svarade strax Selami;
»En vestalisk eld här lågar,
»Och han kunde utsläckt bli.»

»Ser du ej hur åskan ljungar?
»Ack! låt upp, miskunda dig!
»Himlen ryter, jorden gungar,
»O I nymfer! rädden mig.»

Trots den köld, det hårda hjerta,
Som en skönhet låts ta an,
Tårar, klagan, bön och smärta
Hon dock icke motstå kan.

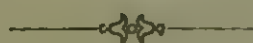
Porten öppnas . . . ack! jag ryser;
»Hvilket barn af tio år!
»Stackars liten! hur han fryser,
»Utan skor och mössa går.»

Detta af en mensklig fasa
Melicerta ropa hörs;
Sedan tändes opp en brasa,
Och till elden gossen förs.

Barnet på sitt knä hon tager,
Torkar ömt dess våta kropp,
Det med linne öfverdrager,
Och med vin det friskar opp.

Gossen skälmska blickar fäller,
Ur sitt sköt en båge drar,
Sigtar åt dess bröst — det smäller,
Och han genom skorsten far.

Selami och Melicerta!
Risten på er bräckta hjelm:
Kärlek! vi ha rönt med smärta,
Att du är en gammal skälm.

Bref från tvenne olyckliga älskare.

Romeo till Juliette.

På denna olycks-ö, der ingen dödlig bor,
Åt stormar och åt haf mitt bref jag anförtror.
Min ömma Juliette, det är till dig jag skrifver.
Förgäfves ur din famn en svartsjuk gud mig rifver.
Jag känner hvarje slag ditt trogna hjerta slår,
Hvar suck ifrån ditt bröst i mina pulsar går;
Och ingen tårfull blick du mellan gallret smyger,
Som icke i min själ lik dundrets ljungeld flyger.
Hvar fins en nerv hos mig, den du ej fyller opp?
O min guddomlighet, trots nunnans ed, mitt hopp!
Kan himlens grymma lag naturens lag fördöma,
Och säga: Juliette, du skall Romeo glömma?
Hvem? du? ... jag rasar ... du mig glömma ...
Juliette?

För himmel och för jord jag påstå vill min rätt,
Mot den dig bortfört har, min rena sak utföra.
Med vigtskåln i sin hand skall han min klagan höra.
Hvad då, om i sin höjd han verldar fjättra kan?
Ditt hjerta eger jag, och således mer än han.
Hvad då, om han sitt lif för dig i döden gifvit?
I fall du mitt behöft, månn jag villrådig blifvit?
Han skänkte endast ett; för att dig lycklig se,
Att spara dig en suck, jag ville tusen ge.
Först gör mig till en gud, först gif mig hans förmåga,
Döm sedan, hvem för dig har mesta mod, att våga!
Men önskan utan hopp! hvad yrsel mig betar?
Imot mitt upphof sjelf förmätet svärd jag drar;
Mot alla väsends allt till strids mitt intet rycker
Ack! då du detta bref mot dina läppar trycker,
Mig re'n en evig natt med dödens moln omger,
Och den du älskar ömt kan dig ej älska mer.
Bered dig derför nu, o mina känslors källa,
Då du mitt öde hör, bered dig tårar fälla!
Ännu du icke vet, hvad din Romeo händt,
Hvad sjöar han har plöjt, och hvad för dig han känt.

Du mins den morgonstund i enslighetens sköte
Med mig du hade stält, o Gud, vårt sista möte:
Jag trodde solen rann imot sin vana opp —
Och det var Juliette, som mig i famnen lopp.
Bestört, med maktlös arm, du från ditt bröst mig vände,
Då mina läppars eld du i ditt hjerta kände;
Att tillgift få jag strax mitt fel på nytt begick:
Jag hundra gånger bad, och hundra gånger fick.
Med lutans sorgsna slag du skingrar hvad dig plågar.
Hon rörd ditt afsked slår: på tungan själen lågar.
Så ljuflig är din sång, som källans sakta svall,
När hon ur klippan far utför en blomstervall;

De vallmospustar lik, som sömn med daggen blanda,
När gräset vaggadt blir af vestanvädrets anda.
Men i sin purpurvagn re'n dagens drottning far,
Dess fackla dunkel blir vid dina ögonpar.
På dina blyga bröst dess kyska stråle skälfver.
Så präktigt jorden ej, som dessa glober, hvälfver.
Vid denna gudasyn, vid denna englasång,
Hvad tanke, mensklighet! det är den sista gång?
Den tanken och din blick min själ med marter fräta.
Jag fattar hemskt din hand, som vilda tårar väta.
»För sista gången ... ack! jag kan ej tala mer:
»För sista gången ... ack! du dignar sanslös ner.»
Af dessa känslors svall, hvad grymt ... hvad ljufligt minne!
För hvar och en af dem, hvi har jag ej ett sinne?
Min själ af kärlek yr på dina läppar flög;
Hon mötte din, och lif i stela ådror smög.

Men hvarför denna bild för dig å nyo lifva?
Hvi skrifver jag ett bref, att nunnans lugn fördrifva?
Förlåt mig, Juliette, mitt hjerta nödigt har,
Att drömma utan hopp om de förflutna dar:
Sjelf om det ögonblick, som moln kring själen bredde,
När vacklande och stum jag till den lind dig ledde,
Der med mitt hjerta först ditt hjerta sig förent,
Och utan mättnad njöt ett väl, som ljuset, rent.
Hvad anda drog ditt bröst, då du mig ropa hörde:
»Här du mig trohet svor!» då, när jag snabb dig förde
Till samma grottas port, dit vi så ofta gått
Och nöjen utan tal vår kärleks framtid spått.
Är det på dessa rum du vill ditt afsked taga?
Så frågar jag, och strax de tomma grottor klaga.
Romeo! snyftar du ... jag ryter: Juliette!
Vår barndom, ömma hopp, vårt forna umgängssätt,

Den trohet, som oss stärkt i alla bistra öden:
Allt rinner i min håg och härjar mer än döden.
Men nu imellan oss en gruflig tystnad rår.
Ditt öga än åt skyn, och än på mig du slår.
För vilda suckars storm ditt bröst sig vågvis höjer,
Du trånfull i min famn ett maktlöst hufvud böjer.
Den eld, som mig förtär, föröks utaf din gråt,
Och torkar mot mitt sköt din barm, af tårar våt.
Din arm omkring min hals du med förtviflan knyter,
Och fast ej något ord från våra läppar flyter,
Se'n jordens kala rymd den första älskling bar,
Sig hjertat ej så rikt, så ymnigt uttryckt har.
O sista ögonblick! du skilda vänners smärta!
Min Juliette . . . men hvad? du brister ej, mitt hjerta?
Min Juliette . . . men hvad? jag skrifva kan dess namn?
Min Juliette blir ryckt för evigt ur min famn.
För evigt? Ja hon flyr, sin bild i flykten kastar . . .
Orörlig står jag der . . . till altaret hon hastar,
Svär, nunna blir; men jag . . . men jag från henne skild . . .
Gud! det är din försyn, — och du vill kallas mild?
Skryt öfver din triumf; men än jag trotsa vågar.
För korset böjs dess knän: för mig dess hjerta lågar.
Sitt offer slafven nog åt segervinnarn bär;
Men dock blir hjertat fritt — Romeo älskad är!
Ack! trogna Juliette, då ur min famn du flydde,
Min dolk ju blottad var; och dock mig tvekan brydde?
Hvad svarta samvetsqval, hvad ånger qvälja mig?
Jag älskade ej nog, att genast mörda dig.
Jag hade i ditt bröst min kärlekseld bort släcka,
Och du en blodig dolk mig kallt, med bifall räcka;
Och se'n . . . men det är gjordt . . . jag mer ej drömma vill.
Du lefver, Juliette, och hör en annan till.

Är du förnöjd, min far? du, utur stånd att ömma,
Åt den du lifvet gett, till dödens qval kan döma!
Min far? Förlåt natur! jag dig ohelgat har.
Så ljuft, så heligt namn ej anstår en barbar,
En tiger, som, o Gud! med hat förfölja vågar
Den dig att lida tvang, för hvilken nu du lågar.
Men må mitt eländs djup hans ålders sträckbänk bli,
Från hvilken nunnans bön ej nånsin löser fri!
Han var det, som, då jag till klostrets portar hastar,
Mig på ett vingadt skepp åt böljans vildhet kastar,
Der med din bild i hand, förr min, nu himlens brud!
Jag fyller haf och sky med bittra klagoljud.
Re'n på en smidig våg de spända segel gunga,
Och under vädrens larm igenom hafvet ljunga;
På dagens hvalf ett moln vid horisonten strös,
Öks, bullrar, nalkas, sprids och släpps af sunnan lös.
I böljan molnet sänks, mot molnet böljan ryter.
Nu fladdrar nattens fäll, och rundt kring fästet flyter.
En blixt på afstånd far med majestätisk knall,
I märsen äntrar folk, och segel refvas skall.
Ur dolda kulors skref de döfva stormar svalla,
En störtsjö väpnar sig, och dundrets viggar falla.
I masten surrar en — hon brinner, kapas ner;
Än en . . . man skepp och sky i lågor simma ser.
Du frågar Juliette . . . månn jag ej ser din smärta?
Du frågar om de qval, som härjade mitt hjerta?
Nej! skildt från allt sitt väl, det kallt, orörligt var.
För dig, min Juliette, fans blott en känsla qvar.
Jag med din bild i hand ej skräck för döden röjer;
Men nu en fraggig sjö sig hög som Athos höjer.
Han hotar, hväser, slår med dån och brak och gny,
Från skeppet rodret för: det splittras i en sky.
Hvad skrän! hvad jämmerrop: min mor! mitt barn!
min maka!

På hvirfvelvindars rygg en bölja far tillbaka;
Men med fördubblad fors, och på förtviflans sätt
Mot klippan skeppet slår — det krossas ... Juliette! ...

Romeo andas än ... O, mer än hårda öden!
En planka för mig opp och unnar mig ej döden.
På henne med din bild jag mellan klippor drifs,
Då bilden ur min hand af grymma vindar rifs.
Vid detta rof de strax sitt raseri förglömma,
De yra vågor nu i häpna omlopp strömma;
Men, lejoninnan lik, hvars ungar bort man tar,
Med hämden i mitt bröst jag efter bilden far.
I djupets afgrund ner en röfvad älskling hastar.
Förgäfves! mig en sjö på klyftans branter kastar.
Jag blodig, yr och svag på högsta spetsen står,
Då ... (gläds min Juliette!) din bild jag återfår.
En ädelmodig våg mig den å nyo gifver;
Hon i en stelnad famn helt varsamt slungad blifver.
Ack! vore jag en gud, som talar, och det sker,
Ej skulle denna våg i hafvet svalla mer.
Jag ville henne strax från denna fasans klyfta,
Med en serafisk glans till himlabågen lyfta,
Der, aftonstjernan lik, hon väldigt skulle stå,
Bli kallad Juliette, och marmortempel få;
Dit de, som älska ömt, sitt offer skulle bära,
Föreviga ditt namn och sjunga hennes ära.

Men, lemning af en skatt, som evigt jag tillber,
Betäck ett sargadt bröst! I dina drag jag ser
Romeos afgrunds djup och gudalärans lycka.
Jag tusen kyssar vill på dina läppar trycka.
Din uppsyn plånat ut allt hat i själen fans:
Hvem vill ej älska Gud, då Juliette är hans?
Men du, som helgad är, bör jag mitt bref ej sluta?

Jag ser dig, Juliette, på slöjan tårar gjuta:
Jag ser dig... nunna, hör! jag denna natt dig såg,
Då jag på klippan stel och utan sansning låg.
En djup och dödlig sömn kring hela själen hvälfde,
Jag tyckte klippans rymd med långsamt dunder skälfde,
Förvandlad i en graf dess portar öppna sig,
Med brudens krans i hand du flyger nu till mig:
Men då jag samma krans kring dina lockar vrider,
Han strax kring sig ett gift med mördarns vånda
sprider.
Jag vill omfamna dig: du dignar... andas än:
Jag dör med dig i famn, och grafven sluts igen.
Men åter öppnar sig mitt redan brustna öga;
Jag suckar: Juliette! jag suckar till det höga.
Omgifven af ett haf, uti hvars hemska svall
Min låga, utsigt, nöd för evigt ändas skall.
O ungdom, lifvets vår! I känslolösa öden!
Är kärlek väl ett brott, som straffas bör med döden?
Se här din son, min far! din makas kärlekspant!
Förnöj ditt vilddjurs-bröst!... Du tviflar det är sant?
Välan! du hvarje natt min vålnads skrän skall höra,
Och nunnan till din säng en blodig brudgum föra.
En plågoande lik min mor för dig skall stå,
Och ropa: se ditt barn! och efter marter gå;
Då skall du vakna opp, din födslodag fördömma,
Men somna åter in, att om en afgrund drömma.
Du skall... hvart far jag hän? förlåt mig, o min far!
Lef lyckligt! glöm din son... han dig förlåtit har.
Kom död, du hoppets punkt, en usling att befria!
Han kommer... Juliette... nu lyfter han sin lia.
Dess segervanda arm i slaget hejdar sig:
Han tror mig redan död, ty jag är utan dig.
Men hvarför dröjer jag, då dessa böljor kalla?
Romeo! hvilan fins, der sjöar vildast svalla.

Ett språng från denna brant . . . Du bottenlösa haf!
Det ju ditt sköte var, som lugn åt Sappho gaf.
Se, af koraller gjord, min graf i djupet glimmar,
Och vattnets silfverflock kring hennes höjder simmar.
Vid som Caucasi rygg, en mäktig hvalfisk går;
Den våg han sprutar ut till ärestod jag får.
Hon skyhög är och klar, ur ingen marmor skuren,
Som himlafästet skön, och evig, som naturen.
Så lossas mina band. Nu är din älskling fri.
På jorden himlens brud, skall min i himlen bli.
I evigheters rymd, der dygdens andar hamna,
Får Eloisa nog sin Abelard omfamna.
Den brudgum du hvar dag en evig trohet svär,
Så svartsjuk, som han än om nunnans hjerta är,
På dig ej vredgas skall, fast med förvirrad anda
Du med hans höga namn Romeos råkar blanda;
Fast vid altarets fot, der helig andakt rår,
Med Gud jag i ditt bröst på lika vigtskål står.
När tårar utan tal det helga kors betäcka,
En, tillrad på min bild, kan det hans afund väcka?
För den, som gråtit sjelf, kan ömhet vara brott?
För kärlek och en vän har hjertat känslor fått.
Farväl . . . hör du ej re'n hur näktergalar sjunga?
Hör du ej re'n min själ långt öfver hafvet ljunga?
Lyft ögat opp och se, när midnattsklockan slår,
Och du vid månens sken min skugga skåda får.
Ja, jag dig söka skall, i klostrets dälder sväfva,
Och hjelpa vestans flägt från synen slöjan häfva,
De blommor samla hop, som för din fot fått dö,
Jag aftonrodnans säng med dem vill se'n beströ.
Tro ej, af himlens prakt min själ förtjust är vorden:
Har himlen fröjd för mig, då du är än på jorden?
Jag ville bli det stoft, som märks med dina spår,
Den luft du andas in, den vind, som rör ditt hår,

Den eld, som sig förtär, för att dig värma gifva,
Jag ville . . . Juliette, hvad ville jag ej blifva?
Men böljan öppnar sig . . . jag kommer . . . Juliette!
Glöm din Romeo ej . . . I himlar! ser jag rätt?
Ett skepp till denna ö på vädrets snabba vingar?
Jag räddning söka skall . . . du, som mig dertill tvingar.
O! du min ljufva vän, din röst jag redan hör . . .
Jag flyr, till klostret flyr, och vid ditt fönster dör.

Juliette till Romeo.

Romeo . . . Gud! hans namn jag skrifver,
Och dessa hvalf ej krossa mig?
Ej denna lampa utsläckt blifver?
Ej dessa grafkor öppna sig?
Håll opp! håll opp! jag dör af smärta:
För mig min brudgum blodig står,
På mig en blick med fasa slår.
Se djupet af hans stungna hjerta,
Och hämdens vigge i hans sår!

Men redan dessa murar stamma
De suckar kärlek . . . kärlek drar;
Och Juliette . . . den otacksamma!
I dessa genljud nöje har.
Försök, min själ, åt höjden lyfta
Ett hjerta gjordt för ömma brott . . .
Jag är ej huggen ur en klyfta,
Och jag Romeos bref ju fått.

Låt eldens flammor brefvet fräta...
Jag vet det redan utantill.
Så tvinga dig att det förgäta...
Det kan jag ej... och månn jag vill?

Abedissan till Julias mor.

I dessa lugnets vrår, i glömskans täta tjäll,
Der inga vilda lustar ila,
Der menskan tvingas vara säll,
Der i sin brudgums sköt de hvita jungfrur hvila,
Som re'n förlofningsring utaf sin brudgum fått:
Hvad fasa! o min Gud! hvad oerhörda brott!
De hvalf, som af ditt lof så gälla genljud gifvit,
Den skära helgedom, der majestätet bor,
Med blod... ack! hvilken syn... med blod bestänkte blifvit;
Mer än beklagansvärda mor!
Hur gruftigt detta bref ej mörda lär ditt hjerta;
Och fastän äfven mig förtviflans marter tär,
Jag känner hälften ej utaf din afgrunds smärta.
Den aldrig varit mor, vet ej hvad älska är.

Jag ömmat Juliette, allt från den grymma dagen,
Då, offerlammet lik, hon blef till templet dragen.
Hur ofta har jag ej dess tårar torkat af!
Hur ofta ej dess själ åt nådens pol sökt vända,
Och andans klara bloss i klämda bröstet tända,
Då hon sitt hjerta pris åt ängslans anfall gaf!
Förgäfves hon mig flytt. Hon skygg i häpna dalar
Bland nunnors grafvar våtögd gått,

Romeo hviskat fram till skogens näktergalar,
Romeos namn fördoldt i sanden ristadt stått.
Och då af klockans slag hon väckt till andakt blifvit,
Var dock hans bild det kors, hon ångertårar gifvit.

För att förlåten bli, man sjelf förlåta bör —
Jag aldrig straffat har de plågor kärlek gör.
Ett bröst ej älska kan, som ej är gjordt att ömma;
Den ömma känslor har, kan ej sitt upphof glömma.

Nyss då en midnatts stund ett invigdt rökverk brann,
Och orgor spelte gällt till helga jungfruns ära,
Bland dem, som henne offer bära,
Den sorgsna Juliette jag ej mot vanan fann.
Hon söktes ... skrämda mor! Din dotter ... nej jag hissnar ...
Knappt kan jag teckna hvad jag såg ...
Blek, utsträckt i sin säng ... Julie ... ack! andlös låg,
Som blomman i en drifbänk vissnar,
Som liljan torkar bort på vårens födslodag,
Strax med ett gråtlikt ljud de trötta klockor klämta,
De häpna nunnors hjertan flämta.
Bestörta mor, hur qväljes jag?
För hennes själ till brudens brudgum beder,
Dess svepning hemtar opp, och hennes graf bereder;
Förföljda Juliette, kan hon ge lugn åt dig?
På himlens slipta glas re'n morgonrodnan sväfvar,
Hon ser dess lik, med nedböjdt hufvud bäfvar
Och i ett töcken sveper sig.
Då vi i jordens sköt en älskad syster sänka,
Vid psalmers sång, med facklan uti hand,
Och under bön dess stoft med heligt vatten stänka,
Vi på dess fälda tårar tänka

Och drömma om dess fröjd i ljusets fosterland.
Det kunde evig tröst åt slagna sinnen skänka;
Men ack! men ack! oändligt återstår,
Oändlig gråt . . . oändligt svall af smärta.

Fabler.

Charons färja.

Vid lifvets gräns stod Charons färja,
Och gubben sjelf steg opp på bron.
Han ville sina segel berga,
Men såg en doktors-promotion,
Åt medici gafs sidenhattar,
Och Charon, som det höra fick,
I båten hufvudstupa gick,
Och uti ror och åror fattar.
Nu är ej mera tid för mig,
Man om en timme färjan lastar:
Så talar dödens man och hastar
Att lägga tågen rätt åt sig.
Knappt doktors namn trompeten ropar,
Förr än till Charon stora hopar
Af andar sväfva om hvar ann,
Hvars namn jag ej uppräkna kan.
Drabanter, judar och monarker,
Poeter, fröknar, alla slag,
Som skulle, efter ödets lag,
Till glädjens eliseiska parker.
Sjelf Charon deras lycka prisar,
Och landet dem på afstånd visar.
Hvem var väl mera glad än de?

Sin sälla lott förut att se,
En herre opp i färjan stiger,
Då hvitklädd en på stranden står,
Som ömt och kärt åt honom niger.
Men när han anden skåda får,
Så ropar han och nästan dånar:
Vänd, Charon, om, jag dig besvär!
Min salig hustru är ju här,
Den jag har egt i fyra månar.
För hellre mig till Plutos plågo-ort;
Ty det står ej i hans förmåga,
Att i en evighet mig plåga
Så mycket hon i sexton veckor gjort.

Grodan.

Ner i ett litet kärr en hop med grodor låg;
Ack! ropte en, som hänryckt såg,
Hur ett fyrverkeri i nejden börjat brinna:
Ack! skåden, hvilka klara bloss,
Som menskan tänder opp för oss,
På det hon må vår kärlek vinna.

O! du, som heligt yfver dig,
När alla nattens stjernor glimma
Kring hennes drottnings bleka strimma,
Och ropar: det är gjordt för mig!
För dig, som på ett litet klot,
En boll bland grymma öden vimlar,
För dig så många tusen himlar
Att lysa vägen för din. fot!
Och han, som himlarna omfattar,

Åt dig, du maskars föda, skattar
Med dessa ljus, med denna ståt!
O! när du högt åt grodan skrattar,
I tysthet öfver menskan gråt.

Göken och Näktergalen.

Aurora, genom gyllne skyar,
På horisonten tindrar fram.
En mängd af barn från alla byar
Gick ut att höra gökens glam.
Han gol, och de hans röst beundra.
Sin like, säga många hundra,
Har göken ej bland foglars tal.

I nejden sjöng en näktergal.
Än hörs han höga toner drilla,
Än sänka sig, än tiga stilla,
Än åter ömma suckar slå,
Liksom han plötsligt mist sin såta;
Än tycktes han af glädje gråta,
I hopp att henne återfå.

En enda hörde näktergalen.
Af högmod uppblåst göken kom,
Och sade: frände, vänd dig om,
Se hur de följa mig i dalen.
Men näktergalen teg härtill.
Du tiger? inföll göken åter,
För en du nog dig höra låter,
För hopen du ej sjunga vill?
Sjung nu, så prisa de din tunga!
Nej, Floras härold gaf till svar:
För dårar vill jag icke sjunga,
Men blott för den, som känsla har.

Nattviolen.

Förnöjd gick Iris i det gröna,
Att der naturens under se,
Då allt det fina och det sköna
Åt Iris tycktes offer ge.
För hennes fot sig blomman böjde,
Och knoppen med sin mognad dröjde,
Att, till de andra rosors harm,
Få spricka ut i Iris barm.
Sin hvita hand hon varsamt räckte,
Och rosor tog af alla slag:
Kring hennes hals de bladen sträckte,
Och fingo der ett nytt behag,
Som hela parkens afund väckte.

Hon till en nattviol syns ila,
Och misslynt talar henne till:
Tro ej, att jag dig plocka vill;
Den dig vill njuta, får ej hvila,
Du blott i mörkret nytta gör:
Och när som solen på dig brinner,
Din fägring nog mitt öga rör,
Men själen ingen känsla finner.
Den djerfva blomman svarar fritt:
Jag blott för dagen skapad blifvit;
Men då mitt väsen du beskrifvit,
Beskref du ej tillika ditt?

Spiken och Skinnlappen.

En skinnlapp på en landsväg låg,
Och sade, då han spiken såg,

Som bonden mist uti ett dike:
Du är ju ett föraktadt ting,
Som rullar städs med hjulet kring
I hela Svea rike.

En lejonhud min farfar var,
Den kungens gyllne släda bar,
Till dess en präktig pels han blifvit.
När den var förd till utländsk ort,
En muff af pelsen konsten gjort,
Som man en tysk baron har gifvit.
Då muffen väl var sliten ut,
Fick då hans jägare en klut,
Att på sin mössa utbrodera:
Af denna mössa är jag nu . . .
Tig, inföll spiken, hvad är du?
En skinnlapp, och ej mera.

* * *

Af mormors bror och farfars far,
Som varit ärans vänner,
Man ej dess ättling mera känner,
Än på sigillet, som är qvar;
Ty hvad är han? En obrukbar.

Tuppen och Gåsen.

En tupp blef kär — Hvad! bli ock tuppar kära?
Ja, Iris, tro du mig,
De anse för en ära,
Att uti något likna dig.

Nog, han blef kär — Uti en höna?
Nej, bättre opp!
En gås var tuppens sköna,
Som ock fullbordade hans hopp.
En stund de lefva nöjdt tillhopa;
Men tuppen gal. Håll! börjar gåsen ropa,
Blygs du ej gala? Hvad jag hör!
Plär jag så skrika och regera?
Kort: du skall göra hvad jag gör,
Och icke mera.
Han tiger strax och bugar för sin maka.
Jag hade gjort långt mer:
När jag en retad skönhet ser,
Så springer jag och törs ej se tillbaka.
Snart han ett korn på marken tar.
Hör, säger hon, en gås du till gemål ju har;
Skall som en gås du icke äta?
Ditt slägte efter oss, i så upplysta dar,
Sig rätta skall i allt. Tupp, blygs att det förgäta!
Hvad båtar, svarar han, ditt knot?
Du, skriker gåsen till, du talar mig imot?
Gack, usling, blif ett rof för höken!

* * *

Tupp, fatta mod, du tröstas kan
Utaf hvar ärlig borgersman,
Som gift sig med en nådig fröken.

Turturdufvan.

Turturdufvan for tillbaka
Till en öm och trogen maka,
Med ett myrtenblad i mund.

Kärlek hennes vingar förde,
När hon makan kuttra hörde
  I en tyst och bortgömd lund.

Gladan snart, med snabba vingar,
Ner från höga rymden svingar,
  Och den stackars dufvan tar.
Dufvan långt ifrån att klaga,
Sade: låt mig afsked taga
  Af den bästa vän jag har.

Låt mig tacka för de stunder,
Jag i dessa tysta lunder
  Ofta egt i hennes famn.
Låt mig denna myrten lemna,
Och med tusen kyssar nämna
  Uti döden hennes namn.

Gladan svarar: jag dig följer,
Och bland häckar mig fördöljer;
  Flyg, du skall din vilja få.
Men när dufvan halsen sträckte
Och åt makan myrten räckte,
  Tog dem gladan båda två.

* * *

Älskare! ditt ömma hjerta
Utaf vishet styras bör.
Ofta den, din vällust gör,
Du af kärlek med dig för
  I ett haf af smärta.

Prolog

vid öppnandet af en på Söder inrättad theâtre de société, der La mort de César speltes.

Att ömma hjertan till sig draga,
Är det ej dygdens gudalott?
Men månne hon sin önskan nått,
Om hon ej skaldens lyra fått,
Att öfvertala och behaga?
Och månne skaldens djerfva röst
Det väldet öfver själen vunnit,
Om aldrig ur de skönas bröst
Han himlakänslor smyga hunnit?
Voltaire! du såleds rodna bör,
Som Cæsars värf och död beskrifver
Men honom ingen skönhet gifver,
Som på hans graf cypresser strör.
Hvad! Cleopatras älskling dör,
Och man soldaters buller hör;
Men ingen älskarinnas smärta,
Som gråtande vid grafven står,
Beredd att hämma med sitt hjerta
Det blod, som strömmar ur hans sår?
Ack nej! ack nej! den perletår,
Som från en skönhets öga rinner,
Förevigar ju hjelten mer,
Än om han tusen segrar vinner,
Än alla lagrar äran ger.

Du, som på de pharsalska fält
Från segrar och från krigets låga
Flög till din flicka i ett tält,

Att visa hjeltarnes förmåga,
Gläds! uppfyldt är ditt djerfva hopp,
Och skiften trotsande din ära,
Då tvenne gracer blommor bära
I templet vi dig resa opp.
Sin klarhet solen äfven målar
Uti den lägsta myrtendal,
Så himmelskt praktfull denna sal
Af edra gudablickar strålar.
Än i sin linda späd och svag
Vår lilla skådeplats I finnen:
Men Rom ej byggdes på en dag;
Och ädelmodige besinnen,
Han är hvad paradiset var,
När fordom vår högstsalig far
Fick af vår herre detta svar:
»Det är ej godt att ensam vara.»
Ack! ensam är ännu vår skara,
Som många Evor nödig har!
Må våra fäders Gud oss gifva
Hvad utur Adams refben gick!
Då skulle i ett ögonblick
Ett paradis på Söder blifva:
Då skulle svenske skalder skrifva
Långt bättre, än i Noaks tid,
Fast Bacchus vore mindre blid.
Ack! ville blott de sköna höra —
Dig, skaldmö! åt din framtid gläd;
Vårt paradis skall ingen störa,
Och ingen satan oss förföra,
Att en gång morgondaggen röra
På frukten af förbudets träd.

Den lycklige skolgossen.

En dum magister (Gud ske lof!
Man lagrar, liksom kragar säljer)
Förr än han ger i skolan lof,
Den skönaste bland gossar väljer,
Rask, munter, sjutton år och qvick,
Och honom till sin Chloe sänder:
»Gif detta bref i hennes händer!
»Då hon det tar, märk hennes blick!
»Viss om en strut med socker-candi,
»Får du det svar, som jag begärt.»
Ack ve! Ovidii ars amandi
Du illa explicera lärt.
Hvad händer? Vår Adonis skyndar
Att skaffa sin magister svar;
Men då han än på vägen var,
Sig kärlek med hans själ befryndar;
Och innan Chloes hus han når,
Hans tanke ljuft med henne syndar.
Den unga sköna brefvet får,
Men mindre ser hvad deri står,
Än på den blick, som himmelsk lågar
Från den, åt henne brefvet bär,
Tills darrande hon honom frågar,
Om än han vet hvad kärlek är?

Ack! I förflutna sälla dagar!
Jag mins hur ljuflig var min lott:
Knappt jag vår gosses ålder nått,
Förr än i alla Astrilds lagar

Jag sträng examen undergått.
Om samma fråga man mig gifvit,
Som förestäld af Chloe blifvit,
Man svar impromtu skulle fått.

Nu på hans kind, der helsan lyser,
En purprad oskuld höjer sig,
Adonis darrar, brinner, fryser,
Och mot den dygd, hans hjerta hyser,
Naturen sjelf förklarar krig.
Han ser de hvita glober simma
I hennes alabasterfamn,
Och hennes milda ögon glimma
Med stjernans prakt en midnattstimma.
(Hvad sällt att hinna nöjets hamn!)
Den afundsvärde ändtlig hastar
Till Chloes knän, tar hennes hand:
Och nu en trånmatt blick hon kastar
På sängen . . . nöjets fosterland.
En arm kring hennes lif han vrider,
Den andra till den trakt han bär,
Der edens ros i blomstring är.
Han se'n till sängen hänryckt skrider;
Nu låg magisterns Chloe der.
Hvad vällust ifrån Adams tider
Njuts ej på denna jordrymd än?
Men jag drar sänggardin igen.

Här skall jag på en trästol sitta
Och dikta om så mycket skönt,
Att alla hjertats pulsar spritta,
Fast ingen verklighet jag rönt.
Förr än jag död af ämnet blifver,
Jag slutar strax . . . och blott beskrifver

Hur gossen skyndar hem sin väg,
Och herr magistern skriker: »säg,
»Hvi har du förr ej återhunnit?
»Af hopp och längtan har jag brunnit;
»Säg, käre gosse, fick du svar?
»Ack! till förtviflan mig ej tvinga!»
Jo! brefvet jag till Chloe bar:
»Men svaret?» — Det så ömsint var,
Att jag det ej kan återbringa.

Den sköna Susanna.

Knappt tror jag uti något rike
(Dock undantas min fosterbygd)
Susanna nånsin egt sin like
I trohet, kyskhet och i dygd.
Hör fruar, hvilket högt exempel!
Befliten ständigt er att följa hennes spår,
Som leda gent till dygdens tempel,
Der ärans värda lön för eder färdig står.

I herrar män så der prediken
För edra fruar alla dar;
Men månn den dygd hvarom I skriken,
Så stor och så berömlig var?
Två gubbar — (skall jag dem beskrifva?)
Förfärlige till växt och gång,
Den ene kort, den andre lång,
Men åldern den må onämnd blifva;
I parentes man blott vill gifva
Upplysningsvis för ljuft och ledt:

De omkring nitti vintrar sett.
Och desse skurkar kärlek lifva!
Den ene, lik en gammal björn,
Var luden ifrån mun till öra,
Han hade näsa som en örn,
Såg litet, kunde mindre höra;
Med krumma ben han staplar fram
Af ålderns mer än kärleksyra,
Till fru Susannas badningsdam,
I ställning nalle lik på fyra,
Då bäst hon plaskade och sam.
Den andre stallbrorn, — räfvens bild
Sig i hans hela väsen visar,
Och lömsk och glad, från upptäckt skild,
Re'n säll i andanom sig prisar;
Han kryper, smyger, munnen ler,
När mellan buskarne han ser
Den bild, som skall hans sällhet göra.

Men läsarn, mera trött än säll,
Visst öfver mig lär klagan föra,
Det jag för honom bort omröra,
Till hvilket stånd de männer höra?
Svar: domare i Israel.

Två gubbar med en skrynklig panna,
Som pusta vid hvart steg och stanna
Och orka knappt på kryckan gå,
Hvad ynnest kunde de väl få
Utaf en ung och skön Susanna?
God' herrar, jag vill mig förbanna,
Sjelf Messalina, ful och fräck,
Bedt dem för tusan bödlar ränna.
Men, tänk om Daniel, rask och käck,
Som lärt att bågen lyckligt spänna,

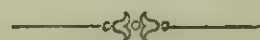
Förd af ett litet vingadt barn
I badet kastat sina garn
Och börjat ömma suckar sända,
Månn det för honom blifvit svårt?
Tör hända då — ja, — ja, . . . tör hända
Susanna ropat mindre hårdt.

Men om ock Daniel fått njuta
Susannas ömhet i sin höjd,
Blef deraf intet skäl att sluta,
Att hon till köttslig lust var böjd,
Då vi i minnet återkalla
Hvad Daniel gjort och hvem han var,
En dygdens skyddsgud, vän och far,
Som rofvet ifrån döden tar,
När rätt och oskuld det befalla.

Om känslans tårar dygdigt runnit
Uppå Susannas sköna bröst,
Så var det tacksamhetens röst
Som öppen väg från hjertat funnit.
Hvem mer än Daniel var förtjent
Ett dygdigt hjertas offer ega,
Som endast Gud förmåga länt
Susanna fri från straffet säga?

Ja, om Susanna återgifvit
Ett lif, som re'n förloradt var,
Åt sin beskyddare och far,
Blott tacksamhetens skänk det blifvit
För den, som räddat hennes dar.
Uti den lärans bok står skrifvit,
Som främsta rum bland läror får,
Att gifva af det Gud mig gifvit,

Så vidt och långt jag det förmår:
Att öfva kärlek mot min nästa,
Med menskligbet min vandel fästa,
Deri allt lifvets väl består.
Så är min tro: men om jag felar...
O Zions väktare, mig hör!
Att edert ljus en stråle delar,
Som mig på lifvets stigar för,
Der I, som högsta vishet egen
Och andans djupa hemlighet,
Min fåvisko och bot mig sägen,
Jag blinde, — jag, — som mindre vet.

Det sena bröllopet.

Än fans på jorden sällhet qvar,
Än icke hjertat lärt att darra,
Än kunde ingen älskling narra,
Än älskarinnan trogen var,
Då bland herdinnors täcka skara
Alexis möta får Glicere.
För älska tycks hon skapad vara,
Att henne se och blifva kär,
Det ett och samma alltid är.

Sin eld knappt herden yppa vågar,
Förr'n ögat redan talat har,
Och då han djerft den sköna frågar,
Ge hennes ömma blickar svar.

Natur! hvad är din enfald skön!
De vid den krönta vass sig sätta,
Med mer än kyssar de sig mätta,
Och få af Hymen snart sin lön.
Tolf veckor som en blixt försvinna
Från deras glada bröllopsdag,
Då herden får af sin herdinna
En liten son, sin andra jag.
— Hvad, ropar Damon, Gud bevara!
Alexis! hvad! — tolf veckor blott!
Och re'n en son Glicere har fått.
Det var med extra post att fara —
»Ja, ja! hörs strax Alexis svara,
»Tolf veckor, se'n vi oss förent;
»Men herde! om du rätt betänker,
»Hon ej för fort mig gossen skänker:
»Vårt bröllop gjordes blott för sent.»

All tings fåfänglighet.

Till en ung vän.

Allt är fåfängligt här på jorden —
Min vän, du icke undra bör,
Att Salomo sagt dessa orden.
Om ödet mig hans like gör,
Och mig sexhundra hustrur gifver,
Mätresser till på extra stat:
Om kungligt jag serverad blifver
Med primo vin, sekundo mat;

Om jag får rulla uti vagnar,
Och strö ut pengar liksom agnar,
Och njuta allt på tusen sätt;
Skall jag, af nöjen ändtlig mätt,
Af sjelfva öfverflödet mager,
Och qvald af ryggvärk och podager,
Och väntande min lefnads slut,
I gudlig ledsnad ropa ut
De härliga prediko-orden:
Allt är fåfängligt här på jorden.
Min vän, det var ej Salomo blott,
Som detta olycksöde hände,
Att han för nöjet afsmak fått,
Se'n nöjet sig från honom vände.
Det händer hvarje galen kung,
Som sig i vällust ständigt dränker,
Att af debaucher matt och tung,
Han lika vist med Salomo tänker.
Det händer hvarje tiggare,
Som penningsummor strömtals utöst,
Och en omätlig rikdom bortslöst
På spelhusen och källarna,
Och på teaterdamerna.
Han se'n palatsets flärd fördömer,
Och kojans armod högt berömmer.
Det händer hvarje lärd pedant,
Hvars hjerna är en foliant
Af blott ett torrt och kallt register
På menskors dygder, menskors brister,
På dumt och godt, på falskt och sant,
Då åt hans skolmin folket skrattar,
Och knappt hans visdoms värde skattar
Till sjettedelen af en slant.
Sin bok i vredesmod han fattar,

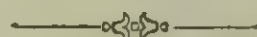
Och den befängd mot väggen slår
Och ryter gnislande de orden:
»På hela denna vida jorden
Förtjensten ingen aktning får.»
Det hvarje skröplig käring händer,
Hvars forna skönhet undran väckt,
Men vissnat imot ålderns flägt,
Hon flyr från spegeln helt förskräckt,
Och sig mot krucifixet vänder.
Än verlden för ditt öga ler;
Men vet, när hon dig öfvergifver,
Af hämd du henne öfverger,
Af harm och nöd du gudlig blifver:
Allt hvad du hör, allt hvad du ser,
Skall häcklas af din fromma ifver.

Den belönta sparsamheten,
eller katolska presten i sjette seculum.

Messhakius, en girigbuk,
För en misslyckad brygd blef sjuk.
Pastorskan ryser för sin maka,
Dock vänligt på adjunkten ser.
En sup hon åt patienten ger;
Men himlar! ack! han kan ej mer —
Han kan en gång ej bränvin smaka.
Man då hans kista hemåt för;
Och denna stora utgift gör,
Att pastor loci hastigt dör.

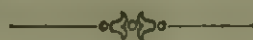
Hans själ . . . ack! var det ej besatt?
Föll ner uti Tartarens natt.
Der ser han tusen eldar brinna
Och nya vedlass tända bli;
»Ack! ropar han, hvad slöseri!
»Herr Beelsebub, er dock besinna!
»Tro mig, vår tid är mer än svår,
»Vet kursen högre, högre går,
»Ej utan pengar ved man får:
»Jag köpte blott ett lass hvart år —
»För min skull icke er besvära.
»Jag är ej van vid spisen stå,
»Släck hälften ut . . . ja, på min ära!
»Det blir för mycket varmt ändå.
»Hvad! fruktar ni ej stank och snufva?
»Håll! se kaftan i skörtet bräns!
»Känn, osar ej min svarta lufva?
»Det går ej an, ers excellence.»
Jo, svarar fan, din sparsamhet
Mitt ädelmod belöna vet:
Nog får jag ved — låt kursen rasa —
I andar! tänden än en brasa,
Och värmen hans högvördighet!

Det lyckliga bytet.

Uti en svartklädd sal uppå ett kastrum stod
Den döda Kleons öppna kista
Han syndat jemt från vaggan till sitt sista,
Men likväl dött med utmärkt hjeltemod.

»Ack! (ropar hustrun) ack! mitt hjerta vill mig brista.
»Min gubbe! skulle jag dig mista?
»Och, hvad mig qväljer mest, du död i synder är.
»Ack ve! ack ve! du säkert lär
»För dem i eld och svafvel brinna.»
Nu börja strida tårar rinna.
(En vacker enkas sorg jag ej beskrifva kan).
Strax, himmel! . . . liket hörs skenbarligt henne svara:
Gråt ej! — det är väl sant — bland plågoandars skara,
I mörkrets djup jag måste vara;
Men jag har sluppit dig, och jag på bytet vann.

Kungsträdgården.

Re'n dagens ocean på rymden länge svallat,
Re'n lärkans fria sång till lifvets nöjen kallat.
Jag vaknar. Glädjens gud mig med sin spira rör,
Och minnet af förtryck mig mer ej misslynt gör.
Må ängslan fritt sitt gift på lastens trälar gjuta!
Det lugn skall följa mig, som ej tyranner njuta.
Skall mig en framtid bry, som oviss hör mig till?
Nej — timmen jag har qvar, jag sorglös nytja vill.

Min frihet, hårfrisör! må du mig ej betaga;
Förr än jag kallar dig, jag sjelf vill håret laga.
Hvarföre pudra mig? — jag vet hvad mången tror,
Ju mera vårdslöst klädd, ju mera lärd och stor.
Min sann! min gamla frack ej sitter just så illa,
Fast nästan sliten mer än salig Bålds postilla.
Kan jag med heder ej på promenaden gå?
Min sko är *à la Spa,* min hatt är vid och grå.

Bedrog mig ej mitt hopp? se porten öppnad blifver,
Och för så stort besvär jag sexörs-slanten gifver.
Ack! hur han bugar sig och nog ej tacka vet —
Köps för så litet mynt så mycken höflighet?
O! hvilket lasarett kring dessa buskar sväfvar!
Der vid ett selzerkrus en mager skepnad bäfvar;
Tre veckor helsans gud af honom offer får,
För det han Astrild tjent i mer än tjugu år.
Jag darrar ... i hvar lem sig sjelfva fasan sprider —
Der på en liten käpp en Alexander rider;
Här ses en två-års Mars med ros af gula band
Marchera numro 1, ledd af sin ammas hand.
Den förre, yr och rask, igenom hopen tränger
Och sin Bucephalus kring gubbars skenben svänger;
Den andre, mindre djerf, ... tro ej han lärt att fly,
Ack nej ... han kryper upp en ny point de vue.

Tyst! med en bladrik bok en köttfull man jag skådar;
Att han är filosof, hans långa jacka bådar.
Han grubblar, blir förtjust, och stundom ropar: »märk!»
Hvad! läser han Homer? — Nej — Lotta Frölichs verk.
Må med så höga ting han fritt sin hjerna bråka!
Jag går en annan trakt att någon skönhet råka.

Hvad lycka! En ... ja två ... om syn mig ej bedrar,
Jag just de samma mött, då än ett barn jag var.
När solen ljungar fram, när hon i böljan brinner,
I åska, regn och slask, mamseller! er jag finner.
Men det jag undrar mest, att ni ej tröttnen ut
Ifrån den första Maj och till Septembers slut.
Kan hufvudstadens prakt ej edra nöjen skifta?
Sex år ni vandrat här ... sex år ... och än ej gifta?

O tapperhet! din son! Hvad galoneradt sken!
I bröstet bär han Mars, men Venus i sitt ben.

Hvad letar han så grant? — Jag måste hjelten följa;
Han skyndar till en häck — plär Phryne der sig dölja?
Jo! af en svart salopp en flygtig skymt jag ser —
Det hviskar . . . suckar . . . ack! der äro säkert fler.
Hjelp, himmel! hvilken man med en högvördig maga!
Han höres öfver köld och öfver hårdhet klaga.
Med svarta kåpan prydd jag tror han liknar mest
Hvad på vårt tungomål vi vördsamt kalle prest.
Till denna moralist jag låna vill mitt öra:
»Vid himlen sjelf jag svär — Det bör ock presten göra:
»Uppriktig är min själ — Det hör ock presten till.
»Kom! kom! — På lifsens väg han henne föra vill.
»Du mina suckar hör — Hvad hjerta! tänk! han gråter,
Att få ett vilse lam till sina hjordar åter.
»Tag denna börs — Guds man! din hand (nu må jag le)
Är för att gripa gjord, men icke för att ge.
Nu nymfens bröst beveks: hon rörd ur häcken smyger.
»Mitt barn! gå du förut och jag i spåren flyger.
Tänk, han vill okänd bli! jag nu en hyrvagn ser.
De resa. Nå farväl! Guds englar följe er!
Hvad sannolikast är och hvad naturligt händer,
»Han denna fjollan nog på flera sätt omvänder.»

Se der en mjuk figur — för hvem han går förbi,
Han hatten af sig tar, att middagssnylting bli.

Välkommen vestanflägt! som flor och fjädrar skakar —
En fröken träder fram . . . Jag lifvets vällust smakar, —
För hennes kinders smink blir bleka liljan röd:
Natur! när allt du mist, har konsten öfverflöd.
Behagā, täcka kön! det är allt hvad́ du söker;
Du lånar dig en prakt, din längd med torn föröker.
Men, Evas dotter, hör! är skönhet ej din lott,
Så var dock öm och god — du ju ett hjerta fått.

. . . Men jag magister blir, den vackra jag förglömmer,
Som under trädens hvalf sig med sitt sällskap gömmer;
Hon skrattar, pratar högt — och jag på afstånd hör,
Hur hon i största hast en adlig mönstring gör.
»Se hvilket garnitur: det borde brokigt vara.
»Kors! svarta klackar . . . kors! så hit i trädgåln fara . . .
»Min mor! se hvad för flor, det ju ej prickadt är . . .
»Kusin! den på sin hals ett band af ärter bär . . .
»Och roben utan släp — ack! se det våpet nicka!
»Min tant! en sitserkoft . . . kattun! . . . O! hvilken flicka!
»Min Gud! en köpmansfru . . . ack! hvilken syn . . . jag dör —
»Juveler har hon nog . . . men ärmen skilnad gör —
»Du hofärm . . . lifvets tröst . . . du mig i själen gläder.»
— Plats! hatten af! Just hit en högvälboren träder.
Strax fröken af sin hand den skånska handsken drar,
Och strax på samma hand han tusen kyssar tar.
Till lycka kom en klok, den jag i tysthet frågar,
Hvad om så hög person hans ringhet tänka vågar.
»Jo», svarar han, »ett hus hvars yta lysa plär,
»Det öfverst ofta nog helt slätt möbleradt är.
»Om juden någon gång förnämes hufvud ägde,
»Jag tror han pudret blott, men aldrig hjernan vägde.
»En hofman, marmorn lik, för andra glatt och hård,
»Bär blott för eget väl den konstigaste vård.»

Den karln är rätt besatt . . . Bevars! han mig förskräcker!
Han med ett suddadt ark sin arm mot höjden räcker.
— Hur han anfäktar sig! än för sitt bröst sig slår,
Än grinar han, än ler, än tar ett skutt, än står.
Aj — hvilket grufligt slag! i det jag honom möter,
Sin panna imot min han obarmhertigt stöter.

»Kom!» ropar han, »ack kom! kom för att hänryckt bli!
»Sätt er på denna bänk och hör min poesi!»
Ja så — han rimma lärt — men för hans auktors-yra
Har jag ej någon håg min helsa äfventyra;
Med bunten i sin hand det spöket följer mig
Och skriker: »Versfabrik! jag lefver blott af dig.»
Ett illslugt hökarskrå, som efter vigten dömer,
Så litet hans förtjenst som sin avance förglömmer.

Hvad möte! — en fransos — hur kan han lefva här?
Han, som vid bär och gräs och soppor uppfödd är!

Men solen börjar nu att mera lodrätt brinna . . .
Jag törstar, jag är matt — jag går till min hjeltinna:
Hon nyss Bellona var, som nu en Ceres är
Och trött på ärans bädd här fredens frukter skär.
»På räkning bästa du — från templet der du prålar
»Ack! må jag få en blick utaf kreditens strålar!
»Guds folk, som sitter här! och hvem som björnar har,
»I veten hvad det är att svälta fyra dar.
»Mamsell gif mandelmjölk, befall, att man mig gifver,
»Och inom en minut en vers jag åt er skrifver,
»Bär fram en sup regal och undersåtligt bröd,
»Och er jag sjunga skall i glädje och i nöd.»

Här inom sluten borg jag blandadt sällskap råkar;
Der en om Rysslands krig, och en om flickor språkar.
»Ja Liffland ha vi haft — »Hon hade vackert ben; —
»Säg huru dyr hon var? — »Vår gräns till hvita sten —
»Du tror, att turken slåss — »Det kostar nio daler —
»Då gå vi först åstad — »För hvar person på baler —
»Så känn vår hjeltehop — »I natt, så må det ske —
God herrar! skriker jag, »respekt för schackare!

Ett sådant prat och stoj dem i sin andakt störer.
Tänk! om en orätt pjes vår algebraicus förer,
Tänk! om han blefve matt, just då han segra bort.
— Nej — tacka vill jag spel med tärning och med kort:
Må banker läggas opp! må ej punktörer tryta!
Men nu det mörknar till — re'n molnens källor flyta.

Allt hvad som springa kan, från bord och bänkar far,
Och jag med mitt esprit . . . jag ej den sista var.
Ett så välsignadt regn — ack! hvad det kan hugsvala!
Vi tackade vår Gud och glömde att betala.

Allerunderdånigste memorial

att få blifva spögubbe i Svenska Akademien.

Författadt år 1791.

Monark, det du och äran var,
Som mod i krigarns hjerta väckte,
Då till sitt fosterlands försvar
Sin arm mot dödars gap han sträckte,
Att ädelt sluta sina dar,
Der segern dina spår betäckte.
Men se'n du stormen stillat har,
Och dina kämpar seglen refva,
I hamnens lugn från åskfull sjö
Med rang och lön i mak att lefva
Långt roligare är, än dö.
Och derför gråhårsmän ej vilja
Från denna verlden snart sig skilja,

Åt ynglingen sitt rum att ge.
Hvad annat för oss stackare,
Än nu på survivancer tänka,
Och bedja ödet, hungrige,
Att desse hedersgubbar skänka
En evig fröjd i himlarne?
Dock utaf hjeltar hvilande
På lagrar att ett blad begära
Ej vågar jag, som deras ära
Blott sjungit, gömd bland buskarne:
Och ledsen vid en brödlös lyra
Af lyckan dårad, aldrig mer
Jag drömmer att bli handsekter;
Jag lärt min ärelystnad styra.
Ej högre med mitt hopp jag går,
Ej högre (hören skalders skara!)
Än om jag blott kan säker vara,
Att inom några tjugu år
Jag dock en spögubbsyssla får.
Lång, med min staf jag taket räcker,
Och när med lagens tordönsknall
Min pastor bönderna förskräcker,
Jag dem med stöten tukta skall,
Allenast tjensten jag ej mister.
Det ofta mig i kyrkan händt,
Att några ord af en magister
I sömnens armar mig ha sändt.
Till porten då af snillets tempel
Vill jag med staf och kapprock gå,
En dylik syssla, till exempel,
Hos herrar Aderton att få.
Der skall mitt nit sig uppenbara:
Om vid en vers, om vid ett tal
De tunga vallmogsdunster fara

Utur den djupa sömnens dal,
Skall ej min stöt personen vörda.
Ers majestät är endast fri,
Som, trött af sin regeringsbörda,
Af snillet kunde insöfd bli.
Min milde kung, snart träden knoppas,
Månn ej min framtids lycka gror?
Det vore brott att icke hoppas,
Då af ditt hjerta hon beror.

Till konung Gustaf III,

då han efter kriget steg om bord på Amfion för att göra sin utrikes resa.

Nej! med min staf jag Amfion möter,
Kallar en motvind från skyarna ner,
Slår uppå vågen, befallande stöter,
Ropar, och lydes — Håll! segla ej mer!

O dyre kung! du kan ej fara
Ifrån ditt folk — — och det ej lyckligt se;
Hvi skall då jag den ende vara,
Den ende — ack! olycklige?

Nej! med min staf jag Amfion möter,
Kallar en motvind från skyarna ner,
Slår uppå vågen, befallande stöter,
Ropar, och lydes — Håll! segla ej mer!

Till konungen,

då han efter kriget vistades i Spaa.

Fast vid Svensksund du störtat har
Fler hjeltar i Tartarens bölja,
Guddomlige! hvar helst du far,
Dig rimmare likväl förfölja.
Sin arm soldatens sonson räcker
Mot hans i kriget märkta bröst:
Mot enkans barnet sin utsträcker,
De fråga ömt med saknans röst:
Hvar är vår kung, vår far, vår tröst?
Och sånggudinnors sorgsna skara
Med redan halfutsläckta bloss
I florsvep lyrorna bevara,
Tills Gustaf återskänkes oss.
Då dårar tro mig snille vara,
Och en profetisk anda ha,
På allas frågor skall jag svara:
Hur mår vår konung nu i Spaa?
Vår konung skulle ej må bra . . .?
Hvad! skulle, fastän riken digna,
Der pöbeln svärd mot spiran bär,
En Gud den konung ej välsigna,
Som älskad och hans afbild är?

Min pligt (ers majestät förlåter)
Är säga nu, hur Sverge mår:
Likt blomman, som i torka står
Och önskar regn och solen åter.
Men nu är frågan: hur mår jag?
Ack, konung! min finans är svag.

Jag ville i en episk flygt
Till stjernan med din lager ljunga;
Men af behofvets grymhet tryckt,
Och med en halft förvissnad tunga,
Som låder vid en törstig gom,
Och magen tjutande och tom,
Är svårt att hjeltars storverk sjunga.

Ack! egde, i min skaldefart,
Jag blott kameleontens art,
Att lefva utaf vind och väder!
Men nej — jag skulle ej må bra,
Om jag ock vatten fick — från Spaa;
Jag älskar öl, som mina fäder.

Som prof, att jag kan skicklig blifva
Till eders maj'stäts handsekter,
Ett kungabref jag nu vill skrifva,
Som skickas lär med en kurer.

»Vi Gustaf helse er med nåd,
»Vår troman och regeringsråd!
»Vår vilja är, att ni strax gifver
»Åt Lidner, vår trotjenare . . .
— — — — — — — — — —
»Och dermed, Gud befallande,
»Affektionerad blifver.»

Nu är min lycka gjord, — jag vet,
Att ändtlig' jag min önskan vinner;
Min kung! om du mig tokig finner,
Så nådigst tänk, jag är poet.

Ett annat till konungen.

O dyre kung, ditt folks försvar,
Bland hjeltar störst och snillets ära,
Som svensk en rättighet jag har,
Att skydd af Sverges kung begära.

Till mig en plump, beväpnad karl
Kom, att min hustru så förfära,
Att skalden, som dess sköte bar,
Åt englar blott kan offer bära,
Men aldrig rimma, som hans far.

Med eder och ett hiskligt dån
Han kom till auktorn af Spastara.
»Hvem skulle ni, min herre vara?»
»En sekreterare i mån.»
— Jag kunde ju ej annat svara.
»Jag länge spögubbsysslan sökt,
»Förgäfves rimmat dar och nätter,
»Förgäfves för den guddom rökt,
»Som sina barn på gillstun sätter.»
»Då är ni en lösdrifvare» —
»Soldat . . . er längd rekommenderar.»
O konung! fräls en rimmare,
Som stolt på Fröjas fält marcherar,
Men vid Svensksund är stackare!
I ljudet från Horatii luta
Augusti öra vällust fann:
Poeten kejsarns ynnest vann,
Och gick sitt snilles lön att njuta.

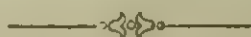
Fast ej hans gudaeld jag har,
Och ej, som hans, min lyra klingar,
Och ej, som hans, med svanens vingar
Min bildningskraft till stjernan far,
Skall dock, blott du en vink mig gifver
Att nalkas upp till tronens fot,
Jag tjust min lycka ta imot.
Jag honom också olik blifver
I hans förstälda blygsamhet,
Hvarmed han trodde sig maskera
Sin kärlek till beqvämlighet.
Till vällust och ett rus, med mera.
Han tillbjöds att bli handsekter;
Men att i ro sin flaska dricka,
Och klappas af en naken flicka,
Det fägnade poeten mer.

Min kung, än om din nåd jag ber;
Dig sången rör: du har ett hjerta . . .
Hvad denna tanken gläder mig!
Trots ödets ras och nödens smärta,
Jag evigt sjunga skall om dig.

Den 6 juni.

Ännu en trägen landtman bäfvar,
Ännu hans hopp ej frukter skär;
Hvad, månn oss himlen något jäfvar,
Uppå en dag, som Gustafs är?
Kom Flora, du som sällhet sprider,
Gjut öfverflöd i jordens famn;
Ett folk, hvars kung bär Wasas namn,
Har rätt att skörda gyllne tider!

Skål.

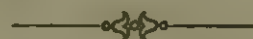
Foglarna, födda att älska och sjunga,
Hasta till källan och läska sin tunga;
Vattnas ej trädet, man fruktar dess lott:
Allt i naturen förgås utan vått.
Och jag, som är menska — jag skulle ej dricka?
Drar sjelfva solen ej vätskor till sig?
Lefve kung Gustaf, jag sjelf och min flicka!
Kung Gustaf för alla, min flicka för mig!

Till konung Gustaf III,

då ibland flera estamper Trajani ärestod blef hans majestät af franska ambassadören öfverlemnad; vid hvilket tillfälle hans majestät önskade sig vara Trajanus.

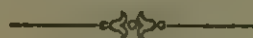
Hur, store kung, kan du förklara
Den suck ditt hjerta från sig ger?
Du önskar dig Trajanus vara;
Du är ju Gustaf! — det är mer.

Till den samme,

då han under en promenad sökte undvika Lidner.

Gack, store kung! — din ro vill jag ej störa;
Men jag till skräddarn går att mig en klädning göra —
Hvem skall betala den? — Gud vet!
Jo, — Gustaf är min kung, och jag är hans poet.

Till h. k. h. hertig Carl,

1792.

Prins! då du rikets roder fattar
Och råga skall din äras mått,
Tro ej, att det är knekten blott,
Som sig med borgarn lycklig skattar,
Ej bonden ensam gläder sig:
Ur nattens moln se dagen strimma!
Ett annat folk ock tillhör dig,
Och, prins, det äro vi, som rimma.

Vid hjeltens sida, forna dar,
En bard med gyllne harpan följde;
Dess bragder han i runor skar,
Dess hjessa han med lagrar höljde.

Re'n ryktet sina vingar spänt,
Att, prins, med dina storverk ljunga.
Jag sjungit hvad vid Hogland händt,
Hvad hända skall jag ock bör sjunga.

Men — ack betänk, min milde prins!
Vi skalder fika efter ära;
Och ej bland oss en enda fins,
Som ej, likt andra, vill förtära.
Men — fullmakt och pension begära,
Är djerft i dessa fasans dar.
Dock, prins, att mildra saknans smärta,
Ju medlet är att göra godt.
Den Tredje Gustafs makt du fått:
Från födseln har du egt hans hjerta.

Till h. k. h. regenten,

öfver tryckfriheten.

Varde ljus!
1 Mose-B. 1 Kap. 3 v.

Hvad skådar jag? Ett altare:
Odödligheten det betäcker,
Och friheten åt snillet räcker
Sin hand . . . och båda Carl tillbe.

Prins! skall då aldrig snillet hinna
Jemt upp med dina hjeltespår?
Du hastar nya segrar vinna
Förr'n det den första sjunga får;
Och fast på blod du sorgsen träder,
Och häpnar, för den första gång,
Du skyddar oss, lik dina fäder,
Värd skaldens högsta äresång.

Re'n kring Europa ryktet ljungar,
Att Sverge styres af en gud;
Re'n blekna alla svaga kungar
Vid glansen af så höga bud.
Natur! hos dig allt frihet njuter!
Så strömmar ljuset gränslöst fram,
Så himlen lif i allting gjuter,
Så frodas ekens höga stam —
Och snillets verk, som guddom stråla,
De störtas? . . . blygd och barbari!
Nej, vara svensk och icke fri,
Blott dumma slafvar kunna tåla.

Der despotismens vildhet rår
Allt darrar, men sin arghet döljer:
Och hämdens spöke mordiskt går,
Och brottet alltid mörkret följer.

Nej, prins! nej, det skall bli din ära,
Så hög du den vid Hogland vann,
Att snillet offer åt dig bära
Förutan lömska ögon kan.

Och om . . . regenter fel ock ega,
De äro menniskor . . . om då
En redlig vågar dem det säga,
Millioner deraf sällhet få.

Som solen, när hon rinner opp,
Ser för sig himlens vida bana,
Så snillet nu, med mer än hopp,
Går sin odödlighet att dana.

Det vill ej kasta lögnens glans
På mäktiga och höga dårar:
Nej, det vill binda hjeltens krans,
Som aldrig stänks med blod och tårar.

Till ljus i hatets djupa natt
Ej bilans blixt kan mer behöfvas!
Carl sanning vid sin sida satt,
Och folket skall ej mer bedröfvas.

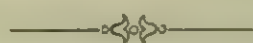
Stor, helga skugga! har du varit,
Välgörande mot Svea land:
Störst vid din död vi dig erfarit,
Då Carl fick makten af din hand.

Till h. k. h. hertiginnan,

på dess namnsdag 1780.

Än under isens fällar täckt
Den kulna böljan sucka hördes,
Än fjäriln ej af vestans flägt
Till blommans gyllne skålar fördes;
Naturen än ej vaknat opp,
I källan ville solen stråla
Att der sin rika purpur måla,
Men viste blott ett irradt hopp;
Och då, att haf och fält förgylla,
Aurora genom molnen gick,
Ej något berg på rymden fick
Naturens ömma drottning hylla;
Den späda hjorden tynte af,
I drifvan vilse sprang Corinna,
Hon kunde ingen blomma finna,
Att kasta på Philemons graf;
Af trånad och af sorg betagen
Naturen matt och stelnad låg,
Då hon på denna sälla dagen
Förtviflans töcken skingras såg:
En ljusblå sky sig sakta sänkte
Från klara stjernehvalfvet ner,
Naturen sig i vällust dränkte
Men lifvades . . . att njuta mer;
Nu snö och is från bergen rullar,
Nu blottas dalar, tufvor, kullar,
Och stormen genom hafvet skär;
Men se, hur skyn nu öppnad blifver!
Hvem är det han i skötet bär,
Som lif åt hela jorden gifver?

En ropar: Flora kommer här,
En annan, konsternas gudinna;
De irra . . . Sverges hertiginna
På denna dagen född ju är!
Prinsessa! — lika skön med våren,
Med våren lika lycklig blif;
Du andas nu de sälla åren,
Då allt är nöje, allt är lif.
I det du jordens sällhet danar,
Hör med hvad röst dig våren manar:
»Hvar enda ros sin like får,
»Ett bi sin vår ej fåfängt njuter,
»En frodig ek sin telning skjuter,
»Prinsessa! hvad gör du i år?

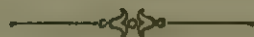
Till en ädelsint fru,

Auktors stora välgörarinna.

Ja, du är lycklig mor: ... hvad vällust för mitt hjerta
Att sänkt i nattens lugn få teckna här ditt namn,
Och att min tacksamhet, min glädje och min smärta
Få gjuta i din ädla famn!
Fast rena andar höjda blifva
Långt öfver detta fasans klot,
De sina älskade omgifva
Att taga deras suckar mot
Och tröst i deras hjertan lifva.
De fägna sig om dem går väl;
Men när sig storm och moln kring deras himmel sträcka,
För sina vänner då uti en ömsint själ

De mensklighetens känslor väcka.
Ack, — mig du aldrig sett, ditt namn jag aldrig hört:
Hvi tänkte du på den, som jord och himmel glömma?
Månn ej min moders hamn ditt hulda hjerta rört
För en olycklig son att ömma?
Då du i sömnens djup ditt trötta hufvud sänkt,
Skall vid ditt läger hon dig englakyssar skänka,
Och bedja väsens Gud på dina barn att tänka,
Som du på hennes son har tänkt.
Hur var ej min förtjusning stor,
Att se dig englars fröjd bland barn och barnbarn smaka!
Från dig på sina barn, från dem uppå sin maka,
Och åter uppå dig tillbaka
Din dotters blick förvillad for;
Hur ömt du imot dem en moders känsla visar!
Ack Gud, då han sin kärlek prisar,
Sig sjelf ju liknar vid en mor.

Njut denna sällhets lott, den högsta jorden har:
Ack, tiden mera snabb än hafvets stormar far,
Och grafven innan kort allt hvad vi älska, gömmer:
Men om i tacksamt bröst jag ej ditt minne bär,
Om nånsin jag ditt hjerta glömmer,
Så glömme himlen mig då jag i nöden är!

Vid tillfälle af en förestående resa,

då en silhouette bortskänktes, som ett ömt minne af skilsmässan.

Af enda dotterns son en bild, min mormor, tag!
Det som från hjertat går, plär äfven hjertan hinna:
Uti din famn jag såg min första födslodag,
Såg mina späda år i samma famn försvinna,
Der lärde stappla fram: »min skapare och Gud!»
Der, till att göra godt, du känslor hos mig väckte,
Då vid en uslings klagoljud
Du mig det brödet gaf, som jag åt honom räckte.
Och detta kära hem, och denna ömma famn
I dag jag måste öfvergifva,
Då af en sanslös mor jag hör min morfars namn
För sista gången ropadt blifva,
Och denne gubbe ser med äran döende,
De sista suckar ämnande
Att uti englars sköt vidt öfver himlar fara:
På egen sällhet tänkande,
Han för sin dotter ej vill spara
Att gjuta ut välsignelse,
Och himlen sakna tycks, att hennes far få vara.
Jag detta ömma afsked ser,
Hör detta grymma »aldrig mer»,
Ser hur vid dessa ord han sig i tårar dränker,
Hur sig en tröstlös mor uti förtviflan sänker
Och ropar: »ack min mor, min far!»
Just då han maka, barn — och mig i famnen tar,
Och sanslös sista pusten drar,
Och himlen lifvet återskänker.
Farväl! nu endast sjutton år,
Jag i en villsam verld utur ditt sköte går.

Men om jag ej den bana träder,
Som öppnad är för mig af mina värda fäder,
Om jag förgäta kan hvad jag af dig är lärd,
Att dygden, höghet ej, gör menskan älskansvärd,
Så krossa denna bild, och låt föraktet följa
Mitt minne ner i glömskans bölja,
Och qväf naturen i ditt bröst,
När straffad jag om hjelp ber med en brottslings röst —
Men . . . hvilket huldrikt mormors-hjerta,
Hvad tårar, som nu pressas ut!
Om ej min lefnad gör dig smärta,
Om uppfyldt blir ditt hopp vid dina dagars slut,
Då du (när ödet vill) för dödens slag skall digna,
Och återge ett lif dig Gud med glädje gaf,
Mot dina läppar tryck min bild och mig välsigna,
Och lemna den ett rum, min mormor, i din graf.

Till min hustru.

Åt dig min sång jag helga bör,
Jag, som ej drar en suck, den icke dig tillhör.
Det är uti ditt trogna sköte
Mig dina blickar mana opp,
Att göra den förtryckte möte
Och lifva den nedslagnes hopp.

Hvem var det, om ej du, när våren marken prydde,
Som spridde känslor då jag skref?
Du kom så öm och glad — din blick mitt hjerta lydde,
Och älskare och skald jag blef.

Mins, ömma vän, när jag, gömd under höga lindar,
Med lyran uti hand sjönk i naturens sköt,
Det var ej fältens prakt, det var ej vestans vindar —
Nej, endast, endast du, som fröjd i själen göt.

En gång, när Lidner ej är mer — —
Den Lidner, som du nu din ömhet värdig finner,
När uppå dessa blad du ser,
Att du dig dock förflutna dar påminner,
Och glömmer ej det hjerta jag dig gaf!
Min vålnad öfver dig vid månens blick skall strimma,
När till min lagerkrönta graf
Du stum och tårögd går en helig midnattstimma.

Fragment.

1.

Ack! lycklig den, som aldrig brinner,
Att blifva kunnig och berömd,
Sin pligt uppfyller nöjd och glömd.
Han lugn uti sitt mörker finner,
Och lifvet likt den källan rinner,
Hvars gång ej någon storm förstör,
Dit ingen blick från solen hinner,
Den ingen törstig grumlig gör.

2.

Tadlet ofta ilska röjer
Och sin röst mot dem upphöjer,
Som på snillets tistlar gå,
Hvilkas namn bland hjeltars blänka;
Och man skriker, tänka?...åh?
Plöja kostar mera på.
Hvarför tror man allmänt så?
Derför att de äro få,
Som försöka till att tänka.

3.

Du, som med känslor i ditt bröst
För ömhet, tjusning och förfäran
Mot himlar lyfts, då skaldens röst
Beundrar hjeltarne och äran
Och gudars makt och åskans dån;
Med ängslan honom åter följer
Då han sig ner i dalen döljer.'
Att gråta moderns enda son.
Tro ej, att jag med snille skryter,
Af känsla blott jag lyran tar.
Dock ej min sång ditt hopp bedrar;
Ty det som ifrån hjertat flyter
Mer kraft, än snillets bländverk, har.

4.

När i sorg sig hjertat sänker,
Och min framtids åska slår,

Jag på lifvets korthet tänker
Och till Golgatha uppgår.
Der, Messias, dig jag finner,
Och min skapare jag ser;
Der ditt blod för min skull rinner,
Hvad har jag att frukta mer?

Qvinnan, som blott röra hunnit
Släpet af din helga skrud,
Har sin helsa återfunnit.
Då jag af ditt blod, o Gud!
Hemtar droppar af ditt hjerta,
Och med tron vid korset står:
Kunna verld och död mig smärta!
Himlen är i dina sår?

Måtte jag dem öppna finna,
Då mig plågor trycka ner,
Låt i mig din kärlek brinna,
Då jag grafven öppen ser.
Med ditt kors, ack! gör mig möte,
Och din dödsmin vise sig!
Då skall glad uti ditt sköte
Jag, lik röfvarn, skynda mig.

5.

Nej — spar din gråt, min älskarinna!
Den känslans flod du gjuta vill,
Bör blott vid usles åsyn rinna
Och höra menskligheten till.
Du vore värd bedragen blifva,
Om att bedras du frukta kan.

Hvem jag . . . o Gud! — jag en tyrann . . .?
Hvem jag, Jaquette dig öfvergifva . . .?
Jag gaf mitt hjerta utan tvång,
Och villigt du din hand mig räckte.
Hvem var det, som min kärlek väckte,
Då jag dig såg den första gång?
Och denna kärleken försvinna . . .!
Nej, hör min sista timma slå,
Och samma helga eld skall brinna,
Som i mitt hjerta tändes då.
Att öfver menskors svaghet klaga
Är röja sin — o, min Jaquette!
Vi vilja andras fel fördraga;
Då njuta vi en lika rätt.
När nu ej hämd och afund spara,
Att öfva ut sitt raseri —
Låt då vår enda omsorg bli,
Att älska och att sälla vara,

6.

Förgäfves min harpa jag tager,
Hon vägrar det suckande hjertat sitt ljud.
Farväl min odödlighets lager!
Jag glöms, men dock käns af en vän och af Gud.
Jaquette! vill du trogen mig blifva,
Föraktar jag skatter och lysande namn.
Den nåd mig en konung kan gifva,
Ack! svarar den väl mot en kyss i din famn?

På nyårsaftonen.*

Lik en svan, som stilla sången stämmer,
Seglande på tidens klara sjö,
När som aningen dess hjerta klämmer,
Sjunger han och hoppas blott att dö;
Vid sin graf han suckar sitt farväl,
Speglar än sin drägt i vattnets bölja,
När de klara vågor honom skölja,
Sjunker ner och suckar än farväl.

Så ett år, med timmar och minuter,
Oss i dag sitt stilla afsked ger;
Suckande med glömskan det sig sluter
Och dör bort och finnes icke mer.
Men en sång likväl der ännu ljuder
Ifrån sista dagens aftonstund;
Ett farväl det åter jorden bjuder,
Slumrar än i minnets famn en blund.

O! farväl I stilla, flydda stunder,
O! min lefnad I ej helsen mer.
Om än några lyckliga sekunder
Jag tillbaka lifvets morgon ser,

---

* Af detta poem, som uppgifves vara bland skaldens tidigare ungdomsförsök, finnas ytterligare trenne strofer, hvilka här utelemnats, dels emedan de synas icke rätt sammanhänga med de föregående, dels ock emedan de i formelt afseende ej äro tillfredsställande. Måhända har stycket af någon blifvit upptecknadt ur minnet, men dervid icke erhållit sitt ursprungliga skick. *Utg.*

Då skall jag med salig tjusning tänka
På den dag, som flyktigt for förbi,
Och med minnets blommor der bestänka
Bilderna, som spegla sig deri.
— — — — — — — — — — — — —

Till doktor P***.

Med svanens oro i sitt bröst,
När åskan i de mulna dagar
Från lugnets stränder honom jagar,
Jag höjer nu min matta röst
Och på mitt hårda öde klagar.
Farväl! Tag sista offret mot!
Ej mer från helgedomens fot
Får utaf dig jag hänryckt höra,
Att den är Gud, som godt vill göra.

Jag vet, du tänker än på mig...
Ack! du så van ditt bröd att dela;
Det skall för dina barn ej fela,
Och englarna välsigna dig.
Uti hvad vrå mig ödet gömmer,
Mitt hjerta ej P*** glömmer.
Snart mellan oss ett vidsträckt haf
Med storm och svarta vågor svallar,
Men just, då dundret häftigt knallar,
Jag uti minnet återkallar
Den först för Gud mig känsla gaf.

Till Z**.

Nyss steg du krönt ur snillets tempel
Och med dess röst förkunnade,
Att Cæsar mer ej blir exempel,
När man berömmer kungarne.

Ej doktor Luther dig ingifvit
Att på den kloka läran tro,
Att barnets lynne skall bero
Af dens, som barnets fadder blifvit *.

De prof jag rönt i fjorton år
Utaf ditt hjerta och ditt snille,
Jag nyss åt sången helga ville;
Då (hvarje kristens tro den saken öfvergår)
Min dotter, denna lilla knäfvel,
Besatt, jag vet ej af hvad djefvel,
Som presten icke hade väl
I dopet läst ur hennes själ,
Fram med en tom butelj från vaggan till mig hasta'
Och den mig midt i flinten kasta'.
Rim, tanke, känsla — allt försvann;
Ej någon full butelj mig sådan svindel gifvit,
Och, utom min Jaquette, jag säkert hade blifvit
En pelegrim till Charons strand.
Men snart jag sansning återvann:
Jag tvangs nu blodstänkt att förgäta
Min sång till min välgörare.

* En allusion på Z—s fadderskap.

Strax — hvilken ökad grämelse!
En satans uppbördsskrifvare
Kom att min halmmadrass utmäta,
För det jag får om dagen se
Och, när jag köper mat, får äta.

Nu utaf feber matt och het,
Till råga uppå min förtret,
Har ödet fältskären begåfvat
Med fingrar att mig pina bra;
Dock i sin allvishet han lofvat
Att fria mig från himlarna.

Kärleksförklaring

af auktors dotter till »Passionernas» skald, Thorild.

Sappho var tjust uti Phaon;
Så jag dig älskar, o skald!
Vandra på oskuldens bana
Fjorton år tålig och glad!

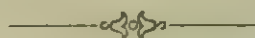
Bibelen sällan du läser,
Och ingen herde du är:
Tänk likväl stundom på Rachel!
Se hennes afbild i mig!

Slafva för mig och din sällhet
I en författares kall!
Lönen för fjorton års möda
Väntar i sexton års famn.

Nu har jag vår-rosens fägring,
Då hon af majdaggen föds.
Skulle jag denna förlora,
Mister jag dock icke dig.

Du och mitt älskande hjerta
Blifva min dyraste skatt:
Ödet och tiden och döden
Kunna ej borttröfva den.

Vansklig är anletets fägring,
Lika som purpurn i skyn:
Evigt, som himmelens skönhet,
Varar en känslofull själs.

Till Thorild.

1.

Med ett exemplar af skaldestycket 1783.

Jag dig ett offer helga ville,
Din ljungelds blick det strax förtär;
Men håll! det tänds ej för ditt snille,
Det endast för ditt hjerta är.

2.

Vid öfversändandet af skaldestycket »Spastaras död».

O Thorild! gör mitt lugn dig nöjd,
Skilj, skilj mig då ifrån Spastara;

Skall jag i rimmets afgrund vara,
För det att öfver solens höjd
Hon njuta må en himmelsk fröjd.
Sätt henne du, hvar f—n du tycker,
Låt henne i din säng få rum,
Och dröm hur du på henne trycker
Det skönsta epitaphium.

3.

Vid öfverlemnandet af en käpp.

Så oordentlig som mitt snille,
Så krokig som min rygg, jag denna käpp dig ger;
Och är det ödets fel, om jag ej skänker mer
Åt den jag Peru skänka ville.
Men all den rikedom, det stolta Peru ter,
Kan ej belöna Thorilds snille.

Lysning efter den älskvärde rymmaren.

Ett tidens under . . . kort, en vän
Vek från min hydda härom dagen,
På böljans rygg af sefirn dragen;
Och som han kommit ej igen,
Och Neptuns makt vi frukta böra,
Och flickors konst, som gerna föra
En artig gosse i sin famn;

Ty vill jag låta trumman röra,
I Stockholms kyrkor kunnigt göra,
Att han (Scholander är hans namn)
Med myrtenband må gripen blifva;
Då vill jag rik belöning gifva,
Blott min Orest jag återfår;
Och derför skall jag nu beskrifva,
Hur han ser ut, hur klädd han går.

Mest slurfvig i sitt mörka hår,
Som af en dammig hatt betäckes,
Uti hans uppsyn skrifvet står,
Att han för tio ej förskräckes.
Uti hans qvicka ögonpar
Sin urbild menskligheten målar:
Der brinna snillets skarpa strålar
Och der sitt säte hjertat har.
En rodnad på hans kinder flöder,
En rodnad skänkt af helsans gud.
Ve, kärlek, dig! om du föröder
Hans ungdoms bästa purpurskrud.
Med svarfvad fot och hastig gång
Han ljungar fram, likt nordanväder,
I det en stump han sakta qväder
Af Ulla Vinblads spinnhus-sång.
Uti en jacka kort och blå
Man merendels ser rymmarn gå,
Då med ett spö han tankfull viftar.
Hans skor af puder äro grå,
Och spännets färger då och då
Imellan smuts och silfver skiftar.

Men denne min bortlupne vän
Käns bäst på umgängs-sätt igen.

Ej för att på ett ögonblick
Få väcka skratt och helsas qvick,
Plär han med infall andra svärta;
Den regeln han i minnet bär:
Ett redligt, ömt och troget hjerta
Långt mer än Voltaires snille är.

Dock, om den trognaste bland vänner
Man ej på min beskrifning känner,
Se här ännu ett nytt förslag:
Så snart man hör mitt stackars *jag*
Bli nämdt uti ett vittert lag,
När på den pål'n, dit skockvis tränga
En hop med usle rimmare,
Och andre Stockholms stackare,
Man börjar Lidners rykte hänga,
Att sina fyrti' par det ge:
Och just då man så ädelt täflar,
Att kalla honom kättare,
Nöt, utskum, gal'n, bedragare,
Man får en man i hopen se,
Som ropar: »ta mig tusen djeflar!
»Det är ej sant, ert satans pack!
»Men vet, han ler åt allt ert klander.»
Du, som det hör, till honom gack!
Jag ger mig fan, det är Scholander.

Supplik

för en viss herre, som en långfredag blef insatt på kongl. slottet.

I fredags, då så mången prest
Man hört om kors och oskuld lära,
Så kom jag äfven i arrest
Att korset för en annan bära.
En katolik bör vara van
Sig denna tid i fjättrar kasta;
Men jag, som verklig lutheran,
Har firat här en usel fasta.
Änskönt jag icke brottslig är,
Så vet jag nog, som militär,
Att förmän kunna sig förhasta;
Och kanske sjelfva ödet vill,
Att allt skall yra mot april.
Men ack! hvad sällt det skulle vara
Att få för Gustaf sig förklara,
Som ömt beskydd åt oskuld ger:
En blick min frihet skulle båda.
På assistansen värjan skåda,
Det röjer endast pungens våda;
Men i en vakt — det röjer mer.

Komplimentsbref

till prenumeranter, insändare och köpare, ifrån förläggaren af »Tryckfriheten den Välsignade».

Ja ödet vare lof! Från björnar är jag fri.
Nu säge den som törs: »Hvad! med din poesi
»Vill du i Sverge lycklig bli?
»Är du förnöjd med bröd och vatten
»För det du grälar hela natten?
»Månn nog din ärelystnad får,
»Om man för dig tar af sig hatten
»Och hviskar fram: 'se hvar han går?'
»Hör sotarn uti skorsten sjunga:
»Han blir betalt för qvast och tunga
»Och äter klockan tolf och sju . . .
»Men, rimmare! när äter du?»

En Amfion jag blef, o skaldkonst! genom dig,
Då varelser af sten min lyras toner lydde:
Jag skref, jag sjöng, jag vann — strax alla björnar
flydde.
Blott jag får ny kredit, ett tempel skall af mig
Vid gillstun resas upp och jag i marmor skära:
»För björnars pengar bygdt till skaldegudens ära.»
Det heter lefva som en prins!
Med nyckeln uti dörrn sin flaska långkork dricka
Och spela lotteri med en teaterflicka,
Då simpelt utdrag säkert vins —
Är lyckan icke der, hon ej på jorden fins.

Den sälle är just jag, som, löst från skräck och sorg,
Er helsa kan, Prenumeranter!

Af tromän, Levi barn, punktörer och drabanter,
Så blandade kring alla kanter,
Från Torneå till Helsingborg.
Och ni! som mina blad er vittra penna länen
Och mig med vers och prosa tjenen,
Förutan hvilken hjelp, försäljningen blef svag,
Er alla helsar jag i dag!
Knappt kommen än ifrån de dystra stränder,
Der sällan någon återvänder;
Ja, än jag är i fattigdoktorns händer —
Till honom talte döden så:
»Hur länge skall den rimmarn gå?
»Nej, rimmare har Sverge nog ändå.
»Skrif ett recept och på apteket skicka,
»Att han sitt respass måtte få.»
Barbaren skref — jag måste dricka,
Och samma afton mig hos fader Charon såg,
Som af sin rodning trött i färjan stupad låg.
Snart af den stora flock, som grufligt sorla hördes,
Han uti hvilans sköte stördes
Och skrek: »Gå fort om bord . . . Dock säg mig ho du äst?»
Strax svartes om hvar ann: »Jag mjölnare — jag prest —
Jag jude — jag en mö, som trögt ur verlden klifvit,
Fast man mig hoppande fick se
Inom den stolta borg, som nyss har helgad blifvit
Åt Musis . . . Musis Patriæ.
Och jag är en förläggare
Af det Apollos barn i tryckfriheten skrifvit. —
Hvad! ropte Charon vred, att veta jag begär,
Hur många ark, som du utgifvit? —
Det sjuttonde från pressen är.
Och dock för femtio du en riksdaler tagit

Och sådant hedersfolk bedragit;
Nej, nej, min vän! vänd om! vänd om!
Gör hvar man rätt, se'n återkom!
Fast kanske, sade han, just när jag tänkte svara,
Det bättre är i dödens mörka rike vara,
Än lefva af så torra blad.
Den stygge gubben gick, och jag blef hjertans glad;
Men Pluto om sitt rof så fasligt angelägen,
Då han mig mer ej fann, till doktorn genast for:
Der trätte han och grufligt svor,
Och frågade, hvar f... tog den förläggarn vägen?

Prenumeranter hundra sju!
Er tackar jag att mina pulsar än sig röra,
Och derför ber jag ödet nu,
Att, om det skulle er till samma stränder föra,
Den grymme Charon må, så snart han någon ser,
Till verlden honom återsända,
Att läsa mina ark till ända.

Men du! som hvarje gång en skilling saklöst ger,
För hvilken ofta du, att värma upp din maga,
En liten sup på källarn kunde taga,
Må aldrig bränvin tryta dig!
Ack! vore jag profetisk som Elisa,
Jag skulle samma konst med dina kannor visa,
Som enkans kruka skett, der oljan ökte sig.

Så när jag er har glömt, I sköna och I fula,
Som köpen vissa ark, och tron er om förstå:
Jag önskar er i år så eftertryckligt jula,
Att se'n till nästa höst må alla vaggor gå.
Må under dans och lek sin julgröt hvarje äta,
Dock innan dess ej någon dag förgäta,

Att köpa ark så det förslår . . .
I skolen finna nästa år,
Hur allt hvad roligt är, jag ärnar sammanleta,
Än dikta sjelf, än göra lån;
Fast man (af »Allehanda» vi det veta)
Fast man »honettement peut demander d'aumône».

P. S. Snart er jag hade glömt, Minervas sturske söner!
Som aldrig sänden in . . . men len åt mina böner.
Jag väntar då från Linköping,
Från Nyköping och Falköping
Jag väntar . . . ingenting.

Den husville poeten.

Till en tryckeri-faktor.

(*Imitation efter Grécourt.*)

»Fördömdt! — Nu står jag här, ett mål för hagelskurar,
»För snöglopp, köld och blåst — Du, som på Zions murar
»Predikar lungan hes mot verldens flyktighet!
»Ack! säg, ers vördighet,
»Säg, om ni aldrig dundra vågar
»Imot en last, som gjort mig tusen slags förtret,
»Som, salva venia, fastän jag är poet,
»Jag ej för ljudets skull i vers uttrycka vet:
»Stor sak! — det är: nyfikenhet.
»Fördömda last! mot dig min vrede häftigt lågar,
»Du, som från dukadt bord min första stamfar slet,
»När Eva förd af dig uti deserten bet,

»Du mig i går ... Kan jag mig det påminna! ...
»Uti det djup, der Beelsebubbar brinna,
»Der brinne du, i evighet!
»Sjung amen, frusna sånggudinna!»

Hvarföre detta stoj? — Hvarföre frågar ni ...
Så vet, att mig min värd i går på porten körde,
Blott för en liten sak, som han begrep och hörde,
Att all min egendom jag i mitt jackskört förde.
Hvad det var nationelt! — O hämd! o raseri! —
Men hör hvad hände!
På gatan möter jag en man mig icke kände,
Och första gång jag lycklig var.
Till honom jag mitt tal så vände:
»En kammare jag nödig har —
»Med kaffe, värme, mat och vin, om herrn behagar?»
Gaf denna hedersman till svar,
— »Och det på ett qvartal?» — O ödets blida lagar!
Så dristigt hopp mitt hjerta aldrig bar.

Vi följdes hem till frun, en liten munter fjolla,
Högst öfver nitton år, fem veckor, fyra dar,
Och då mitt öga föll mot hennes ögonpar,
Så började traktörn att i peruken hålla,
Till spegeln gick att se om den satt qvar.

Hvad rummet det är gladt! Hvad taflor och fåtöljer!
Jag redan bordet dukadt ser,
Strax man en sup likör mig ger,
En holländsk sill på supen följer,
Buljong och jös, en hjerpe extra god;
Re'n tårtan är förtärd — Jag nu i Bacchi flod
Mig lik den drömmarn Jeppe sänker,
Och såleds yttrar hvad jag tänker,

I detta soliloquio:
Stor, som ett senapskorn, ja större är min tro.
Har nånsin någon natt, då jag, af sömn betagen,
(Och kanske utaf vin) åt hvilans vård mig gett,
Har man buteljen ej till botten uttömd sett?
Och har jag nånsin gömt en sup för morgondagen?
Det heter tro ett slags försyn —
Ja, då jag dikta skall, och pennan tar att skrifva,
Så börjar jag med O! . . . Men hvad skall resten blifva?
— Det lemnar jag åt englarna i skyn.
Just då jag talte så, och hvad jag talte, skref,
Herr värd i kammarn klef,
En mössa utaf filt hans hufvud djupt betäckte,
Och då jag mössan varse blef,
Uti mitt innersta sig hvarje puls förskräckte.
Med bäfvan sade jag: »sitt ner,
»Jag hoppas det står väl med er?
Men hur mår frun? — »Men», svarar han, »jag ber
Att veta få herrns karakter?» —
Hur då? . . . jag ber — den hostan! — sekreter —
»Och engagerad hvar?» — Min vän! hvad gör det mer?
(Nyfikenhet!) . . . »Hvad lön min herre eger?» —
Hvem jag? . . . Men apropos: man nu med visshet säger,
Att kejsarn vänder om till Wien . . .
Ack! sjelf jag varit der . . . Hvad feter och hvad baler!
— — »Blott ett förskott af tjugufem riksdaler. —
Den aerostatiska machin
Det blir ett underverk, när den från Logåln svingar —
»Min herre har fått rum och kaffe, mat och vin» —
Hur lätt fransosen är! som förs med vädrets vingar —
»Ej sådant angår mig: min herre säga bör
»Sitt namn, sin tjenst . . . jag är väl ej bedragen» —
Apollo tjenar jag — »är han entreprenör?»
»Då har ni ej en slant om dagen . . .

Men tyst!» (Han nu vid röda mössans topp
Med tvänne finger vördsamt rörde)
»Förlåt . . . ja det är sant . . . Jag nyss på börsen hörde,
»Att hit från Götheborg kom unga Damis opp;
»Ack! hvad det lifvar snillets hopp!
»Hans pung så späckad är som själen i hans kropp,
»Sjelf academicus» — Herr värd! ni börjar drömma:
I Götheborg? . . . Herr värd! jag ber ni måtte tro
Att der har man haut gout att äta kabeljo,
Dra pengar in och porter tömma,
Och (för att bröderna ej glömma)
Att sjunga hvarje qväll: in dulci jubilo.
»Ja så! ja så! då lär med största möda . . .
»Men väntar ni er inga arf? . . . —
Hvad frågar ni? . . . Se der en sparf:
Af en försyn får han, får jag en daglig föda.

Strax, himlar! strax med en förtviflad syn
Fick mig i armen denne satan,
Och illskrek, då jag kom på gatan:
»Se der en sparf! som han, lef utaf Guds försyn!»

Hvar är jag? . . . Hvilken dröm! — »Klockan är tio slagen!»
Kamrat! . . . Dock skall jag mig till brandvakt ge?
Men jag en kapprock får, kan sofva hela dagen,
Och se'n på kronans stat — Må ske! ja men, må ske!

O himmel! åskan hörs, och hela skeppsbron gungar,
En vigge utur molnen ljungar . . .
Minerva? . . . Hvilken röst . . . »Missfoster utan hopp!
»För dig jag länge synts en moders ömhet hysa;
»Blygs! utan kapprock kan du frysa?
»Du, som af Gudar eldas opp?

»Du oss ju likna bör; vårt eget språk du talar;
»Hvi klagar du: 'jag har ej skor';
»Mercurius ju barbent skalar
»Kring himlar, haf och törnbetäckta dalar:
»Du har ej mat; — när äter guden Tor?
»Du kan ej köpa ljus; — af mig du upplyst blifver!
»Du får ej rum; — och jag dig husrum gifver
»I himmelen, der sjelfva Jofur bor.
Hå! hå! hå! hå! min herr faktor!
Jag lyder ödets lag; — om operor och baler
Jag frysande skall skrifva än;
Men, men — — —
I tysthet, län mig en riksdaler!
När? — frågar ni igen,
När tänker ni betala den?
— O herr faktor! i himmelen.

Bref

till herr stats-sekreteraren Schröderheim.

Dig, kungens vän och statens ära,
Och svenska snilles ljus och prakt,
(Fast de, som lifvets tråd afskära,
Mig i en gruflig feber lagt)
Min helsning vågar jag frambära,
Med mera, som en skald förmår:
Frid, fröjd och många sälla år!

Omöjligen, min nådige herre, kan för ett så ömt och ädelmodigt hjerta en olyckligs öde vara indifferent.

Här täres jag i qvalens sköt,
Kring hjertat blodet ovant jäser;
Min enda spis är vattengröt,
Och bibeln jag för pojkar läser.

Mina omständigheter äro rätt bedröfliga. Bland barbarer, der ömhet är en obekant känsla, förföljd, utan vänner, sjuk, trånar jag efter en lyckligare ort och lyckligare ögonblick. Jag gör mig åtskilliga förslag, i anseende till min tillkommande lycka. Man har äfven fått det narraktiga infallet att vilja hafva mig till prest; men

Hur kan jag herde bli för fåren?
Ofrälse man! — det passar ej.
Nej, Gud är hög, och hans lakej
Bör äfven vara högvälboren.

Men ve mig! Jag leker bort mina plågor; och denna ro är kort. Innelyckt vågar jag sända början till ett poem, kalladt »Yttersta domen». Efter planen blir det vidlöftigare, än skaldestycket öfver »Året 1783». Behålles exemplaret, så vågar jag smickra mig dermed, att det med en upplyst granskares öga genomläses, och att jag får den äran att skicka fortsättningen. Herr stats-sekreteraren skall ock framdeles, då domen kommer att gå för sig, ställas bland menniskoslägtets välgörare; men icke dess mindre

Ni harmsen blir och liksom flat,
När den ni nyss skänkt pastorat,
Blott med en stor peruks förtjenster,
Till domarns högra sida går,
Men honom fan i armen får
Och drar hans vördighet till venster.

Men tusen gånger ber jag om tillgift för mitt allt för fria bref. Blif ej onådig! Jag är olycklig och rådlös. Med djup vördnad m. m.

Ett annat till samma herre.

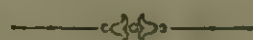
När — ropade Horatius till Mecenas — när skall du upphöra att göra mig godt? Nådige herre! Jag har oändligen större skäl än han att fråga det samma. Hela qvällen i går fantiserade jag till kl. 12; men när i min säng, der tystnaden och natten störta

Ett plågadt bröst i vilda qval,
Jag på min framtid tänkte,
Strax undan dem mig sömnen stal
Och uti glömskans flod mig sänkte —
I drömmens sköt, hvad fick jag se?
Ack! hennes nåd i negligé:
Så skön ej morgonrodnan varit,
Då första gången, blek och rädd,
Hon steg utur naturens bädd — —
Nej, ingen salig har erfarit
Mer vällust, än jag rönte då:
Att henne se ur sängen gå
Uti en stubb — — O Eva! Eva!
Om du ej halfva äpplet slukt,
Man hade aldrig stubbar brukt — —
Att i en svartsjuk mantel vefva
De bröst — det lif . . . Hvar är jag? Hvar?
En jungfru skyndar djerf och snar.
Må hon en evig jungfru blifva!
Ej dessa marmorglober mer
Med hugnad blick jag hvälfva ser;
Dock högre opp mitt öga hastar,
Der fladdrar vårdslöst hennes hår;
Då hennes öga strålar kastar,
Som, när sin fyllnad månen får

Och utur nattens töcken ilar — —
Nu hon vid toiletten hvilar,
Och strax en fot förråder sig — —
Som — Påfve! egde du hans maka,
Jag skulle Luther promt försaka,
Och endast tro på Gud och dig.

Hvar är, ropade jag i ifvern, den olycklige? Är det nu tid att öfverväga Sveriges intresse, eller jemvigten i Europa? Ack om jag vore så säll som han!

Jag lät de gamla serafimer,
Som hafva gikt och sura miner,
Vid rikets kopparstoder stå;
Men jag i känslors djup mig sänkte!
Min guddomshand jag endast höll.
Ja, om en tron mig himlen skänkte,
Och mig min granne öfverföll,
Månn på försvar och krig jag tänkte?
Nej, sådan svaghet öfvervinn!
I vrede himlen kronor gifver;
Men den hans egen gunstling blifver,
Ger han en maka öm som din.
Snart ringes i en silfverklocka,
Strax kommer jungfrun klippsk och tvär,
Och denna Vestas fönsterdocka
En garderob på armen bär,
Och nattens slöja nu uppknäppes:
Jag ville vara fingret der;
Men hvilken röst — och slöjan släppes,
Och jag vaknar . . .

Till fru S***m.

Nådigsta fru!

Här träder fram ett långt register,
En kanske okänd rimmets son,
Som ifrån Rostock är magister
Och sekreterare i mån.
Det är uti de skönas bröst,
Som ömma känslor hemligt paras,
Som den förtrycktas klagoröst
Af suckar under tårar svaras.

Jag vågar derför allraödmjukast anhålla om tillgift för detta mitt bref. — Af mina föräldrar har jag fått tvänne testamenten i mina dar, det nya och det gamla; af det senare, jag menar Salomos höga visa, har jag lärt att

Då bruden hos sin brudgum ligger,
Och hon en blick på honom slår,
Och till hans säng en usling går
Och blundande af honom tigger,
Gör brudgummen hvad han förmår.

Derför supplicerar jag i ödmjukhet: att

Då morgonrodnans purpurstrålar
Sig bryta genom fönstrets is,
Och när i nöjets paradis
Dess återsken på dina kinder prålar
Och lif åt all den blekhet ger,
Som öfver natten dig betäckte,
Då kärleken sin fackla släckte,
Och kogret fäldes maktlöst ner;

Då med ett halfspändt öga än
Du ruskig under täcket gäspar,
Och, skön som dagens gryning, läspar:
»Hvad! sofver du ännu min vän?»
Och han af denna gudaflägt,
Lik Adam, blir ur sömnen väckt,
Och ser . . . (Men håll, jag blunda glömmer)
Dig uti englars fina drägt;
En hand du under kudden gömmer,
Hvarpå ditt hufvud lutar ner,
Den andra mot hans hjerta sträcker.
Du kyssar får — du kyssar ger —
Men håll! om detta längre räcker,
Jag — jag förgås — ers nåd, jag ber,

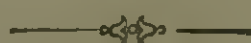
Att då, allraödmjukast fast half-yr ber jag, att då ers nåd med den ton, som så ofta bevekt sjelfva himlarna, vänder sig till sin stats-sekreterare och säger:

Ack! hjelp den stackars Lidner då;
Du kan i dag till kungen gå.

Åtföljer en klapp dessa orden, hvem är väl då lyckligare än jag?

Han, som så lättrördt hjerta har,
Han vore ju en grym barbar,
En tiger, en tyrann, om han dig vägra kunde.
Gud! om så skön, så öm och fri
Du englarna en blick förunde,
Det skulle bal i himlen bli!

Med djupaste vördnad m. m.

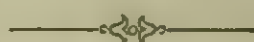
Bref i Werthers stil.

Till C. G.

På en vacker strand, en ännu vackrare morgonstund, har jag i min hydda den äran att dricka hr sekreterarens skål: icke — ve mig! — i vin, utan i Spaa-vatten. Det är fördömdt, att man skall blifva sömnig af ett så mig ovärdigt fluidum. Tack för sista mötet. Trots alla de nöjen den guddomliga naturen tillbjuder mitt fordom för henne aldrig tillslutna hjerta, är jag nu en imbécile. Jag förlorar mig i tjocka granskogar, i låga dälder, kring skumma stränder, och njuter ej hälften af den himmelska vällust, jag fordom kände vid blotta åsyn af en Vergissmein-nicht. Margretelund är ett englars hem. Naturen ler och menniskorna grina. Nåder till höger och venster, hvilkas rangsjuka är odrägligare än tandvärk. Lägg härtill det fasliga ödet, att 9 timmar om dagen för en dum pojke läsa om Hustaflan och Magnus Ladulås, om Monomotapa och Svinmagen. Den, säger Shakespeare, som vid vissa tillfällen ej förlorar sitt förnuft, den har ej något att mista. — För mig är hög tid att blifva galen.

På en af stormar härjad tall
Förutan strängar lyran hänger.
I natten svept vid sjöars svall,
Jag uppför bergets brant mig klänger.
Ett moln, så krossadt som mitt bröst,
Mig under bistra skurar höljer;
Vid glupska vilddjurs hemska röst,
Jag vålnader på tistlar följer:
Strax får jag svafvel-töcknar se,
På hvilka åskors viggar gunga —
Hvi kan jag ej med stormen ljunga,
Att sönderkrossa liksom de?

Men mitt grymma öde skall förändras; det skall! och jag reser —

Aftonen.

Idyll.

Sjuttiofem somrar hade Pylades öfverlefvat. Lik en åldrig ek, under hvars grenar den späda almen frodas, sträckte han ofta matta armar om sina barn, sina barnbarn och barnbarns-barn, såg åt himlen och välsignade dem. Bredvid sjön låg hans koja. Natur och enfald prydde henne. Under ett grönmåladt tak stod ett bord, der ingen vandrande satte sig ned utan att mättas af mjölk och frukter. Nu darrade redan aftonrodnan i den krusiga vågen; hennes purpursläp var till hälften uppdraget af en simmande sky, då Pylades kallade sina barn, sina barnbarn och barnbarns-barn. De följde honom. Lutande, med silfvergrå hår, stödde han sig på den käpp hans farfar skurit ur en af stormar härjad en. Församlen er, ropade han, och stannade vid Amaryllis af täta lindar omringade graf. Pylades satte sig på grafven, och hans barn stodo rundt omkring honom. Här hvilar min maka, sade herden. Amaryllis! för sista gången rinna mina tårar på din graf. Älskade maka! ... Barn, hören mitt lefnadslopp. Gubben upphöjde sin röst, och talade långsamt.

»Ädla dygd, himmelska känsla! Du är den, som leder »en yngling till lycka och ära; det är du, som med din »sköld betäcker den gråhåriges bröst, och inga samvets- »qval förskräcka hans dödsstund. Fjorton gånger, mina »barn, hade jag sett dessa parker hvitna och åter bli gröna, »då min far förde mig till sin makas säng. Pylades, »sade han, solen går aldrig mer upp öfver mitt hufvud, »jag lyktar mina dagar; se här det enda jag lemnar dig: »en sjuk mor att vårda och försörja, denna hydda, och »min välsignelse. Du vet, att våra hjordar äro förödda, »att armod ... men, eviga försyn! hvad talar jag? Jag, »som snart åttio år aldrig af törst försmäktat, aldrig af »hunger blifvit förledd att fråga: vakar himlen öfver oskuld »och dygd? Har jag någonsin saknat en klar källa, en »tacksam torfva, ett skuggrikt träd? och behöfver man, »med helsa och ett aggfritt hjerta, mer, för att vara lyck- »lig? O Pylades, min son! när allt omkring dig är dystert,

»och en djup natt skymmer ditt i framtiden sigtande öga, »så mins mina ord: gör en hagelskur ditt arbete frukt»löst, så strömma ock hundrade ljumma regn, att bereda »dig bröd då du sofver. Jag lemnar dig inga andra skat»ter, än min dygd: har du hjerta att ärfva henne? Far»väl, ömma maka! och du, Pylades, farväl! vårda din »mor, älska dygden för att äfven kunna dö så nöjd som »jag!» — Detta talte min far, slöt mig i sin famn, och dog.

Skåden denna lind, mina barn. Samma dag planterade jag den, och helgade den åt hans minne. Ifrån en späd telning, sen I hur yfvig och skuggrik hon står. Kring de rättrådigas grafvar frodas alla träd, luften är der ren och lätt, och hela nejden andas der välsignelser och ett heligt lugn. Sätten ock I en lind här bredvid, när jag dör. En gång skola de fläta sina grenar tillsammans, och skydda edra barn i tjugonde led för solens hetta. Men ack! jag får ej tala länge; redan skimra solstrålarne bakom bergen. Med dig, o dagens drottningo släcks äfven mitt matta lefnadsljus, för att aldrig å nya tändas. Vid dessa ord började de kringstående gråta. De minsta klättrade sig upp till hans bröst, de andra föllo till hans fötter, och herden fortfor: Då jag begrof min far, bestod hela vår hjord af sju får och två lam. Jag delade min omsorg mellan min mor och den. En gång då jag gick till närmaste herde att fråga, hvilka örter jag skulle plocka för min mor, mötte mig herdens son — O! fördolda dragkraft mellan tvänne ömma bröst, som gör, att de, vidt åtskilda, på en gång röras af en känsla och gjuta tårar, utan att hveta hvarför? Hvi gjorde menskligheten uppror i mitt hjerta? Hvi klappade det, då ännu herdens son var fjerran, då han ännu ej framsnyftat: »Pylades, jag är olycklig!» Ack! vid hans annalkande suckade jag så tungt. Sjelfva de lätta vestanvindarna anföllo mitt flämtande bröst. Damon fick ej tid att säga: »himlen välsigne dig, unge herde», förr än jag flög i hans famn. Dig har händt något vidrigt, ropade jag: ser du ej hur dessa liljor stå dufna af mina tårar? De ha runnit för dig. Ja, väl har något vidrigt händt mig, svarade Damon. Hela vår hjord är i natt af en grym tiger sköflad. Den obarmhertige har ej sparat ett enda lam. Blomster och gräs äro på våra parker förvissnade, jag vet ej om det är af sorg, eller af det menlösa blod, som der flyter. Med nedböjdt hufvud sitter min

far på en af mossa betäckt klyfta, ser ut åt hafvet och suckar: »mina barn!» Huru bestört blef ej Damon, då jag, utan att säga ett ord, slet mig ur hans sköte! Grymma öde! lär han tänkt, är det ej nog att fattigdomen betager oss de nödvändigaste behof, skall hon äfven komma oss att förlora våra vänner? — Men jag hastade åter till vår hydda; der tog jag tre flaskor mjölk, och lemnade en qvar för min mor. På mig sjelf tänkte jag icke. Ack mina barn! den hunger, man lider för det man stillat en annans, är långt vällustigare, än fråssarens öfverflödiga rätter: — äfven tog jag ett får och de späda lammen. Med dessa skänker smög jag mig in i den olyckliga herdens hydda, utan att blifva sedd. Lika så fort jag hastade dit, lika så hastigt flög jag åter, då en röst ur berget hejdade mig: »Pylades, Pylades! jag är skogsgudinnan, »som råder i dessa trakter. Förgäfves söker du för Gu»darna dölja det din rena själ äfven gjorde dem ovetande, »om det vore möjligt. De odödlige se in i hjertats hem»ligaste vinkel, och lemna ingen dygd obelönt. Ädelmo»dige herde, önska dig tvänne ting.» O gudinna! svarade jag, då du missunnar mig lycksaligheten att i tysthet göra godt, så återgif min mor helsan, och skänk den fattiga herden så många får han förlorat, och skydda hans hjordar. »Din mor är redan så nöjd, så frisk», hördes rösten svara, »som då hon första gången steg i sin kyska »brudsäng. Herdens hjordar skola förökas till tusende, »och äfven dina, dygdige Pylades. — Pylades, du önskade »ingenting för dig sjelf; men jag vill vedergälla din öm»het. Länge skall du lefva, se dina barn i tredje led, »och vid en trogen makas sida skola dina dagar flyta »lika en källa, som i krokar genomskär blomsterrika än»gar och fält.» Jag tillbad gudinnan och gick hem. Ack mina barn! föreställen er min glädje. På halfva vägen mötte mig min mor och tryckte mitt hufvud mot det hjerta, hvarunder jag hvilat. En blid gudamakt, sade hon, har förbarmat sig öfver din mor; nu har du henne åter; nu vill hon löna dig för sömnlösa nätter, för möda och kärlek. Jag grät liksom hon, och ingen mer af oss talte hela dagen ett ord. Det är endast en mor och hennes barn, tvänne älskande, och trogna afskedstagande vänner, som förstå tårars språk. Allt sedan detta skett, förökte sig min lilla hjord dag för dag. En morgon bittida, då jag satt på en kulle, att valla mina får och se solen

ljunga fram öfver den omätliga oceanen, trodde jag att detta himlarnes och verldens ljus redan brann, utan att förut låta förkunna sin ankomst af den med rosor beprydda och i en häroldsvagn sittande morgonrodnaden; men jag irrade mig: det var ej solen, det var en ung herdinna, som nalkades kullen. Skön som det begrepp sjelfva gudarne kunna göra sig om det skönaste, helsade hon på mig: »Mycken lycka ske dig, unge herde», sade hon: »jag är Amaryllis, din grannes dotter. Vi ha hört, »att då din far dog hade du ej mer än sju får och två »lam. Ej länge sedan mördade en hungrig tiger hela vår »hjord; men himlen har åter välsignat oss, vi ega nu mer »än vi behöfva: kom, unge herde, till min far, och han »skall dela med dig sina hjordar. Följ mig, och jag med »mina bröder vill hjelpa dig att drifva dem till din koja.» Knappt talade herdinnan, förr än jag låg vid hennes fötter. »Om du ej är den skogsgudinnan», ropade jag, »som uppenbarade sig i berget; om du verkligen är min »grannes dotter, sköna herdinna! dela då med Pylades »det, som är ovärderligare än alla himlars och jordens »skatter.» — »Hvad vill du?» frågade herdinnan. — »Hvad »slår der?» framstapplade jag, och tryckte min hand på hennes hjerta. Strax började oskulden måla en himmelsk rodnad på sin afbilds kinder, men hindrades i teckningen af en kyss, som mina läppar vågade på hennes. Ack mina barn! då ett menlöst bröst vid den skönas fötter för första gången framsuckar: »jag älskar», då skåda gudarne med vällust från himlahvalfven ner och förtjusas i sitt verk. »Om du älskar mig», sade Amaryllis, »så följ »mig till min faders hydda. Till honom vill jag säga: »min far, din dotter har utvalt denna herde framför alla »herdar; gör henne lycklig! Då skall han taga min hand, »lägga henne i din och välsigna oss.» Jag följde herdinnan. Tusende gånger stannade vi, tusende gånger måste hon upprepa: Pylades, Amaryllis älskar dig. Strax stal jag en kyss af de läppar, som förkunnat mitt öde. Amaryllis blef otålig, jag föll till hennes fötter. Herde, sade hon, jag förlåter dig; men jag låddes ej tro det. Af medlidande gaf hon mig villigt en kyss; jag tog flera, och gjorde henne å nyo otålig, för att å nyo få förlåtelse. — Ändtligen hunno vi till hyddan. »O du af gudarne gyn»nade herde!» ropade jag: »ditt ädelmod har tillbudit mig »hälften af dina hjordar; men vet du ej, att skogsgudin-

»nan vakar öfver Pylades, för hans i grafven liggande »fars skull? Mina parker skimra, som den försilfrade må»nen, af lam och får. Min pipa och deras menlösa bräk»ningar sysselsätta hela traktens genljud.» — Ack nej, herde! . . . Amaryllis . . . Amaryllis. — »Bästa far», inföll herdinnan, och omfattade hans knän; »för din kärleks »skull till din mor, till din och hennes dotter, led denna »unga herde till altarets fot, och tillåt mig der inför gu»darne svärja honom trohet. Vi skola vara din ålder»doms tröst, vi skola vid vassens bugtiga strand bädda »din säng, då ditt darrande hufvud ser sig om efter hvila. »Der vilja vi vaka öfver dig, och ej tillåta minsta flägt »att störa din sömn.» Gubben steg upp och hans manliga tårar runno. »Pylades», ropade han, »Amaryllis! mina »barn! Himlen och ett obrottsligt hjerta göre eder lyck»liga!» . . . Ljufva minne af kärlek, af sällhet och dygd! — Ack! hvilken hänryckning, att vid grafvens rand utan ånger drömma om de förflutna dar, om de aldrig återkommande tider! Bättre är ett försvunnet år, än en återstående timma. — I min kärleks förstlingar! I ären min lyckas vittnen. I hafven känt Amaryllis, varit älskade af henne, sett hennes trohet, hennes umgängssätt och hennes fria väsende. När jag, följd af mina hjordar, kom hungrig och trött från fältet, ack då mötte mig Amaryllis och bar i barmen sin son, skönare än den stjerna, som i gryningen födes af morgonen. Pylades, sade hon, (och hennes tårar runno på kinderna, der helsa och ungdom lekte), Pylades! hur sälla gör icke din ankomst oss! och då strax förde hon mig in i en löfsal: der väntade mig en aftonmåltid, tillredd af naturen och Amaryllis. Den af er, mina barn, som mins en dag då hon var tillsammans med mig, ser äfven taflan af hela mitt lefnadslopp: förnöjsamhet, arbete, trötthet, hvila, munterhet, nöjen, och ett lugn inom hyddan, så mycket mindre skiften underkastadt, som det härledde sig från hjertats öfvertygelse om egen renhet och oskuld. I denna kedja af lycksalighet ilade fyratio år på den aldrig dröjande tidens vingar. Oförlikneliga maka! Sexton gånger har nu jorden förändrat sitt lynne, sedan jag skapade din graf: då lemnade jag der ett rum för din sörjande vän: nu kommer jag att vid din sida intaga det. I mina barn! jag välsignar er! Utgjute gudarne frid och ymnighet öfver edra tjäll! Göre de eder lycklige, men adrig på hjertats bekost-

nad! Likne eder lefnad min, edert lefnadsslut mitt! O mina barn! hvilken vällust att dö, då man åt sitt upphof kan lemna hjertat åter lika så obefläckadt som det kom ur hans hand. — Än en gång omfamnade Pylades dem alla, lutade sig mot grafven, suckade: Amaryllis! hans ögon brusto; — han dog — och strax tindrade aftonstjernan mellan de höga poppelträden, som ännu hvarje midnattstimma susa då hans heliga skugga sväfvar dem förbi.

Syndafloden.

Knappt hann den späda morgonrodnan purpurfärga de af hvita liljor skimrande kullar, förr än Adim med myrten och neglikor prydde det altare, vid hvars fot han inför Jehova skulle svärja sin guddomliga Elma en evig trohet. Nerobar, med silfvergrått hufvud och darrande hand, ledde Elma, sin sonsons dotterdotter, till den hänryckte Adim, och välsignade dem båda. Elma var skön som hennes första mor, då Adam för andra gången öppnade sitt öga, och, oaktadt han skådat Gud, förtjustes. Elma omfamnade sin Adim. Helsan lyste från hans kind, och ur hans blickar tindrade oskuld. Röken af det menlösa och finulliga lammets blod vimlade redan i hvirflar mot skyarna. Än en gång omfamnades Adim af Elma. — Elma! hur obeskrifligt stor är min lycka! — Adim! oräkneliga äro stjernorna på himlahvalfvet; oräkneligare äro mina sällhet andande känslor. — Nu brunno Adims läppar på Elmas mun, som tycktes endast vara skapad för kyssar och menlösa nöjen. Nu ... men, allsmäktige skapare! — Hvilket mörker, hvilka ljungande töcken, hvilka skurar, hvilka störtande hagel! Ve, ve! oceanen bryter naturens bommar, och höjer sig öfver sina oändliga gränser. Ack! — Der bortför en rytande våg de qvidande hjordarna.

Der rustar sig en annan mot Adams olyckliga slägte. Altare och hyddor uppslukas. Skri och förskräckelse be-

storma skyn. Beklagansvärde Adim! Jag ser dig, med din brud i famnen, klättra uppför de högsta berg ... Nu har du hunnit spetsen ... Nu, ack! nu hota strömmarne sjelfva berget.

Adim.

Elma, ser du böljorna stiga?

Elma.

Vår bröllopsdag, Adim!

Adim.

Höljer icke vågen den stolta ekens spets?

Elma.

I dag för evigt förenas! ... Adim! ännu har du ej svurit mig den heliga eden!

Adim.

Grufliga allmakt! — Hvilken stråle rasar mot oss?

Elma.

Det är vår bröllopsfackla, Adim!... Hvar är jag?... O mina fäders Gud! hvar är jag? Såg du, Adim, hur trogen turturdufvan var? Hon följde sin maka i djupet

Adim.

Så följer ock Adim sin Elma.

Elma.

Hvad? skall du förgås? Nej, nej! Nerobar kan icke vara falsk. Det är han, som hvarje morgon sagt: Elma, älska din skapare, ty han är rättvis. Nej, Adim kan icke förgås.

Adim.

Ack ja, min Elma! Denna skapare skola vi älska. Han är rättvis och mild. Redan bereda englarna en boning i sina himmelska rymder, der Adim utan skiften och utan tårar får evigt älska sin Elma.

Elma.

Prisad vare Jehova, mitt upphof!

Adim.

Nej, min Elma! nu ... Än en afskedskyss. Vattnet är öfver bergets spets — Re'n lyftas vi af böljorna.

Elma.

Låt oss knyta våra armar tätt till sammans, på det ej vågen må skilja tvänne älskare — Kärleken är stark. — Adim! Vi förenas.

Adim.

Ja, in i döden förenas vi, Elma!

Elma.

Nej, böljorna rycka mig ... Farväl! O Adims Gud?... Adim, farväl! Älska evigt din El ...

Adim.

Elma! ... Jag ser henne ej mer — Herre, mina fäders hopp! förbarma dig!

Så begrofs Adim med sin Elma uti ett djup, på deras länge efterlängtade bröllopsdag. Men en seraf mötte deras själar förr än de hunnit till solens krets. Derifrån kastade de en blick på det i sjöar tumlande jordklotet, pressade för sista gången en suck, och på engelns serafiska vingar flögo öfver alla de millioner verldar, som i höjderna simma, och med en tillbedjande tystnad afbida sin eviga skapares löften om glädje och sällhet.

Jakob återfinner Josef och dör.

Idyll.

I det tjäll Abraham, (denne sin skapares förtrogne, och, efter så många sekler, bland menniskor ännu den störste), i det tjäll han talat med Gud, derifrån med honom gått, och bedt för Sodom, der satt hans sonson, hvilande sitt grå hufvud på en darrande arm, och suckade: O du min son!

Då tvänne hjertan blifvit förenade, kan, nej aldrig kan det ena förgäta det andra. O min son! ropade Israel ... och då ... skulle han ej minnas sin Rachel? —

Ljufva åtanke af fjorton års hastiga lopp! — Men ... när var menniskan född att länge vara lycklig? att länge njuta det man älskar?

Rachel hade dött i hans armar. Just nu tycktes han se hennes afskedstagande ögon, och ropade Rachel och Josef! En tårflod störtade sedan på hans gropiga kinder fram: då tänkte han på sina af hunger dignande bröder. — Ack! det tillhör ett hjerta med känslor: det suckar öfver sitt, makas och barns grufliga öden; men ser det millioner lika olyckliga, då glömmer det sig, maka och barn, och gråter ... Den torra jorden mottager dessa tårar; himlen räknar dem; och der, der skördas en gång den rikaste frukt.

Alltid är kärlekens sista pant den ömmaste — skall jag ock förlora dig, min Benjamin!

Din son Josef lefver! ropade Ruben, då hastigt i tjället han trädde.

Med de gränslösa känslor, af hvilka Maria skulle svimmat, då hon trodde sin Messias förlorad, gick till hans graf för att gråta, mötte honom, och han ropade och sade: Maria! och hon igenkände honom och föll till hans fötter — med dessa känslor hörde Jakob Rubens röst: din son Josef lefver! Jag vill se honom ropade patriarken. — Hur ilar ej en faders hjerta sin sons till möte! Till Egypten hastade han: himlen viftade molnen bort: ingen droppe regn fick stänka på Guds gunstlings hjessa: genom brända dalar foro de; men kylande var vinden och svalkade hans af Gud välsignade hufvud. — O natur! o natur! hvad himmelska samband. — Under en lönn satt Josef och väntade Israel. Kamelerna buro tunga bördor; då ropade Josef: nu kommer min fader! — Han flög opp, sin fader till möte, lik floden, som åter rusar i det af ebben härjade djup. Aldrig kastade sig ett vår-regn häftigare på den jord, hvilken af sin skapare blifvit välsignad, än fader till sin son. Der stodo de, omfamnande hvar andra. Ej hördes ett ord. En moder, som återfinner sitt barn, kan endast känna hvad de kände. Länge stodo de der. — Och kunde englar gråta, hade de vid denna syn fält tårar. Jag har nog: du lefver, ropade Israel: stum var Josef, och darrande fattade sin faders hand.

Josef förde sin fader, (hundrade trettio år var hans ålder, och den tredje af Guds gunstlingar var han, van

att samla skingrade hjordar), träder nu opp, af Josef förd, på hofvets branta trappor.

Ung var Pharao, Pharao var ung och lycklig, hade hjerta; om konungar kunna vara det förra och ega det senare.

Josef knäböjer för Pharao. — En helig rysning betog honom, då han fick se patriarken, cederträdet lik, af hvilket dess grenar blifvit brutna, då offer åt den helige skulle brinna.

Israel knäböjde ej; men åt Pharao gaf han blickar, solen lika, när vintern försvinner och våren ler. — Pharao fick en känsla af Gud, och frågade:

»Huru gammal är du?»

»Liten och ond», svarade med värdighet Israel, »liten och ond är min eländes tid — ett hundrade trettio år, och räcker icke till mina fäders eländes tid.»

Pharao kastade ögat på sin krona, hvilken på ett marmorbord låg — steg tillbaka. — Ofta på en torfva hade Israel hvilat, och der — skådat Gud. Af hans eviga strålar hade patriarken fått en skymt.

Pharao.

Jag bäfvar — är det för ålderdomen, eller är det för det väsen du dyrkar, jag nu så betages?

Jakob.

Nej! jag är menniska, likasom du. Den varelse jag dyrkar . . . nu suckade Jakob.

Pharao.

Hvarför suckar du?

Jakob.

Ack! att monarker så sällan honom känna — och dock herrska de öfver dem, för hvilka han en gång skall lida . . . Pharao vågade ej nalkas honom, frågade endast: Hur skall jag som konung uppfylla mitt kall?

Israel.

Likna solens danare, och gör godt!

Jakob träder fram, lägger sin darrande hand på Pharaos hufvud och välsignar honom. Pharao grät. — Det har dock varit en konung, som kunnat gråta!

Och Jakob gick bort, aftonrodnan lik, då från en molnfri himmel hon försvinner.

Josef följde honom. — Ensam stod Pharao, och med de känslor, hvilka endast tillhöra ädla hjertan, kastade under sina fötter sin krona, och ropade: Måtte jag som denne gråhårsman, en gång få dö!

* * *

Framkallen mina barn! Då på sin dödsbädd han låg, talade den eviges vän detta — der låg han, urbild af den källan, som stillat vandrarens törst, och nu, i det vida haf, till sitt upphof rinner.

Församlen er, mina barn!

Och de församlade sig.

Stilla susade vestan; månens mjeltsjuka blick kastades på den hvilande böljan. Redan till jordklotet hade englarna ljungat, att mottaga hans odödliga själ.

Han med starka blickar såg, det ingen af hans barn såg. Först såg han den Guden, som kastar himlar öfver sin hjessa, hvirflar åskor sig till ett bälte, blickar, och myriader verldar sväfva under hans fötter; han såg den i det samma dana konungars öden och folkslags väl, då åt svalan han ropar: se här ditt näste; och åt sparfven: se här ditt bo. På sin dödsbädd vistes för Israel detta; äfven visades en mörk dal: det var Gethsemane. — Der låg i afgrundens plågor, för hans fäders och efterkommandes brott, den Gud, som kastar himlar öfver sin hjessa, hvirflar åskor sig till ett bälte — blickar — och myriader verldar sväfva under hans fötter. — Gladare blefvo hans blickar: nu såg han Oljoberget. Abrahams vålnad bäfvade heligt fram.

Abraham.

Jag har på Moria sett hvad du nu ser och det som skall hända.

Med den blick Adam kastade, då för den första gång han skådade Eva, och fruktade förloras i vällust: med denna blick såg Jakob åt himmelen; och Abrahams vålnad försvann.

Nej! ropade hans sonson med döende röst: »Spiran skall icke varda tagen från Juda, förr än hjelten kommer.»

Israel fortfor att tala: Jag dör — och förbannelser

öfver brottslingar! — Lik stjernorna skall eder säd blifva. O! eder, som dyrken mina fäders Gud.

Tvänne söner hade Josef; dem förde han till sin faders bädd. —

Josef.

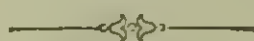
Välsigna dem, min fader!

Och hans fader välsignade dem.

Englarna, som på honom väntade, mottogo hans odödliga själ, och med den ljungade öfver solen, ljungade högre än hennes eldhaf af deras åsyn kan hinnas.

Der råkade Abraham Isak, Isak råkade Israel inför Jehovas tron; der råkades de alla, och Jehova omfamnade dem, och seraferna sjöngo:

Halleluja!

Ode

öfver magister-promotionen vid kongl. Carolinska Akademien i Lund den 23 juni 1775.

Du himla-eld, hvars låga först sig röjde,
När du ett stoft till guda-likhet höjde,
Som verkar än, fast med en inskränkt makt:
Från evigt majestät du guda-ursprung leder,
Fast du blir mångens blygd, som nesligt glömt den heder,
Så högt bland djuren vara bragt.
Du, danad till vår fröjd, är likafullt vår plåga:
Hvad är du för en låga,
Som eldar dödligt bröst?

Du kallas själ; men kan du sjelf utgrunda,
Hur du består och syns? Nej ingalunda.
Din svaghet röjs, ditt väsen är dig doldt.
Ho ger dig kraft ibland till himlahvalfvet svinga?
Ho kan din flygt förmå att sig vid gruset tvinga?
Har du till slaf åt jordens stoft dig sålt?
Odödeliga! säg, kan dödligt dig fridställa,
Då måste du ej gälla
Så högt, vi annars tro?

Jo, jag din dyrd dig ej bestrida vågar;
Du gnista tänds, men om du näres, lågar.
I sliparns hand demanten glansen får;
En jord, i träde lagd, af inga frukter prålar,

En sol, af molnen höljd, kan icke sprida strålar;
Allt kommer an på odling, tid och år,
Men ej på vidsträckt rymd . . . Den store Carl man minnes;
Min själ dig för till sinnes
Den största rymlighet.

Se här vår krets, som täta skiften delar:
Vi födas . . . och vår själ likt källan spelar,
Som klippan dolt uti en ödemark.
Den stora ängen ej hon minsta vätska gifver,
Förr än hon förd och ledd med konst och möda blifver,
Att spridas kring en bränd och törstig park.
Just så när själen väcks: hon fiker, lär och sträfvar.
Då för dess synkrets sväfvar
Dess yrkens stora mängd.

Läs tidens bok! Dess häfder dig sku lära,
Att följa själens spår till bragd och ära;
Från barbari hon nu har muntert gått.
Se'n oss naturens drift till värda samfund kallat,
Och lifvad mensklighet i våra ådror svallat,
Hon större fält och yrknings-ämne fått.
Ack, ljufva mensklighet, du folk och riken danar,
Din röst det är som manar:
För verlden nyttig blif!

Den rösten själen rör att mörkret tvinga,
Att öfver hopen sig likt örnen svinga;
Der skådar hon en rymd af utvaldt godt.
Till fosterlandets gagn! — den känslan henne leder,
En känsla som ännu gör gamle romarn heder,
Den vällust, en Huron ej smaka fått.
Ej endast bardalek i Rom vann stoders ära,

Dess hjeltars pris var lära
Rätt älska fosterbygd.

Med gny och vapenbrak och styckens dunder,
Med eld och svärd i verlden göra under,
Ej hennes mål, ej hufvudyrke är.
Med snille, vett och dygd, att slägtets välgång främja,
Förståndet odla opp och hjertats lynnen tämja,
Det är en konst, som bättre frukter bär.
I lagerkrönte män, I visdoms egne vänner,
I denna teckning känner
Min skaldmö er igen.

I som på denna dag församlen eder
Kring Pallas tron, dit er förtjensten leder,
Dit värdig flit, ej vexlars vind er fört,
Se, lärdoms lön till er med gröna lagern hastar!
Se, uti edra fjät hur Flora blommor kastar!
Se af er dygd det täcka könet rördt!
Dess blida ögonkast ej glada blickar neka,
Som likt sefiren smeka,
Och solens afund få.

Mig tycks en flock af nymfer till er skynda
Med hvar sin krans, och sig med er befrynda;
Vollin, som ger Parnassen värdigt ljus,
Er vittra flit och vett skall kröna och berömma,
Och store Falkenberg förtjensten aldrig glömma,
Om Lund ej glöms och Carolinas hus.
Välan då, vittra hop, låt namn och hufvud smyckas!
Att edra värf må lyckas,
Vi önska med en röst.

Med muntert hopp er fosterlandet prisar,
Och hvar sitt rum vid tjenste-ämnen visar;

Vid lagerns prakt vi nu besvärje er
Att vitterheten ej för gräl i Svea sälja;
Men vörda hennes helgd, så länge I fån tälja
En lifs-minut... och om det icke sker,
Så vissne eder krans, dess blad må matkar kränka!
Förmätet dock att tänka,
Det sådant hända kan.

Ej tistelns art kan stolta cedern bära,
Hvem ser ej I sku bli vår samtids ära,
Som flera ljus i norden tända opp.
När Carolinas män och lärda verldens heder
Med saknad lärdoms glans gå från sin himmel neder,
Då skolen I fullborda deras lopp.
Gån, prydde med er krans, att under bördig lager
Ge ljus och mera dager
Åt Gustafs tidehvarf!

BIHANG.

Ehuru utgifvaren kommit i besittning af flera handbref af Lidner, har han ansett för en pligt att icke meddela andra än dem, som kasta något ljus öfver skaldens personlighet, lefnadsförhållanden eller författareverksamhet. *Utg.*

Till den »kristeliga vitterhetsälskaren» i »Tryckfriheten den Välsignade», N:r 20 och 21.

Min herre!

Hade edra anmäkningar öfver »Grefvinnan Spastaras död, skaldestycke», varit blandade med den ilskgröna galla, som olyckligtvis någon gång i våra dagblads kritiker vanhedrar snillet, var öfvertygad, att jag med tystnad besvarat dem. Må ärelystnans gulbleke krypande slafvar få lungsoten under bemödandet att vinna hopens april-beröm; snart brister den af lånta färger skiftande såpblåsan, och med henne uppfinnarens prunkande luftseglare! Må den penninglystne skalden — är han svensk... må han arbeta för vinning! Jag skrifver af känslor eldad, för dem endast, som ega hjertan att känna det samma som jag. I detta ögonblick villig (hade jag ock det största snille) att uppoffra det för den mest föraktliga uslings räddning! Tro derför min herre, att, då jag nu för första och kanske sista gången svarar på en kritik, ledes jag endast af en inre böjelse, af aktning för min herres insigter, nit, ålder, och än mer för dess vördnadsvärda tänkesätt. *

---

* Se här de vackra slutorden till den kristliga vitterhetsälskarens anmärkningar: Till herr Lidner!

Min herre, då jag fägnsamt ser,
Att menskokärlek fins hos er,
Försmå ej detta råd, jag ber,
Af åldrig man, som verlden känner:
Känn Gud för bäst af alla vänner,
Mät ej det djup, der tanken sjunker ner,
Stig ej så högt, att solen hjernan bränner!
Tänk, »Gud gör rätt och väl i allt hvad händt och sker!
Ja ock, då tårars bröd han sina vänner ger,
Och ännu mer,
Då han mot dem sin båge spänner!»

Utg.

Jag har alltid satt så oändligt värde på menniskan, att jag aldrig velat göra henne till helgon, aldrig önskat, att min flicka skulle vara en engel. — Och för öfrigt: hvarför fordra omöjligheter af hjertat, då Gud sjelf ej fordrar det? Hvarför ej beskrifva det sådant, som det ur danarens hand kommit: sådant, som det, från fanatismen fritt, i de hiskliga ögonblick måste vara, då passionernas slussar på en gång öppnas och rasande häfva sig? Förbannade ej Job sin födelsedag? Mose blef så arg, att han slog stentaflorna mot berget i stycken. — Ingen konst, att med den vällustige Horatius säga:

Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ,

då man, som han, har en skön Glycère på knä och en lifgifvande butelj Falerner-vin på bordet... men vid förtviflans gräns, då molnen skockas öfver mig, stormarne ryta mot mig, jorden remnar under mig — intet hopp! ingen räddning! Jag kastar en frågande blick på det förflutna: samvetet tiger — ack! då är menniskan menniska; och den ståndaktighet, vissa forntidens filosofer vid dylika tillfällen visat, var ej annat än känslolöshet, högfärd och pedanteri.

Däst af medvurst och dubbelt öl, står mången prest och helt kallsinnigt förmanar det uthungrade benranglet att ej knorra, att vara försynens vilja undergifven: och sjelf kan han dundra mot fru pastorskan, som under en kort resa glömt lägga hans tobakspipa i kappsäcken. Min herre! tillåt mig bryta af, och med en saga förklara mig.

»Ej långt efter Nebukodonosors död, då Babylons murar af Cyrus bestormades, gick Imaim kring Eufratens strand och tillbad den oändlige. Ändtligen satte han sig på en mossig sten och såg utåt hafvet på de evigt kommande, de evigt gående vågorna. Jobs bok hade han i hand. Nyss förut hade han läst, huru Jonas klagade öfver sin älskade kurbits. Nu öppnade han den heliga boken; der stod: Hvi gjorde du mig, att jag uppå dig stöta skulle?

»En redlig vandel hade försilfrat gubbens hjessa; hans skägg räckte till medjan, och en stilla blick vimlade ifrån de förbigångna till närvarande tider. Nej, ropade han med ett åt himlen tårfullt öga, nej, o mina fäders Gud! Du lät manna regna i öknen, och vid din vink öppnade klippan sin marmorbarm för att läska den ingen

skugga finnande israeliten. Sällhet sprider du kring dem, som dig dyrka, och lugn herrskar i deras invärtes väsende. Ack, huru lyckliga hafva icke mina dagar runnit! Sant nog, o evigt saknade Elma! sant nog, jag förlorat dig . . . men du gaf mig en son, en son, som, ack! i detta nu suckar i fjättrar med det öfriga Abrahams slägte. Måtte dessa bäfvande läppar, förr än de blekna i jordens döfva sköte, få välsigna honom och hans utkorade Ibana. Så suckade Imaim, lutad mod den staf han i Libanon skurit. Gud! sade han, jordbäfningar sluka städer och folk, åskor krossa, oceaner dränka: strax ropar den kortsynte: oförrätt! oförrätt! Hans öga öppnas, och i dessa tumlade ruiner finna hans barnabarn ett förnyadt paradis. Nej, fördolde! outgrundlige! mot din vishets outgrundliga klippor skall aldrig mitt gränsande förnuft stranda. — Af ett buller väcktes gubben ur dessa betraktelser. Flere hundrade judar hade under belägringen tagit till flykten. I spetsen gick hans son med herrans ark, den han räddat undan barbarernas händer, och som detta olyckliga folk hade i sina bojor byggt honom till en åminnelse. Vid dess fot nedföllo de, hvarje gång de kastade darrande blickar på Zion. Efter arken gick den guddomliga Ibana. Hennes ögon, ännu af förskräckelsen starra, liknade aftonstjernan mellan slitna moln, då stormen nyss lagt sig.»

»Imaim, nöjd att dö, mötte sin son, som satte arken på stranden, och omfamnade honom. I hast flyger ur vassen en giftig orm, och — den allvetande tillät det — gömde sig under arken. 'Här' ropade Imaim, 'här vid förbundets heliga ark, förnyen edert förbund. Du, min son, och du, Ibana, dyrken edra fäders Gud! Han är barmhertig, nådig och mild.' Nu tog den af glädje rusige brudgummen sin Ibanas oskyldiga hand. De föllo inför arken på knä, och gubben upphöjde redan matta armar öfver dem. Strax rusade ormen fram och gaf sonen ett dödligt sting. Han stupade. Ibana kysste sin älskare. Giftet andades fram från hans läppar i hennes ådror — der lågo de båda — ack! för evigt lågo de der, stumma som den iskalla jorden.»

Imaim! Hvar är nu din förtröstare, ditt mod? På ett ögonblick, hvilken förändring! Oförrätt! oförrätt! — Jag begråter ditt öde, beklagansvärde israelit! Gilla kan jag ej . . . men ock ej fördöma ditt uppror. Jag är menniska, liksom du; och de hjertan, hvilka inom våra bröst

klappa, dessa hjertan — o I teologer! o I filosofer! — de äro — måste förblifva sådana, som vi dem undfått.

Hvem, min herre! vore nog barbar, att af denna så hårdt slagna gråhårsman fordra, det han, med ett försynens vilja undergifvet sinne, skulle gått sin väg fram och ropat: herre! allt hafver du väl beställt? Frågade icke menniskones son sin himmelske fader: min Gud! min Gud! hvi hafver du öfvergifvit mig? Och han visste dock hvarför? Då jag ej får tänka, ej kan begripa: skulle han, som detta frågade, när tusen afgrunder härjade hans innersta — ack! skulle han missunna mig den usla trösten att klaga?

Må ingen origtighet förklara mina ord. Ve det hjerta, i hvilket aldrig religion fått gjuta sin lysande olja! Hon är den enda, som öppnar sin hamn, då den af ödets stormar förföljde flyktingen i vida verlden ej finner en vrå, för att der ostörd gråta. Jag påstår endast, att i vissa ögonblick förmår ingenting öfver oss. Svagheter äro ju ej brott — ack! dessa svagheter, ofta så älskansvärda, så förtjusande . . .

Hvem vågar kasta första stenen på den mor, som, för att rädda sitt klagande barns lif, med darrande hand stjäl några kakor bröd ur vällustingens kök? Hvem kan säga: »du dåre!» till den älskaren, som, af en dyster framtid hotad, stöter sig en dolk i hjertat på sin älskarinnas graf? Och ändtligen, hvem hade kunnat fördöma Esau, om han huggit svärdet i Jakob, som på ett bedrägligt sätt narrade till sig hans rättigheter? Men slutligen, min herre! att återkomma till Spastara, tillstäd mig, utan att missbilliga det minsta i er kritik, anföra en ypperlig granskares ord i Stockholms-Posten öfver samma skaldestycke: »När man besinnar tron bragt till det yttersta, på »branten af förtviflan, som än en gång uppkastar ett frå»gande öga till himmelen — känslan i denna sista styrkan, »då hon villar förståndet, själen i höjden af sin smär»tande ömhet, då hon ville våga ett uppror mot Gud.» — Nej, min herre! Jag har ej förtjent att brännas. — Men böta, böta måste jag? Må ske! och det snart. Hvad gör jag ej, för att blifva älskad af ett hjerta, så ädelmodigt, så ömt, som min herres. Tack imellertid för det min herre ej påstod andra böter än rim. — Sannerligen äro de ock mitt enda hypotheca bonorum.

Till Thorild.

Skald och vän!

Huru oändligen skulle icke min vördnad för försynens visa styrelse ökas, om detta mitt bref kunde träffa min herre. Jag har skickat till Holmberg, till Rothstein, till boklådor — allt förgäfves. — Men det bud, sådant som det står för min herre, är ett nöt; och dertill är ingen af oss skuld. — Nu ad rem.

Jag är i Stockholm, — jag har qvitterat afgrunden. Det kunna ej alla ogudaktiga göra efter; men alla ogudaktiga äro icke poeter. Tusende saker har jag att berätta min herre; och kan ej nu, för en blessyr i högra foten, gå ut. Jag väntar min herre till mig — min adress följer. Ett måtte jag säga: Jag har ett nytt skaldestycke under händer, och det heter — kyrie Eleeson — Yttersta domen. — Början ligger nu hos stats-sekreteraren Schröderheim, hvars bref min herre skall få se. Ännu en sak — — — men fortfar jag så, säkert får jag köpa en bok postpapper, — ack! — Thorild har ej hjerta, att ruinera

sin

ödmjuke tjenare och vän

Lidner.

P. S. Skrif mig till hvad timma jag hedras med min herres besök. — Ett godt nytt år! — — dock det var dumt: det hör ju ej till snillet. Farväl. NB. kom helt ensam.

Till den samme.

Ovärdige komplimenteur, som ej is svara på en vacker flickas bref. — Jag fader svär, att aldrig hon skall blifva din hustru: skrif en elegie! — Jag vill ge ut en tidning: — Toiletten. Jag har kanske matsäcken full. Vill du komma med mig? — Har du hört dummare? L** kom till mig med tryckfrihets-förordningen, hvilken af herr

R***, Gud vet det, likasom du, att hon är högst dumt skrifven. — Summa, jag skulle med honom ge ut ett dagblad och på titelbladet stå: af L** och Lidner, som han sade (han är assessor).

Jag lärde i Göttingen ett helt år att fäkta för en louis d'or i månaden. — Du kan, Gudi lof! ej fäkta; men kommer du ej i afton till mig, skall, f—n anfäkta mig! jag med dragen värja i handen, söka upp dig — och, — adieu mon plaisir!

Till fru Fougt.

Hedra denna plan med sina anmärkningar — och då kan jag göra något deraf. Versen till excellensen följer. — Måtte jag nu slippa skrifva utan med himmelska känslor! — Detta hofparadiset! — —

Tusende tack för brefvet. — Jag har läst, att det finnes ett glas, som, när man ser derpå, så stärker synen. När jag läser nådiga fruns bref — mitt snille ljungar opp.

Min prest sade mig i går, att han här dröjer till augusti månad. Nådiga fru, jag har viggen i min hand. Hellre uthärdar jag 8 dygns vatten och bröd, än en timma hans konversation. — Hvad skall jag göra? Thorild lofvade anstalta om förbudet för slyngeln A—. Det jag ej förr nämt nådig fruns godhet, är ingen otacksamhet — mitt hjerta är ej danadt för att glömma välgerningar.

Till den samma.

Tillåt mig, fast det upptager nådiga fruns dyrbara tid, att berätta en händelse, som (jag erfar det) visst icke är rolig; men jag bör tacka Gud. Mellan lördags och söndags natten var jag uppe och skref. Sedan jag om morgonen somnat, fick jag ett grufligt slag af en hammare, nära tinningen — bloden rann. Vid mitt skrik hastade min hustru ur salen, och hindrade andra slaget, som säkert för mig varit det sista. Jag kunde ej sansa mig, då jag med en sådan compliment blef uppväckt —

och det var min sjuka och så dyrkade Adelaide: visst icke mente hon mig något illa; men jag svimmade efteråt, och har i detta ögonblick en gruflig värk.

Thorild var åter hos mig med sin skånske prest, och sade mig en terribel nyhet: Den hernhutaren Holmberg lägger opp mina arbeten. Han har fått i flere af mina små verser. Jag tar Gud i himmelen till vittne, att jag ej visste deraf; och så mycket mindre, som, under nådig fruns uppsigt, jag tänkte få mitt arbete vackert. Den hundsfotten; utan att säga mig ett ord. Thorild bad mig bedja nådig frun, att genast förbjuda den karlen att trycka det från »kongl. tryckeriet» är utkommet; och kunde jag ej i »Inrikes Tidningarna» annonsera, det jag sjelf tänkte utgifva mina arbeten?

»De Galne» läste Thorild. Jag kan ej säga hur han himlade. — Några hans anmärkningar vill jag följa; men i dag är det mig omöjligt.

Till den samma.

Härmed de evigt »Galne». Jag har ändrat; men ej allt efter Th**. Han vill, att jag skall skrifva ett företal och explicera mig. Poemet är bra, säger han, — men man förstår det ej strax. — Jag svarar, att den, som finner det — och ej förstår det, kan läsa om igen. Döm — — och jag lyder.

I går fylde Adelaide, min belefvade flicka, 2 år — Versen skref jag, och tackade grefven i hennes namn för pension. — Utom en annan adresserad till stats-sekreteraren. — Han var bålt nöjd och svarade, att det ej skall dröja — men imellertid. —

Som jag dikterade för min hustru, och jag i förmiddag haft ledsamheter, och nu skrifver till mina pennor, kan jag ej skicka verserna. Adelaide är, Gud vet det, orsaken till, att exemplaret af »de Galne» ej kunnat renskrifvas, och det icke så propert, som jag ville och det borde. Af den, som intresserade sig för mig, har jag icke hört. Litet dagpapper, — — och hjelp! Odet »till mina pennor», blir mina arbetens beskrifning. Förlåt detta dumma bref!

Till den samma.

Vore jag verldens största snille, kunde jag dock ej variera med början af de bref, jag har den äran skrifva till nådig frun. — Tacksamhet. I mitt hjerta skall den aldrig varieras.

Mitt hopp i går slog felt. — Jag kunde ej komma ut. — Och således är jag en stackare på lördagen.

En anekdot! — I torsdags hade jag skrifvit hela natten, och sof klockan 11 om förmiddagen. Jag vet, flere prata deröfver; men just de kunna ej göra efter om dagen, hvad jag gör om natten. — Min hustru lekte med Adelaide, och genom pigans fäaktighet, så kommer köksvägen — Zibet. — Jag väcktes, och bekänner, att äran ej roade mig. Efter ett »ödmjuka tjenare» till min hustru och ett »ack! hvad det barnet är vackert: sådana ögon har jag aldrig sett» — sade han till mig med en arg ton: »nu åter sjuk». Jag lät honom tro, och svarade ej derpå. Samtalet skedde sedan på fransyska, och under det han ofta repeterade: »La belle fille!» tillsade han mig, att jag med mitt hushåll kan lefva för 100 rdr. Jag skrattade — 5 personer.

Nu kom jag från saken. — Jag skall buga mig för konungen och för hertigen, som tycker om »Klagodagen»; tillåt mig skrifva mer om måndag och sända manuskript. Låter nådig frun trycka »De Galne?» Pennan faller ur handen. Jag somnar, och drömmer om nådig fruns ädelmod, tills jag väcks med dess bref. Får jag utbe mig dagpapper. Den som kunde få se »Horns sista stunder», som de skryta så mycket öfver.

P. S. Det fägnar mig, att Z— fick se märket efter hammarslaget, jag visade. — »Ett fasligt tillbud!» ropade han.

Till major Möllersvärd.

Stockholm den 23 juni 1786.

I hvilkens sköt skulle jag upptäcka mina öden, om ej i dens, som så ömt delat dem? Åter skocka sig molnen öfver mitt hufvud och stormen reser sig — Slotts-

kansli — Gillstuga — för en accepterad räkning allt sedan 1783. Min vän herr Nordforss har äran muntligen berätta det öfriga.

Jag måste innan måndagen retirera mig: det kunde ske $^1/_4$ mil utom staden på någon bondgård eller hvart som helst, der jag finge i lugn sluta mina arbeten. Jag omarbetar »Yttersta domen», och allt skall gå bra, blott jag vinner foglarnes lycksalighet, hvilka ej sörja för hvad de skola äta. Med min värd skall jag nog så tala, att han väntar; endast att jag till denna stadsflykt hade minsta resource.

Baron A. har fått Medea af konungens egen hand. Fischer är rest, men kommer åter. Var nådig och tala vid baron om operan; dels har jag varit sjuk, dels har jag omöjligen mer än en gång kunnat råka honom.

Öfvergif ej nu, min nådige major, en olycklig, som väljer tusende dödar framför en dags fängelse. Jag ber allraödmjukast om förlåtelse för detta osammanhängande bref. Jag är förvissad och vet för ögonblicket ingenting mer än att jag evigt framhärdar m. m. —

Till den samme.

Stockholm den 12 januari 1787.

Jag vore den otacksammaste varelse på jorden, om jag ej under de mest vidriga öden erkände försynens nåd mot mig, som i herr majoren har skänkt mig en välgörare och vän, då hela verlden tyckes öfvergifva och glömma mig. Jag skrifver detta i en stund, då uti mitt upproriska hjerta alla dess känslor vilja öfverskrida sin gräns. Det är således icke tomma ord. Vid dylika fasans ögonblick bekänner man äfven omant sina brott och kan ej säga annat än man menar.

Imottag derför med öfvertygelse min intill grafven varande tacksamhet för herr majorens ädelmodiga och rörande bref, för sitt ömma deltagande i mina olyckor. O Gud, hvi har du ej skapat verlden mindre skön och gjort alla menniskor mera menskliga!

Det är förundransvärdt, min major, att, oaktadt jag icke är äldre än 27 (?) år, en snart 13 års oöfvervinnelig sorg, ett sensibelt hjerta, som ofta onödigtvis uppsöker ämnen för nya qval, ungdoms utsväfningar, beständiga motgångar, till och med nöd, — det är förundransvärdt, att de ej länge sedan upplöst denna svaga machin. Ack! Gud! huru ofta har icke jag tänkt förekomma — men herr majoren ryser för mig.

Ack! trognaste deltagare i allt hvad mig händer, tillåt mig uppfylla mitt öde. Jag måste till Tyskland. Men hvarför icke först se dem mitt hjerta så högt älskar och vördar? Hör på min uträkning, mitt glada hopp! Skepp gå alla år från Åbo till tyska orterna. Välan! Jag hastar öfver Ålands haf — flyger se'n till herr majorens och dess tillbedjansvärda makas lugna hem; der förnöter jag några dagar (veckor) och sedan till Åbo, och sedan aldrig, ack Gud! — aldrig mer.

Betänk min situation i mitt fädernesland; redan i den ålder, då min framtids lycka borde vara grundad, vet jag ju om morgonen ej, hvar jag till middagen skall finna mitt bröd. Himmelske fader! detta veta sparfvarne. Är jag ej med köld, kanske med förakt ansedd af tronegaren? Gå i kansliet! och det fordras 1000 plåtar till en lönlös kopistsyssla; — hvar finnes mig en anständig plats utan ackord? — blifva skolmästare tilläfventyrs i en kyrkskola? Kyrie Eleeson! Intet medium finnes här för mig mellan — af elände förgås eller resa.

Den ädelmodige Zibet är för mig icke mer; — sjelf störtad af baron Armfelt är han förtviflad och nödgas som minister resa till Hamburg, hvarför han skär tänderna. Nej, nej, i Saxen vet jag utvägar, och hellre dräng på utländsk botten, än af landsmän trampas och tigga. Gudomliga harmoni! du herrskar i hela naturen; hvi icke ibland menniskor? Trehundra riksdaler kunna ju af två och en half million menniskor förvärfvas, och mer behöfver jag icke till min lycka, om jag annars är född att njuta henne, om hon för mig finnes, då jag är så vida skild från fru L'Estrade och Finland. O, I evigt lycksaliga englar, skulle jag ej, de dagar jag vore der, täfla med eder i sällhet?

Ja, jag skulle under en stor ek uppslå mitt tjäll, heligare för mitt hjerta, än fordom Tabors berg var för den älskade lärjungen. I trädet ville jag inskrifva mitt

namn och »souvenez vous de moi». Törhända att då herrskapet efter flere år promenerade eken förbi, ögat kastades dit, och der vände om och satte sig under trädet och läste mitt namn och omfamnade hvar andra, skänkte mitt minne en suck. — Jag blir utom mig. Hvarför äro icke (mina arbeten) redan tryckta? sålda? Hvarför är jag ej redan i Finland? Men skilnad! — afgrundskänsla för mitt hjerta! Herr majorens följa mig ett stycke på vägen, vi måste taga afsked: gråtande vänder jag mig om: — der står hennes nåd på en kulle och med sin hvita näsduk tillhviftar mig det sista graflika farväl! — Men jag blir för mycket upprörd. Välsignelser strömme öfver herr majoren och dess hus!

Till den samme.

Boxbacka den 5 oktober 1787.

Knappt 5 mil från Stockholm? ... nej, — från Othaheiti? ... nej, — från Mäntsälä knappt 5 mil skrifver jag detta bref.

Finland, du redlighetens hem! I dina skogar, mellan dina isbetäckta berg söker en olycklig några månaders lugn. De vilddjur, af hvilka denna jord understundom härjas, äro ej så känslolösa som de menniskor jag öfvergifvit. På en half dag resolverades och i verket sattes min förunderliga resa med min vän sekreteraren Sederholm, som eger en vacker egendom en mil från Helsingfors. Der vistas jag, i mitt beslut orygglig, att efter mina arbetens utgifvande fara till Tyskland.

Min välgörare, min vän! Intet haf svallar mera mellan oss. Jag kan om några dagar få dricka mjölk under herr majorens eget tak ur den skål, som den guddomliga Charlotte med egen hand räcker mig. Jag lycklige! om några dagar — Min adress är Helsingfors och Boxbacka, och vågar jag hoppas få underrättelse om herr majoren vistas på sina gods. Hvad saker har jag icke att berätta! Oändligen nyare än det, att jag med djup vördnad och erkänsla framhärdar.

Till den samme.

Åbo den 4 juni 1788.

Den Lidner, som hvarje tiggare kunde göra modfäld, den Lidner, som grät med enkan och med den faderlöse, den samme Lidner, min major, söker nu faran, söker att få utgjuta den blod, som honom icke hatar — Men, o mitt fädernesland! O minne af de tappre fäder! Desse med anor öfverhopade pojkar darra för att göra lycka. Hvilket ord! En fullmakt, en stjerna, och den blodsdroppe jag utgjuter för att frälsa en till härjning ämnad koja — ack! förtjuser det mig icke himmelskt högt. Jag kysser den jord, som höljer de för sitt fädernesland stupade hjeltar. Deras vålnader uppmana mig. Nej, min major, detta är icke någon poetisk fantasi; utgången skall försvara mig. Om högst trenne veckor kommer jag till Mäntzälä. »Yttersta domen» tryckes i Åbo. Min gula kokard skall den guddomliga Charlotte sy och knyta det hvita bandet om min arm. Jag skall återkomma antingen utan arm eller med lagrar.

Till majorskan Möllersvärd.

Stockholm den 15 oktober 1789.

Förlåt min nådigaste majorska, att jag missbrukat dess namn, för att gifva mitt lilla arbete anseende i verlden*. Den sjelf har hjerta, dömer äfven andras gerningar efter deras hjertan.

Var nådig och lemna följande manuskript till herr Barfod, att han besörjer derom med det snaraste. Fru L'Estrade, som ödmjukast från mig och min hustru helsas, torde vara god och till söndagen låna mig mina arbeten. Jag utger Messias och tänker fastän sjelf olycklig, att skänka hela detta oratorium till de enkor och faderlöse, hvilkas männer och fäder stupat i Armfeltska slaget. Patriotiska sällskapet skall derom få bestyret, och i mitt bref till det utbeder jag mig endast den belöning, att ingen får veta derom. De sälja exemplaren och kunna låta uppföra det på Riddarhuset.

* Har afseende på dedikationen af poemet »Glömskan». *Utg.*

Farväl, min nådiga! Blif snart frisk: jag kan omöjligen blifva det förr.

P. S. Den stygga Lidner har glömt helsa ifrån mig.

(Fru Lidner.)

Till den samma.

Stockholm 4:de dag jul 1789.

Min maktlöshet efter de fasligaste plågor i tvänne dygn, nu Gudi lof förbi, synes nogsamt af dessa rader. Var god och bed herr kammarjunkaren Möllersvärd före nyåret påminna konungen dess gjorda löften angående mig. Gref Gyldenstolpe och kanslirådet Rosenstein hafva äfven blifvit försäkrade om fullmakt för mig och, det som oändligen mer betyder, om något kontanter. Jag är sjuk, kan således ingenting förtjena, utan kredit, och nu anfäktar mig hushyran och allt — ja till och med en lakej för tyska skolpojkarne. Hvad gör man icke då en vacker mun ber? Herr kammarjunkaren kan visst icke neka ers nåd! Om jag dock finge svar till nyåret. Blifver detta svar nej, så skall den, som sjungit till Gustaf III:s ära, gifva sig till renskrifvare hos B * * *, ty mina känslor tillåta mig ej att se en sjuk och så oändligen älskad maka i tysthet sucka öfver min framtid.

Lidners biografi.

Af

hans enka.

Då jag för en vördad allmänhet tecknar min älskade Lidners öden, tänker jag ej med annat än tystnad uttrycka den smärta och förtrytelse jag känt, vid de många öfverdrifna berättelser, och i synnerhet de derefter aftryckta osanna beskyllningar, som i allmänhetens ögon sökt beröfva Lidners karakter det höga värde den verkligen egde, och som i allt hvad han skrifvit så ädelt framlyser.

Bengt Lidner föddes i Göteborg der 16 mars 1759. Hans fader var organisten Bengt Lidner; modren hette Elisabeth Boëthius. Fadern dog när Lidner var 3, och modern, då han var fjorton år gammal. Till informator hade han en tid den såsom predikant utmärkte doktor C. J. Brag. Intill elfte året var Lidners fattningsgåfva mycket trög. Men då hörde en dag hans informator liksom en knäppning i gossens hufvud, hvarvid denne skrek till och sade sedan, att han känt en skakning ifrån nedre delen af pannan till bakdelen af hufvudet. Efter detta visade Lidner ett ganska godt minne, förenadt med en utmärkt lätt fattningsgåfva. Trivialskolan och gymnasium i Göteborg genomgick han, och studerade sedan vid Lunds och Upsala akademier.

Lidner hade i sin ungdom gjort vidsträckta utländska resor. Först reste han till Tyskland och blef der i Rostock filos. magister; besåg sedan, under en resa till Ostindien, flera länder, och följde slutligen, på k. Gustaf III:s bekostnad, svenske ambassadören grefve G. Ph. Creutz till Paris. Här skref Lidner sorgespelet Erik XIV, jemte flera stycken, hvilka efter Lidners död såldes på auktionen efter grefve Creutz. Från Paris blef Lidner, på grefve Creutz's begäran, af k. Gustaf III, hemkallad, men af helt andra orsaker än de i andra upplagan af Lidners skrifter nämnda. Allt nog, ambassadörens från denna tid fattade hat, grundlade konung Gustaf III:s onåd och alla deraf följande olyckor.

År 1787 om hösten reste Lidner till en sig anhörig, Mannerskants, som då var kommendant på Sveaborg. Här skref han många poetiska stycken, som ej äro tryckta, och blef snart mycket älskad. År 1788 kom han till Åbo, hvarest han skref: »Vid vice presidenten Ignatii graf», och »Elisabeths skugga till bergs-rådet Hisinger», nära Åbo. På en liten landtgård, tillhörig min mor, skref han det mesta af »Yttersta domen», »Ode till finska soldaten», »Gustaf Erikssons skugga till Gustaf III» och »Glömskan». Nu blef Lidner firad såsom en stor man. Sjö-officerarne upphöjde honom ända till tredje himmelen. Men i hvilken djup afgrund nedsänktes ej min stackars Lidners rykte af landtjunkrarne och hela deras rote!

Det lades många hinder i vägen för min förening med Lidner. Blott genom en särskildt utverkad befallning från konsistorium fick lysning för oss utfärdas. Jag tyc-

ker mig än höra hvilka obilliga beskyllningar vi å båda sidor måste tåla. Men, allt har en öfvergång. Ändtligen blefvo vi vigda. Om Lidner varit utan skuld och frisk, hade vi bergat oss ganska väl. Med Lidners snille och hjerta kunde jag aldrig annat än vara lycklig. I förbigående vill jag här, såsom märkvärdig, anföra följande händelse: Lidner hade, under sitt vistande i Tyskland, blifvit förlofvad med ett ungt fruntimmer af stånd, skönhet och förmögenhet. Då de en gång sutto förtroligt till sammans i en trädgård, tyckte han sig se sin mor komma med mig vid handen och säga: »här är den du skall hafva; den der får du icke.» Lidner blef stum och visste strax inom sig, att han aldrig skulle få henne. Han reste tillbaka till Sverige, och två år derefter fick han underrättelse om hennes död. När han första gången, hos en kapiten Torck, träffade mig, igenkände han mig strax för den samma, som han sett i syne, och var förvissad, att jag skulle tillhöra honom. År 1789 flyttade vi till Stockholm. Gustaf III satte stort värde på allt hvad Lidner skref; klappade honom på axeln och lofvade hjelpa honom, »i morgon»; och denna morgon kom aldrig. Vi skulle göra en resa till Göteborg; men Lidner sjuknade så att vi ej kommo att resa om hösten. I början af följande året af brannhalfva staden, och derigenom förlorades nästan allt hvad vi derifrån hade att vänta. *

Hans exc. Grefve Gyllenstolpe, landshöfdingen N. v. Rosenstein och stats-sekreteraren Zibet voro Lidners beständige gynnare och välgörare. De hedrade äfven vår dotters döpelseakt med sin närvaro, såsom faddrar. Lidner hade många bekanta och vänner, då han var frisk och kunde roa dem; men i nödens stund, när en lång sjukdom och derpå följande fattigdom infann sig, öfvergåfvo honom alla dessa, utom professor Th. Thorild och hofsekreteraren C. M. Bellman. Några dagar efter Lidners död kom Bellman till mig med 50 rdr. »Se här», sade han, »detta har jag sjungit ihop åt dig.» Lidner, likasom Bellman, anlitades ofta af olycklige, och förskaffade dem, genom sång på källare och värdshus, understöd. En sommar, hvilken Lidner tillbragte på Drottningholm, tilldrog sig en händelse, som jag vill berätta, emedan den så väl tecknar hans ömma hjerta. Då Lidner skulle gå ned

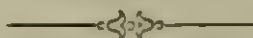
* Allt hvad sedan Lidner tillföll från hans födelseort bekom ag efter hans död med 300 dal. k. mynt.

ifrån Konungen, mötte honom en fattig enka, som beklagade sin nöd och sade sig hafva 7 små barn. Lidner lossade strax guldkedjan från det ur Konungen nyss skänkt honom, tog af sig silfverspännena, lade härtill de penningar han hade på sig, tog af sig sin halsduk, inlindade allt sammans deruti och bad henne skaffa bröd derför åt sina barn. Konungen och drottningen sågo detta genom fönstret, och sände tvänne kammarherrar för att leda upp Lidner sådan han då var. Konungen frågade honom, om han visste, för hvilken han klädde af sig. Lidner svarade, att hon var en fattig enka och hade 7 barn; han behöfde ej veta mer. »Det är väl bra att hafva ett godt hjerta», sade konungen, »men du går för långt, då du kläder af dig sjelf.» Sedan gåfvo honom konungen och drottningen hvar sitt hopveckladt papper med dukater, samt förmanade honom derefter att hushålla bättre.

Sedan Lidner år 1792 skrifvit öfver konung Gustaf III:s död, sände då varande regenten hertig Carl — sedermera k. Carl XIII — bud till honom och frågade hvad syssla han kunde bestrida, så skulle han få den: Lidner, som då låg på sin sotsäng, smålog och sade: »Hvarför »har man ej gjort mig denna fråga förr, då jag kunnat »blifva verlden och mig sjelf nyttig? Nu är det för sent. »Jag väntar i en annan verld en mycket större lycka än »den alla konungar kunna gifva mig. Men bed hans »kongl. höghet ej glömma min olyckliga maka och mitt »lilla barn.»

Som menniska hade Lidner sina fel, men då jag ser tusende ega samma fel, utan att ega hans hjerta och snille, erinrar jag mig hans egna ord: »det är menskligt att fela, men gudomligt att förlåta.»

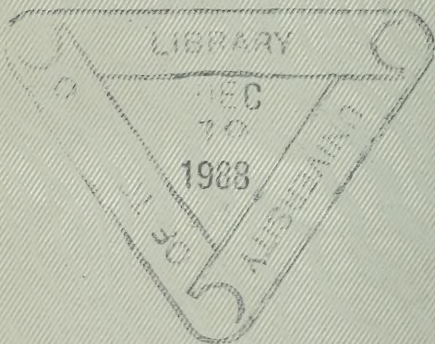
Ev. Jaquette Lidner,
född. Hastfer.

Innehåll.

Bihang:

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 13 07 06 14 008 4